Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2000–2001

27 800 V Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar 2001

Nr. 2 MEMORIE VAN TOELICHTING

Inhoudsopgave

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL 2

B. ALGEMENE TOELICHTING BIJ DE BEGROTING 3
LEESWIJZER 3

BELEIDSAGENDA 4
Een turburlente, uitdagende omgeving 4
Verwezelijking van onze doelstellingen 8
De Begroting op hoofdlijnen 15

I INTERNATIONALE ORDENING 21
1. Internationale ordening 22

II VREDE, VEILIGHEID EN STABILITEIT 29
2. Vrede, veiligheid en conflictbeheersing 31
3. Humanitaire hulp 38
4. Goed bestuur, mensenrechten en vredesopbouw 41

III EUROPESE INTEGRATIE 45
5. Europese integratie 46

IV DUURZAME ARMOEDEVERMINDERING 54
6. Bilaterale ontwikkelingssamenwerking 58
7. Multilaterale ontwikkelingssamenwerking 72
8. Particuliere sector en maatschappelijke ontwikkelingssamenwerking 77

V BILATERALE BETREKKINGEN 81
9. Politieke en economische belangenbehartiging 82
10. Consulaire dienstverlening, asiel en migratie 89
11. Internationaal cultuurbeleid 94

Bedrijfsvoeringsparagraaf 97

C. TOELICHTING PER BEGROTINGSARTIKEL 101

WETSARTIKEL 1 (UITGAVEN EN VERPLICHTINGEN) 101

06 Algemeen Binnenland 101
07 Algemeen Buitenland 108
08 Europese Unie 121
09 Veiligheid, mensenrechten, conflictbeheersing en democratisering 124
12 Milieu 134
13 Maatschappelijke ontwikkeling 138
14 Onderwijs, onderzoek en culturele samenwerking 150
15 Macrosteun, schuldverlichting en speciale landenfondsen 160
16 Overige Ontwikkelingssamenwerkingsprogramma's 170
17 Overige uitgaven Internationale samenwerking 180
18 Economie, werkgelegenheid en regionale ontwikkeling 191

WETSARTIKEL 2 (ONTVANGSTEN) 207

06 Algemeen Binnenland 207
07 Algemeen Buitenland 209
09 Veiligheid, mensenrechten, conlfictbeheersing en democratisering 214
12 Milieu 215
16 Overige Ontwikkelingssamenwerkingsprogramma's 216
17 Overige ontvangsten Internationale samenwerking 218
18 Economie, werkgelegenheid en regionale ontwikkeling 220

D. TOELICHTING BIJ DE AGENTSCHAPSBEGROTING 221

WETSARTIKEL 4 (AGENTSCHAPSBEGROTING) 221
Het Centrum tot Bevordering van de Import uit Ontwikkelingslanden (CBI) 221

BIJLAGEN BIJ DE BEGROTING

Bijlage 1. Personeelsgegevens 229
Bijlage 2. Wetgeving 231
Bijlage 3. Moties en toezeggingen 233
Bijlage 4. Circulaires 238
Bijlage 5. Aanbevelingen Nationale Ombudsman 239
Bijlage 6. Subsidies 240
Bijlage 7. Evaluaties 251
Bijlage 8. Economische en functionele classificaties 300
Bijlage 9. Voorlichting 303
Bijlage 10. Afkortingen 308
Appendix 2 Kengetallen 316
Index 317

KST45940
ISSN 0921 - 7371
Sdu Uitgevers
's-Gravenhage 2000

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL

Wetsartikelen 1 en 2 (uitgaven/verplichtingen en ontvangsten)

De begrotingen die onderdeel uitmaken van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken voor het jaar 2001 vast te stellen.

Alle voor dit jaar vastgestelde begrotingswetten tezamen vormen de Rijksbegroting voor het jaar 2001. Een toelichting bij de Rijksbegroting als geheel is opgenomen in de Miljoenennota 2001.

Met de vaststelling van deze wetsartikelen wordt de in de begrotingsstaat opgenomen begroting van de uitgaven en de ontvangsten voor het jaar 2001 vastgesteld. De in die begroting opgenomen begrotingsartikelen worden door middel van een algemene toelichting en een toelichting per begrotingsartikel toegelicht in de onderdelen B en C van deze memorie van toelichting.

Wetsartikel 4

Met de vaststelling van dit wetsartikel wordt de in de begrotingsstaat opgenomen begroting van baten en lasten en van kapitaaluitgaven en –ontvangsten van het agentschap «Centrum tot Bevordering van de Import uit ontwikkelingslanden (CBI)» voor het jaar 2001 vastgesteld. De in die begroting opgenomen begrotingsartikelen worden door middel van een algemene toelichting en een toelichting per begrotingsartikel toegelicht in onderdeel D van deze memorie van toelichting.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
J. J. van Aartsen

De Minister voor Ontwikkelingssamenwerking,
E. L. Herfkens

Het advies van de Raad van State wordt niet openbaar gemaakt op grond van het bepaalde in artikel 25a, derde lid, onder b, van de Wet op de Raad van State.

B. ALGEMENE TOELICHTING BIJ DE BEGROTING

LEESWIJZER

De begroting van het Ministerie van Buitenlandse Zaken omvat het grootste gedeelte van de uitgaven ten behoeve van het Nederlands buitenlands beleid. Voor een overzicht van de uitgaven van het buitenlands beleid in de breedste zin wordt verwezen naar de nota Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS). De HGIS omvat naast het grootste deel van de BZ-uitgaven (inclusief ontwikkelingssamenwerking) tevens de buitenlanduitgaven van enkele andere departementen. De HGIS-nota geeft daarnaast weer welk deel van de buitenlanduitgaven als officiële ontwikkelingshulp («ODA») kwalificeert.

Deze begroting 2001 van het Ministerie van Buitenlandse Zaken is opgebouwd volgens de richtlijnen uit de regeringsnota «Van beleidsbegroting tot beleidsverantwoording» (VBTB) die in 1999 is aangeboden aan de Staten-Generaal. Het beleid staat centraal en is bepalend voor de indeling. Er is gestreefd naar een zo direct mogelijke koppeling tussen doelstellingen, daarvoor in te zetten middelen, en te leveren prestaties.

Het buitenlands beleid van Nederland is geordend naar vijf hoofddoelstellingen:
I. bevorderen van internationale ordening;
II. bevorderen van internationale vrede, veiligheid en stabiliteit;
III. bevorderen van Europese integratie;
IV. verminderen van de armoede in ontwikkelingslanden; en
V. onderhouden en bevorderen van bilaterale betrekkingen.

Deze hoofddoelstellingen worden in de beleidsagenda kort uiteengezet. Tevens zijn daarin per hoofddoelstelling de belangrijkste accenten voor 2001 opgenomen. Vervolgens zijn de hoofddoelstellingen op de hieronder aangegeven manier nader geoperationaliseerd in elf beleidsartikelen.
I. Internationale ordening
   Beleidsartikel 1: Internationale ordening
II. Internationale vrede, veiligheid en stabiliteit
   Beleidsartikel 2: Vrede, veiligheid en conflictbeheersing
   Beleidsartikel 3: Humanitaire hulp
   Beleidsartikel 4: Goed bestuur, mensenrechten en vredesopbouw
III. Europese integratie
   Beleidsartikel 5: Europese integratie
IV Duurzame armoedevermindering
   Beleidsartikel 6: Bilaterale ontwikkelingssamenwerking
   Beleidsartikel 7: Multilaterale ontwikkelingssamenwerking
   Beleidsartikel 8: Particuliere sector en maatschappelijke ontwikkelingssamenwerking
V. Bilaterale betrekkingen
   Beleidsartikel 9: Politieke en economische belangenbehartiging
   Beleidsartikel 10: Asiel, migratie en consulaire dienstverlening
   Beleidsartikel 11: Internationaal cultuurbeleid.

In elk van deze beleidsartikelen is een extracomptabele staat opgenomen waarin de koppeling gelegd wordt met de Artikelsgewijze Toelichting. 2001 is het laatste jaar waarin nog volgens de «oude» begrotingsindeling geraamd wordt. De Begrotingsstaat en de Artikelsgewijze Toelichting zijn derhalve opgebouwd volgens de «oude» opzet. De opgenomen tabellen vormen de verbinding tussen oud en nieuw.

BELEIDSAGENDA

EEN TURBULENTE, UITDAGENDE OMGEVING

Het laatste, turbulente decennium van de 20ste eeuw heeft in de overgang naar het nieuwe millennium tot een versnelling geleid in de ontwikkeling van de internationale verhoudingen. Het Nederlands buitenlands en ontwikkelingsbeleid speelt op deze dynamiek in. De twee belangrijkste structurele wereldwijde vernieuwingen zijn een vrij algemene tendens tot liberalisatie, met name op economisch en politiek gebied, en een technologische revolutie gecentreerd rond de informatie- en communicatie-technologie. De gecombineerde effecten hiervan zijn gevarieerd. De veranderingen vergroten de invloed van de relatieve concurrentiekracht en bieden daarmee aan de ene kant grote mogelijkheden tot welvaartstoename. Tegelijkertijd bestaat het risico dat landen, waar het concurrerend vermogen en de capaciteit gering zijn, verder achterop raken en niet of nauwelijks delen in die welvaartstoename. Daarnaast zetten deze wereldwijde veranderingen de bestaande structuren, met name de nationale staat, onder druk. Vrijwel overal is de basis van maatschappelijke organisatie, mede als gevolg van de «globalisering», aan het verschuiven geraakt, soms (met name in het geval van de Europese Unie) in de richting van grotere structuren van meerdere staten gezamenlijk, soms in de tegenovergestelde richting, naar lagere niveaus. Gaat deze verschuiving naar lagere niveaus gecontroleerd, dan is er sprake van decentralisatie, gaat die ongecontroleerd, dan leidt die tot desintegratie.

In onze eigen regio – West-Europa – verlopen de ontwikkelingen snel, maar voor een belangrijk deel gecontroleerd. Nederland profiteert van een stabiele omgeving, voortgaande integratie en snelle economische groei. Dezelfde positieve aspecten spelen in Noord-Amerika. De voorspoedige ontwikkeling beperkt zich overigens niet tot deze regio's; ook buiten West-Europa en Noord-Amerika zijn landen die er in het afgelopen decennium in politiek, economisch en maatschappelijk opzicht aanzienlijk op vooruit zijn gegaan. Daarbij valt uiteraard in eerste instantie te denken aan de directe buren van de Europese Unie, die inmiddels ook aansluiting hebben gekregen bij het Europese integratieproces. In Oost-Europa zijn over het geheel genomen positieve veranderingen echter gemengd met negatieve. Op de Balkan is sprake van vaak moeizame en fragiele processen van vredesopbouw en uitkristallisering van de statenstructuur.

Buiten Europa en Noord-Amerika is het beeld gevarieerd. Zowel tussen als binnen werelddelen en regio's treden opvallende verschillen op. Worden deze regio's onderling vergeleken, dan blijken Azië, Zuid-Amerika en ook het Midden-Oosten er in economisch opzicht beter voor te staan dan Afrika. Azië heeft zich weliswaar nog niet geheel hersteld van de «Azië-crisis», maar de meeste landen van Oost- en Zuidoost-Azië tonen toch weer economisch herstel en ontwikkeling. Een opvallende en belangrijke positie neemt Indonesië in, dat in de moeizame overgang van een autoritair naar een democratisch bestel verkeert. Zuid-Azië kent enkele kernen van modernisering, maar blijft als geheel genomen achter bij de rest van het continent. In Zuid-Amerika ontwikkelen vooral de wat zuidelijker gelegen landen, verenigd in Mercosur, zich positief, maar doen zich in de landen langs de noord- en westkust dermate grote politieke, economische en maatschappelijke problemen voor, dat de stabiliteit in gevaar zou kunnen komen.

Naast wereldwijde vooruitgang komen als onderdeel van de versnelde «globalisering» echter ook een aantal politieke en sociaal-economische problemen scherper naar voren. Deze problemen stapelen zich vooral op in Sub-Sahara Afrika, dat het minst is toegerust om de uitdagingen van de 21ste eeuw aan te gaan. Afrika lijkt nauwelijks van de potentiële voordelen van de liberalisering en de technologische revolutie te kunnen profiteren, maar ondervindt er wel de nadelen van. Op zowel politiek als economisch terrein werden de afgelopen tien jaar in Afrika substantiële liberaliseringen uitgevoerd, wat ten goede is gekomen aan het politieke klimaat in veel landen. De verbeteringen op economisch terrein waren echter beperkt en teleurstellend. Het grootste probleem vormt het tekortschietend concurrentievermogen, wat in een globaliserende wereld desastreus is. Ook in Afrika zijn de staatsstructuren onder zware druk komen te staan, en dan vooral in desintegrerende zin, waardoor verschillende landen aan geweld ten prooi zijn gevallen. Stabiliteit vormt daardoor een van Afrika's hoofdproblemen.

Het is tegen deze achtergrond van ontwikkelingen dat staten hun invloed kunnen en moeten doen gelden. Ondanks de druk die door deze veranderingen op de staten wordt uitgeoefend, zijn zij nog steeds bepalende factoren in de internationale betrekkingen. Al onttrekken de genoemde veranderingen zich voor een deel aan statelijke invloed, voor een ander deel kunnen staten de veranderingen wel degelijk stimuleren en richting geven. Juist ook middelgrote landen als Nederland kunnen en moeten hun invloed aanwenden om te sturen, de voordelen te optimaliseren en om potentiële nadelen en gevaren het hoofd te bieden. Daarvoor is een actief beleid nodig. Daarbij beschouwt Nederland de wereldgemeenschap als geheel, dus met inbegrip van de ontwikkelingslanden. Dit komt tot uitdrukking in de eerste hoofddoelstelling van het buitenlands beleid: de bevordering van *internationale ordening*. Onderdeel daarvan zijn het stelselmatig bevorderen van het respect voor de internationaal vastgestelde normen en waarden en de versterking van regionale en mondiale structuren en organisaties die instrumenteel zijn in de vormgeving en uitvoering van internationale ordening.

De instabiliteit en conflicthaarden in grote delen van de wereld – niet alleen in veraf gelegen gebieden als Afrika of Azië, maar ook vlakbij, op de Balkan – veroorzaken niet alleen onnoemelijk menselijk leed, maar bergen tevens grote risico's in zich voor vergaande ontregeling van de internationale orde. De bevordering van *vrede, veiligheid en stabiliteit* is daarom een tweede hoofddoelstelling van het buitenlands beleid, zowel gericht op het ontwikkelen en benutten van instrumenten op het gebied van conflictpreventie, als op de versterking van het internationaal potentieel om civiel of militair een bijdrage te leveren aan crisisbeheersing.

Binnen de Europese Unie wordt in dit kader, als een onderdeel van de verdieping van *de Europese integratie*, een Europees veiligheids- en defensiebeleid ontwikkeld. Europese integratie, waarvan de bevordering een blijvende hoofddoelstelling is, beperkt zich niet tot de huidige leden van de Unie. De regering zet zich in voor een spoedige uitbreiding, waarvan ook een stabiliserende werking zal uitgaan. Tegelijkertijd streeft de regering ernaar belangrijke hervormingen te realiseren die nodig zijn om te garanderen dat de Europese besluitvorming in de nieuwe situatie voortvarend en transparant zal zijn.

Ook blijft de regering zich richten op delen van de wereld waarin de directe Nederlandse belangen minder zichtbaar zijn. Een welvarend land

als Nederland moet voorop blijven lopen in de internationale actie tot *vermindering van armoede*: de vierde hoofddoelstelling. Nederland legt daarbij veel nadruk op een coherente aanpak. Zowel nationaal als internationaal kan het beleid ten gunste van ontwikkelingslanden effectiever worden indien de verschillende onderdelen (naast ontwikkelingssamenwerking ook bijvoorbeeld vrede en veiligheid, handel en landbouw) goed op elkaar aansluiten. In het nationale ontwikkelingssamenwerkingsbeleid stelt de regering vraaggerichtheid en *ownership* bij de partnerlanden voorop. De bilaterale samenwerking is gericht op een beperkt aantal landen. Waar mogelijk wordt gebruik gemaakt van een sectorale benadering, waarbij de Nederlandse hulpinspanning aansluit bij het door het ontvangende land gevoerde beleid in de betrokken sector.

De vijfde hoofddoelstelling betreft de *bilaterale betrekkingen* van het Koninkrijk. Het onderhouden en versterken van bilaterale betrekkingen vormt een doel op zichzelf, omdat goede betrekking onmisbaar zijn om doelstellingen op uiteenlopende terreinen te verwezenlijken. Deze doelstellingen beperken zich niet tot het bilaterale vlak, maar bilaterale betrekkingen spelen ook een belangrijke rol ter vergroting van de invloed van Nederland in multilateraal kader. Het gaat hier om bilaterale afstemming en waar mogelijk coördinatie van beleid en beleidsvoornemens ten behoeve van multilateraal overleg. Bilaterale betrekkingen betreffen belangen op uiteenlopend gebied: politieke, economische, culturele en ook van individuen. Deze belangen kunnen de Nederlandse overheid betreffen, maar ook het Nederlands bedrijfsleven, Nederlandse maatschappelijke organisaties of personen, zowel Nederlandse staatsburgers (consulaire dienstverlening) als vreemdelingen (asiel en migratie).

Nederland wil met een aantal *EU-partners* de samenwerking verder intensiveren. Dat geldt ook voor de *Benelux*. Naast de interne Beneluxsamenwerking, waarbij lagere overheden een grote rol spelen, heeft samenwerking tussen Nederland, België en Luxemburg een toegevoegde waarde in de aanloop naar besluitvorming in de Europese Unie. Hiertoe zal het Benelux-vooroverleg worden geïntensiveerd.

Daarnaast hecht de regering veel belang aan de *transatlantische relatie*. Als machtigste land ter wereld hebben de Verenigde Staten veel invloed op beleidsgebieden die ook voor Nederland van belang zijn (denk aan de internationale ordening en aan vrede en veiligheid). Ook heeft Nederland grote belangen, bijvoorbeeld op economisch terrein, in Noord-Amerika. Het onderhouden van goede banden met de Amerikaanse regering is dan ook essentieel. In 2001 zal dit nog extra spelen, aangezien de Verenigde Staten in dat jaar een nieuwe president, een nieuwe regering en een nieuw parlement krijgen. Vanuit een krachtige nationale en waar relevant ook Europese positie dient steeds te worden gezocht naar gemeenschappelijke inzichten en overeenkomstige doelstellingen.

In 2001 zal de politieke, economische, ontwikkelings- en culturele samenwerking met *Indonesië* intensiever worden. Leidraad is de «agenda voor samenwerking» die in 2000 tussen de regeringen van beide landen werd overeengekomen. De ontwikkelingssamenwerking is gebaseerd op de prioriteiten van de Indonesische regering en vindt zoveel mogelijk plaats via multilaterale kanalen. Het Nederlandse beleid inzake Indonesië is neergelegd in de Indonesië-notitie, die de Kamer medio 2000 is toegegaan.

De regering hoopt dat de nieuwe regering in *Suriname* onder leiding van President Venetiaan de versterking van de democratische rechtsstaat en de economische ontwikkeling met kracht ter hand zal nemen. Wanneer de Surinaamse regering zich werkelijk voor goed bestuur en goed beleid inzet, kunnen Nederland en Suriname samen verder werken aan de verwezenlijking van de doelstellingen van het Raamverdrag inzake vriendschap en nauwere samenwerking.

Zoals vastgelegd in het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden is het buitenlands beleid een aangelegenheid van het Koninkrijk als geheel. Het buitenlands beleid beoogt de waarden en belangen van het Koninkrijk in zijn geheel alsook van de samenstellende delen afzonderlijk te dienen. Dit betekent dat de belangenbehartiging van de *Nederlandse Antillen en Aruba* een speciale plaats inneemt. Dit geldt in het bijzonder voor de economische belangen van deze Koninkrijksdelen met de landen in de regio en in de Verenigde Staten. Daarnaast hecht de regering waarde aan het behoud van de speciale banden van de Koninkrijkspartners met de Europese Unie.

In het verlengde van de bilaterale betrekkingen liggen de *regionale benaderingen*. Het beleid ten aanzien van deze gebieden is geïntegreerd, in de zin dat een mix van instrumenten (op de terreinen van politiek, veiligheid, economie en ontwikkelingssamenwerking) via de meest effectieve kanalen (multilateraal en bilateraal) in onderlinge samenhang wordt ingezet. Hieronder wordt in het kort ingegaan op het beleid ten aanzien van enkele regio's waarop Nederland zich in het bijzonder richt. Ook zijn passages over deze regio's in verschillende beleidsartikelen terug te vinden.

Het Nederlandse *Balkan-beleid* weerspiegelt in al zijn bilaterale en multilaterale facetten de wens om de landen van die regio in de Europese structuren te verankeren. Nederland blijft zich actief inzetten voor een samenhangend, effectief en zichtbaar EU-beleid voor de Balkan. De Nederlandse betrokkenheid bij het Stabiliteitspact, de *High Level Steering Group* en de Kiesgroep van de Wereldbank is van belang bij het streven naar vrede, welvaart en multi-etnisch samenleven in de regio.

De hoofdlijnen van het *Afrika-beleid* zijn uiteengezet in de Afrika-notitie, die ook voor 2001 de leidraad is. Zowel bilateraal als in EU- en VN-verband benadrukt Nederland de noodzaak van een geïntegreerd Afrika-beleid waarin politieke, economische en ontwikkelingsinstrumenten in samenhang worden ontwikkeld en vorm gegeven. Nederland plaatst tijdens zijn lidmaatschap van de VN-Veiligheidsraad de Afrikaanse veiligheidsproblematiek stevig op de agenda. In 2001, na het Nederlandse lidmaatschap, zal de regering bevorderen dat de genomen Veiligheidsraad-initiatieven (met name Ethiopië/Eritrea en Liberia/Sierra Leone) een zo goed mogelijk vervolg krijgen. Ook blijft de regering zich inzetten om vanuit de EU en in breder VN-verband een bijdrage te leveren aan de oplossing van de verschillende conflicten in Afrika. Tevens richt Nederland zich op vredesopbouw in post-conflict situaties. De structurele ontwikkelingsrelatie met een tiental Afrikaanse landen krijgt intussen vorm.

Ons land zal naar vermogen, zowel bilateraal als in EU-verband, bijdragen aan de totstandkoming van vredesregelingen in het *Midden-Oosten* die gezamenlijk alomvattend moeten zijn en die een einde moeten maken aan het geschil tussen enerzijds Israël en anderzijds de Palestijnen, Syrië en Libanon. Hiertoe voert Nederland een dialoog met de betreffende partijen

en draagt het bij aan het respect voor mensenrechten, aan democratisering, economische groei en transparanter bestuur in de regio. Tevens bevordert ons land de regionale samenwerking, met name in de watersector, waarin Israël, Jordanië en de Palestijnse Autoriteit samenwerken. Ook helpt Nederland bij de verdere opbouw van de Palestijnse maatschappij door een ontwikkelingsprogramma, waarvan de aanleg van Gaza-haven onderdeel uitmaakt.

VERWEZENLIJKING VAN ONZE DOELSTELLINGEN

De regering werkt met voortvarendheid aan de verwezenlijking van de genoemde doelstellingen. Daarbij worden voor het komend begrotingsjaar de volgende accenten geplaatst. Een uitgebreidere uiteenzetting is te vinden in de paragrafen over de hoofddoelstellingen en de beleidsartikelen (zie ook de leeswijzer).

I. Internationale ordening

Geordende verhoudingen tussen staten, volkeren en mensen zijn een essentiële voorwaarde voor vrede, welvaart en het welzijn van de wereldgemeenschap. Tegelijkertijd is een goed functionerende internationale ordening ook in het Nederlandse nationale belang. Ons land is op tal van gebieden voor zijn ontplooiing afhankelijk van vrije internationale contacten en goed functionerende multilaterale structuren. De regering blijft zich inzetten de internationale orde op juridisch, politiek, economisch, financieel, sociaal, ecologisch en ontwikkelingsterrein te versterken, inclusief de internationale instellingen en hun onderlinge samenhang en samenwerking.

Een speerpunt van het beleid is de wereldwijde bevordering van respect voor de *rechten van de mens*. Nederland neemt en ondersteunt initiatieven die een betere naleving van burgerrechten en politieke rechten, alsook van economische, sociale en culturele rechten bevorderen. De nadruk ligt op het in de praktijk verdedigen van de mensenrechten, het integreren van die rechten in de nationale rechtssystemen en de versterking van de nalevingsmechanismen. Bepaalde thema's, zoals vrijheid van meningsuiting en godsdienstvrijheid, en kwetsbare groepen, vooral vrouwen, kinderen en minderheden, ontvangen speciale aandacht. Net als op andere deelterreinen van de internationale ordening werkt Nederland, onder handhaving van de eigen beleidsinzet, samen met gelijkgezinde partners – in de eerste plaats in de Europese Unie. De nieuwe mensenrechtenambassadeur van Nederland zal zich richten op het opnemen van mensenrechten in bredere beleidsdossiers op het Ministerie. Zij zal de dialoog over mensenrechten en buitenlands beleid met de Nederlandse samenleving actief zoeken en intensiveren, en zij zal uiteraard de mensenrechten aan de orde stellen in internationaal overleg en missies naar afzonderlijke landen.

De regering wil de bijzondere positie die Nederland (en met name de stad Den Haag) inneemt als gastheer van een groeiende reeks internationale instellingen, handhaven en versterken. Den Haag groeit uit tot *juridische hoofdstad van de wereld*. De komst van het Internationaal Strafhof zal die positie sterker maken.

Voor wat betreft de financieel-economische ordening is de Nederlandse inzet bij de WTO onder meer gericht op vergroting van de toegankelijkheid en doorzichtigheid van het multilaterale wereldhandelsstelsel. De

regering streeft onverminderd naar een *nieuwe handelsronde* die tevens een «ontwikkelingsronde» moet zijn. De armere landen moeten beter in staat worden gesteld te profiteren van de globalisering. Deze landen hebben daarnaast veel belang bij een versterking van de internationale ontwikkelingsarchitectuur. De uitwerking van de voornemens van de regering op dat laatste terrein is opgenomen in de recente notitie «Samen werken voor effect».

II. Vrede, veiligheid en stabiliteit

Nederland voert een actief veiligheidsbeleid, dat zich niet beperkt tot de zorg voor de veiligheid van het eigen en het bondgenootschappelijk grondgebied, maar zich ook richt op conflictpreventie en crisisbeheersing, zowel in Europa als daarbuiten, bijvoorbeeld in Afrika en het Midden-Oosten. Een dergelijk beleid vergt inspanningen op politiek, militair, economisch, financieel en humanitair gebied.

Nederland levert een substantiële bijdrage aan *internationale vredesoperaties*. Het zwaartepunt van de Nederlandse inzet lag de afgelopen jaren op de Balkan, en ligt vanaf midden 2000 op de NAVO-geleide vredesmacht SFOR in Bosnië-Herzegowina. Hiernaast doet Nederland mee aan vredesoperaties in het Midden-Oosten (UNTSO) en op Cyprus (UNFICYP). Als NAVO-lid is Nederland betrokken bij de besluitvorming over de taken en het optreden van deze eenheden. Daarnaast levert ons land bijdragen aan verschillende door de VN-geleide vredesoperaties.

De NAVO is bezig met een modernisering en aanpassing op basis van de vijf kerntaken die het bondgenootschap in zijn nieuwe Strategische Concept heeft vastgelegd. Nederland hecht hierbij veel belang aan de opheffing van de militair-operationele tekortkomingen van het bondgenootschap, en aan de samenwerking met de aspirant-leden en de overige partners, dit laatste zowel in de vorm van militair-civiele samenwerkingsactiviteiten als door deelname in de NAVO-geleide vredesoperaties op de Balkan. Nederland speelt een actieve rol bij de voorbereiding van aspirant-leden op mogelijke toetreding tot de NAVO, een onderwerp dat op de eerstvolgende topconferentie van het bondgenootschap, die uiterlijk in 2002 gehouden wordt, aan de orde zal komen. Door de NAVO wordt bezien hoe het Bondgenootschap kan bijdragen aan de ontwikkeling van een effectief en geloofwaardig Europees veiligheids- en defensiebeleid.

In de EU is de ontwikkeling van een *Europees veiligheids- en defensiebeleid* (EVDB, zie ook onder Europese integratie) gericht op het tot stand brengen van een civiele en militaire capaciteit, die kan worden ingezet voor crisisbeheersing in en buiten Europa. Hierbij is voor Nederland een bijzondere rol weggelegd in verband met het voorzitterschap van ons land van de WEU in de eerste helft van 2001. Hoewel dit voorzitterschap naar verwachting vooral procedureel en uitvoerend van aard zal zijn, zal vooral de uitwerking en uitvoering van de besluitvorming, eind 2000, rond de overdracht van de operationele taken van de WEU aan de EU de nodige aandacht vergen. Nederland zet zich ervoor in om de samenwerking tussen de EU en de NAVO te intensiveren. Ook ondersteunt Nederland de rol van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE). De regering voert nu campagne voor een Nederlands voorzitterschap van de OVSE in 2003.

Nederland draagt actief bij aan internationale *wapenbeheersing*. De internationale agenda krijgt steeds meer aandacht voor «menselijke veiligheid» – veiligheid die zich niet beperkt tot de afwezigheid van de klassieke, inter-statelijke oorlog, maar ook de bestrijding van de wapens die in onze tijd de meeste mensenlevens eisen, zoals kleine wapens en landmijnen, tot doel heeft. Nederland is in 2001 in het kader van het Verdrag van Ottawa voorzitter van het *standing committee* voor het ruimen van anti-personeelsmijnen en is tevens nauw betrokken bij de VN-conferentie over kleine wapens, die medio 2001 zal plaatsvinden. Ten aanzien van de Amerikaanse plannen voor de ontwikkeling van een *National Missile Defense* (NMD) bepleit Nederland bij de Verenigde Staten dat een eventueel Amerikaans besluit tot plaatsing wordt voorafgegaan door overeenstemming met Rusland over noodzakelijke aanpassingen van het *Anti Ballistic Missile* verdrag (ABM).

Nederland blijft zijn aandeel leveren met betrekking tot het *terugdringen van massavernietigingswapens en hun overbrengingsmiddelen*. Ons land wenst een spoedige totstandkoming van het verificatieregime voor het Biologische-Wapensverdrag. In dit kader voert de regering campagne voor Den Haag als vestigingsplaats van de op te richten organisatie die moet toezien op de naleving van het verbod op biologische wapens. Naast activiteiten in het kader van de VN en de Ontwapeningsconferentie in Genève maakt Nederland zich in de NAVO sterk voor een actieve bijdrage op het vlak van vertrouwenwekkende maatregelen, verificatie, non-proliferatie, wapenbeheersing en ontwapening.

Uit *humanitair* oogpunt blijft Nederland zich inzetten voor het lenigen van noden als gevolg van natuurrampen of gewelddadig conflict. De effectiviteit van de humanitaire hulp moet worden vergroot, door verhoging van de snelheid wanneer die wordt verstrekt en door verbetering van de duurzaamheid en de kwaliteit.

In 2001 zal het programma gericht op *goed bestuur, mensenrechten en vredesopbouw* verder worden vormgegeven. Het gaat om het opzetten, hervormen en versterken van overheids- en maatschappelijke instellingen, alsmede om het bevorderen van de dialoog in de betrokken samenlevingen met als doel goed bestuur, respect voor mensenrechten en duurzame vrede te verankeren. Hierbij speelt het bevorderen van democratisering en van de rechtsstaat een belangrijke rol.

De bescherming van individuele mensenrechten ligt primair bij de nationale staat. Door sommige regeringen worden echter de rechten van hun burgers met voeten getreden. Als gevolg hiervan (en soms ook in een situatie van algehele maatschappelijke ordeloosheid) kunnen zich humanitaire catastrofes voltrekken. De regering heeft – onder meer door het beleggen van twee internationale symposia in Scheveningen en Noordwijk – een discussie op gang gebracht over de legitimiteit van het gebruik van geweld als een middel om aan zulke grootschalige mensenrechtenschendingen een eind te maken. Zij neemt zich voor die discussie over *humanitaire interventie* de komende tijd te intensiveren. *En marge* van het Nederlandse voorzitterschap van de Veiligheidsraad in november 2000 organiseert Nederland (in samenwerking met de *International Peace Academy*) in New York een derde seminar. Nederland streeft naar het opstellen van richtlijnen voor de Veiligheidsraad ten behoeve van humanitaire interventies. Daarbij wordt gezocht naar een nieuw evenwicht tussen de soevereiniteit van staten en de universaliteit van de rechten van de mens. Terwijl de regering gebruik van geweld (ook

zonder dat daartoe expliciet machtiging door de Veiligheidsraad is verleend) niet uitsluit, probeert zij internationale steun te verwerven om dit te binden aan een aantal voorwaarden.

III. Europese integratie

De Europese Unie is een uniek voorbeeld van internationale ordening en speelt een cruciale rol in de toekomst van ons land. Verdieping en verbreding van de Europese integratie staan voor de regering centraal. In het afgelopen jaar zijn nieuwe aanzetten gegeven die in 2001 verder ontwikkeld zullen worden. De Unie heeft zich, met volle inzet van Nederland, ambitieuze doelen gesteld, die in feite een nieuwe fase in het proces van Europese integratie inluiden.

De *toekomstige uitbreiding* van de EU is van groot belang. Nederland zal het proces van toetreding van de kandidaat-lidstaten met overtuiging bevorderen door een actieve inbreng in de toetredingsonderhandelingen, door bij te dragen aan de uitgebreide EU-assistentie aan de kandidaat-lidstaten en door de kandidaat-lidstaten langs bilaterale weg met speciale instrumenten en programma's aanvullend te ondersteunen. De gunstige sociaal-economische omstandigheden van dit moment dienen te worden benut om het toetredingsproces te versnellen en toetreding binnen enkele jaren mogelijk te maken. Om klaar te zijn voor de uitbreiding, moeten de besluitvaardigheid en het democratisch gehalte van de EU worden versterkt. In december 2000, op de EU-top te Nice, wordt de *Intergouvernementele Conferentie* (IGC 2000) over de mede daartoe noodzakelijke herziening van het Unie-Verdrag afgesloten. De regering zal daar onder andere proberen besluitvorming bij gekwalificeerde meerderheid tot regel te maken, nauwere samenwerking een werkbare optie te houden, het Europese Hof van Justitie en de Europese Rekenkamer beter op hun verzwaarde taken toe te rusten en het Europees veiligheids- en defensiebeleid (EVDB) in het verdrag te verankeren.

Ook is de verwachting dat de Europese Raad van Nice zal besluiten over een *Handvest voor de Grondrechten* voor de Unie. Het Handvest zal naar verwachting het karakter krijgen van een politieke verklaring maar op termijn een juridisch bindend instrument kunnen worden. De regering meent dat de Europese Raad de modaliteiten zou moeten bepalen van het debat dat daarover in de EU moet worden gevoerd.

De regering ondersteunt ten volle de realisatie van de doelstelling die tijdens de Europese Raad van Lissabon, maart 2000, overeengekomen is op het gebied van *werkgelegenheid, economische hervorming en sociale cohesie*, namelijk dat de Unie de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie van de wereld moet worden, die in staat is tot duurzame economische groei met meer en betere banen en een hechtere sociale samenhang. In het licht van snelle en ingrijpende ontwikkelingen op het gebied van de informatietechnologie is een samenhangend sociaal-economisch beleid in Europa in gang gezet. De regering neemt de implementatie van de actiepunten op nationaal en Europees niveau krachtig ter hand.

In vervolg op de Europese Raad van Tampere, in 1999, waar een ambitieus programma werd opgesteld ter verwezenlijking van een EU-ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid, besteedt Nederland veel aandacht aan het uitvoeren van de verschillende afgesproken stappen die gezet moeten worden. In dit verband pleit de regering met nadruk voor de

totstandkoming van een *gemeenschappelijk EU-beleid ten aanzien van asiel en migratie*, dat in de externe relaties van de EU geïntegreerd moet worden, bijvoorbeeld door de opname van terug- en overnameclausules in overeenkomsten met derde landen. Voor de beheersing en controle van migratie is het van groot belang dat de EU een *level playing field* wordt, waarop voor alle spelers dezelfde regels gelden. Evenzeer hecht de regering grote waarde aan de uitvoering van de actieplannen op het gebied van drugs en aan bestrijding van de criminaliteit op Europees niveau.

Nederland streeft een versterking van het externe beleid van de Unie na. Dit betreft zowel de relatie van de EU met derde landen en regio's, als de ontwikkeling van een eigen, gemeenschappelijk *Europees Veiligheids- en Defensiebeleid* (EVDB). Dit EVDB moet een belangrijk onderdeel worden van het Gemeenschappelijk Buitenlands- en Veiligheidsbeleid (GBVB). De ontwikkeling van het EVDB, die spoort met de opvatting van de regering dat de NAVO de hoeksteen van het Nederlands veiligheidsbeleid blijft, is noodzakelijk voor de door Nederland gewenste verdieping van de Europese integratie. Het EVDB is een proces met vele facetten. Deel van het EVDB is de ontwikkeling van het het vermogen van de EU in crisissituaties zo nodig civiel en militair een bijdrage aan crisisbeheersing te leveren.

Bij dit alles blijft de regering de noodzaak van Europese budgetdiscipline krachtig benadrukken.

IV. Duurzame armoedevermindering

Ontwikkelingssamenwerking vergt een *gecoördineerde beleidsinzet* ter ondersteuning van een strategie voor vermindering van armoede in de ontvangende landen. Ook moet de betrokken landen in de internationale verhoudingen meer ruimte worden verleend. Het is niet effectief de productie voor de markt van kleine boeren te stimuleren als zij worden weggeconcurreerd door exportsubsidies van rijke landen. Kwijtschelding van schuld heeft vooral zin als landen de mogelijkheid wordt geboden zelf hun deviezen te verdienen via export. Het scheppen van die ruimte voor ontwikkelingslanden stelt hoge eisen aan de *coherentie* van het internationale beleid, of het nu gaat om handelsbeleid, landbouwbeleid, milieubeleid of het wapenexportbeleid. Op al die terreinen kan door een coherente aanpak veel vooruitgang worden geboekt met armoedevermindering in ontwikkelingslanden. De regering zal zich voor een dergelijke coherentie inzetten in internationale organisaties, in Brussel, maar zeker ook in het eigen internationale beleid.

Gedurende de jaren tachtig en negentig zijn de economische en sociale aspecten van ontwikkeling vaak apart behandeld, zonder oog voor de onderlinge samenhang. Dit heeft de internationale samenwerking geen goed gedaan. Inmiddels wordt daarom door multilaterale en bilaterale donoren op verschillende terreinen aandacht geschonken aan een *geïntegreerde benadering van de economische en de sociale invalshoek*, een proces dat nog verder doorgezet kan worden. De regering steunt deze verdergaande samenhang tussen de economische en sociale aspecten van het ontwikkelingsbeleid. Mede in dit verband bevordert Nederland een intensievere samenwerking en coördinatie tussen de belangrijkste multilaterale instellingen op het terrein van internationale ontwikkeling, met name de Wereldbank, het IMF en de VN-instellingen, om te bewerk-

stelligen dat het multilaterale stelsel maximaal zal zijn toegesneden op de ontwikkelingsproblemen van de komende jaren.

In een verantwoorde kanaalkeuze wordt de hulp geleid via het kanaal dat in de betreffende situatie het effectiefst is. Aan de hulp via particuliere organisaties en via multilaterale instellingen wordt door de regering hoge eisen gesteld die nopen tot een voortdurende *kritische dialoog* met de betrokken organisaties.

De regering wil dat ontwikkelingslanden die daar op basis van hun beleid voor in aanmerking komen, *schuldverlichting* krijgen. Internationaal wordt dit onderwerp onder andere behandeld in het HIPC-initiatief, gericht op de *Heavily Indebted Poor Countries* (HIPC). In 2001 zullen vermoedelijk veel van deze landen aan de criteria voor schuldverlichting hebben voldaan. Nederland ondersteunt ontwikkelingslanden bij het voldoen aan de HIPC-criteria. Uiteraard zal ons land ook uitgebreid financieel aan de schuldverlichting bijdragen. Tevens zal het andere (grote) donoren aansporen om niet alleen hun reeds gedane financiële toezeggingen gestand te doen, maar om ook extra bij te dragen zodat, op basis van een evenwichtige lastenverdeling, het totaal benodigde bedrag beschikbaar komt.

In het kader van de vermindering van armoede in ontwikkelingslanden ondersteunt Nederland de invoering van de reeds genoemde *Poverty Reduction Strategy Papers* (PRSP's). In 1999 namen de Wereldbank en het IMF het initiatief tot de invoering hiervan. De PRSP's vormen de basis voor de zachte IMF- en Wereldbank-leningen en voor HIPC-schuldverlichting. De PRSP's worden door de overheden van ontwikkelingslanden zelf opgesteld, in consultatie met maatschappelijke groeperingen aldaar. De landen moeten hierin aangeven hoe zij de armoede willen verminderen. Economische groei moet plaatsvinden op zodanige wijze, dat die een aanzienlijke bijdrage levert aan het verminderen van armoede. In dit verband is onder andere werkgelegenheidscreatie van groot belang. Nederland neemt actief deel aan de discussie die internationaal over de inhoud van deze *pro-poor growth* op gang is gekomen.

Nederland streeft ernaar dat de PRSP's ook een *centraal instrument worden voor de coördinatie* van de internationale hulp aan het betreffende ontwikkelingsland. Ons land is mede betrokken geweest bij de uitwerking van het PRSP-concept in Washington en ondersteunt thans de introductie en uitvoering daarvan in ontwikkelingslanden. Bij de opzet en uitvoering van PRSP's is de betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld van groot belang. Bij de coördinatie van de hulp wordt zowel het bilaterale kanaal (de ambassades ter plaatse) als het multilaterale kanaal (Wereldbank, IMF, regionale ontwikkelingsbanken en waar mogelijk ook de VN) benut.

Basisonderwijs (het onderwijs in basisvaardigheden en -kennis) vormt een cruciaal onderdeel van ontwikkeling. Zo is gebleken dat investeringen in basisonderwijs voor meisjes tot de meest renderende investeringen behoren voor het verminderen van armoede. Internationaal is als doelstelling overeengekomen dat in 2015 iedereen toegang tot kwalitatief goed basisonderwijs moet hebben. Dit werd in april 2000 op de internationale onderwijsconferentie te Dakar opnieuw bevestigd. Nederland wil een substantiële bijdrage leveren aan het bereiken van *basisonderwijs* voor iedereen. Uitgangspunt is dat alle landen zelf verantwoordelijk zijn voor het eigen onderwijsbeleid. Indien de politieke wil bestaat om de doelstel-

ling voor het eigen land te bereiken (wat onder meer tot uitdrukking kan komen in de prioriteitstelling binnen een transparante begroting), dan mag de uitvoering niet door uitsluitend een tekort aan financiën worden beperkt. Nederland wil, in coördinatie met andere donoren, met dergelijke landen meerjarige financiële overeenkomsten sluiten om hun onderwijsplannen te helpen realiseren.

Op het terrein van de bilaterale hulp is veel aandacht uitgegaan naar de beperking van het aantal landen waarmee structureel of thematisch wordt samengewerkt en naar de keuze voor een sectorale benadering van de hulp. In 2001 wordt verdere uitvoering gegeven aan het *sectorale beleid*. Deze uitvoering zal onvermijdelijk de nodige tijd vergen, niet in de laatste plaats omdat Nederland veel waarde hecht aan een intensieve betrokkenheid van de samenwerkingslanden, inclusief hun maatschappelijk middenveld. Het centraal stellen van het *ownership* van de ontwikkelingsactiviteiten bij het ontvangende land vereist onder meer een mentaliteitsverandering bij alle partijen. Bovendien zal hard moeten worden gewerkt aan de noodzakelijke versterking van de donorcoördinatie. Ook hierbij zijn de wensen van het ontvangende land richtinggevend.

V. Bilaterale betrekkingen

De wisselwerking tussen bilateraal en multilateraal toont zich duidelijk in het kader van het Europese integratieproces. Nederland wil zijn positie in de Europese Unie versterken door verdere *intensivering van de bilaterale betrekkingen* met Duitsland, België, Luxemburg, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Spanje en Italië. Met Zweden zal mede in het licht van het Zweedse voorzitterschap van de EU in de eerste helft van 2001 nauw contact worden onderhouden. Met het oog op de uitbreiding van de Unie vraagt ook de relatie met de kandidaat-toetreders nadrukkelijk om aandacht. Met Polen wordt een speciale relatie onderhouden. Hongarije, Tsjechië en Slowakije krijgen in 2001 bijzondere aandacht langs een meer sectorale weg, onder leiding van verschillende vakministeries. In verband met het toetredingsperspectief van Turkije is ook de relatie met dat land van belang. Daartoe wordt Turkije al in 2000 onder het Matra-programma gebracht.

Meer in het algemeen beoogt de regering de *buitenlandse handel en investeringen* krachtig te bevorderen, onder meer door directe dienstverlening aan Nederlandse bedrijven. Deze varieert onder invloed van de mogelijkheden en moeilijkheden zoals die zich in de verschillende delen van de wereld voordoen. Van belang zijn het vergaren en verspreiden van informatie op het gebied van handel en investeringen, en het vergroten van de internationale markttoegang voor het Nederlands bedrijfsleven.

De regering hecht grote en blijvende waarde aan het verlenen van diensten aan naar het buitenland reizende of daar verblijvende Nederlanders. Tot deze *consulaire dienstverlening* hoort de behartiging van belangen van in het buitenland gedetineerde Nederlanders.

Met de extra begrotingsmiddelen die het ministerie bij de Voorjaarsnota 1999 ten behoeve van *asiel en migratie* zijn toegekend, zijn in 1999 en 2000 zowel de kwantitatieve als de kwalitatieve uitvoeringscapaciteit van het ministerie structureel versterkt. Thans ligt de nadruk op intensivering en verdere verbetering van de werkprocessen.

Een belangrijk instrument voor het welslagen van het *Internationale Cultuurbeleid* (ICB) is versterking van de culturele functie op dertien geselecteerde posten. Dit houdt in dat deze posten op cultureel terrein zelfstandiger opereren en hun eigen verantwoordelijkheid hebben voor de uitvoering van het ICB en voor het besteden van de bijbehorende financiële middelen. Ook wordt in het buitenland meer bekendheid gegeven aan Nederland als ontmoetingsplaats voor de kunstwereld, aan het behoud van het Nederlands cultureel erfgoed in het buitenland, en aan de versterking van het internationaal cultureel profiel van Nederland.

DE BEGROTING OP HOOFDLIJNEN

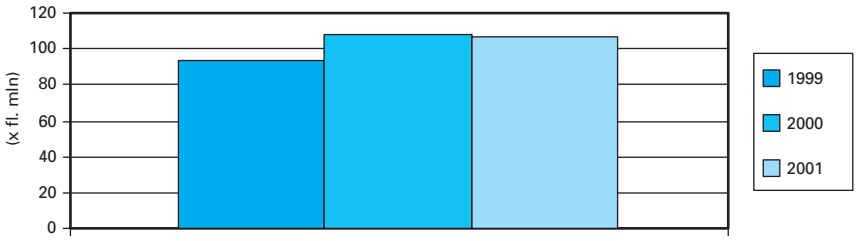
In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van de uitgaven door de jaren heen. Tevens wordt ingegaan op de budgettaire wijzigingen per hoofddoelstelling ten opzichte van de begroting 2000. De begroting van het Ministerie van Buitenlandse Zaken omvat in totaal NLG 13,4 miljard aan uitgaven en NLG 0,1 miljard aan ontvangsten. Het grootste deel van de uitgaven en alle ontvangsten behoren tot de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS). Alleen de Nederlandse bijdrage aan de Europese Unie op deze begroting valt niet onder het regime van de HGIS.

De uitgaven onder de HGIS zijn geïndexeerd op basis van ontwikkeling van 1,1% van het Bruto Nationaal Produkt (BNP). De HGIS bestaat voor 0,8% van het BNP uit officiële ontwikkelingshulp *(Official Development Assistance*: «ODA») en voor 0,3% van het BNP uit andere uitgaven in het kader van de internationale samenwerking (non-ODA). Het Nederlands buitenlands beleid is een gezamenlijke inspanning van de verschillende ministeries en daarom wordt in een afzonderlijke HGIS-nota 2001 een nadere toelichting op het buitenlands beleid en de daarbij behorende middelen gegeven. Deze nota zal gezamenlijk met de andere begrotingshoofdstukken en de Staat van de Europese Unie op Prinsjesdag aan het Parlement worden aangeboden.

De uitgaven per hoofddoelstelling

Volgend jaar zal elk ministerie de richtlijnen uit de regeringsnota «Van beleidsbegroting tot beleidsverantwoording» hebben geïmplementeerd. Hierop vooruitlopend worden in onderstaande grafieken de begrote uitgaven voor 2001 per hoofddoelstelling weergegeven. In de grafieken zijn ook de verwachte uitgaven van 2000 en de gerealiseerde uitgaven in 1999 weergegeven. Op deze wijze is een inzicht mogelijk in de ontwikkeling van de financiële omvang van elk van de vijf hoofddoelstellingen.

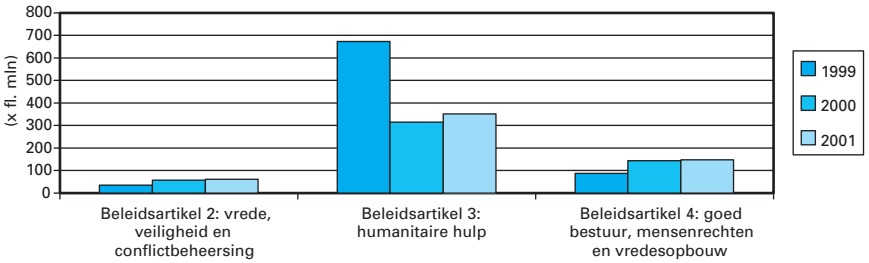
I. Internationale ordening

Beleidsartikel 1: internationale ordening

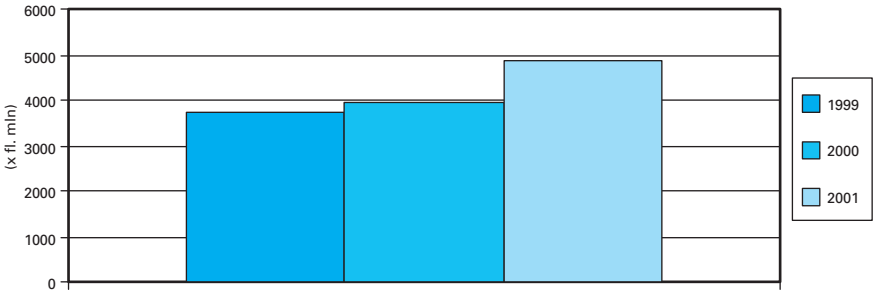
Ten opzichte van 1999 stijgen in 2000 en 2001 de uitgaven bij beleidsartikel 1 met name als gevolg van hogere uitgaven bij de contributies aan de VN en andere internationale instellingen.

II. Vrede, veiligheid en stabiliteit

De stijging ten opzichte van 1999 bij beleidsartikel 2 is het gevolg van het instellen van het Vredesfonds (structureel NLG 15 miljoen). De forse mutatie onder beleidsartikel 3 is het gevolg van de overheveling van de gelden voor vredesopbouw en voor de activiteiten op de Balkan naar andere artikelen (beleidsartikelen 4 en 6).

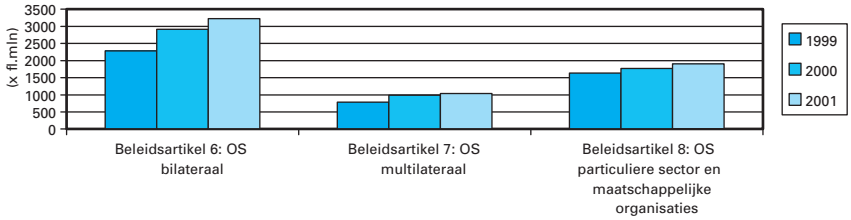
III. Europese integratie

Beleidsartikel 5: Europese integratie

De stijgende trend bij beleidsartikel 5 (Europese integratie) is het gevolg van de hogere Nederlandse afdrachten aan de EU middels het Vierde Eigen Middel. Dit middel is het sluitstuk van de EU-begroting, en stijgt als gevolg van lagere overige EU-afdrachten enerzijds en een hogere EU-begroting anderzijds.

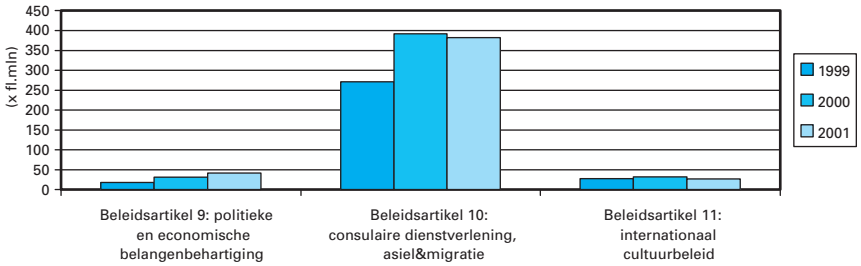
IV. Duurzame armoedevermindering

NB: De algemene bijdragen aan de Internationale Financiële Instellingen worden niet bij beleidsartikel 7 verantwoord, maar op de begroting van het Ministerie van Financiën.

Op basis van bovenstaande grafieken kan in het algemeen worden gesteld dat bij de beleidsartikelen 6, 7 en 8 de meeste uitgaven ten opzichte van die van de voorgaande jaren stijgen. Dit is mogelijk op grond van de toename van OS-middelen als gevolg van de groei van het BNP. De stijging van artikel 6 wordt vooral verklaard door een overheveling van de Balkan-gelden van artikel 4 naar artikel 6 en door een groei van het budget voor macro-georiënteerde programmahulp. De stijging van artikel 7 wordt verklaard door hogere bijdragen aan enkele multilaterale organisaties. De toename van artikel 8 houdt verband met de koppeling van het budget van het medefinancieringsprogramma aan het BNP.

V. Bilaterale betrekkingen

Belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de begroting 2000

Hieronder volgt per hoofddoelstelling een overzicht van de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de definitieve begroting 2000. Dit overzicht houdt ook rekening met de mutaties die bij de Voorjaarsnota zijn verwerkt. Alleen wijzigingen van NLG 10 miljoen of meer zijn opgenomen.

I. Internationale ordening

Onder deze hoofddoelstelling zijn geen significante wijzigingen.

II. Vrede, veiligheid en stabiliteit

in miljoenen guldens	2000	2001	2002	2003	2004
Beleidsartikel 2					
– Vredesfonds	15	15	15	15	15
Beleidsartikel 3					
– Noodhulp	– 26	0	0	0	0
– VN-vluchtelingenprogramma's	18	18	18	18	18
– Ontmijningsfonds	30	0	0	0	0
Beleidsartikel 4					
– Matra/projecten-programma	3	9	15	20	20

Bij beleidsartikel 2 (vrede, veiligheid en conflictbeheersing) is met ingang van 2000 het zogenoemde Vredesfonds ingesteld als gevolg van het amendement-Koenders bij de behandeling van de eerste suppletore begroting 2000. Bij beleidsartikel 3 (humanitaire hulp) is, naar aanleiding van het amendemant-Verhagen, in 2000 sprake van een overheveling van gelden voor noodhulp naar het zogenoemde ontmijningsfonds. Met het instellen van het ontmijningsfonds worden de uitgaven voor humanitaire ontmijning zichtbaar gemaakt. De stijging bij de VN-vluchtelingenprogramma's is het gevolg van een verhoging van de Nederlandse bijdrage aan UNHCR en UNRWA. Tot slot is onder beleidsartikel 4 (goed bestuur, mensenrechten en vredesopbouw) het Matra-programma geïntensiveerd en gedifferentieerd naar de mate van toenadering van landen tot de EU. Het «klassieke» Projecten-programma zal met name in de «nieuwe buren» van de EU, Oost-Europa, versterkt worden ingezet.

III. Europese integratie

in miljoenen guldens	2000	2001	2002	2003	2004
Beleidsartikel 5					
– Vierde eigen middel	– 1 139	– 864	– 278	– 457	– 478
– Matra/pre-accessie	12	16	18	23	23

Bij beleidsartikel 5 (Europese integratie) is sprake van twee significante wijzigingen ten opzichte van de ramingen in de definitieve begroting 2000. Meerjarig zullen de Nederlandse afdrachten aan de EU via het BNP-middel stijgen. In vergelijking met de cijfers die zijn opgenomen in de begroting 2000 zullen deze jaarlijkse afdrachten echter lager uitvallen. Dit is enerzijds een gevolg van een lager uitgavenniveau dan eerst geraamd, anderzijds van een stijging in de overige EU-afdrachten als gevolg van de voorspoedige economische groei. Het Matra Pre-accessieprogramma wordt flink verhoogd. Conform het gestelde in de nota «Accenten zetten in Midden-Europa» wordt nauwer aangesloten bij het partnerschapsbeleid ten aanzien van Polen, Hongarije, Tsjechië en Slowakije. Ook in de Balkan zal van versterkte inzet sprake zijn.

in miljoenen guldens	2000	2001	2002	2003	2004
Beleidsartikel 6					
– Gedelegeerde sectorale programma's	210	157	267	274	278
– Niet-gedelegeerde sectorale programma's	21	20	135	135	148
– Macro-georiënteerde programmahulp	– 313	– 216	– 310	– 217	– 247
– Wederopbouw Zuidoost-Europa	356	359	0	0	0
– NIO	– 4	– 9	– 14	– 19	– 24
Beleidsartikel 7					
– Europees Ontwikkelingsfonds	– 32	– 27	0	0	0
– Bijdrage VN-programma's	94	124	123	123	123
Beleidsartikel 8					
– Medefinancieringsprogramma's	29	56	60	34	34
– Bedrijfslevenprogramma	– 86	– 37	27	20	20

Bij beleidsartikel 6 (bilaterale ontwikkelingssamenwerking) zijn de uitgaven voor de gedelegeerde sectorale programma's flink verhoogd. Deze verhoging hangt met name samen met het opstarten van het Indonesië-programma. De mutatie bij de niet-gedelegeerde sectorale programma's heeft betrekking op een stijging van de milieu-uitgaven in verband met de doelstelling op het gebied van milieu (0,1% van het BNP). De verlagingen bij macro-georiënteerde programmahulp houden verband met overhevelingen ten behoeve van de wederopbouw in Zuidoost-Europa in 2000 en 2001, de bijdragen aan multilaterale organisaties en het opstarten van het Indonesië-programma. De uitgaven ten behoeve van de wederopbouw in Zuidoost-Europa zijn thans in een zelfstandig artikel opgenomen. Met ingang van 2002 zullen deze uitgaven deel uitmaken van de reguliere bilaterale hulp. Tot slot zijn de uitgaven voor het NIO verlaagd als gevolg van een meevaller op de rentesubsidies.

De verlaging van het EOF bij beleidsartikel 7 (multilaterale ontwikkelingssamenwerking) hangt samen met de structurele achterstanden bij de Europese Commissie bij het uitputten van de financiële enveloppe. Voorts zijn bij beleidsartikel 7 de Nederlandse bijdragen aan de verschillende partnerschapsprogramma's met VN-instellingen verhoogd.

Bij beleidsartikel 8 (ontwikkelingssamenwerking via de particuliere sector en maatschappelijke organisaties) is sprake van een ophoging van de budgetten voor de medefinancieringsorganisaties in verband met een hogere BNP-raming. De mutaties bij het bedrijfslevenprogramma hangen samen met het ORET-programma. De lagere uitgaven in 2000 en 2001 zijn het gevolg van een onvoldoende instroom van aanvragen en de trage besluitvorming in ontvangende landen. Naar verwachting zal de geplande stroomlijning van de aanvraagprocedure leiden tot meer aanvragen.

in miljoenen guldens	2000	2001	2002	2003	2004
Beleidsartikel 9					
– Roulerende voorzitterschappen	1	3	5	20	3
Beleidsartikel 11					
– Internationaal cultuurbeleid	8	4	6	9	9

De mutaties bij beleidsartikel 9 hebben met name betrekking op de ophogingen van de uitgaven in verband met het Nederlandse voorzitterschap van de WEU in 2001 en het eventuele Nederlandse voorzitterschap van de OVSE in 2003. Tot slot is het budget voor beleidsartikel 11 (internationaal cultuurbeleid) structureel verhoogd vanwege de positieve ervaringen met dit programma.

Bedrijfsvoering

in miljoenen guldens	2000	2001	2002	2003	2004
Bedrijfsvoering					
– Personeel en materieel binnenland	15	19	17	15	15
– Personeel en materieel buitenland	103	94	102	81	81
– Gebouwen buitenland	6	24	42	– 18	– 18
– Indexering lonen en prijzen HGIS	– 36	– 22	– 9	6	63

De apparaatsuitgaven op het departement en de posten stijgen. Voor het grootste gedeelte betreft het ophogingen ter vergoeding van loon- en prijsstijgingen en de uitdeling eindejaarsmarge (asielbeleid en automatisering). De wijzigingen bij de uitgaven voor gebouwen in het buitenland zijn het per saldo resultaat van een aantal mutaties. Zo is sprake van overhevelingen in verband met de delegatie van het reguliere onderhoud naar de posten en instelling van twaalf regionale steunpunten Technische Zaken enerzijds, en toevoegingen voor prijsbijstellingen anderzijds. Daarnaast worden gelden van 1999 en 2000 doorgeschoven naar latere jaren in verband met vertragingen bij de uitvoering van enkele bouwkundige projecten. Tot slot zijn de uitgaven in verband met de indexering lonen en prijzen HGIS in de eerstvolgende jaren verlaagd door de uitdeling van gelden naar de verschillende HGIS-departementen.

HOOFDDOELSTELLING I. INTERNATIONALE ORDENING

Internationale ordening betreft verhoudingen tussen staten, volkeren en mensen. Deze verhoudingen worden gaandeweg meer beheerst door afspraken, normen en instellingen en steeds minder gekenmerkt door isolement, anarchie en rechteloosheid. De ontwikkeling van anarchie naar ordening is echter niet vanzelfsprekend. Nog steeds worden in delen van de wereld de internationale betrekkingen méér bepaald door het recht van de sterkste dan door ordening op basis van het internationaal recht.

De internationale rechtsorde vormt de kern van internationale ordening. Het Koninkrijk is het enige land ter wereld met een grondwet die de regering opdraagt de internationale rechtsorde te bevorderen (art. 90 grondwet). Langs tal van wegen poogt de regering dan ook de internationale rechtsorde verder uit te bouwen. Voorspelbaarheid en stabiliteit van internationale betrekkingen zijn met name voor een middelgroot land als Nederland van wezenlijk belang.

De regering onderscheidt zes dimensies van internationale ordening: de internationale rechtsorde, de internationale instellingen, de rechten van de mens, de internationale financieel-economische dimensie, de ecologische dimensie en de sociaal-economische dimensie. Beleidsinhoudelijk heeft dit artikel betrekking op internationale instellingen, internationale afspraken, verdragen en kaders en het toezicht op die afspraken, verdragen en kaders.

Tal van bedreigingen in de huidige wereld, of gebreken van het internationaal bestel, kunnen niet op zinvolle wijze worden bestreden of verholpen door één enkele mogendheid, hoe machtig ook. Voorbeelden zijn het garanderen van veiligheid, het behartigen van handelsbelangen, het tegengaan van armoede en het bestrijden van schendingen van mensenrechten. Economische en politieke turbulentie trekken zich weinig van grenzen aan. Hetzelfde geldt voor ongelukken met nucleaire installaties, verstoring van het ecologisch evenwicht, illegale migratie en drugshandel. Een van de grootste uitdagingen voor de internationale gemeenschap de komende decennia is dan ook de internationale ordening te versterken om zo wereldwijde problemen het hoofd te kunnen bieden. Ordening op basis van afspraken en kaders voor overleg is van toenemend belang in een wereld die steeds kleiner wordt door voortschrijding van de techniek.

Beleidsartikel 1
Internationale ordening

A. Algemene doelstelling

Doel van internationale ordening is uiteindelijk een welvarende, rechtvaardige en vreedzame wereld, temidden van een duurzaam milieu.

Om dat ideaal dichterbij te brengen, is ordening van de internationale gemeenschap van wezenlijk belang. Ordening vindt plaats langs de weg van rechtsregels, beleidsafspraken en het onderhouden van internationale kaders. Tot dit werkterrein behoren de wijze waarop overheden zich verhouden tot hun ingezetenen en de wijze waarop zij zich overigens kwijten van de hun toevallende taken. Deelnemers in die ordening mogen in deze tijd niet beperkt worden tot vertegenwoordigers van staten; ook de particuliere sector en, meer in het algemeen, het maatschappelijk middenveld (*civil society*) behoren daarin een plaats te hebben.

De mate van internationale ordening varieert enorm per beleidsterrein. De regering streeft internationale ordening met kracht na, vanuit het besef dat het tegendeel de mensen verder zou afvoeren van het door hen gehuldigde beschavingsideaal. Anders gezegd, de regering ziet voor internationale ordening geen aanvaardbaar alternatief.

B. Geoperationaliseerde doelstellingen en instrumenten

Bevordering van de internationale rechtsorde

De eerste dimensie van internationale ordening is de bevordering van de internationale rechtsorde. Internationale betrekkingen dienen bij voorkeur plaats te vinden op basis van algemeen aanvaarde rechtsregels en -beginselen. Tezamen met instanties die op naleving daarvan toezien, bepalen zij of de internationale rechtsorde functioneert. Deze vormt de kern van internationale ordening.

Den Haag is uitgegroeid tot juridische hoofdstad van de wereld. Het zal met de komst van het Internationaal Strafhof die positie sterker kunnen uitdragen. De goedkeuringsprocedure met betrekking tot het Statuut van het Hof zal naar verwachting in 2001 tot ratificatie door het Koninkrijk leiden. Aansluitend aan de afronding van onderhandelingen over de elementen van misdrijven en het reglement betreffende bewijs- en procesvoering volgt nog de nadere uitwerking van reglementen inzake financieel beheer, de vergadering van verdragspartijen en de voorrechten en immuniteiten van het Strafhof.

Nederland zet zich in voor de spoedige oprichting van een permanent secretariaat van het Antarctisch Verdrag. Daarnaast zal met het oog op de groeiende samenwerking in de Arctische Raad in samenwerking met andere betrokken departementen de oprichting, naast het bestaande Nederlands Antarctisch Programma, van een Nederlands Arctisch Programma ter hand worden genomen.

Het terugdringen van corruptie krijgt steeds meer aandacht in de Nederlandse ontwikkelingssamenwerking. Dit vraagt om uiteenlopende maatregelen, onder meer ter bevordering van goed bestuur in ontvangende landen (zie beleidsartikel 4). Nederland betaalt mee aan het

mondiale VN-programma ter bestrijding van corruptie van het *United Nations Centre for International Crime Prevention* (CICP).

De volgende activiteiten – alle in 2001 van belang – zijn gericht op het bevorderen van de internationale rechtsorde:

- het behoud en waar mogelijk de verdieping van de vooraanstaande rol die het Koninkrijk vervult bij de voortgaande ontwikkeling en codificatie van het internationaal recht. De rol van gastland van het Internationaal Gerechtshof, het Permanente Hof van Arbitrage, het Joegoslavië-tribunaal, het Iran-Irak *Claims Tribunal* en het Internationale Strafhof draagt daaraan bij;
- de bevordering van de naleving van rechtsregels, op multilateraal, regionaal, interregionaal, bilateraal en thematisch niveau (ondermeer door handhaving door de te Den Haag gevestigde Hoven en Tribunalen en de EU- en EVRM-hoven);
- de bevordering van een tijdige rapportage op grond van de mensenrechtenverdragen en waar nodig verbetering van het rapportagesysteem van deze verdragen, in Nederland met name via invoering van een voor alle departementen geldende uniforme rapportage-structuur;
- de bevordering van vreedzame geschillenbeslechting op basis van het recht: bijvoorbeeld het bevorderen van de ratificatie van de 1899/1907 Haagse Conventies tot vreedzame beslechting van internationale geschillen en de stimulering van de verdere ontwikkeling van het WTO-mechanisme gericht op de beslechting van handelsgeschillen, alsmede steun aan verbetering van toegang daartoe voor arme landen (WTO-Rechtswinkel);
- intensivering van de samenwerking op het punt van fraude- en terrorismebestrijding. Nederland zal in internationaal overleg een multidisciplinaire benadering van het fenomeen corruptie benadrukken en, waar internationaal een repressieve benadering van criminaliteit overheerst, ook preventieve maatregelen voor het voetlicht brengen;
- verdere beleidsontwikkeling met betrekking tot humanitaire interventie;
- de inzet in de onderhandelingen te New York over de invulling van het Internationaal Strafhof. Deze inzet richt zich op bevordering van de universaliteit van het Statuut en op handhaving van de delicate balans tussen de effectiviteit van het Hof en de nationale soevereiniteit;
- het bevorderen dat de statengemeenschap als geheel de automatische en ongeclausuleerde rechtsmacht van het Internationaal Gerechtshof erkent en het bevorderen van het spoedig in werking treden van het Internationaal Strafhof; en
- het organiseren door Nederland (de Ministeries van Financiën, BZK, Justitie, EZ en BZ gezamenlijk) van het *Global Forum II* (voluit: *het Global forum on fighting corruption and safeguarding integrity*; het eerste was in Washington in 1998) waar een conventie inzake corruptiebestrijding en de intensivering van de samenwerking op dit terrein op de agenda staan.

Versterking van internationale instellingen

Dit betreft de versterking van internationale instellingen en hun onderlinge samenwerking en samenhang. Het in stand houden van een stelsel van internationale organisaties en vergroting van de effectiviteit van deze organisaties, alsook de bevordering van hun doelmatigheid, is een belangrijk aspect van het door de regering aangehangen multilateralisme. Het is voor het Koninkrijk essentieel invloed te verkrijgen, te behouden en

te versterken in de fora waar de beslissingen vallen. Multilaterale diplomatie verdient dan ook met recht grote aandacht van de regering.

De VN is het internationale forum bij uitstek voor het aanpakken van wereldwijde vraagstukken. De VN beschikt in de gespecialiseerde organisaties en de fondsen en programma's over grote kennis en internationale ervaring. De regering zal daarom, ook in 2001, actief gebruik maken van de mogelijkheden die de VN biedt om nationale standpunten in internationaal beleid in te bedden en kennis uit te wisselen.

Aan het mondiale multilaterale stelsel – de VN-familie en de Bretton Woods-instellingen – valt een sleutelrol toe bij het streven naar het verwezenlijken van de internationale ontwikkelingsdoelstellingen. Helaas schiet het stelsel daarbij op vele punten tekort: gebrek aan coherentie op vele fronten (in hulpontvangende landen, op wereldwijd sectoraal niveau en bij de aansturing door de lidstaten), te hoge pretenties, gebrekkig vermogen tot monitoring en implementatie van overeengekomen beleid en doelstellingen en vaak nog steeds tekortschietend beheer. Verbetering op deze punten moet leiden tot een heldere en logische «internationale ontwikkelingsarchitectuur» die is toegerust om de ontwikkelings-uitdagingen aan te gaan.

Voor informatie over de WTO en de OESO wordt verwezen naar de subdoelstelling «financieel-economische ordening». Voor de OVSE, NAVO, CTBTO en OPCW zie beleidsartikel 2. Voor de EU zie beleidsartikel 5.

De volgende inspanningen zijn gericht op het versterken van internationale instellingen:
- het benadrukken dat landen, inclusief de VS, hun betalingsverplichtingen aan de VN stipt nakomen en het voorkomen dat financiële problemen de organisaties aantasten;
- het streven naar een adequate internationale ontwikkelingsarchitectuur zoals beschreven in de notitie «Samen werken voor effect», tezamen met gelijkgezinde landen zoals de Utstein-partners (Nederland, het VK, Duitsland en Noorwegen), via de beleidsbepalende organen en via gerichte financiële bijdragen; en
- de detachering van Nederlanders naar multilaterale instellingen, in het bijzonder op leidinggevende posities.

Bevordering en bescherming van de rechten van de mens

Wereldwijd is nog steeds sprake van grove schendingen op meer of minder structurele schaal. Mensenrechten zijn en blijven daarom een wezenlijk onderdeel van het buitenlands beleid en lopen als een rode draad door vele beleidsterreinen heen. De regering is ervan overtuigd dat de internationale gemeenschap een plicht heeft tot ingrijpen bij gevallen van grove en systematische schendingen van mensenrechten. Het thema mensenrechten wordt door Nederland actief aan de orde gesteld in de diverse multilaterale fora die zich richten op de mensenrechten, zoals de Algemene Vergadering en de Mensenrechtencommissie van de VN, de Raad van Europa, de OVSE, de ILO en ook in EU-kader.

In het bijzonder is daarbij sprake van de volgende activiteiten:

- versterking van het internationaal recht en van internationale en/of regionale organisaties met nadruk op het toezicht op de naleving van mensenrechtennormen;
- bevordering van internationale consensus omtrent de bescherming van mensenrechten;
- versterking van nationale mechanismen voor mensenrechten-bescherming.

De Regering streeft naar een afgewogen combinatie van multilaterale en bilaterale benaderingen en instrumenten. Een belangrijke rol is daarbij weg gelegd voor de in 1999 benoemde mensenrechtenambassadeur. De mensenrechtenambassadeur zal daarnaast de communicatie met de Nederlandse samenleving verder versterken. Mensenrechtenbeleid is immers geen exclusieve regeringsaangelegenheid, maar kan alleen de noodzakelijke creativiteit en energie behouden als er sprake is van verwevenheid met maatschappelijke initiatieven.

Bevordering van financieel-economische ordening

Financieel-economische ordening is belangrijk om het internationaal financieel en economisch verkeer doelmatig en langs verantwoorde banen te laten lopen en wereldwijd economische stabiliteit en groei te stimuleren. Internationale afspraken over handel, investeringen en financieel verkeer zijn vooral voor de kwetsbare economieën van de ontwikkelingslanden van groot belang. Ook deze minder ontwikkelde economieën dienen volwaardig deel te gaan uitmaken van een geïntegreerd en stabiel economisch systeem.

De Nederlandse inzet bij de WTO (zie op dit punt ook de begroting van het Ministerie van Economische Zaken) is onder meer gericht op het vergroten van de toegankelijkheid en doorzichtigheid van het multilaterale wereldhandelsstelsel. De regering streeft onverminderd naar een nieuwe handelsronde die tevens een «ontwikkelingsronde» moet zijn. De armere ontwikkelingslanden moeten beter in staat worden gesteld te profiteren van de globalisering. Verdere liberalisering van de internationale handel voor producten en diensten waarin ontwikkelingslanden een comparatief voordeel hebben, is daartoe noodzakelijk.

Rijke landen moeten maatregelen treffen die het vertrouwen van ontwikkelingslanden in het WTO-proces, dat door het mislukken van Seattle (1999) ernstig is geschonden, herstellen. Nederland zet zich daarbij in voor volledig vrije toegang van producten uit de minst ontwikkelde landen tot de Europese markt, hetgeen mede van belang is voor het welslagen van het HIPC-initiatief. De regering is van mening dat de EU de toekenning van volledig vrije markttoegang niet moet laten afhangen van deelname van overige geïndustrialiseerde landen aan een dergelijk initiatief. Ook is het van belang dat de problemen die ontwikkelingslanden hebben bij de uitvoering van aangegane WTO-verplichtingen, onderkend en aangepakt worden. Nederland richt zich daarbij onder andere op de gevolgen van het TRIPs-verdrag (de overeenkomst inzake de handels-aspecten van intellectueel eigendom) voor ontwikkelingslanden, waarvan het belang gelegen is in de samenhang met ontwikkelingssamenwerking op het gebied van gezondheidszorg (toegang tot essentiële medicijnen) en landbouw (voedselzekerheid, traditionele landbouw, positie van kleine boeren). Nederland streeft naar verbetering van de mogelijkheden van met name de kleinere ontwikkelingslanden om deel te nemen aan

WTO-besluitvorming. Meer in het algemeen steunt Nederland de capaciteitsopbouw in ontwikkelingslanden om van het wereldhandelsstelsel te profiteren.

De regering meent dat het functioneren van de WTO als organisatie verbeterd moet worden. Ook moet er meer coherentie en coördinatie komen tussen de inspanningen van de WTO, het IMF, de ITC, de Wereldbank, het UNDP, de UNCTAD en de Europese Commissie op het terrein van handelsgerelateerde institutionele capaciteitsopbouw.

Met betrekking tot internationale financiële stabiliteit ziet Nederland een centrale rol weggelegd voor het IMF. Recente financiële crises hebben geleerd dat er een noodzaak bestaat tot samenwerking tussen de multilaterale banken en het IMF, vooral bij de preventie. Nederland ziet de multilaterale ontwikkelingsbanken als belangrijke instrumenten voor het bevorderen van duurzame ontwikkeling en armoedevermindering, en blijft de noodzaak benadrukken van intensieve samenwerking en onderlinge coördinatie tussen het IMF, de Wereldbank, andere multilaterale ontwikkelingsbanken, de VN-familie en bilaterale donoren. Nederland participeert actief in deze instellingen. (Voor de financiële bijdragen die hieraan worden verstrekt, zie beleidsartikel 7.)

Ook via de OESO streeft de regering naar verbetering van de onderlinge beleidscoördinatie en consultaties. In 1999 heeft Nederland in de OESO initiatieven genomen op het gebied van duurzame ontwikkeling, harmonisatie van donoroptreden, radioastronomie en hantering van nationale technische standaarden. De behandeling daarvan zal in 2001 doorlopen.

Bevordering van ecologische ordening

Het internationale milieu- en natuurbeleid is integraal deel van internationale ordening. De regering stelt zich tot doel de internationale regelgeving inzake internationaal milieubeleid op consistente wijze te bevorderen. Ook wil Nederland de deugdelijkheid van het management/beheer van internationale milieu-organisaties bevorderen en bijdragen aan het tot stand komen van een adequate onderlinge taakverdeling. Ook hecht de regering veel waarde aan de zogenaamde externe integratie van milieu, dat wil zeggen dat op alle beleidsterreinen, zowel nationaal als internationaal, milieudoelstellingen voor ogen worden gehouden bij het formuleren van beleid.

In de komende periode richt de regering zich op:
- de ratificatie en uitvoering, zowel nationaal als internationaal, van de jongste generatie milieuverdragen, zoals het Kyoto Protocol en het Bioveiligheidsprotocol;
- de afronding van de onderhandelingen over een internationaal verdrag ter uitbanning van een aantal *Persistent Organic Pollutants* (POP's);
- de voorbereiding van de negende zitting van de Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (CSD-9) en van de VN-conferentie «Rio + 10» in 2002;
- de voorbereiding van de 21ste reguliere bijeenkomst van de Beheersraad van het VN-Milieuprogramma (UNEP);
- de (Ant)arctische samenwerking: Nederland werkt mee aan de totstandkoming van een Aansprakelijkheidsannex bij het Antarctische Milieuprotocol;
- de bijdrage aan duurzame ontwikkeling en een goede waterrechtsorde door samenwerking onder diverse (VN-)kaderverdragen, zowel in

Europa als mondiaal. In 2001 spelen in het bijzonder het beleidsoverleg over internationale stroomgebieden (Rijn-, Maas- en Scheldeoverleg) en regionale zeeën (waaronder de Noordzee en de Waddenzee), alsmede het vervolg op het Tweede Wereld Water Forum; en
- de bevordering van nucleaire veiligheid: Nederland doet actief mee aan pogingen van de internationale gemeenschap om de veiligheid van de verouderde kerncentrales in Rusland en Oekraïne te verbeteren en de instellingen op het gebied van de vergunningverlening van en toezicht op de kerncentrales aldaar te versterken. Daarnaast vergen de opzet van het *Multilateral Nuclear Environmental Programme in Russia* (MNEPR) voor internationale hulp bij het opruimen van kernafval in Noordwest-Rusland en de uitvoering van projecten onder dit programma de nodige aandacht.

Bevordering van sociaal-economische ordening

Sociale ordening betreft de bevordering van internationale sociale rechtvaardigheid. Het gaat hierbij om de positie van vrouwen, sociale integratie van bepaalde groepen in de samenleving (gehandicapten, jongeren, ouderen), alsmede problemen die een ontwrichtende werking op de cohesie van samenlevingen hebben (drugsproblematiek, misdaad, corruptie). Van belang is dat tegenwoordig ook de Bretton Woods-instellingen, meer dan voorheen, zich op de sociale agenda richten. Nederland steunt de verdergaande integratie van economische en sociale aspecten van het ontwikkelingsbeleid.

Een aantal grote wereldconferenties in de jaren negentig heeft de brede consensus opgeleverd dat van duurzame ontwikkeling slechts sprake kan zijn als deze ten goede komt aan alle lagen en groepen van bevolkingen. Sociale ontwikkeling is daarmee tot pendant gemaakt van economische ontwikkeling. De «Tien Toezeggingen van Kopenhagen» en het «Actieplatform» van Beijing vormen concrete agenda's om sociale rechtvaardigheid dichterbij te brengen. Een tweetal functionele commissies van de ECOSOC (de Commissie voor Sociale Ontwikkeling en de Commissie inzake de Positie van Vrouwen) is primair belast met het internationale vervolg op deze Wereldconferenties.

De regering hecht veel waarde aan activiteiten die de vraag naar drugs in met name ontwikkelingslanden verminderen en bijdragen aan een meer gezondheidsgerichte aanpak van de drugsproblematiek. Het *United Nations Drug Control Programme* (UNDCP) coördineert en stuurt alle VN-drugsbestrijdingsactiviteiten.

De volgende activiteiten krijgen in 2001 in het bijzonder aandacht:
- de versterking, in het kader van het vervolg op de diverse toppen, van het internationale inzicht van het belang van integratie van economisch en sociaal beleid ten behoeve van duurzame ontwikkeling;
- de ontwikkeling van sociale beginselen die overheden en multilaterale instellingen kunnen hanteren bij de formulering van sociaal beleid (met name in de Commissie voor Sociale Ontwikkeling);
- de bevordering van gelijkberechtiging van vrouwen; en
- het bijdragen aan een evenwichtige aanpak van de mondiale drugsproblematiek, waarbij vraag en aanbod in samenhang worden bestreden.

C. Budgettaire gevolgen

Beleidsartikel 1: Internationale ordening								
(uitgaven x NLG1000)								
Begr. artikel	**Omschrijving**	**1999**	**2000**	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**
06.06.02/ 06.06.06	Bijdragen internationaal recht	8 151	7 288	4 538	4 538	4 538	5 058	4 538
06.06.11	Stichting GOA	200	200	200	200	200	200	200
07.05	Adviesraad Internationale Vraagstukken	603	950	950	950	950	950	950
17.01.01-07	Contributies VN	77 835	90 548	91 548	90 548	90 548	90 548	90 548
17.01.10	OESO bijdrage	7 191	8 700	8 700	9 200	9 200	9 200	9 200
Totaal uitgaven		**93 980**	**107 686**	**105 936**	**105 436**	**105 436**	**105 956**	**105 436**
waarvan ODA		23 083	25 826	25 828	25 828	25 829	25 828	25 828

D. Prestatiebeoordeling

Bij de prestatiebeoordeling van internationale organisaties wordt gebruikt gemaakt van prestatiegegevens als kengetallen en evaluaties. In jaarverslagen en rapporten van de organisaties, waarin ook overzichten van de inzet van middelen zijn opgenomen, wordt aangegeven in hoeverre de beleidsdoelstellingen verwezenlijkt zijn. Afhankelijk van de organisatie kan Nederland in meer of mindere mate bij de opstelling of beoordeling van dergelijke rapporten betrokken zijn.

Ook stelt Nederland zelf evaluaties op van het functioneren van internationale instellingen, inclusief de Nederlandse inbreng daarin. Voorbeelden hiervan zijn de aan de Kamer verstrekte appreciaties van de VN en de internationale financiële instellingen als kanaal voor multilaterale ontwikkelingssamenwerking. Voorgenomen evaluaties betreffen onder meer het Nederlandse lidmaatschap van de VN-Veiligheidsraad en de incidentele doelbijdragen.

HOOFDDOELSTELLING II. VREDE, VEILIGHEID EN STABILITEIT

De instrumenten die na de Tweede Wereldoorlog in de VN en andere fora zijn ontwikkeld om de internationale vrede te bewaren, zijn voornamelijk gericht op het voorkomen van conflicten tussen staten. Thans echter vragen gewelddadige conflicten binnen staten in toenemende mate de aandacht.

Binnen conflictpreventie kan een onderscheid worden gemaakt tussen structurele conflictpreventie en operationele conflictpreventie. Structurele conflictpreventie richt zich op het aanpakken van de oorzaken van conflicten. Het gaat om lange termijn ontwikkelingsinterventies gericht op de opbouw van levensvatbare democratieën, waarin minderheden worden gerespecteerd, waarin sprake is van billijke inkomensverdelingen, van legitieme en capabele overheden en van mondige *civil societies.* Ontwikkeling draagt bij aan vrede en stabiliteit. Het inzetten van ontwikkelingsinstrumenten in combinatie met politieke middelen maakt deel uit van een coherent preventief beleid voor de lange termijn. Wanneer de spanningen echter oplopen, verschuift de aandacht naar operationele conflictpreventie. Het gaat dan om het op korte termijn voorkomen van structureel geweld, het indammen van het conflict en de-escalatie. Vroegtijdige signalering (*early warning*), preventieve diplomatie en bemiddeling staan daarbij centraal.

De regering zet zich samen met andere landen onder andere in NAVO, EU, OVSE en VN in om door uitwisseling van informatie oplopende spanningen tijdig te signaleren en maatregelen te nemen die bijdragen aan de-escalatie. Instrumenten voor preventieve diplomatie zijn onder andere het uitoefenen van politieke druk, arbitrage, bemiddeling, het uitzenden van *fact finding* missies, het verlenen van goede diensten om de dialoog te bevorderen en om het tot stand komen van vreedzame oplossingen van conflicten te vergemakkelijken. Preventief beleid kan evenwel alleen succes hebben, indien de belangrijke actoren in het betreffende land bereid zijn aan een oplossing mee te werken. Wanneer diplomatieke beïnvloedingsmiddelen niet het beoogde effect sorteren, kan de internationale gemeenschap overgaan tot sanctiemaatregelen om het beleid kracht bij te zetten, alsook tot een crisisbeheersingsoperatie. Ervaring leert dat het van belang is de sanctiemaatregelen selectief en doelgroep-gericht in te zetten. Door het instellen van zogenaamde *smart sanctions* wordt getracht de effectiviteit van de maatregelen te maximaliseren en de ongewenste neveneffecten te minimaliseren. De internationale gemeenschap zal in de regel alles in het werk willen stellen om te voorkomen dat met gebruik van militaire middelen een oplossing moet worden afgedwongen, ook al is militair optreden niet altijd te vermijden.

De aanvullende rol van humanitaire hulp bij crisisbeheersing kan bestaan uit het verzachten van de gevolgen van een crisissituatie. Daarnaast kan deze vorm van hulp bijdragen aan de verbetering van de voorwaarden, waaronder naar een conflictoplossing wordt gezocht. Daartegenover staat, in sommige situaties, het risico dat de partijen bij het conflict aan de hulp juist de kracht ontlenen om het conflict voort te zetten. Humanitaire hulp dient deel uit te maken van een kader, waarin de verschillende beleidsinstrumenten elk een eigen plaats hebben.

De NAVO blijft de hoeksteen van onze veiligheid. Het nieuwe Strategisch Concept van het Bondgenootschap van april 1999 heeft het voortdurende belang van de collectieve verdediging bevestigd. Op het mondiale niveau

is de EU als speler van formaat teveel een «afnemer» van veiligheid gebleven. De Unie zal duidelijker een «partner» in veiligheid moeten worden en meer verantwoordelijkheid voor de Europese veiligheid moeten gaan dragen. Optreden met de VS in NAVO-verband blijft de voorkeursoptie, maar tegelijkertijd dient Europa zich op te maken voor situaties waarin het nodig is zelf de leiding te nemen. Daarbij hoort een mechanisme waarmee vredesoperaties van beperkte omvang door de EU kunnen worden uitgevoerd.

Beleidsartikel 2
Vrede, veiligheid en conflictbeheersing

A. Algemene beleidsdoelstellingen

Het Nederlandse veiligheidsbeleid richt zich op
- de veiligheid van het eigen en het bondgenootschappelijk grondgebied, en
- de bevordering van de internationale vrede, veiligheid en stabiliteit, zowel in Europa als mondiaal.

Dit veiligheidsbeleid in brede zin krijgt gestalte via internationale samenwerking, met name in het kader van de Verenigde Naties, de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE), de NAVO en de Europese Unie, alsook via diverse internationale regimes voor ontwapening, wapenbeheersing, non-proliferatie en exportcontrole. De instandhouding en verdere ontwikkeling van organisaties en fora op het terrein van veiligheid draagt op zichzelf bij aan de internationale stabiliteit (zie ook beleidsartikel 1).

B. Geoperationaliseerde doelstellingen en instrumenten

Deelname aan vredesondersteunende activiteiten zowel in Europa als daarbuiten

De laatste jaren is de behoefte aan conflictpreventie en crisisbeheersing zowel in Europa als daarbuiten – met name in Afrika, maar bijvoorbeeld ook met betrekking tot het Midden-Oosten vredesproces – substantieel toegenomen. Nederland poogt, samen met zijn bondgenoten en partners, hieraan tegemoet te komen door een beleid gericht op voorkoming en beheersing van crises, de ondersteuning van vredesprocessen alsmede de wederopbouw van getroffen gebieden. Deelname aan vredesoperaties vormt een cruciaal onderdeel van dit beleid. De Defensienota 2000 handhaaft dan ook het Nederlandse ambitieniveau op dit gebied, te weten gelijktijdige deelname gedurende langere tijd aan maximaal vier vredesoperaties, met bijdragen van bataljonsgrootte. Vanzelfsprekend zal de VN-Veiligheidsraad op het terrein van crisisbeheersing een primaire rol blijven spelen.

Tevens maakt Nederland zich, zowel langs bilaterale als multilaterale weg, sterk voor de wederopbouw na afloop van het conflict. Dikwijls moeten militairen, ingezet in het kader van vredesoperaties, ook dergelijke taken ter hand nemen zolang burgerlijke instanties daartoe nog niet in staat zijn. Binnen de Nederlandse krijgsmacht zal dan ook een aparte eenheid voor civiel-militaire samenwerking (CIMIC) worden opgericht, die vanaf 2001 operationeel moet zijn. Met dit initiatief wordt verdere invulling gegeven aan het gemeenschappelijke CIMIC-beleidskader dat door de Ministers van Buitenlandse Zaken, voor Ontwikkelingssamenwerking en van Defensie reeds werd vastgesteld.

Voorts blijkt in post-conflictgebieden grote behoefte te bestaan aan politiemensen met een civiele dan wel militaire achtergrond. Nederlandse marechaussees zijn in Bosnië en Albanië reeds actief bij de advisering, begeleiding en opleiding van de plaatselijke politie. Verruiming van de mogelijkheden om Nederlands personeel te leveren voor missies van politie en marechaussee is een belangrijke doelstelling.

Wereldwijd gezien is de Nederlandse inzet gericht op het bijdragen aan:
- de verdere ontwikkeling van het instrumentarium voor *early warning* en preventieve diplomatie;
- de versterking van het VN-secretariaat en met name de planningscapaciteit van de afdeling voor vredesoperaties;
- het bevorderen van de samenhang in activiteiten op het terrein van vredesopbouw van internationale organisaties;
- het bevorderen van de veiligheid van humanitaire werkers;
- de versterking van de regionale capaciteit voor vredeshandhaving, met name in Afrika;
- het waken over de naleving en het bevorderen van doelmatigheid van sanctieregimes;
- het bevorderen van discussie over onderwerpen als humanitaire interventie; en
- de financiering van deelname van ontwikkelingslanden aan vredesoperaties.

In 2001 is een bedrag van NGL 15 miljoen beschikbaar voor het Vredesfonds dat is ingesteld op basis van de motie-Koenders (begrotingsbehandeling 2000) met als doel deelname van ontwikkelingslanden aan vredesoperaties te vergemakkelijken en vredesdialogen te ondersteunen.

Bevordering van stabiliteit en veiligheid op de Balkan

Het zwaartepunt van de Nederlandse inspanningen op het vlak van crisisbeheersing blijft vooralsnog op de Balkan liggen. Deze regio vraagt om een langdurige internationale presentie, zowel civiel als militair. Doelstellingen voor 2001 zijn:
- de vergroting van de zichtbaarheid, effectiviteit en doelmatigheid van de Nederlandse bijdrage aan de NAVO-operaties. In de loop van 2000 wordt hiertoe de Nederlandse militaire aanwezigheid op de Balkan (thans 3000 militairen) herschikt, waarbij onze landstrijdkrachten in SFOR worden geconcentreerd en onze bijdrage aan KFOR wordt beëindigd. Deze herschikking past in het streven van de NAVO om haar operaties in het gebied te harmoniseren en rationaliseren. Binnen SFOR zal Nederland, in afwisseling met het VK en Canada, het commando voeren over de *Multinational Division South-West*; en
- de bevordering van de regionale stabiliteit en veiligheid op de Balkan door een actieve bijdrage aan de veiligheidstafel van het Stabiliteitspact, de wapenbeheersingsbesprekingen in het kader van het Dayton-akkoord, en de NAVO-samenwerkingsprogramma's met de Zuidoost-Europese landen.

Het Nederlandse beleid ten aanzien van de Balkan heeft ook verdergaande doelstellingen, met name de wederopbouw van de door de oorlog getroffen gebieden en de versterking van de relatie met de Europese Unie. Zie hiervoor de beleidsartikelen 5 en 6.

Bevordering van vrede en stabiliteit in Afrika

De regering wil een bijdrage leveren aan het beheersen van de gewelddadige conflicten in Afrika en aan het voorkomen van het uitbreken van nieuwe. Nederland gebruikt zijn lidmaatschap van de VN-Veiligheidsraad om de Afrikaanse veiligheidsproblematiek stevig op de agenda van die Raad te plaatsen. In 2001 – na afloop van het Nederlandse lidmaatschap – zal de regering bevorderen dat de genomen initiatieven een zo goed mogelijk gevolg krijgen. Dit betreft met name de initiatieven voor Sierra

Leone/Liberia en voor Ethiopië/Eritrea. Tevens is Nederland in EU-verband actief om gezamenlijk met de partners tot vredesbevorderende activiteiten in Afrika te komen, met name in het gebied van de Grote Meren. Ook draagt Nederland door training en financiële steun bij aan versterking van de Afrikaanse capaciteit op het gebied van de vredeshandhaving en geeft het financiële ondersteuning aan de Organisatie van Afrikaanse Eenheid (OAE) om de capaciteit voor vredesbevordering van deze organisatie te versterken. Het in 2000 ingestelde Vredesfonds zal mede voor de bevordering van vrede en stabiliteit in Afrika worden aangewend. Zie tevens de beleidsartikelen 6 en 9.

Bevordering van het vredesproces in het Midden-Oosten

Hoewel er voortdurend nieuwe problemen opduiken bij de onderhandelingen komt een vredesregeling in het Midden-Oosten toch stap voor stap in zicht. De partijen in het Midden-Oosten vredesproces lijken zich bewust van de noodzaak het gewapende conflict te eindigen teneinde zich volledig te kunnen toeleggen op de noodzakelijke, urgente sociaal-economische ontwikkeling in de regio. Een politieke regeling zou de eerste stap zijn op weg naar omvorming van deze crisiszone bij uitstek tot de nucleus van een expanderende zone van stabiliteit. Nederland zet zich daar onverminderd voor in, met name ook in het kader van de EU. Het bereiken van een duurzame situatie van vrede en stabiliteit zal echter nog een zaak van lange adem zijn. Nederland steunt de inspanningen om te komen tot vertrouwenwekkende maatregelen ter vergroting van de regionale veiligheid, ondermeer in het kader van het Euro-Mediterraan Partnerschap. Ook wordt in het *Missile Technology Control Regime* (MTCR), op initiatief van het Nederlands Voorzitterschap, meer specifiek aandacht aan het Midden-Oosten besteed.

Ondersteuning van de rol van de OVSE

Gezien haar ruime mandaat en brede samenstelling is de OVSE vaak goed gepositioneerd om een belangrijke rol te spelen bij conflicten in het OVSE-gebied. De laatste jaren is de OVSE met een groot aantal nieuwe verantwoordelijkheden belast, met name in Bosnië en Kosovo. Ook het aantal OVSE-missies is sterk toegenomen. Ook Nederland zal zijn bijdrage hieraan moeten leveren. In 2001 speelt meer specifiek de bevordering van de Nederlandse kandidatuur voor het OVSE-voorzitterschap in 2003. Onderdeel hiervan is het vergroten van de Nederlandse presentie in de diverse OVSE-missies in het veld en op het secretariaat in Wenen.

Bijdragen aan de modernisering en de aanpassing van de NAVO

De NAVO blijft een essentieel instrument ter bevordering van vrede, veiligheid en stabiliteit in het Euro-Atlantische gebied. Het proces van interne en externe aanpassing van de NAVO, dat het bondgenootschap beter moet toerusten voor zijn nieuwe taken in het kader van de zich ontwikkelende Euro-Atlantische veiligheidsarchitectuur, blijft de aandacht houden.

In 2001 speelt onder meer het streven naar opheffing van de militair-operationele tekortkomingen van de bondgenootschappelijke strijdkrachten, die beperkingen opleggen aan het vermogen militaire eenheden snel te ontplooien naar verderaf gelegen gebieden in het kader van crisisbeheersingsoperaties. Hiertoe dient de implementatie van het *Defence Capabilities Initiative* (DCI). Het DCI moet tevens de technologische kloof

tussen de Verenigde Staten en de Europese NAVO-leden helpen verminderen. Nederland benadrukt de Europese dimensie van het DCI. Dit is van belang ter versterking van het vermogen van de Europese NAVO-bondgenoten die ook lid zijn van de Europese Unie, om bij te dragen aan EU-geleide crisisbeheersingsoperaties en ter verhoging van de interoperabiliteit van de strijdkrachten van de in het Partnerschap voor Vrede deelnemende Midden- en Oost-Europese landen.

Voorts zal de NAVO de komende tijd verder vorm moeten geven aan het streven de stabiliteit en de veiligheid buiten het eigen verdragsgebied te bevorderen door middel van samenwerking met de kandidaat-leden en de overige samenwerkingspartners van het bondgenootschap. Daartoe dient verdere invulling te worden gegeven aan het *Membership Action Plan,* aan de intensivering van de samenwerking met de partners in het kader van het Partnerschap voor de Vrede en aan het herstel over de volle breedte van de samenwerking met Rusland, die door de conflicten in Kosovo en Tsjetsjenië onder druk is komen te staan.

Bijdragen aan de ontwikkeling van een Europees veiligheids- en defensiebeleid (EVDB)

De ontwikkeling van het Europees veiligheids- en defensiebeleid is door de EU-lidstaten met voortvarendheid ter hand genomen. Ook Nederland hecht veel belang aan de ontwikkeling van een grotere rol van de EU op het gebied van vredesoperaties, alsmede op het terrein van niet-militair crisismanagement. Er is op dit gebied reeds goede voortgang geboekt, laatstelijk in de Europese Raad van Feira.

De Nederlandse inzet richt zich op:
- de verdere uitwerking van de *headline goals*, het ambitieniveau dat de EU zichzelf heeft gesteld voor de omvang van de landstrijdkrachten van Europese landen bij EU-geleide vredesoperaties. Nederland heeft voorgesteld ook de marine bij de *headline goals* te betrekken. In november 2000 wordt een *capabilities commitment conference* gehouden. Voor Nederland is essentieel dat deze exercitie zal leiden tot een werkelijke vergroting van het militaire vermogen van de EU-landen, teneinde beter geëquipeerd te zijn bij volgende vredesoperaties;
- een goede regeling van de relatie EU-NAVO, waartoe in Feira een viertal gezamenlijke werkgroepen zijn ingesteld;
- een goede regeling van de relatie van de EU met de zes Europese landen die wel lid zijn van de NAVO, maar niet van de EU, en met de negen andere landen die kandidaat-lid zijn van de EU (en waarvan sommige wel en andere geen lid zijn van de NAVO). Van belang is onder meer de juiste differentiatie tussen de zes en de negen;
- de instelling van permanente structuren, waarschijnlijk eind 2000;
- het bevorderen – waar nodig – van verdragswijzigingen, zodat de nieuwe structuren op een correcte wijze in het EU-verdrag worden ingebed en duidelijkheid wordt geschapen over de bevoegdheden; en
- de verdere ontwikkeling van het vermogen van de EU op het gebied van niet-militaire crisisbeheersing. Voor Nederland is dit een zeer belangrijk punt, zeker gezien de tekortschietende Europese capaciteiten, bijvoorbeeld ten aanzien van politie-inzet bij vredesoperaties. De vergroting van de beschikbare politie-capaciteit ten behoeve van crisisbeheersing heeft dan ook speciale aandacht.

Nederland bekleedt gedurende de eerste helft van 2001 het voorzitterschap van de WEU. De rol van de WEU neemt af naarmate de EU haar ambitie om Europees veiligheids- en defensiebeleid op te zetten, verder vorm geeft. Naar verwachting zal eind 2000 onder Frans voorzitterschap de besluitvorming rond de overdracht van de operationele taken van de WEU aan de EU worden afgerond. Dit impliceert dat het daaropvolgend Nederlands voorzitterschap een vooral uitvoerend karakter zal krijgen. Zo lijkt het onwaarschijnlijk dat er nog een WEU Ministeriële Raad, die nu reeds geheel procedureel van aard is, in Nederland gehouden zal worden. Desalniettemin zal de WEU operationeel moeten blijven totdat de EU zelf volledig operationeel is op dit vlak, terwijl ook de uitvoering van een eventuele overdracht aan de EU van bijvoorbeeld het WEU-satellietcentrum, het WEU-onderzoeksinstituut en de lopende WEU-operaties de nodige aandacht zullen vergen.

Het tegengaan van proliferatie van massavernietigingswapens

De proliferatie van massavernietingswapens en hun overbrengingsmiddelen vormt een ernstige bedreiging voor de vrede, veiligheid en stabiliteit en verhoogt het risico van grootschalig menselijk leed in het geval van gewapend conflict. De verdere versterking van een internationaal normatief kader en een effectief instrumentarium is daarom een constante van het Nederlandse veiligheidsbeleid.

Op nucleair gebied zet Nederland zich in voor een effectieve implementatie van het Non-Proliferatieverdrag, zowel voor wat betreft het tegengaan van de verspreiding van kernwapens, als de bevordering van voortgaande kernontwapening. Dit beleid wordt gestalte gegeven in de verschillende mondiale fora, alsmede in de EU en de NAVO. In het bondgenootschap heeft Nederland zich in 2000 ingezet voor de invulling van de zogenaamde paragraaf 32 discussie over de bijdrage die de NAVO kan leveren aan vertrouwenwekkende maatregelen, verificatie, non-proliferatie, wapenbeheersing en ontwapening, gelet op de verminderde rol van kernwapens. Ter opvolging van dit proces zal Nederland zich inzetten voor de uitvoering van de overeengekomen maatregelen.

Daarnaast zal Nederland in de NAVO blijven bevorderen dat aandacht besteed wordt aan de gevolgen voor het bondgenootschap van de toegenomen dreiging voortkomend uit de proliferatie van massavernietigingswapens en hun overbrengingsmiddelen. De Amerikaanse plannen voor de invoering van een raketschild (*National Missile Defense*: NMD) komen hierbij tevens aan de orde. Voor Nederland is naast de vraag of NMD een passend antwoord op de toegenomen dreiging is, vooral van belang het behoud van de internationale strategische stabiliteit, waarvan het *Anti Ballistic Missile Systems* (ABM)-verdrag een hoeksteen vormt.

Nederland streeft in 2001 naar voortgang in de ontwikkeling van een internationaal normatief kader voor het tegengaan van proliferatie van rakettechnologie en raketten die gebruikt kunnen worden voor het overbrengen van massavernietigingswapens. Nederland heeft de discussie hierover geopend tijdens zijn voorzitterschap van het *Missile Technology Control Regime* (MTCR) in 1999–2000.

Op het gebied van de chemische wapens blijft Nederland zich, mede gelet op de rol van gastland van de OPCW, inzetten voor universaliteit van het Chemische-Wapensverdrag en een effectieve uitvoering van alle onderdelen daarvan.

Wat betreft de biologische wapens hecht de regering veel waarde aan de onderhandelingen in Genève over het beoogde verificatieprotocol. Daarnaast voert Nederland sinds 1999 een steunverwervingscampagne om de zetel van de nog op te richten organisatie die moet toezien op de naleving van het verdrag in Den Haag te krijgen. Door vertraging in de onderhandelingen wordt er rekening mee gehouden dat de campagne tot een eventueel beslismoment in 2001 moet worden voortgezet.

Bevordering van conventionele wapenbeheersing

Nederland speelt een actieve rol bij de ontwikkeling van instrumenten die verplichten tot conventionele wapenbeheersing. In 2001 zal Nederland hiertoe:

- de inwerkingtreding en uitvoering bevorderen van het in 1999 aangepaste Verdrag inzake Conventionele Strijdkrachten in Europa (CSE), waarvan Nederland depositaris is. Overigens blijft Nederland (zoals de overige NAVO-lidstaten) ratificatie afhankelijk stellen van een Russische terugkeer naar de door het verdrag gestelde limieten op het gebied van verdragsgebonden wapentuig in de Kaukasus;
- voorzitter worden van één van de zogenoemde *standing committees of experts* in het kader van het Ottawa-verdrag betreffende anti-personeelmijnen. Het voorzitterschap van het coördinatie-lichaam van donoren op het gebied van *mine action* in New York (UNMAS) wordt voortgezet;
- in de Algemene Vergadering van de VN een resolutie indienen die oproept tot deelname aan het VN-Wapenregister; en
- het voorzitterschap van de VN-Conferentie inzake Kleine Wapens actief ondersteunen via het *Forum of the Friends of the Conference on Small Arms*, dat mede op Nederlands initiatief tot stand kwam. Ook in andere fora zal Nederland actief zijn met betrekking tot kleine wapens. Zo zal ons land bijdragen aan de totstandkoming van OVSE-instrumentarium met betrekking tot dit probleem.

Wapenexportbeleid en exportcontroleregimes

Inzake de export vanuit Nederland van conventionele wapens blijft de regering een terughoudend beleid voeren. De EU-gedragscode voor de wapenexport staat toe dat lidstaten een restrictiever wapenexportbeleid voeren dan de gedragscode voorschrijft. Nederland maakt van deze mogelijkheid gebruik, en beoogt tegelijkertijd de gedragscode verder aan te scherpen en daarvan een juridisch bindend instrument te maken.

Nederland blijft actief participeren in de vier – door groepen van gelijkgezinde landen ontwikkelde – exportcontroleregimes: met betrekking tot de export van nucleaire, chemische en biologische goederen, van raketten en rakettechnologie, en van conventionele wapens.

Hulp bij wapenvernietiging

Nederland neemt actief deel aan de mondiale inspanningen gericht op ruiming van landmijnen en de vernietiging van kleine wapens. Daarnaast zijn hulpprogramma's in ontwikkeling om te komen tot vernietiging van chemische en nucleaire wapens in Rusland en neemt Nederland deel aan een OVSE-project gericht op vernietiging van Russische wapens in Transdnjestrië.

C. Budgettaire gevolgen

Beleidsartikel 2: Vrede, veiligheid en crisisbeheersing

(uitgaven x NLG1000)

Begr. artikel	Omschrijving	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
06.06.01/.03/ .05/.13	Subsidies en bijdragen	10 378	5 762	5 564	5 564	5 564	5 564	5 564
09.02	NAVO	9 167	9 675	11 693	16 189	16 189	16 189	16 189
09.02	WEU	2 592	2 822	2 822	2 822	2 822	2 822	2 822
09.02	OVSE	7 201	12 173	12 073	12 073	12 073	12 073	12 073
09.02	OPCW	3 745	246	2 046	2 046	2 046	2 046	2 046
09.02	CTBTO	2 306	2 927	4 326	4 326	4 326	4 326	4 326
09.07	Vredesfonds	0	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Deel 09.01.01+ 09.01.02	POBB/vrede&veiligheid	4 000	7 493	7 437	7 43 7	7 437	7 437	7 437
Totaal uitgaven		**39 389**	**56 098**	**60 961**	**65 457**	**65 457**	**65 457**	**65 457**
waarvan ODA		0	0	0	0	0	0	0

D. Prestatiebeoordeling

De criteria voor beoordeling van de doeltreffendheid van het veiligheidsbeleid lopen van geval tot geval sterk uiteen. Soms gaat het om specifieke activiteiten zoals het sluiten van een overeenkomst of verdrag, maar vaak gaat het om de bevordering van een langlopend proces. De doeltreffendheid is slechts per geval te monitoren aan de hand van de vorderingen die zijn gemaakt, waarbij uiteraard rekening gehouden moet worden met het feit dat vooruitgang doorgaans slechts te boeken is in overleg c.q. onderhandelingen met vele actoren.

Specifieke programma's die in 2001 worden geëvalueerd betreffen het Programma Ondersteuning Buitenlands Beleid (POBB). In 2000 zullen voorts conclusies moeten worden verbonden aan evaluaties die in 1999 hebben plaatsgevonden van de subsidies die aan het Instituut Clingendael, de Atlantische Commissie en de Stichting JASON zijn verstrekt.

Beleidsartikel 3
Humanitaire hulp

A. Algemene beleidsdoelstelling

De algemene doelstelling is het lenigen van humanitaire noden als gevolg van natuurrampen of gewelddadig conflict in ontwikkelingslanden en, in mindere mate, in landen die niet op de DAC-lijst staan. Speciale aandacht gaat uit naar vergroting van de effectiviteit van de hulp.

In conflictsituaties dient humanitaire hulp onderdeel te zijn van een geïntegreerde strategie gericht op vredesbevordering, die eveneens de inzet van politieke, economische en militaire instrumenten zou moeten omvatten.

B. Geoperationaliseerde doelstellingen en instrumenten

Centraal staan de vergroting van de effectiviteit door snelle, duurzame en kwalitatief hoogstaande interventies, alsmede de ontwikkeling van beleid gericht op verdergaande vergroting van die effectiviteit.

Vergroting van de effectiviteit van humanitaire hulp door snelle, duurzame en kwalitatief hoogstaande interventies

De regering streeft naar een zo snel mogelijke reactie op humanitaire noodsituaties. Nederland zal in internationaal verband aandringen op en meewerken aan de snelle totstandkoming van een coördinerende veldstructuur van de VN, in het bijzonder van de *Office for the Coordination of Humanitarian Affairs* (OCHA) in samenwerking met de nationale overheid van het land waar zich de crisis voordoet. In dat kader wordt eveneens onderzocht of de faciliteit die de ambassades in staat stelt op korte termijn zelfstandig kleinschalige financieringsbeslissingen te nemen in het geval van natuurrampen en epidemieën, moet worden verbreed tot conflictsituaties. In geval van acute crises en wanneer voor Nederland relevant wordt vroegtijdig met het Ministerie van Defensie overlegd over de eventuele inzet van Nederlandse (militaire) middelen voor hulpoperaties. Humanitaire noden moeten zo duurzaam mogelijk worden gelenigd. Dit betekent onder meer dat, waar mogelijk, eveneens en gelijktijdig steun wordt geboden voor de eerste aanzetten tot rehabilitatie (inclusief mijnopruiming) en om een ontvangststructuur voor hulp te creëren. Structurele hulpafhankelijkheid moet echter worden voorkomen. In het streven naar duurzame interventies worden de uitvoerende partnerorganisaties aangespoord tot het doen van lokale aankopen alsmede tot ondersteuning van lokale capaciteitsopbouw.

Humanitair ontmijnen omvat zeer uiteenlopende activiteiten. Onder meer op de terreinen van bewustwording; slachtofferhulp; orthopedische hulp; verkenning, identificatie en markering van landmijnen; ruiming van landmijnen en blindgangers; datamanagement; en het verrichten van technologisch onderzoek. Nederland hecht veel belang aan het verbeteren van de internationale coördinatie van humanitaire ontmijning en streeft naar de wereldwijde toepassing van de VN-richtlijnen van UNMAS (*United Nations Mine Action Service*). Inspanningen voor humanitaire ontmijning dienen aan te sluiten op de bredere humanitaire hulpinspanning en aanwezige reguliere gezondheidszorg in het betreffende gebied.

In 2001 wordt het beleid voor rampenvoorzorg en -beheersing verder uitgewerkt. Om te voorkomen dat humanitaire hulp zich beperkt tot het bestrijden van de symptomen zal, afhankelijk van onder meer de omstandigheden ter plaatse, een parallel traject van vredesbevordering worden bewandeld (samenhang tussen de beleidsartikelen 3 en 4).

Om de kwaliteit van hulpinspanningen te vergroten, vindt systematische monitoring van projecten, programma's en kanalen plaats. In dat kader zal Nederland actief deelnemen aan de bestuursvergaderingen van VN-organisaties, informele donorsteungroepen voor VN-organisaties en aan bijeenkomsten van het Internationale Comité van het Rode Kruis. Ook wordt aandacht geschonken aan het lerend vermogen en aan kennisvermeerdering als selectiecriterium voor uitvoerende organisaties. Tevens worden externe evaluaties uitgevoerd.

Ontwikkeling van beleid gericht op verdergaande vergroting van de effectiviteit

Op nationaal niveau wordt gestreefd naar het opzetten van een systeem voor de evaluatie van de kwaliteit van non-gouvernementele organisaties (ngo's) als hulpkanalen, met behulp van externe evaluaties en de mogelijke ontwikkeling van een zelfonderzoek voor ngo's.

Op internationaal niveau levert Nederland een bijdrage aan:
- de ontwikkeling van een keurmerk voor humanitaire hulporganisaties;
- de versterking van de coördinatie op het terrein van humanitaire hulp. Hiertoe wordt onder andere het streven van de VN om te komen tot een «strategisch kader» voor gecoördineerd optreden in crisissituaties gesteund. Ook bevordert Nederland een verdere versterking van het *consolidated appeal* proces van de VN-organisaties. Dit betreft de geïntegreerde (jaarlijkse) planning van VN-organisaties voor de chronische «brandhaarden»;
- de tijdiger beschikbaarheid en de verhoging van de voorspelbaarheid van internationale donorbijdragen. Nederland zal in overleg met andere donoren bezien welke mogelijkheden hiertoe bestaan;
- de ontwikkeling en de uitvoering van beleid ter bescherming van burgers en hulpverleners in gewelddadig conflict;
- de ontwikkeling en de uitvoering van het beleid ten aanzien van de hulpverlening aan ontheemden, waarvoor nog geen juridisch en institutioneel kader bestaat;
- de verbetering van de efficiëntie en de effectiviteit van de door de Europese Unie verstrekte humanitaire hulp; en
- het debat over het voorkomen van hiaten in de transitie van humanitaire hulp in post-conflictsituaties naar structurele ontwikkelingssamenwerking (de zogenaamde *gap*-problematiek).

C. Budgettaire gevolgen

Beleidsartikel 3: Humanitaire hulp

(uitgaven x NLG1000)

Begr. artikel	Omschrijving	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
09.04.01	Noodhulp ontwikkelingslanden	541 514	170 000	205 000	215 000	240 000	24 0 000	240 000
09.05	VN-vluchtelingenprogramma's	63 006	76 000	76 000	76 000	76 000	76 000	76 000
09.04.02	Noodhulp niet DAC-landen	12 676	14 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
09.07	Ontmijningsfonds	0	30 000	0	0	0	0	0
17.01.08	ICRC	380	380	380	380	380	380	380
18.02	WFP	55 000	55 000	60 000	60 000	60 000	60 000	60 000
Totaal uitgaven		**672 576**	**345 380**	**351 380**	**361 380**	**386 380**	**386 380**	**386 380**
waarvan ODA		659 520	331 000	341 000	351 000	376 000	376 000	376 000

D. Prestatiebeoordeling

In 2001 worden externe evaluaties van tenminste twee majeure uitvoerende partnerorganisaties uitgevoerd. Ten aanzien van de hulp aan landen in post-conflictsituaties vindt periodiek toetsing plaats van de noodzaak en wenselijkheid tot voortzetting van de humanitaire hulp.

Beleidsartikel 4
Goed bestuur, mensenrechten en vredesopbouw

A. Algemene beleidsdoelstelling

De algemene beleidsdoelstelling is het bevorderen van goed bestuur, mensenrechten en vredesopbouw. Het gaat om het opzetten, hervormen en versterken van instituties, alsmede de dialoog binnen de samenleving om goed bestuur, respect voor mensenrechten en duurzame vrede te realiseren. Hierbij speelt bevordering van democratisering en van de rechtsstaat een belangrijke rol.

Activiteiten ter verwezenlijking van deze doelstelling, mede via samenwerking op regeringsniveau, zijn gericht op de landen waarmee bilaterale structurele ontwikkelingssamenwerking plaatsvindt en op de landen die voorkomen op de GMV-lijst (Goed bestuur, Mensenrechten en Vredesopbouw). Daarnaast wordt in een aantal overige landen het beleid op het gebied van goed bestuur, mensenrechten en vredesopbouw via het niet-gouvernementele kanaal uitgevoerd (zie de brief aan de Kamer dd 11 november 1999). Ten slotte vallen onder de non-ODA component van dit beleidsartikel ook de tien staten in Midden- en Oost-Europa waarmee onderhandelingen plaatsvinden over EU-lidmaatschap, plus vier landen (de «nieuwe buren» van de EU: Rusland, Wit-Rusland, Oekraïne en Kroatië) waar een speciaal Nederlands belang gemoeid is met de ondersteuning van de maatschappelijke transformatie. Deze landen ontvangen steun in het kader van Matra (Maatschappelijke Transformatie in Midden- en Oost-Europa). Turkije, dat ook een EU-toetredingsperspectief heeft, komt vanaf eind 2000 eveneens voor Matra-steun in aanmerking.

In 2001 wordt het landenbeleid op onderhavige onderwerpen nader uitgewerkt. Op basis van analyses en missies zullen in samenwerking met de posten landenbeleidskaders op het gebied van goed bestuur, mensenrechten en vredesopbouw worden opgesteld en voorzover al aanwezig verder worden uitgewerkt.

Het onderdeel mensenrechten van beleidsartikel 4 wordt uitgevoerd in samenhang met beleidsartikel 1 («Internationale ordening», dat een wereldwijd bereik heeft). Het onderdeel goed bestuur van beleidsartikel 4 wordt, voor zover het de ODA-component betreft, uitgevoerd in samenhang met beleidsartikel 6 («Bilaterale ontwikkelingssamenwerking»). In de 17+4 landen speelt goed bestuur een rol als thema, dat de gekozen sectoren doorsnijdt, en als sector, waar is gekozen voor decentralisatie, lokaal bestuur of justitie.

B. Geoperationaliseerde doelstellingen en instrumenten

Versterking van centraal en lokaal bestuur

Het beleid ter bevordering van goed bestuur richt zich op transparante, rechtmatige, effectieve en participatieve aanwending van gezag en middelen door de overheid. Het betreft onder andere *public sector reform*, bestrijding van corruptie, ondersteuning van rekenkamers, ondersteuning decentralisatieprocessen, versterking van democratische instituties inclusief ondersteuning van politieke partijen (via intermediaire organisa-

ties) en het versterken van justitiële instituties, bevordering van vrije en eerlijke verkiezingen, versterking van het parlement en bevordering van vrije media.

Voor de meeste van de 18 landen van de GMV-lijst zal in 2001 een beleidskader worden opgesteld en zullen programma-activiteiten worden gekozen. De invulling verschilt per land en is afhankelijk van de prioriteitsstelling van het land zelf, van de politieke en sociaal-economische landencontext en van activiteiten die andere donoren reeds ondernemen. In 2001 zal een onderzoek worden afgerond over programma-ervaringen met decentralisatie.

Op het terrein van democratisering wordt in 2001 veel aandacht geschonken aan het steunen van verkiezingen, onder meer door het zenden van verkiezingswaarnemers. Daarnaast zet Nederland zich in voor meer structurele bijdragen aan democratiseringsprocessen, bijvoorbeeld door kiezers-educatie projecten en ondersteuning van politieke partijen via intermediaire organisaties als het onlangs opgerichte *Institute for Multiparty Democracy* (IMD). Tevens speelt Nederland een actieve rol bij het heroriëntatieproces van het *International Institute for Democracy and Electoral Assistance* (IDEA), dat mede op basis van de voor 2001 geplande evaluatie zijn beslag moet krijgen.

Ter bestrijding van de corruptie wordt het Utstein-actieprogramma uitgewerkt. Dit houdt onder meer in dat er op het gebied van procedures en regelgeving afstemming tussen de betrokken donoren zal plaatsvinden en dat er gewerkt zal worden aan verdere beleidsontwikkeling (waartoe in een nader vast te stellen ontwikkelingsland een proef zal worden uitgevoerd). Ook zal op internet een deskundigennetwerk worden opgezet. Daarnaast organiseert Nederland het *Global forum on fighting corruption and safeguarding integrity II*, dat in 2001 in ons land zal plaatsvinden. Buitenlandse Zaken is onder andere verantwoordelijk voor de werkgroep over ontwikkelingssamenwerking, waarin aandacht zal worden besteed aan het negatieve verband tussen corruptie en armoedebestrijding.

In 2001 vindt in het kader van hervorming van justitiële sector in samenwerking met UNDP een verkenning plaats in een nader vast te stellen land. De ervaringen zullen gebruikt worden voor verdere beleidsontwikkeling.

Het Matra-programma wordt in de komende periode geïntensiveerd en geografisch gedifferentieerd. Dit houdt verband met geconstateerde wijzigingen in de behoeftenpatronen in de ontvangende landen. Naast een versterkte inzet van middelen gericht op toetreding (Matra pre-accessie, zie beleidsartikel 5) houdt dit in:

- inzet van non-ODA Balkan middelen voor structurele Matra-ondersteuning in Bulgarije en Roemenië. Extra aandacht voor Kroatië;
- speciale aandacht voor de bilaterale relaties met de «nieuwe buren» van de EU, dat wil zeggen versterkte inzet van Matra in Rusland en Oekraïne, alsmede – voorzover de ontwikkelingen daar dat toelaten – in Belarus;
- voortzetting van de samenwerking met Letland, Litouwen en Estland;
- vermindering van de maatschappelijke ondersteuning van Slovenië; en
- Matra-ondersteuning voor Turkije, zowel op het terrein van democratisering en goed bestuur als pre-accessie.

Bevordering van naleving van burger- en politieke rechten alsmede economische, sociale en culturele rechten

Het beleid richt zich op naleving van mensenrechtennormen en versterking van de rechtsstaat door beleidsmatige en projectmatige ondersteuning in bilateraal, regionaal en multilateraal verband. In verschillende landen wordt de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht bevorderd alsmede de toegang tot adequate vormen van rechtsbescherming en het versterken van nationale, regionale en internationale mensenrechtenmechanismen.

De aandacht gaat onder andere uit naar non-discriminatie en tolerantie, vrijheid van meningsuiting, vrijheid van godsdienst en overtuiging, vrijwaring van marteling, en steun aan verdedigers van mensenrechten en slachtoffers van mensenrechtenschendingen, bijvoorbeeld door het verlenen van politieke en juridische bijstand. Nederland neemt actief deel aan de voorbereidingen van de Wereldconferentie tegen racisme die in 2001 in Zuid-Afrika wordt gehouden en ondersteunt deze financieel, met name om ngo's te kunnen laten deelnemen. Op het gebied van de vrijheid van meningsuiting worden door middel van programma's en projecten de vrije media en onafhankelijke radiostations gefaciliteerd. Ondersteuning van activiteiten ter bevordering van religieuze tolerantie vindt met name ook in OVSE-kader plaats.

Daarnaast zal de aandacht gericht zijn op de speciale positie van kwetsbare groepen in de samenleving, veelal minderheidsgroepen, vrouwen en kinderen. Voor wat betreft vrouwen gaat dit om de bestrijding van bepaalde traditionele praktijken, waaronder ook de zogenaamde «eremoorden», en voor wat betreft kinderen de categorie van kindsoldaten. Samen met de EU-partners neemt Nederland in VN-kader, in regionale organisaties en bilateraal actie gericht op de afschaffing van de doodstraf. Mensenrechteneducatie zal geschieden door de ondersteuning van organisaties en projecten die zich toeleggen op de bewustwording en educatie van alle geledingen in de samenleving (burgers, politie, rechterlijke macht, parlementariërs).

Ter verwezenlijking van de doelstellingen worden meerdere instrumenten ingezet. Deze instrumenten zijn onder te verdelen in vijf categorieën: beleidsontwikkeling en -operationalisering; onderzoek en documentatie; advies en training; het onderhouden van contacten; en de projecten en programma's (waaronder Matra). Al deze instrumenten worden bekostigd uit de middelen beschikbaar voor de bevordering van vredesopbouw, goed bestuur en mensenrechten. Tot slot verdient de mensenrechtenambassadeur vermelding. Deze functie is ingesteld ter versterking van de uitvoering van het mensenrechtenbeleid in al zijn facetten (zie ook beleidsartikel 1).

Voorkoming dan wel oplossing van conflicten teneinde duurzame vrede naderbij te brengen

Dit gebeurt onder andere door het versterken van lokale en regionale capaciteit voor het hanteren van conflicten, het hervormen van de veiligheidssector inclusief demobilisatie, ontwapening en reïntegratie van ex-strijders, en verzoening. In het kader van de hervorming van de veiligheidssector wordt in 2001 samengewerkt met het Verenigd Koninkrijk in Rwanda, Indonesië en Sri Lanka. Op het gebied van conflictpreventie wordt in 2001 de laatste hand gelegd aan de uitwerking en

toepassing van een het Instituut Clingendael ontworpen model waarin het verloop van conflicten gekoppeld wordt aan beleid ter voorkoming dan wel beheersing daarvan. Nederland levert een actieve bijdrage aan vredesopbouw in de Balkan.

C. Budgettaire gevolgen

Beleidsartikel 4: Goed bestuur, mensenrechten en vredesopbouw

(uitgaven x NLG1000)

Begr. artikel	Omschrijving	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
deel 09.01.01	POBB/vredesopbouw en mensenrechten	1 404	2000	2000	2000	2000	2000	2000
deel 09.03	Vredesopbouw, goed bestuur	32 426	77 281	74 096	74 096	74 096	74 096	74 096
deel 15.04	MATRA/goed bestuur	52 532	64 130	70 560	71 060	75 060	75 060	75 060
Totaal uitgaven		**86 362**	**143 411**	**146 656**	**147 156**	**151 156**	**151 156**	**151 156**
waarvan ODA		32 426	77 281	74 096	74 096	74 096	74 096	74 096

D. Prestatiebeoordeling

Nederland neemt actief deel aan de besprekingen in OESO/DAC-kader om te komen tot internationaal aanvaarde ontwikkelingsindicatoren (waaronder indicatoren voor goed bestuur). Hiermee kunnen dan ook de resultaten van de Nederlandse bijdrage op het gebied van vredesopbouw, goed bestuur en mensenrechten adequater worden beoordeeld.

In 2001 krijgen de beleidskaders in de landen op de GMV-lijst, mede op basis van tenminste vier ondersteuningsmissies, verder gestalte. Deze beleidskaders worden vervolgens in de jaarplannen van de desbetreffende posten vertaald in programma's en activiteiten.

In 2001 wordt geëvalueerd of deelname aan multi-donor missies en aan zogenoemde *support groups* voor post-conflictlanden toegevoegde waarde met zich meebrengt voor verdere ontwikkeling van het Nederlandse buitenlands beleid.

De beleidsvoornemens inzake de bovenbeschreven intensivering en geografische differentiatie van het Matra-programma zijn in 2000 uiteengezet in een brief aan de Kamer. De uitvoering van deze voornemens begint in de loop van 2000 en zal naar verwachting in 2001 in volle omvang op gang komen. Rapportage over de uitvoering van het Hulpbeleid Midden- en Oost-Europa (inclusief Matra) gaat de Kamer begin 2001 toe. De kwaliteit van de uitvoering van het Matra-programma wordt bewaakt en de effecten van dit programma worden gemeten met behulp van door de Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie ontwikkelde indicatoren. Het onder Matra vallende Programma Internationaal Natuurbeheer, dat door het Ministerie van LNV wordt uitgevoerd, is in 2000 geëvalueerd. Naar aanleiding hiervan zijn tussen LNV en BZ afspraken gemaakt over de voorwaarden voor voortzetting van het programma tot 2005. Daarnaast worden in 2001 andere onderdelen van het Matra-programma geëvalueerd (zie beleidsartikel 5).

HOOFDDOELSTELLING III. EUROPESE INTEGRATIE

De Europese Unie (EU) is een van de belangrijkste pijlers van het internationale beleid van Nederland. In een mondialiserende omgeving vormt de EU voor Nederland een kader voor de bevordering van stabiliteit, democratie en welvaart. Nederland zal daarom een actieve bijdrage blijven leveren aan het verder brengen van het Europese integratieproces.

Beleidsartikel 5
Europese integratie

A. Algemene beleidsdoelstellingen

De Europese integratie is voor Nederland van groot belang. De regering heeft ten aanzien van deze integratie drie doelstellingen:
1. verdieping van de Europese integratie;
2. uitbreiding van de EU met een aantal Midden- en Oost-Europese landen; en
3. versterking van het externe beleid van de EU.

Om hierbij een actieve en effectieve rol te kunnen spelen, dient Nederland zijn positie in de EU te handhaven en waar mogelijk te versterken.

B. Geoperationaliseerde doelstellingen en instrumenten

De EU zal in 2001 naar verwachting een grote dynamiek kennen. Op de Europese interne agenda staat een breed scala van onderwerpen dat betrekking heeft op het verder brengen van het integratieproces. Op het externe gebied staan de uitbreiding van de Unie en de relaties met derde landen centraal. Bij deze thema's heeft Nederland duidelijke doelstellingen.

Teneinde de onderstaande doelstellingen te verwezenlijken is in Nederland tijdige en effectieve coördinatie noodzakelijk. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken is verantwoordelijk voor de coördinatie van het Nederlandse standpunt en de instructies aan Brussel om de onderhandelaars aldaar in staat te stellen het Nederlandse standpunt effectief uit te dragen.

Onderstaand wordt ingegaan op de belangrijkste voornemens voor 2001. Voor een uitgebreid overzicht van de beleidsvoornemens wordt verwezen naar de «Staat van de Unie» die het Parlement jaarlijks tegelijk met de begroting toegaat.

Verdieping van de Europese integratie

a. Het institutionele kader van de EU

De Europese Raad van Nice (december 2000) moet de Intergouvernementele Conferentie (IGC) en de opstelling van het Handvest Grondrechten afronden. De Unie moet zich institutioneel gereed maken voor de aanstaande uitbreiding met nieuwe lidstaten en andere noodzakelijke hervormingen tot stand brengen. Om de slag- en besluitvaardigheid te bewaren moet de Europese Raad besluiten tot uitbreiding van gekwalificeerde meerderheidsbesluitvorming, tot een stemmenverdeling over de lidstaten die beter de relatieve bevolkingsomvang weerspiegelt en tot werkbare afspraken over de mogelijkheid voor een aantal lidstaten om nauwer samen te werken op bepaalde terreinen van de integratie dan andere. Andere noodzakelijke hervormingen in het verdrag betreffen naar het oordeel van de regering het functioneren van het Europese Hof van Justitie en de institutionele verankering van het Europese Veilgheids- en Defensiebeleid.

De EU-instellingen en de lidstaten moeten de grondrechten van de burgers respecteren. Daartoe zal de Europese Raad een besluit moeten

nemen over een Handvest Grondrechten waarin naar Nederlands oordeel, naast politieke rechten, ook sociaal-economische rechten een plaats verdienen. Het Handvest zal de vorm van een politieke verklaring krijgen, maar kan volgens Nederland op termijn zeer wel omgezet worden in een juridisch bindend instrument. Ten behoeve van de daarvoor nodige verdere discussie zou de Europese Raad van Nice aanwijzingen moeten geven.

De regering is van mening dat de Europese Commissie hervormd moet worden. Dit wordt noodzakelijk geacht om voortvarende en transparante besluitvorming te behouden, ook na de toekomstige uitbreiding van het ledental. Voorts blijft Nederland alert op de verbetering van het functioneren van de Raad, mede in het licht van de door de Europese Raad van Lissabon geformuleerde conclusies. Ten slotte zal de regering zich ten volle inzetten voor een ruime openbaarheidsregeling voor documenten van de EU. Nederlands uitgangspunt daarbij is het recht van de Europese burger op informatie.

b. Het financiële kader van de EU.

De regering blijft ook in 2001 vasthouden aan Europese budgetdiscipline. Niettemin verkeert de Unie in een fase van nieuwe dynamiek en ambities, die uitgaven met zich mee kunnen brengen. Voor Nederland blijft «Agenda 2000» met de daarin afgesproken financiële perspectieven echter het strikte uitgangspunt. Ook wil Nederland toezien op een goed beheer van EU-fondsen en in dat kader op verbetering van de fraudebestrijding.

Een verbeterde systematiek voor beheer en controle ten aanzien van de structuurfondsuitgaven in Nederland moet in de loop van 2001 worden ingevoerd. Het wetsvoorstel «Toezicht Europese Subsidies», dat medio 2000 aan de Raad van State ter advisering is voorgelegd, voorziet in het scheppen van de hiervoor benodige extra ministeriële bevoegdheden.

c. Het vervolg op de Europese Raad van Lissabon

Tijdens de Europese Raad van Lissabon is een nieuw strategisch doel overeengekomen: de Unie wil de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie van de wereld worden, in staat tot duurzame economische groei met creatie van meer en betere banen en een hechtere sociale samenhang. Daartoe heeft de Raad een groot aantal aanbevelingen gedaan. Deze zullen in belangrijke mate richting geven aan de nationale en de Europese beleidsagenda in 2001. De Raad zal in verschillende samenstellingen bij deze Europese agenda betrokken zijn. Dit zal een groot beroep doen op de coördinerende taken van Buitenlandse Zaken. Ook zal Buitenlandse Zaken een flink aandeel moeten leveren aan de beleidsvoorbereiding van de Interne Marktraad en de Begrotingsraad.

Er zijn negen thema's die in 2001 in de relevante Raden grote aandacht zullen vragen:
- inrichten van een Europese Ruimte voor research en innovatie;
- het tot stand brengen van een gunstig klimaat voor startende en innovatieve ondernemingen, met name in het middenen kleinbedrijf;
- voortgaan met de economische hervormingen voor de vrije interne markt;
- voortgaan met het tot stand brengen van efficiënte en geïntegreerde financiële markten;
- bijdragen aan fiscale consolidatie en aan gezonde openbare financiën;

- opleidingen en trainingen in het kader van de kennismaatschappij;
- een actiever werkgelegenheidsbeleid;
- modernisering van de sociale bescherming; en
- bevordering van de sociale cohesie.
  Deze thema's sluiten aan bij de Nederlandse visie op een versterkte aandacht voor innovatie en de kennismaatschappij. Nederland zal hieraan dan ook een actieve bijdrage leveren.

De Europese Raad van Lissabon heeft besloten jaarlijks in het voorjaar een extra Europese Raad te houden teneinde economische en sociale vraagstukken te bespreken. Buitenlandse Zaken zal zorgen voor een brede en intensieve voorbereiding van deze Europese Raden, waarvan de eerste in 2001 zal worden gehouden. In het verlengde hiervan zal de regering in 2001 aandringen op voldoende aandacht voor verbetering van de bescherming van consumenten, onder meer op het terrein van voedselveiligheid.

d. De Europese ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid

De Europese Raad van Tampere in 1999 heeft een ambitieus programma opgesteld voor de verwezenlijking van een ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid in de Europese Unie. Er is door de Commissie een *score-board* opgesteld dat, in navolging van de systematiek die bij de vervolmaking van de interne markt is gevolgd, weergeeft welke stappen gezet moeten worden om deze ruimte te realiseren. Nederland stelt zich actief op bij de uitwerking van de maatregelen die in het *score-board* zijn opgenomen. Hierbij benadrukt Nederland het belang van een geïntegreerde benadering van de ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid. Deze ruimte moet immers in zowel de eerste als de derde pijler van de EU zijn beslag krijgen.

Naast de nauwere, interne samenwerking op het terrein van Justitie en Binnenlandse Zaken (JBZ) spelen deze onderwerpen in toenemende mate een rol in de relatie van de EU met derde landen. Nederland zet zich er onder meer voor in dat het gemeenschappelijk EU-beleid ten aanzien van asiel en migratie ook wordt geïntegreerd in de externe relaties van de EU, bij voorbeeld door de opname van terug- en overnameclausules in overeenkomsten met derde landen.

Tot slot zal de regering zich ervoor inzetten dat de consument kan vertrouwen op de veiligheid van zijn voedsel door passende regels daarvoor te stellen en de toepassing ervan goed te controleren. De oprichting van een onafhankelijke Europese Voedsel Autoriteit met een stevig mandaat past in dat streven.

e. Het maatschappelijk debat over Europa

Nederland streeft ernaar zijn positie binnen Europa en zijn opvattingen over Europese aangelegenheden uit te dragen. Daarnaast is de regering voorstander van een breed publiek debat over Europa. Om dit debat te stimuleren ontvangen de Europese Beweging Nederland (EBN) en het *European Institute for Public Administration* (EIPA) subsidies.

In lijn met het algemene subsidiebeleid zal de subsidiering van de EBN overgaan van een exploitatiesubsidie naar projectsubsidies uit een nieuw «Europafonds». Dit fonds is bedoeld om de maatschappelijke discussie over Europa in Nederland te bevorderen. Het staat open voor initiatieven

van organisaties uit het maatschappelijk middenveld. Hoewel de EBN naar verwachting het grootste gedeelte van het fonds zal absorberen, kunnen ook andere organisaties die actief zijn in Europese voorlichting en bewustwording meedingen. In een recente evaluatie is een aantal aanbevelingen gedaan voor vernieuwing van de EBN. Hierover wordt ook in 2001 met de EBN regulier inhoudelijk en beheersmatig overleg gehouden.

In het verlengde hiervan wordt ernaar gestreefd om, onder meer met specifieke publiekscampagnes en -initiatieven, de gevolgen van het Europese beleid voor de Nederlandse instanties en de Nederlandse burgers breed bekend te maken; dit om de burgers beter te informeren, Europa dichter bij hen te brengen en de gedachtevorming over de Nederlandse inbreng aan te scherpen. Zo heeft de regering dit jaar een campagne gestart over de aanstaande uitbreiding van de Unie met als doel het publieke debat zoveel mogelijk te stimuleren en de betrokkenheid bij het onderwerp van een breed publiek te vergroten.

Uitbreiding van de Europese Unie

Nederland onderkent het grote belang van een verdere uitbreiding van de Unie. De onderhandelingen met de zogenoemde Luxemburg-6 (Polen, Hongarije, Tsjechië, Slovenië, Estland en Cyprus) gaan in 2001 een nieuwe, intensievere fase in. Kwesties als landbouw, vrij verkeer van werknemers, structuurfondsen en JBZ-onderwerpen zullen meer in detail worden besproken.

Tijdens de Europese Raad van Helsinki in 1999 is, tot grote tevredenheid van Nederland, het besluit genomen om met nog zes nieuwe landen toetredingsonderhandelingen te starten. Voor deze Helsinki-6 (Slowakije, Malta, Letland, Litouwen, Bulgarije, Roemenië) hecht Nederland eraan dat de landen die voldoende voortgang met hun hervormingen maken, de kans krijgen hun achterstand op de Luxemburg-6 in te halen. Hiertoe dient in 2001 onderhandelingen over een voldoende aantal hoofdstukken te worden geopend. Daarnaast is in Helsinki aan Turkije een toetredings-perspectief geboden. De toetredingsonderhandelingen met Turkije gaan echter pas van start als dat land voldoet aan de politieke Kopenhagen-criteria.

Vanaf 2000 is de EU-assistentie aan de kandidaat-lidstaten meer dan verdubbeld. Naast het bestaande PHARE-programma gaan de nieuwe programma's ISPA (voorbereiding op structuurfondsen) en SAPARD (voorbereiding op landbouwstructuurbeleid) van start. Een van de instrumenten binnen PHARE is *twinning*, waarbij op projectbasis overheidsdeskundigen uit lidstaten hun counterparts in kandidaat-lidstaten begeleiden en trainen bij de overname van het *acquis*. Deze projecten worden door de kandidaat-lidstaten en de Commissie voorbereid, waarna lidstaten kunnen inschrijven voor deelname. Nederland neemt al aan een aantal *twinnings* deel en spant zich in om een aandeel te verwerven dat tenminste evenredig is aan zijn financiële bijdrage. Om een maximaal rendement te bereiken is in het Ministerie van Buitenlandse Zaken een «loket» ingesteld, dat de overige deelnemende ministeries informeert en bijstaat.

Nederland zet zich in voor financiële en technische bijstand bij het veilig ontmantelen van kerncentrales en voor projecten ter hervorming van de energie-sector in Litouwen, Bulgarije en Slowakije. Het zal – evenals de EU

en afzonderlijke westelijke landen – in dit verband bijdragen aan de zogenoemde *International Decommissioning Support Funds* van de EBRD. Deze fondsen gaan in 2001 van start.

Nederland speelt door middel van bilaterale contacten en programma's een aanvullende rol in het uitbreidingsproces van de Unie. Het belangrijkste instrument hierbij is het Matra-Programma (Maatschappelijke Transformatie in Midden- en Oost-Europa). Voor de voorbereiding op de toetreding van deze landen tot de EU zal meer en meer institutionele capaciteitsopbouw worden gevergd. Dit vormt een invulling van de partnerschapsgedachte, die in de notitie «Accenten zetten in Midden-Europa» (1999) is gelanceerd. Het Matra-programma wordt in de komende periode geïntensiveerd en geografisch aangepast. Zie beleidsartikel 4.

Versterking van het externe beleid van de Europese Unie

a. De ontwikkeling van het Gemeenschappelijk Buitenlanden Veiligheidsbeleid (GBVB) en het Europees Veiligheids- en Defensiebeleid (EVDB)

In 2001 zullen de institutionele vernieuwingen die in 2000 zijn doorgevoerd, moeten resulteren in een slagvaardig, daadkrachtig en zichtbaar extern beleid van de EU. De Hoge Vertegenwoordiger (HV), Javier Solana, zal in nauwe samenwerking met het nieuwe (interim) politiek en veiligheidscomité hierbij een belangrijke rol spelen. Zo zal hij in 2001 verder vorm moeten geven aan de coördinerende rol die hij tezamen met commissaris Patten speelt ten aanzien van het Balkan-beleid van de Unie. Samen met de lidstaten zal de HV zich daarnaast actief blijven inzetten bij de verdere uitwerking van de strategische relaties met Rusland, Oekraïne, de ASEAN-landen, het Midden-Oosten en Noord- en Sub-Sahara Afrika. In het kader van de uitbreiding acht Nederland de politieke dialoog met de kandidaat-lidstaten van groot belang.

Voor het EVDB, dat in het kader van het GBVB verder wordt ontwikkeld, is 2001 een belangrijk jaar. Nederland heeft op dit terrein een aantal beleidsprioriteiten, zoals een goede samenwerking met de NAVO en vastlegging van de nieuwe Europese structuren op dit gebied in een verdrag van de nieuwe Europese structuren. Zie ook beleidsartikel 2.

b. De EU en derde landen

Nederland maakt zich sterk voor de verdieping van de betrekkingen tussen de EU en derde landen of regio's, om langs deze weg bij te dragen aan de stabiliteit en welvaart in de wereld. Met vele landen is de relatie van de EU intensief en veelzijdig. In de betrekkingen met de Verenigde Staten is het streven van de regering om ten aanzien van de talrijke geschillen (over bijvoorbeeld hormoonvlees of de Amerikaanse sancties tegen Cuba), die vaak op de grens van politiek en handel liggen, te komen tot oplossingen die voldoende recht doen aan het Europese belang en die het internationale handelsrecht respecteren.

De EU zal verder invulling geven aan de Partnerschaps- en Samenwerkingsovereenkomsten met de staten in Oost-Europa en Centraal-Azië. Voor Rusland, Oekraïne en het Middellandse Zee-gebied heeft de EU Gemeenschappelijke Strategieën ontwikkeld die ook in 2001 een kader zullen bieden voor partnerschap van de EU met de twee grootste toekomstige oosterburen van een uitgebreide Unie.

Voorts wil de EU bijdragen aan duurzame vrede, stabiliteit en welvaart in de westelijke Balkan door de hier gesitueerde landen bij de Europese structuren te betrekken. De EU heeft daarom voor deze landen zogenoemde Stabilisatie- en Associatieovereenkomsten gesloten. Deze akkoorden geven perspectief op toetreding tot de EU en voorzien onder meer in vergaande handelspreferenties, technische assistentie en geleidelijke aanpassing van hun wetgeving. In 2001 zullen de onderhandelingen met Macedonië worden afgerond. Daarnaast worden naar verwachting in 2001 onderhandelingen geopend met Kroatië en Albanië, mits deze landen blijven voldoen aan de economische, bestuurlijke en politieke voorwaarden van de Unie.

Wat betreft de relatie van de EU met ontwikkelingslanden, is de regering niet tevreden over de kwaliteit van de huidige Europese ontwikkelingssamenwerking. Nederland wenst hier een kwaliteitsslag te maken; een proces dat meerdere jaren zal kosten. Uitgangspunten als *ownership*, coördinatie door het ontvangende land, sectorale benadering, goed bestuur, en nauwe afstemming met de Bretton-Woods instellingen moeten worden geïncorporeerd in het Europees beleid.

In 2001 richt Nederland zich op toepassing in alle regio's van de *Overall Development Strategy* van de Commissie op consequente aansluiting bij de *Poverty Reduction Strategy Papers* van de Wereldbank. Nederland realiseert dit door inhoudelijke bijdragen, het uitoefenen van politieke druk in de Raad, alsmede door ministeriële bezoeken aan de Commissie. De bestaande nauwe samenwerking tussen gelijkgezinde lidstaten wordt voortgezet. Tot slot wordt getracht geschikte Nederlanders op relevante posities binnen het Directoraat-Generaal Ontwikkeling te detacheren. De regering benadrukt de rol die de EU moet spelen ter verbetering van de economische positie van ontwikkelingslanden. Zo zal in 2001 de EU-bijdrage aan het HIPC-schuldeninitiatief onbelemmerd doorgang moeten vinden.

Nederland beschouwt het uitstel een nieuwe WTO-handelsronde een stap terug voor ontwikkelingslanden (zie ook beleidsartikel 1). Alleen een brede handelsronde zal kunnen leiden tot een op regels gestoelde liberalisering van de wereldhandel die recht doet aan de belangen van ontwikkelingslanden. In 2001 zal Nederland in de EU blijven trachten steun te verwerven voor zo'n brede handelsronde. Ook pleit Nederland voor:

- reductie van de uitzonderingen op volledig vrije markttoegang voor producten uit de minst ontwikkelde landen totdat volledig vrije markttoegang is gerealiseerd. Bij voorkeur zou dit moeten worden ingevoerd door de vier belangrijkste WTO-leden, maar desnoods door de EU alleen;
- verhoging van de reguliere begroting van de WTO en voor verbetering van de personele bezetting, onder meer ten behoeve van technische assistentie aan ontwikkelingslanden.verbetering van de transparantie in de besluitvorming van de WTO, met vergroting van de parlementaire en maatschappelijke inbreng; en
- grotere beleidscoherentie met betrekking tot handel, ontwikkeling en armoedebestrijding.

De ratificatie van de nieuwe Partnerschapsovereenkomst tussen EU en landen in Afrika, het Caribisch Gebied en de Stille Zuidzee (het Verdrag van Lomé) wordt door Nederland met prioriteit ter hand genomen. De regering streeft ernaar dit proces in 2001 af te ronden. Zie ook beleidsartikel 7.

De Raad van Europa

Naast de EU speelt op het terrein van de Europese integratie ook de Raad van Europa een vooraanstaande rol. De Raad van Europa heeft als algemene doelstellingen o.m. de kwaliteitsverbetering en handhaving van de pluriforme democratie in Europa, de effectieve bescherming van de mensenrechten zoals gedefinieerd in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (en de aanvullende protocollen), en verder de bevordering van concrete samenwerking tussen de lidstaten op allerlei beleidsterreinen.

De komende jaren zal veel aandacht blijven uitgaan naar het monitoren van de wijze waarop de lidstaten van de Raad van Europa en met name Rusland hun diverse verdragsverplichtingen nakomen. Deze monitoring zal zelfs nog worden uitgebreid zolang het aantal lidstaten blijft toenemen. Naar verwachting zullen Armenië en Azerbaidjan nog in 2000 toetreden.

Voorts zal een grote inspanning nodig zijn om het *acquis* van de Raad van Europa in stand te houden, te actualiseren en, in enkele gevallen, zelfs uit te breiden. Dit *acquis* bestaat niet alleen uit bijna 200 verdragen en partiële akkoorden plus talloze aanbevelingen van het comité van ministers aan de regeringen van de lidstaten, maar ook uit een groot aantal zeer verschillende maar elk wel goed functionerende instellingen, zoals het Hof voor de Rechten van de Mens, de Commissie voor de Preventie van Marteling en het Noord-Zuid Centrum. De instandhouding van het *acquis*, dat de basis vormt van de reputatie en de effectiviteit van de Raad van Europa, zal volgens de regering moeten plaatsvinden zonder groei van het budget.

C. Budgettaire gevolgen

Beleidsartikel 5: Europese integratie

(uitgaven x NLG1000)

Begr. artikel	Omschrijving	1999	2000	2001	20 02	2003	2004	2005
06.06.04/ 06.06.12	Europese bewustwording	928	1 033	1 030	1 031	1 034	1 034	1 034
08.01	Vierde eigen middel EU	3 698 620	3 909 000	4 645 000	6 718 000	6 671 000	8 128 000	8 315 000
15.04	MATRA/pre-accessie	9 400	18 000	25 000	29 000	35 000	35 000	35 000
17.01.11	Raad van Europa	12 153	17 150	17 150	17 150	17 150	17 150	17 150
Totaal uitgaven		**3 721 101**	**3 945 183**	**4 688 180**	**6 765 181**	**6 724 184**	**8 181 184**	**8 368 184**
waarvan ODA		0	0	0	0	0	0	0

D. Prestatiebeoordeling

Voor 2001 zijn evaluaties voorzien van componenten van het Matra-programma: het Matra Politieke Partijen Programma (Matra-PPP) en het Matra Pre-accessie Programma. Matra-PPP maakt *twinning* mogelijk tussen Nederlandse politieke partijen en zusterpartijen ook in de landen die kandidaat zijn voor het lidmaatschap van de EU. Het Pre-accessie Programma ondersteunt deze landen bij hun voorbereidingen op de toetreding, in het bijzonder bij de overname van de Europese regelgeving.

Tot slot is een evaluatie gepland van de organisatie-structuur en de programma-uitvoering van het Noord-Zuid Centrum van de Raad van Europa.

Op het terrein van de Europese integratie wordt weinig gebruik gemaakt van prestatiegegevens. Dit geldt zowel voor Europese als nationale instrumenten en middelen. Het beoordelen van de resultaten vindt met name plaats via interne en externe evaluaties. Het gaat hierbij onder meer om eigen rapportages aan de Kamer, rapporten van subsidieontvangers en evaluaties van Europese instellingen als de Europese Commissie en de Europese Rekenkamer.

HOOFDDOELSTELLING IV. DUURZAME ARMOEDEVERMINDERING

De hoofddoelstelling van het Nederlandse ontwikkelingssamenwerkingsbeleid is duurzame armoedevermindering.

Armoede kent vele dimensies. Er zijn zowel economische, sociale, ecologische als politieke factoren mee gemoeid. Armoede betekent niet alleen een gebrek aan inkomen, maar ook een gebrek aan toegang tot en controle over productiemiddelen, onvoldoende politieke zeggenschap en een tekort aan sociale voorzieningen. In armoede levende mensen vormen zelden een homogene groep. Er bestaan grote verschillen in etnische achtergrond, tussen mannen en vrouwen, en tussen stad en platteland.

Duurzame armoedevermindering betekent vooral het beïnvloeden van de zeer uiteenlopende, maar onderling verweven processen die armoede veroorzaken en in stand houden. Er wordt minder met projecten gewerkt. Het beleid is gericht op meerdere dimensies (economisch, sociaal, ecologisch, politiek) en op meerdere niveaus (macro-meso-micro). Deze dimensies omvatten onder meer processen van mondialisering en het gebrek aan coherent en effectief werkende internationale organisaties (op macro-niveau); de structuur van nationale economieën die moet bijdragen aan een groeipatroon waar de armen in participeren; de maatschappelijke instituties (op meso-niveau) die de marktwerking en het landsbestuur vormgeven; en de (op micro-niveau) in de cultuur verankerde maatschappelijke waarden, normen en sociale gebruiken die politieke keuzes voor armoedevermindering kunnen maken of breken. Om armoede in zijn vele verschijningsvormen daadwerkelijk te kunnen verminderen worden deze en vele andere dwarsverbanden tussen sociaal-economische en politieke ontwikkelingen in het beleid steeds voor ogen gehouden.

De duurzame armoedevermindering wordt onderverdeeld in vier componenten die met elkaar verbonden zijn:

- de bevordering van duurzame economische groei, waarbij niet alleen de groei van de economie van belang is, maar ook het patroon waarin deze groei wordt gerealiseerd. Internationaal wordt als doel gesteld een vermindering in 2015 met tenminste de helft van het percentage mensen in ontwikkelingslanden die in extreme armoede leeft ten opzichte van 1995;
- de bevordering van duurzame sociale ontwikkeling. Dit omvat naast sociale basisvoorzieningen ook het bevorderen van sociale coherentie en het verminderen van sociale uitsluiting. Internationaal aanvaarde doelstellingen zijn:
- basisonderwijs voor iedereen in 2015 in alle landen;
- geen gender-verschillen meer in basis- en voortgezet onderwijs in 2005;
- vermindering van de kindersterfte met twee-derde in 2015 ten opzichte van 1990;
- vermindering van de moedersterfte met drie-kwart in 2015 ten opzichte van 1990; en
- toegang voor iedereen tot primaire gezondheidsdiensten, uiterlijk in 2015;
- de bescherming en de verbetering van het beheer van de natuurlijke en fysieke omgeving. Internationale doelstelling is dat ieder land in 2005 een nationale strategie heeft voor duurzame ontwikkeling, zodat de huidige trend van het verlies van natuurlijke hulpbronnen in 2015 is omgebogen, zowel per land als wereldwijd; en

- de bevordering van goed bestuur, mensenrechten en vredesopbouw.

Een tabel met internationaal aanvaarde ontwikkelingsindicatoren is bijgevoegd. Deze indicatoren worden gebruikt om de voortgang in het bereiken van de doelstellingen te beoordelen. De ontwikkeling van internationaal aanvaardbare indicatoren voor goed bestuur, mensenrechten en vredesopbouw is nog niet afgerond.

Nederland bevordert de vermindering van armoede langs drie kanalen:
- bilaterale samenwerking met een beperkt aantal landen (beleidsartikel 6);
- multilaterale ontwikkelingsorganisaties (beleidsartikel 7); en
- de particuliere sector en maatschappelijke organisaties (beleidsartikel 8).

Internationale ontwikkelingsindicatoren

			economische ontwikkeling				sociale ontwikkeling						
Bron:	*Wdr*	*Wdr*	*Wdr 1*	*Wdr 2*	*Wdr 3*	*Wdr 4*	*Wdr 5*	*Hdr 6*	*Hdr 7*	*UNFPA 8*	*UNFPA 8*	*Hdr 9*	*Hdr 10*
	bevolking in mln, 1999	% groei BNP/cap, 1998–1999	bevolking beneden $ 1/dag	poverty gap bij $ 1/dag	aandeel in BNMP van armste 20% bevolking	% onderge-wicht onder vijf jaar, 1992–1998	deelname % lager onderwijs, 1997	% dat 4-de klas lager onderwijs afgemaakt, 1995–1997	alfabetiserings-graad volwasse-nen, 1998	gender-gelijkheid lager onderwijs, 1998 (m/v)	gender-gelijkheid in middelbaar onderwijs, 1998 (m/v)	alfabetisering-gender-gelijkheid, 1998 (m/v)	infant mortality rate per 1000, 1998
17 + 4 landen:													
Bangladesh	128	3,3	29,1	5,9	8,7	56	75	?	40,1	77/66	25/13	51/2 7	79
Bolivia	8	0,5	11,3	2,2	5,6	8	97	?	84,4	99/90	40/34	91/78	66
Burkina Faso	11	2,7	61,2	25,5	5,5	33	32	79	22,2	48/31	11/6	32/13	109
Eritrea	4	0,8	?	?	?	44	29	70	51,7	59/48	24/17	66/38	70
Ethiopië	63	4,8	31,3	8,0	7,1	48	35	51	36,3	48/27	13/10	42/31	110
Ghana	19	2,1	?	?	8,4	27	?	?	69,1	81/69	44/28	79/60	69
India	998	4,9	44,2	12,0	8,1	?	77	59	55,7	109/90	59/39	86/44	67
Jemen	17	– 3,9	5,1	0,9	6,1	46	?	?	44,1	100/40	53/14	66/23	87
Macedonië	2	?	?	?	?	?	95	95	?	100/98	64/62	?	23
Mali	11	2,7	72,8	37,4	4,6	27	38	84	38,2	55/35	13/7	46/31	144
Mozambique	17	6,6	37,9	12,0	6,5	26	40	46	42,5	70/50	9/6	58/27	129
Nicaragua	5	– 0,6	?	?	4,2	12	79	51	67,9	101/104	41/47	66/69	39
Sri Lanka	19	2,7	6,6	1,0	8,0	38	100	?	91,1	110/108	72/78	94/88	17
Tanzania	33	3,1	19,9	4,8	6,8	31	48	81	73,6	67/66	6/5	83/64	91
Uganda	21	4,8	36,7	11,4	6,6	26	?	?	65,0	81/68	15/9	76/54	84
Vietnam	78	2,9	?	?	8,0	40	100	?	92,4	106/100	48/46	95/91	31
Zambia	10	– 2,1	72,6	37,7	4,2	24	72	?	76,3	91/86	34/21	84/69	112
Indonesië	207	0,3	15,2	2,5	8,0	34	99	88	85,7			91/81	40
Palestijnse Geb	2.8	1.3											
Zuid-Afrika	42	– 0,9	11,5	1,8	2,9	9	100	?	84,6	133/129	66/63	85/84	60
Egypte	62	4	3,1	0,3	9,0	12	95	?	53,7	107/94	80/70	66/42	51
Bhutan	.8	2.9						82	?			?	84
Benin	6	2,2	?	?	?	29	68	61	37,7	98/57	24/10	54/23	101
Costa Rica	4	1,4	9,6	3,2	4,0	5	89	90	95,3	104/103	45/50	95/95	14
Suriname	.4	?							?			?	28
Milieulanden:													
Brazilië	168	– 3,2	5,1	1,3	2,5	6	97	71	84,5	107/98	31/36	84/8 4	36
China	1 250	6,3	18,5	4,2	5,9	16	100	94	82,8	120/120	73/66	91/ 75	38
Colombia	41	– 3,1	11,0	3,2	3,0	8	89	73	91,2	113/112	65/69	91/ 91	25
Ecuador	12	– 12,4	20,2	5,8	5,4	?	100	85	90,6	123/122	50/50	93 /89	30
Filippijnen	77	1,4	?	?	5,4	30	100	?	94,8	109/110	77/78	95/95	32
Guatemala	11	0,9	39,8	19,8	2,1	27	74	50	67,3	94/82	27/25	75/8 0	41
Kaapverdië	.4	5.1				19	100	?	72,9			84/65	54
Mongolië	3	1,2	13,9	3,1	7,3	9	85	?	61,4	86/91	48/65	?	64
Nepal	23	2,2	37,3	9,7	7,6	57	78	52	39,2	127/90	50/25	57/27	72
Pakistan	135	1,2	31,0	6,2	9,5	38	?	?	44,0	101/45	33/17	58/29	95
Peru	25	0,3	15,5	5,4	4,4	8	94	?	89,2	125/121	72/67	94/84	43
Senegal	9	2,3	26,3	7,0	6,4	22	60	87	35,5	75/61	10/12	45/29	70

						Milieu indicatoren					
Bron:	*Wdr 11*	*Wdr 12*	*UNFPA 13*	*Hdr 14*	*Unaids 15*	*16*	*Wdr 17*	*Wdr 18*	*Wdr 19*	*Wdr 20*	*Wdr 21*
	Kindersterfte onder 5 per 1000, 1998	Mortality rate per 100 000, 1990–1998	Bevallingen met vakkundige begeleiding (%)	% gebruik voorbehoeds-middelen 1990–1999	HIV % Volwassenen, 1999	landen met nat.sustaina-ble dev strategie	% bevolking met toegang tot veilig drinkwater, 1996	Intensiteit zoetwater-gebruik 1998	% beschermde gebieden 1996	BNP per eenheid energie br., 1997	CO2 emissies ton/cap, 1996
17 + 4 landen:											
Bangladesh	96	440	8	49	0,02		84	1,2	0,8	6,8	0,2
Bolivia	78	390	46	48	0,1	x	55	0,4	14,4	4,1	1,3
Burkina Faso	210	?	41	8	6,4		?	2,2	10,5	?	0,1
Eritrea	90	1 000	21	8	2,9		7	?	5,0	?	
Ethiopië	173	?	8	4	10,6		27	2,0	5,5	2,1	0,1
Ghana	96	?	44	22	3,6	x	56	0,6	4,8	4,5	0,2
India	83	410	35	41	0,7		81	26,2	4,8	4,2	1,1
Jemen	96	350	43	21	0,01		39	71,5	0,0	3,5	
Macedonië	18	11	93	?	<0,01		?	?	7,1	?	6,4
Mali	218	580	24	7	2		37	1,4	3,7	?	0,0
Mozambique	213	?	44	10	13,2		32	0,3	6,1	1,6	0,1
Nicaragua	42	150	61	60	0,2		81	0,5	7,4	3,9	0,6
Sri Lanka	18	60	94	66	0,07		46	14,6	13,3	7,6	0,4
Tanzania	136	530	38	18	8,09		49	1,3	15,6	1,0	0,1
Uganda	170	510	38	15	8,3		34	0,3	9,6	?	0,1
Vietnam	42	160	79	75	0,24		36	6,1	3,0	3,2	0,5
Zambia	192	650	47	26	20		43	1,5	8,6	1,2	0,3
Indonesië	52	450		57	0,05		62	0,7	10,6	4,5	1,2
Palestijnse Geb											
Zuid-Afrika	83	?	82	50	19,9		70	26,6	5,4	3,3	7,3
Egypte	59	170	46	55	0,02		64	94,5	0,8	4,7	1,7
Bhutan		380	12	19	<0,01		64				
Benin	140	500	60	37	2,45		50	0,6	7,1	2,3	0,1
Costa Rica	15	29	97	75	0,54		92	1,4	13,7	7,7	1,4
Suriname	32	110			1,26		72				
Milieulanden:											
Brazilië	40	160	88	77	0,57		72	0,5	4,2	6,5	1,7
China	36	65	85	83	0,07		90	18,6	6,4	3,3	2,8
Colombia	28	80	85	72	0,31		78	0,5	9,0	8,2	1,7
Ecuador	37	160	64	57	0,29		70	1,8	43,1	4,6	2,1
Filippijnen	40	170	53	47	0,07		83	9,1	4,9	7,2	0,9
Guatemala	52	190	35	31	1,38		67	0,6	16,8	6,5	0,7
Kaapverdië	67	55		53			31				
Mongolië	60	150	99	?	<0,01		?	2,2	10,3		3,6
Nepal	107	540	9	30	0,29		44	13,8	7,8	3,7	0,1
Pakistan	120	?	18	17	0,1		60	61,0	4,8	3,9	0,8
Peru	47	270	56	64	0,35		80	15,3	2,7	7,3	1,1
Senegal	121	560	47	13	1,8		50	3,8	11,3	4,1	0,4

Beleidsartikel 6
Bilaterale ontwikkelingssamenwerking

A. Algemene beleidsdoelstelling

De doelstelling is duurzame armoedevermindering in de landen waarmee een samenwerkingsrelatie is aangegaan.

Met 21 landen is een structureel samenwerkingsprogramma aangegaan. Aangezien de samenwerking met vier van deze landen in de tijd beperkt is, is de groep landen bekend geworden onder de naam «17+4». Daarnaast zijn er lijsten met landen voor samenwerking op het terrein van goed bestuur, mensenrechten en vredesopbouw (zie beleidsartikel 4), op het terrein van milieu en ten behoeve van het bedrijfsleven.

B. Geoperationaliseerde doelstellingen en instrumenten

De samenwerking met de 17+4 landen concentreert zich op enkele, door die landen zelf gekozen sectoren (per land maximaal vier). Hierbij wordt een «sectorale benadering» gehanteerd: Nederland verplicht zich tot een langdurige samenwerking, uitgaande van vraaggerichtheid, en tot inbedding van de samenwerking in het door de ontvangende overheid opgestelde kader voor de betreffende sectoren. Nederland streeft naar het met meerdere donoren verlenen van budgetsteun ten behoeve van deze sectoren. Dit brengt een verschuiving van projecten naar programma's met zich mee. Bij de uitvoering van de sectorale benadering wordt aandacht gevraagd voor internationaal overeengekomen beleidsprioriteiten, in het bijzonder goed bestuur, armoedevermindering, vrouwen en ontwikkeling, institutionele ontwikkeling en milieu, samen ook wel «GAVIM» genoemd. Nederland is niet in alle samenwerkingslanden in alle sectoren actief. Zoals in de «novemberbrief» aan de Kamer (TK 26 433, nr. 18, 1999–2000) is uiteengezet, heeft het nieuwe sectorale beleid tot een beperking van het aantal sectoren per land geleid.

Op het terrein van beleidsontwikkeling voor armoedebestrijding wordt opvolging gegeven aan het ambitieuze *World Development Report* 2000/2001 van de Wereldbank. Als gevolg van de toenemende samenwerking tussen donoren (in het kader van *Poverty Reduction Strategy Papers*, Utstein-samenwerking) wordt de afstemming van visies en strategieën van donoren over armoedebestrijding in DAC-verband steeds belangrijker.

De algemene beleidsdoelstelling van duurzame armoedevermindering wordt nader geoperationaliseerd in vier componenten: duurzame economische ontwikkeling, duurzame sociale ontwikkeling, beheer van de natuurlijke en fysieke omgeving en het bevorderen van goed bestuur en vredesopbouw. De middelen die Nederland inzet voor de bilaterale ontwikkelingssamenwerking zijn voor een belangrijk deel gegroepeerd in een landenprogramma.

Bevordering van duurzame economische ontwikkeling

Nederland draagt op twee manieren bij aan duurzame economische ontwikkeling. Enerzijds via steun aan projecten, programma's en organisaties gericht op het versterken van de economische structuur van ontwikkelingslanden en de integratie van ontwikkelingslanden in de internationale handels- en investeringsstromen. Anderzijds door middel van macro-georiënteerde programmahulp en rechtstreekse steun aan de

particuliere sector in ontwikkelingslanden (voor dit laatste zie ook beleidsartikel 8). De Nederlandse bijdrage aan economische ontwikkeling speelt vooral op onderstaande deelterreinen.

Macro-economisch beleid
Met macro-georiënteerde programmahulp steunt Nederland ontwikkelings- en transitielanden die een goed macro-economisch beleid voeren gericht op armoedevermindering (*pro poor growth*). Deze ondersteuning vindt plaats door middel van rechtstreekse begrotingssteun, betalingsbalanssteun, co-financiering van structurele aanpassingsprogramma's en schuldverlichting. Uitvoering van het schuldverlichtingsinitiatief voor *Heavily Indebted Poor Countries* (HIPC) is in 2001 een hoofdactiviteit. Nederland zet zich actief in om de financiering van dit initiatief rond te krijgen door zelf additionele bijdragen te leveren en andere donoren aan te sporen hetzelfde te doen.

Micro-macro relaties (internationaal en nationaal)
Internationaal beleid bepaalt in hoge mate de mogelijkheden van ontwikkelingslanden om hun landbouwsector te versterken en te integreren in de wereldeconomie. Tijdens de WTO-landbouwronde zal Nederland daarom pleiten voor een betere toegang tot de wereldmarkt voor ontwikkelingslanden, voor betere internationale mededingingswetgeving en voor het beheersbaar houden van de aanpassingskosten die ontwikkelingslanden moeten maken om hun productie aan kwaliteitseisen van hun exportmarkten te laten voldoen. Daarnaast ondersteunt Nederland de landbouw en de streekontwikkeling in ontwikkelingslanden, waarbij de nadruk ligt op de identificatie van ontwikkelingspotentieel en de opbouw van institutionele capaciteit en goed bestuur.

Rurale ontwikkeling
Verhoging van de productiviteit in de landbouwsector staat centraal, waarbij aandacht is geboden voor ecologische en sociaal-economische duurzaamheid van multifunctionele productiesystemen. Toename van productie, werkgelegenheid en inkomen op het platteland is doorslaggevend om rurale armoede te verminderen. In een overgangssituatie naar een meer marktgerichte economie is het veilig stellen van toegang van kleine producenten tot productiemiddelen (land, water, krediet, training) en markten van belang. Het Nederlandse beleid richt zich onder meer op het versterken van de overheidscapaciteit in dit proces.

Werk en inkomen
Naast steun bij het scheppen van een gunstig ondernemersklimaat ligt de nadruk op het versterken van kleine bedrijven via verbetering van de toegang tot financiële diensten en het vergroten van de capaciteit op het gebied van niet-financiële dienstverlening. De uitgangspunten van het beleid gericht op bilaterale ondersteuning van de ontwikkeling van de private sector zijn uitgebreid beschreven in de notitie «Economie en Ontwikkeling».

Woon- en leefklimaat
In het kader van het streven naar decentralisatie en lokaal goed bestuur wordt de voorwaardenscheppende, controlerende en regulerende rol van overheid en maatschappelijk middenveld gesteund. Bij de fysieke leefomgeving gaat de aandacht uit naar de vastvuil- en drainageproblematiek, met als accenten hergebruik, stedelijk milieubeheer en stedelijke landbouw. Bij de sociale habitat wordt aandacht besteed aan de

bescherming van woonrechten, wijkverbetering, sociale huisvesting en criminaliteitspreventie en -bestrijding.

In de landenprogramma's is door Burkina Faso, Bolivia, Macedonië, Nicaragua, Tanzania, Uganda, Jemen, Zambia en Palestijnse Gebieden, Mali en Vietnam (dus door elf van de 21 landen) in het kader van de vraaggstuurde sectorale benadering gekozen voor samenwerking op het gebied van duurzame economische ontwikkeling (waaronder landbouw, plattelandsontwikkeling, particuliere sector ontwikkeling, bevordering van midden- en kleinbedrijf).

Bevordering import uit ontwikkelingslanden
Het Centrum tot Bevordering van Import uit Ontwikkelingslanden (CBI) draagt bij aan de economische verzelfstandiging van ontwikkelingslanden door versterking van de concurrentiepositie van bedrijven in deze landen op met name de West-Europese markt. Het CBI richt zich vooral op een betere marketing van producten en diensten en werkt samen met onder meer handelsbevorderende organisaties van ontwikkelingslanden en West Europese importeurs. Internationale marktontwikkelingen en ervaringen uit de praktijk leidden tot nieuwe beleidsaccenten, waaronder het langduriger en meer op maat leveren van technische assistentie om aan de hoge standaarden van de West-Europese markt te kunnen voldoen, en de beperking van het aantal landen waarmee wordt samengewerkt. (Zie de artikelsgewijze toelichting van deze Memorie voor een meer gedetailleerd beeld van het CBI.)

Bevordering van duurzame sociale ontwikkeling

Concentratie op duurzame sociale ontwikkeling – met name onderwijs en gezondheid – is onderdeel van de landenprogramma's in Burkina Faso, Bolivia, Ghana, Macedonië, Mozambique, Nicaragua, Tanzania, Uganda, Vietnam, Jemen, Zambia, Palestijnse Gebieden, Zuid-Afrika, Mali, Egypte en Bangladesh (zestien van de 21 landen).

Doelstellingen op dit terrein zijn onder andere het terugdringen van ondergewicht bij kinderen, vergroting van deelname van kinderen aan het basisonderwijs, verhoging van de alfabetiseringsgraad bij volwassenen en de bevordering van het gebruik van voorbehoedsmiddelen.

Richtinggevend voor de sectorale benadering zijn de in internationaal verband afgesproken GAVIM-doelstellingen. Nederland wil de *mainstreaming* van deze doelstellingen bevorderen, met name met betrekking tot de beleidsdialoog met ontvangende landen, capaciteitsversterking, *monitoring* en evaluatie.

De erkenning groeit dat het terugdringen van ongelijkheden tussen mannen en vrouwen niet alleen een recht van vrouwen is, maar tevens van essentieel belang voor duurzame ontwikkeling en vermindering van armoede. Nederland volgt een twee-sporenbeleid: gericht op versterking van zeggenschap van vrouwen, en integratie van gender-beleid in de ontwikkelingssamenwerking (waarvan het belang is benadrukt in een recente *review* van de DAC). Een aandachtspunt voor de komende periode is om, in aanvulling op de bestaande DAC-indicatoren voor gendergelijkheid, te komen tot specifieke gender-indicatoren voor de relevante terreinen. Voorts onderschrijft Nederland het belang van uitvoering van het Beijing *Platform for Action*. De «Beijing+5 *review*» toont aan dat in dit kader met name voortzetting van steun aan bevordering van reproduc-

tieve rechten en versterking van deelname en zeggenschap van vrouwen in politiek, bestuur en de beëindiging van gewelddadige conflicten van belang is.

Dertien van de 17+4 landen hebben gekozen voor de sector gezondheid: Bangladesh, Burkina Faso, Ethiopië, Ghana, India, Indonesië, Jemen, Mali, Mozambique, Nicaragua, Tanzania, Vietnam en Zambia.

Sectorale benadering in de basisgezondheidszorg: Bangladesh

Sinds 1998 is in de ontwikkelingssamenwerking met Bangladesh sprake van een sectorprogramma voor basisgezondheidszorg: het *Health and Population Sector Programme* (HPSP). Dit HPSP omvat alle overheidsinterventies in de sector, die overigens deels door ngo's worden uitgevoerd. Het programma richt zich met name op a) kwaliteitsverbetering, b) institutionele hervormingen, waaronder decentralisatie, en c) verbetering van het financieel management.

De sector omvat behalve basisgezondheidszorg ook gezinsplanning en voeding. Gezinsplanning is reeds integraal onderdeel van het HPSP. Nederland steunt op dit terrein naast het HPSP de komende jaren ook de ngo *Bangladesh Women's Health Coalition* (BWHC), die een voortrekkersrol vervult op het gebied van de reproductieve gezondheidszorg en betrokken is bij het HPSP. Voor deze samenwerking is ook gekozen om beter te kunnen volgen hoe de relatie tussen de Bangladeshi overheid en ngo's zich in het algemeen ontwikkelt. Overigens steunt Nederland tevens het betrokken ministerie bij de ontwikkeling van een gender-strategie. Voor voeding is een apart Nederlands programma in voorbereiding, dat wordt afgestemd met het HPSP en met de rest van de donorgemeenschap. Nederland overweegt ook bij te dragen aan het *National Nutrition Programme* (NNP).

De afgelopen periode heeft vooral in het teken gestaan van de opbouw van het sectorprogramma inclusief de bijbehorende financieringsmechanismen, waarbij Nederland een zeer actieve rol heeft gespeeld. In de komende periode wordt het accent gelegd op kwaliteitsaspecten en zal een «cultuuromslag» moeten worden gerealiseerd, zowel op het niveau van het verantwoordelijke ministerie als bij de uitvoerende instanties: men moet meer in termen van dienstverlening gaan denken en werken.

Op korte termijn dient zich een aantal uitdagingen aan, zoals de uitwerking van criteria en indicatoren voor de *monitoring* van het programma (wat zijn de gevolgen van het HPSP voor de kwaliteit van de dienstverlening?); de uitwerking van mechanismen waarmee ngo's toegang tot HPSP-fondsen krijgen; de integratie van de directoraten gezondheidszorg en gezinsplanning; decentralisatie van financiële verantwoordelijkheden en het terugdringen van de kraamvrouwensterfte.

Het sectorprogramma, uniek in het ook door projecten overstroomde Bangladesh, wordt gefinancierd door de overheid en een aantal donoren (*pool funding*), waaronder Nederland. De totale kosten van het HPSP bedragen US$ 2,9 miljard, waarvan donoren circa US$ 530 miljoen betalen. De Nederlandse bijdrage aan het HPSP bedraagt NLG 50 miljoen voor vijf jaar, maar indien noodzakelijk en bij goede resultaten is verhoging niet uitgesloten.

De HIV/AIDS epidemie neemt nog steeds in omvang toe, vooral in Afrika, het Caribisch gebied en Zuidoost-Azië. AIDS is niet alleen een gezondheidsprobleem, maar raakt alle sectoren van de samenleving. Regeringen in ontwikkelingslanden, internationale organisaties en (inter)nationale ngo's erkennen steeds meer de noodzaak van een multisectorale aanpak van de HIV/AIDS problematiek. Nederland stimuleert deze aanpak, vraagt hiervoor aandacht binnen het kader van de sectorale benadering in de 17+4 landen en via steun aan regionale

programma's zoals het UNAIDS *International Programme against AIDS in Africa* (IPAA) en het UNICEF Mekong-project. Ook verleent Nederland steun aan onder andere het *International Aids Vaccine Initiative* (IAVI) voor de ontwikkeling van vaccins tegen HIV/AIDS.

De gevolgen van HIV/AIDS voor de programma's van de verschillende ambassades en (multilaterale) instellingen zullen nader worden bezien. In 2001 zal dit in elk geval in Afrika tot meer geïntegreerde activiteiten leiden. Onder andere programma's voor onderwijs en plattelandsontwikkeling zullen in het licht van de bevindingen worden herzien.

De door Nederland ondersteunde tuberculose-programma's in Burkina Faso, Ethiopië, Tanzania en Vietnam worden aangepast aan de bevindingen van de in 2000 in Amsterdam gehouden WHO/WB-ministeriële conferentie over tuberculose en duurzame armoedebestrijding. Tevens wordt gevolg gegeven aan de bevindingen op het terrein van drinkwater en sanitatie van het in 2000 in Den Haag gehouden Tweede Wereld Water Forum. Ook voeding en sanitatie ontvangen speciale aandacht in 2001.

Wat betreft kinderen vraagt in 2001 de 10-jarige evaluatie van de Wereld Kindertop in New York de nodige aandacht. Er is sprake van vooruitgang op het terrein van gezondheid en scholing, maar de doelstellingen halvering van ondervoeding, en onderwijs voor elk kind zijn nog niet gehaald. In de 90-er jaren zijn problemen als kinderarbeid, straatkinderen, seksueel misbruik van kinderen en de gevolgen van gewelddadige conflicten voor kinderen zichtbaarder geworden. De bestrijding hiervan staat echter nog in de kinderschoenen en zal in 2001 in het kader van de «Kindertop+10» verder worden uitgewerkt.

Nederland draagt bij aan verbetering van onderwijsstelsels in ontwikkelingslanden. Conform de motie-Remak zal Nederland meer prioriteit geven aan basisonderwijs. Op de Internationale Onderwijsconferentie te Dakar (april 2000) werd de internationale ontwikkelingsdoelstelling «basisonderwijs voor iedereen in 2015» opnieuw krachtig bevestigd. Kernpunten uit het Dakar-actieplan en het Nederlandse beleid zijn de eigen verantwoordelijkheid van een land voor het nationale onderwijsbeleid en de politieke wil om prioriteiten te stellen binnen een transparante overheidsbegroting. Nederland zal meerjarige financiële overeenkomsten aangaan met landen die aan deze criteria voldoen en zal deze goed afstemmen met andere donoren. In eerste instantie geldt dit voor dertien van de 17+4 landen die onderwijs als sector hebben gekozen: Bangladesh, Bolivia, Burkina Faso, India, Indonesië, Macedonië, Mali, Mozambique, Palestijnse gebieden, Tanzania, Uganda, Zambia en Zuid-Afrika.

De prioriteit die de regering aan basisonderwijs geeft is niet alleen af te meten aan de groei van het bedrag dat in het betreffende begrotingsartikel is gereserveerd (NLG 244,4 miljoen ten opzichte van 171,4 in de begroting 2000), ook in andere begrotingsartikelen zijn bijdragen verdisconteerd voor basisonderwijs (humanitaire hulp 20 miljoen, wederopbouw Zuidoost-Europa 5 miljoen en in overige artikelen 10 miljoen). Van de bijdrage aan de MFO's, VN-organisaties (met name UNICEF), de Wereldbank en het Europees Ontwikkelingsfonds kan, volgens globale schatting, NLG 130 miljoen toegerekend worden aan basisonderwijs. Van de Nederlandse bijdrage via macro-georiënteerde programmahulp is alleen aan te geven dat deze mede dient ter ondersteuning van het sociaal-economisch beleid en daarmee ook aan de onderwijssector.

Ook Nederlandse bijdragen via macro-georiënteerde programmahulp (begrotingssteun, steun voor de betalingsbalans, co-financiering van structurele aanpassingsprogramma's, en schuldverlichting waaronder het HIPC-initiatief) dienen mede ter ondersteuning van het sociaal-economisch beleid en komen daarmee deels ten goede aan het basisonderwijs. De aanpak van *Poverty Reduction Strategy Papers* (PRSP's) heeft beter zichtbaar gemaakt op welke wijze de ten gevolge van HIPC-schuldverlichting vrijvallende middelen beschikbaar komen aan specifieke begrotingscategorieën van ontwikkelingslanden. Geheel nauwkeurige en onderling goed vergelijkbare cijfers zijn hier niet te geven, onder meer omdat de begrotingssystematiek van Nederland en elk van de betrokken ontvangende landen verschilt. Op basis van het verwachtbare totaal van deze Nederlandse macro-georiënteerde programmahulp in het jaar 2000 en de percentages van de uitgaven voor basisonderwijs in de nationale begrotingen van ontvangende landen kan echter wel bij benadering worden aangegeven welk deel van die Nederlandse steun ten goede komt aan basisonderwijs. Ter illustratie: in 2000 ontving Uganda van Nederland NLG 20 miljoen aan macro-georiënteerde programmahulp, waarvan NLG 9 miljoen aan basisonderwijs ten goede komt. Voor Mozambique, Tanzania en Bolivia liggen deze cijfers respectievelijk op NLG 57,8 miljoen, NLG 30 miljoen en NLG 25 miljoen, waarvan NLG 28, NLG 12 en NLG 2,25 miljoen aan het basisonderwijs ten goede komt.

Sectorale benadering in het onderwijs: Bolivia

In 2000 werd veel tijd besteed aan de invoering van de sectorale benadering voor de samenwerking met Bolivia: beleidsdiscussie, institutionele analyses, overleg over sector analyses, en donorcoördinatie. De stand van zaken in de door Nederland gesteunde sectoren is zeer verschillend. In 2001 zal naar verwachting de sectorale benadering in de onderwijssector het verst gevorderd zijn. Sinds 1994 wordt, met steun van Nederland, het onderwijs in Bolivia hervormd. De hervormingen richten zich op het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijssysteem en het vergroten van de reikwijdte van het openbaar onderwijs. Het lager onderwijs heeft momenteel de hoogste prioriteit. Speciale aandacht wordt besteed aan een betere afstemming «ook qua beschikbaarheid van financiële middelen- van de verschillende subsectoren (kleuter-, lager, middelbaar, hoger en alternatief onderwijs) op de onderwijsbehoeften. Intussen zijn met de hervorming aanzienlijke vorderingen gemaakt. Door actieve betrokkenheid van de ouders van de leerlingen op de lagere scholen wordt de acceptatie van de hervorming vergroot. Langzaam maar zeker worden ook andere delen van de *civil society* (onder andere gespecialiseerde ngo's en universiteiten) bij de hervorming betrokken.

De Nederlandse steun heeft in feite reeds de vorm van programmafinanciering (in co-financiering met de Wereldbank). Op basis van ervaringen met de hervormingen van de afgelopen jaren en de goede coördinatie tussen de Wereldbank, de *Inter-American Development Bank*, Nederland, Zweden en Duitsland, worden in 2001 de elementen voor een gezamenlijke sectorsteun onder Boliviaans leiderschap verder uitgewerkt. Zweden werkt langs dezelfde lijnen als Nederland. Besloten is de sectorteams van de twee ambassades te integreren. Hierdoor wordt niet alleen de coördinatie optimaal maar wordt ook duplicatie vermeden. Tezamen met de Boliviaanse autoriteiten zijn sectorale voortgangsindicatoren opgesteld, waarmee prestatiebeoordeling en evaluatie van het beleid kunnen plaatsvinden.

Het programma Cultuur en Ontwikkeling wordt zoveel mogelijk in de gekozen samenwerkingssectoren geïncorporeerd. De culturele dimensie wordt immers in toenemende mate beschouwd als een essentieel onderdeel van duurzame ontwikkeling en armoedevermindering. Bij de

uitvoering van beleid lenen projecten binnen Cultuur en Ontwikkeling zich er uitstekend voor om onderwerpen als mensenrechten, democratisering en goed bestuur aan de orde te stellen. Cultuur kan dienen als bakermat voor politieke en intellectuele stromingen die tegenwicht willen bieden aan stagnatie, corruptie en ongewenste afhankelijkheidsrelaties in ontwikkelingslanden. Ook kan Cultuur en Ontwikkeling een cultureel-antropologische invalshoek leveren voor de benadering en formulering van ontwikkelingsprojecten.

Het programma is voor een belangrijk deel gedelegeerd aan de posten en aan fondsen (Hubert Bals fonds en Jan Vrijman fonds). Op de posten worden projecten ondersteund voor zowel het behoud van het Nederlands cultureel erfgoed, als het behoud en de versterking van culturele diversiteit. Daarnaast worden projecten gefinancierd waarbij Nederlandse deskundigheid een bijdrage kan leveren aan capaciteitsopbouw in ontwikkelingslanden. Naast de twee eerdergenoemde fondsen wordt onder andere het Prins Claus fonds gesteund. Dit fonds stimuleert en financiert activiteiten op het gebied van Cultuur en Ontwikkeling in Azië, Latijns-Amerika, het Caribisch gebied en Afrika.

Bescherming en verbetering van het beheer van de natuurlijke en fysieke omgeving

Het beschermen en verbeteren van het beheer van de natuurlijke en fysieke omgeving door onder meer vergroting van de toegang tot veilig drinkwater, het bestrijden van en aanpassen aan klimaatverandering en het behoud en duurzaam gebruik van biodiversiteit- is een belangrijke component van duurzame armoedevermindering. Nederland wil (binnen het plafond van 0,8% ODA) 0,1% van het BNP aan internationaal natuur- en milieubeleid uitgeven.

Aan het beleid wordt als volgt nader invulling gegeven:

- In 2001 wordt uitvoering gegeven aan de resultaten van de in Nederland in november te houden zesde *Conference of Parties* bij het klimaatverdrag, en aan de uitvoeringsnota Klimaat deel II. Tevens wordt met een beperkt aantal ontwikkelingslanden een samenwerking op klimaatterrein aangegaan. De regering heeft besloten dat de financiering van de reducties van uitstoot van broeikasgassen onder het *Clean Development Mechanism* niet ten laste van ontwikkelingssamenwerking komt.
- Het Biodiversiteitsprogramma is gericht op integratie van biodiversiteit in de armoedebestrijding. Belangrijke kaders zijn de werkprogramma's van het biodiversiteitsverdrag en het woestijnbestrijdingsverdrag alsmede de nieuwe Nederlandse nota's NMP4 (Vierde Nationaal Milieu Plan) en «Natuur voor mensen, mensen voor natuur». In 2001 wordt dit nieuwe beleid uitgewerkt in een nieuwe OS-notitie over biodiversiteit. Belangrijke elementen daarin zijn het realiseren van het behoud en duurzaam gebruik van biodiversiteit, met name bosbescherming en duurzaam bosbeheer, en de instandhouding van landbouwbiodiversiteit.
- Met betrekking tot water kan gesteld worden dat het Tweede Wereld Water Forum (maart 2000, Den Haag) Nederland als internationale leider op het gebied van waterbeheer op de kaart heeft gezet. Het centrale thema van de conferentie was waterzekerheid in de 21ste eeuw, waarbij waterbeheer werd gekoppeld aan het welzijn van mensen en ecosystemen. Conclusie was dat de wijze waarop het water momenteel wordt beheerd enorme problemen creëert en tot een

wereldwijde watercrisis zal leiden. Er werd daarom gepleit voor verbetering van het waterbeheer. Nederland zal daartoe ontwikkelingslanden die water en milieu als prioritaire sector voor de samenwerking hebben gekozen, helpen bij het ontwikkelen van deugdelijk beleid en het opbouwen van institutionele capaciteit. Ook zullen op dit terrein met multilaterale instellingen, andere bilaterale donoren en ngo's nieuwe programma's worden gestart en/of bestaande verder uitgebouwd. De regering zal uitvoering geven aan de motie-V.d. Berg e.a. om waterbeheer tot geïntegreerd onderdeel van de bilaterale hulp en tot themaspecifiek hulpinstrument van het milieuprogramma te maken. Voor dit alles zal Nederland zijn financiële bijdrage aan de watersector de komende vier jaar met 100 miljoen gulden verhogen.
- Het nakomen van internationale natuur- en milieu-afspraken plaatst ontwikkelingslanden voor bestuurlijke uitdagingen. Daarom richt het beleid zich mede op het versterken van bestuurlijke capaciteit in ontwikkelingslanden.

Milieu-samenwerking: Senegal en Kaapverdië

In Senegal verleent Nederland al jarenlang omvangrijke steun op het terrein van milieu via de FAO (bosbouw) en UICN (*wetlands*, biodiversiteit, nationale parken). In overleg met de Senegalese overheid is besloten deze veelheid aan projecten onder te brengen in twee programma's:
- Bosbouw, in het kader van de strijd tegen de verwoestijning. Dit programma is inmiddels uitgewerkt en gaat in 2001 officieel van start. Uitvoerende instantie is weer de FAO; en
- Biodiversiteit, in het kader van de VN-conventie en de RAMSAR-conventie. Hierover vinden nog onderhandelingen plaats met het Senegalese Ministerie van Milieu en met UICN.

Nederland steekt veel energie in de samenwerking met de Senegalese overheid, de Senegalese *civil society* en met andere donoren. Dit is onder meer noodzakelijk om de huidige programmatische aanpak verder te ontwikkelen richting een sectorale benadering.

Met Kaapverdië werd tot dusverre één milieu-project uitgevoerd, en wel in de bosbouw, uitgevoerd door de FAO. Met de Kaapverdiaanse autoriteiten is overleg gaande over een sectoranalyse milieu. De aandacht voor het milieu neemt in Kaapverdië snel toe. Meerdere donoren zijn bereid de actieplannen van de overheid van het land te ondersteunen. De opbouw van het Nederlandse milieu-programma zal zoveel mogelijk via een sectorale benadering tot stand komen. Hierbij zal gebruik worden gemaakt van de kennis en ervaring die reeds zijn opgedaan in de samenwerking met Senegal.

Bevordering van goed bestuur, mensenrechten en vredesopbouw

Hiervoor wordt ook verwezen naar beleidsartikel 4. Onderstaand, in de tabel onder c, zijn alleen de aan de ambassades gedelegeerde budgetten opgenomen. Deze budgetten vallen namelijk binnen het landenprogramma. De overige aan deze doelstelling gekoppelde middelen zijn onder beleidsartikel 4 opgenomen. Goed bestuur is zowel onderdeel van het themaprogramma voor goed bestuur, mensenrechten en vredesopbouw als van de sectorale benadering. In vier van de zogeheten 17+4 landen is gekozen voor deelgebieden van goed bestuur als sector: in Bolivia (participatie en decentralisatie), Uganda (juridische sector), Tanzania (lokaal bestuur) en Zuid-Afrika (lokaal bestuur en justitie).

Totaaloverzicht

De onderstaande tabel geeft een overzicht van gekozen sectoren in de 17+4 landen. In zeven van deze landen (Mali, India, Sri Lanka, Bangladesh, Indonesië, Ethiopië, en Eritrea) is de sectorkeuze nog niet afgerond.

Sectorkeuze in de 17+4 landen

Land	Sectoren	Land	Sectoren
17			
Bangladesh	Waterbeheer	**Sri Lanka**	Rurale ontwikkeling
	Gezondheidszorg		Milieu
	Onderwijs		Humanitaire hulp, rehabilitatie & verzoening
Bolivia	Participatie + decentralisatie	**Tanzania**	Onderwijs
	Onderwijs		Lokaal bestuur
	Rurale ontwikkeling		Gezondheidszorg + drinkwater
Burkina Faso	Rurale ontwikkeling		Private sector (MKB)
	Primaire gezondheidszorg	**Uganda**	Onderwijs
	Basisonderwijs		Rurale ontwikkeling/lokaal bestuur
Eritrea	*Nog niet gespecificeerd*		Juridische sector
Ethiopië	Gezondheidszorg	**Vietnam**	Bossen + biodiversiteit
Ghana	Gezondheidszorg		Waterbeheer
	Milieu		Watertransport
India	Gezondheidszorg		Gezondheidszorg
	Onderwijs	**Zambia**	Gezondheidszorg
Jemen	Water		Onderwijs
	Gezondheidszorg		Economische ontwikkeling
	Landbouw	**+4**	
Macedonië	Onderwijs	**Palestijnse Gebieden**	Landbouw
	Landbouw		Water
	Milieu		Basisonderwijs
Mali	Onderwijs	**Egypte**	Waterbeheer
	Gezondheidszorg		Drinkwater en sanitatie
	Rurale ontwikkeling	**Zuid-Afrika**	Onderwijs
Mozambique	Onderwijs		Justitie
	Basisgezondheidszorg		Lokaal bestuur
	Water en sanitatie		Jeugd
	Milieu	**Indonesië**	Goed bestuur
Nicaragua	Rurale ontwikkeling		Milieu
	Kleine bedrijven		Gezondheidszorg
	Gezondheidszorg		Basisonderwijs

Landen en regio's

Onderstaand worden beleidsinitiatieven voor 2001 aangestipt in een aantal landen en regio's. Voor niet genoemde landen geldt dat het beleid in 2001 wordt uitgevoerd conform de reeds genoemde «novemberbrief» aan de Kamer (TK 26 433, nr. 18, 1999–2000).

In 2001 worden de resultaten van de evaluatie van de Duurzame Ontwikkelingsverdragen aan de Kamer voorgelegd. Nederland onderhoudt een dergelijke verdragsrelatie met Costa Rica, Bhutan en Benin. Op basis van de evaluatie zal worden besloten of het DOV gehandhaafd blijft en welke consequenties dit heeft voor de samenwerking met betreffende landen. Het is denkbaar dat, naast of in plaats van het DOV-raamwerk, Benin wordt toegevoegd aan de lijst van 17+4. Hiertoe zal in 2001 een *screening* worden uitgevoerd.

Tien van de 17+4 landen zijn gelegen in Sub-Sahara Afrika. De regering is voornemens 50 % van de Nederlandse bilaterale hulp in Afrika te besteden.

Zambia werd in 1999 onder voorbehoud op de lijst van 17+4 geplaatst. In 2000 werd besloten Zambia volwaardig op die lijst te plaatsen, maar wel op voorwaarde dat het land moest blijven voldoen aan hetgeen werd overeengekomen in het kader van het ESAF-programma (de *Enhanced Structural Adjustment Facility* van het IMF), dat de privatisering van de staatskopermijnen diende te worden afgerond en dat vorderingen zouden worden gemaakt met de uitvoering van een programma op het gebied van goed bestuur. Speciaal belang wordt gehecht aan de wijze van handhaving van recht en orde (politie-optreden, situatie in gevangenissen) en de bestrijding van corruptie. In 2001 blijft Nederland erop toezien dat men zich aan deze criteria houdt. De verkiezingen in 2001 vormen hierbij een belangrijk moment.

Andere landen waarvan de positie op de lijst van 17+4 in 2000–2001 wordt heroverwogen zijn Ethiopië en Eritrea. Voortzetting van de thans «bevroren» relatie is afhankelijk van het verloop van de oorlog tussen beide landen. In 2000–2001 wordt eveneens een beslissing genomen over de positie van Rwanda, een land dat mogelijk aan de lijst kan worden toegevoegd.«Afrika-breed» geldt dat hard wordt gewerkt aan verbetering van de donorcoördinatie. Nederland vervult binnen het *Special Program of Assistance for Africa* (SPA) een trekkersrol. Samen met gelijkgezinde partners zal Nederland zich in 2001 verder inspannen om richtlijnen op te stellen ter harmonisatie van procedures, zodat de eisen die donoren stellen beter zijn afgestemd op de kaders die door de ontvangende zijde worden gehanteerd. Dit vereist de nodige capaciteitsopbouw (zowel aan de ontvangende kant als aan de kant van de donoren), met name op het gebied van financieel beheer.

Ook in de samenwerking van de vier «Utstein-ministers» (Duitsland, Noorwegen, het VK en Nederland) staat donorcoördinatie en harmonisatie van procedures hoog op de agenda. Op werkniveau dienen hier zo veel mogelijk donoren en lokale actoren bij te worden betrokken. De gezondheidssector in Tanzania is als *pilot* voor deze samenwerking uitgekozen. Ter ondersteuning van deze samenwerking bezochten de vier ministers Tanzania in april 2000. De Utstein-samenwerking beperkt zich geenszins tot donorcoördinatie. Ook beleidscoherentie, het versterken van het multilaterale stelsel voor ontwikkelingsamenwerking, de ontbinding van de hulp en schuldverlichting hebben hierin een prominente plaats.

Evenals in 2000 bekleedt Nederland in 2001 het voorzitterschap van de *Club du Sahel*, een informeel gremium waarin vertegenwoordigers van West-Afrikaanse overheden en een aantal donoren de problematiek van de regio bespreken. Ook in dit forum wordt de discussie over verbetering van de hulpverlening geïntensiveerd, waarbij nauw wordt aangesloten bij (Nederlandse) initiatieven binnen het SPA. De *Club du Sahel* zal op basis van de ervaringen in West-Afrika de donordiscussie in SPA-verband over harmonisatie van regelgeving «voeden» vanuit het Zuiden.

In de loop van 2001 zal de *Global Coalition for Africa*, waarvan de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking een van de co-voorzitters is, een conferentie organiseren over urbanisatie en een over de media. Als vervolg op deze activiteiten zal in 2001 de vijfjaarlijkse plenaire vergadering van de GCA plaatsvinden. Daar zullen Afrikaanse en Westerse

staatshoofden en regeringsleiders, alsook vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld, van gedachten wisselen over de ontwikkeling van de private sector in Afrika.

Regionale integratie in West-Afrika is een onderwerp dat in 2001 de nodige aandacht van de regering verdient, juist ook vanwege het Nederlandse voorzitterschap van de *Club du Sahel*. In dit verband is een intensivering van overleg met West-Afrikaanse instanties voorzien, waaronder de ministers van het informele overleg van het GMAP (*Groupe Ministériel d'Animation et Promotion*). Nederland ondersteunt de GMAP in haar poging te komen tot versnelling van het integratieproces met nadruk op betrokkenheid van de bevolking van de regio.

Twee van de «+4 landen» bevinden zich in het Midden-Oosten: de Palestijnse Gebieden en Egypte. Het programma in de Palestijnse Gebieden kan niet los worden gezien van het vredesproces in deze regio. Het wil enerzijds voor de bevolking tastbaar maken dat vrede verbetering van de leefomstandigheden met zich meebrengt, bijvoorbeeld met betrekking tot de watervoorziening op het platteland. Belangrijk onderdeel van het programma is ook de bouw van Gaza-haven. Anderzijds helpt het, door nadruk op goed bestuur en mensenrechten, bij het vormgeven van de nieuwe overheidstaken en het scheppen van een rechtsstructuur. Zo wordt gewerkt aan een programma ter ondersteuning van de rechterlijke macht.

In 2001 wordt verder gewerkt aan de uitbouw van de ontwikkelingsrelatie met Indonesië, die in 2000 is aangegaan. De Indonesische prioriteiten betreffen armoedebestrijding en wederopbouw, goed bestuur en juridische hervormingen, het beheer van natuurlijke hulpbronnen en milieubescherming. Mede om een optimale coördinatie en inzet van donorgelden te realiseren, wordt hierbij zoveel mogelijk van multilaterale kanalen zoals de Wereldbank, UNDP en het IMF gebruik gemaakt. Nederland zal in 2001 actief participeren in de vormgeving van het beleid en de programma's van deze instellingen. In 2001 zal een bilateraal programma van start gaan dat samenwerking stimuleert tussen Nederlandse ministeries en *non-profit* instellingen en hun Indonesische tegenvoeters om het Indonesische proces van maatschappelijke transformatie te ondersteunen (voor 2001 is NLG 5 miljoen beschikbaar).

Nederland levert een aanzienlijke bijdrage aan de stabiliteit en welvaart op de Balkan. Democratisering van staat en maatschappij, bevordering van de stabiliteit en samenwerking in de regio, en integratie van de Balkanlanden in de wereldeconomie en in Westerse samenwerkingsverbanden staan daarbij voorop. Voor de realisatie hiervan is tot 2002 een bedrag in de orde van grootte van NLG 500 miljoen (ODA- en non-ODA-middelen) per jaar uitgetrokken. Voor 2001 is een bedrag van NLG 400 miljoen aan ODA-middelen beschikbaar. Daarna zal dit bedrag, afhankelijk van de maatschappelijke en economische ontwikkelingen, kunnen afnemen. Reeds in het komende jaar zal een accentverschuiving zichtbaar worden in de besteding: een afname van humanitaire hulp en een toename van financiering van economische wederopbouw en activiteiten op het terrein van goed bestuur, democratisering en institutionele ontwikkeling. Naast ondersteuning van regionale activiteiten via het Stabiliteitspact voor Zuidoost-Europa zal Nederland ook bilateraal activiteiten ontplooien. Dit kan zowel projectsteun als begrotingssteun ter ondersteuning van met de internationale financiële instellingen overeengekomen economische hervormingsprogramma's betreffen.

Binnen de regio is alleen met Macedonië een structurele bilaterale ontwikkelingsrelatie aangegaan, die naast begrotingssteun activiteiten omvat in de sectoren onderwijs en landbouw. Bosnië-Herzegovina, Albanië en Moldavië behoren tot de landen waar begrotingssteun wordt verleend en waar activiteiten worden uitgevoerd op de terreinen van goed bestuur, mensenrechten en vredesopbouw. Om positieve ontwikkelingen in Servië te stimuleren blijft Nederland daar de onafhankelijke media en de *civil society* ruimhartig steunen. Voor Kosovo en het door de Veiligheidsraad geïnstalleerde UNMIK-interimbestuur geldt dat de hulpinspanning ook na het vertrek van het Nederlandse KFOR-contingent substantieel zal blijven om UNMIK te helpen zijn mandaat uit te voeren. Ook Montenegro, dat al geruime tijd de belangrijkste hervormende kracht binnen de Federale Republiek Joegoslavië vormt, kan de komende jaren op aanzienlijke bilaterale Nederlandse steun rekenen.

Armenië en Georgië worden als beginnende democratieën vanuit ontwikkelingssamenwerking gesteund op het gebied van goed bestuur, mensenrechten en vredesopbouw. Daarnaast is Nederland voornemens macro-economische steun aan beide landen beschikbaar te stellen, mits zij aan de voorwaarden van de Wereldbank en het IMF voldoen.

De problematische situatie in Nicaragua op het terrein van goed bestuur wordt steeds getoetst aan de criteria voor het onderhouden van een structurele ontwikkelingsrelatie. De situatie in de Andes-regio blijft eveneens om aandacht vragen vanuit het perspectief van goed bestuur. Met Bolivia wordt een intensieve ontwikkelingsrelatie onderhouden.

Voor Suriname werden financiële committeringen stopgezet nadat president Wijdenbosch eind 1997 het beleidsoverleg over de besteding van Nederlandse hulpgelden opschortte. Het gebrek aan goed bestuur en goed beleid in Suriname werd in toenemende mate duidelijk. Het beleid van de regering-Wijdenbosch heeft het Nederland niet mogelijk gemaakt een positieve en duurzame bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van Suriname. Op 25 mei 2000 vonden verkiezingen plaats. Wanneer een nieuwe regering is gevormd, een regeerprogramma is gepresenteerd en een nieuwe Surinaamse regering zich werkelijk voor goed beleid en goed bestuur inzet, kunnen beslissingen over de samenwerking tussen Suriname en Nederland worden voorbereid.

Technische assistentie

Technische assistentie wordt binnen de sectorale benadering met name ingezet als instrument voor capaciteitsopbouw en institutionele ontwikkeling. Uitgaande van het beginsel van *ownership* wordt het initiatief voor technische assistentie, alsmede de vorm waarin deze wordt verleend, meer en meer door de samenwerkingspartner bepaald. De wens van de partner kan alle modaliteiten omvatten, zoals de inzet van (lokale) deskundigen, scholing, netwerken, *coaching* en training. Ook samenwerkingsverbanden als *twinning* vallen binnen dit kader. Technische assistentie wordt ingebed in de reguliere financieringsstructuren, en de financieringswijze wordt afhankelijk van de gekozen modaliteit.

C. Budgettaire gevolgen

Beleidsartikel 6: Bilaterale ontwikkelingssamenwerking

(uitgaven x NLG1000)

Begr. artikel	Omschrijving	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Deel 09.03/12.01/ 13.08/14.08/ 15.10/18.01	Gedelegeerde sectorale programma's	1 054 293	1 462 216	1 436 427	1 556 526	1 591 326	1 615 726	1 643 126
Deel 12.01/13.08/ 14.08/15.10/ 18.01	Niet-gedelegeerde sectorale programma's	125 508	149 919	138 019	242 655	222 855	215 955	20 1 055
15.01 en deel 15.10	Macro-georiënteerde programmahulp	661 360	653 903	888 603	1 296 411	1 571 094	1 810 286	2 174 849
13.04	Ambassade Projecten Programma	5 014	0	0	0	0	0	0
15.05	Suriname	45 489	41 200	175 000	175 000	175 000	175 000	175 000
15.06	Garanties Suriname	0	0	0	0	0	0	0
15.08	Afwikkeling OS-activiteiten niet DAC-landen	917	0	0	0	0	0	0
15.09	Azië-faciliteit	272	8 083	10 000	10 000	10 000	10 000	1 0 000
Deel 15.10	Wederopbouw Zuidoost-Europa	0	355 615	359 450	0	0	0	0
Deel 16.01	Deskundigenprogramma	53 969	52 650	52 650	52 650	52 650	52 650	52 650
17.02/17.03/ 17.05/17.06	NIO	340 538	235 340	225 047	22 0 080	215 069	210 069	210 069
Totaal uitgaven		**2 287 360**	**2 958 926**	**3 285 196**	**3 553 322**	**3 837 994**	**4 089 686**	**4 466 749**
waarvan ODA		1 931 407	2 698 930	3 046 049	3 319 142	3 608 825	3 865 517	4 242 580

D. Prestatiebeoordeling

Nederland zal voortaan jaarlijks rapporteren over de mate van vooruitgang aan de hand van internationaal overeengekomen ontwikkelingsindicatoren (opgenomen in de tabel onder hoofddoelstelling IV). Het is belangrijk op te merken dat er geen directe causale relatie tussen de door Nederland gefinancierde activiteiten en mogelijke vooruitgang aantoonbaar hoeft te zijn. Tal van andere factoren hebben immers invloed op deze *outcome*, zoals de eigen inspanningen van de betreffende ontwikkelingslanden en de activiteiten van andere donoren.

Het beoordelen van ontwikkeling is bovendien een taak van het ontwikkelingsland zelf. De overheid dient de effecten van het door haar gevoerde beleid te kunnen bepalen en de bevolking moet in staat zijn op basis van beleidsresultaten een oordeel te geven over het gevoerde overheidsbeleid. Voor het bepalen van beleidsresultaten zijn onder meer statistieken nodig. In veel ontwikkelingslanden bestaat onvoldoende capaciteit om betrouwbare statistische informatie te produceren. Om deze capaciteit te versterken hebben het IMF, de VN, de Wereldbank en de OESO in 1999 het PARIS 21-initiatief genomen. Dit beoogt het grote belang van betrouwbare statistische informatie te onderstrepen en versterkt de capaciteit van landen met behulp van concrete programma's. Nederland sloot hierop aan met het initiatief samen met de Utstein-partners bij te dragen aan de invulling van de PARIS 21 agenda. In oktober 2000 doet een Utstein-

projectgroep voorstellen voor financiering van een programma dat zal zijn gericht op landen die bezig zijn met het opstellen van een *Poverty Reduction Strategy Paper*. Financiering loopt via een *trust fund* van de Wereldbank. Uitvoering van landenprogramma's zal gecoördineerd met IMF en de VN plaatsvinden.

Voor het inzichtelijk maken van de *output* (de effecten die rechtstreeks verband met de uitgevoerde activiteiten houden) hanteert het Ministerie van Buitenlandse Zaken drie instrumenten:

1. Slotdocumenten: de schriftelijke eindbeoordeling van een project. Het gaat hier om een intern beoordelingsinstrument. Elk project wordt formeel afgesloten met een slotdocument waarin onder meer wordt vastgelegd wat de belangrijkste resultaten van het project zijn geweest en welke lessen voor eventuele toekomstige activiteiten kunnen worden getrokken.

2. Evaluaties: de lopende en voorgenomen evaluaties (1999 – 2004) op het terrein van de bilaterale ontwikkelingssamenwerking zijn:
   - de Nederlandse hulp aan de institutionele ontwikkeling in de watersector;
   - de rol van Nederland bij de coördinatie van de hulp op sectorniveau;
   - gezondheid, voeding en bevolking;
   - de samenwerking met Mali;
   - de samenwerking met Jemen, 1975–1998;
   - de OS-bijdrage aan de realisering van de doelstellingen van het Regeringsstandpunt Tropisch Regenwoud (RTR);
   - het Klimaat-studieprogramma;
   - de Duurzame Ontwikkelingsverdragen; en
   - de Nederlandse bijdrage aan voeding.

3. Waarderingscijfers: op drie posten is een proef gedaan met het systeem van waarderingscijfers. De ervaringen zijn recentelijk door de Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie (IOB) geëvalueerd, en de aanbeveling om het instrument als standaard in te voeren is overgenomen. Met behulp van dit systeem zullen de betrokken ambassades twee maal per jaar vastleggen in welke mate een project aan de doelstellingen voldoet.

Beleidsartikel 7
Multilaterale ontwikkelingssamenwerking

A. Algemene beleidsdoelstelling

Nederland draagt via het multilaterale kanaal bij aan de hoofddoelstelling van ontwikkelingssamenwerking, de duurzame vermindering van armoede. Hierbij gaat het ombeleidsbeïnvloeding van de betreffende organisaties, en omhet leveren van financiële bijdragen.

Hulp via multilaterale weg heeft vaak een meerwaarde. Multilaterale instellingen beschikken gewoonlijk immers over meer kennis en ervaring dan afzonderlijke landen. Gebruik van dit kanaal voorkomt versnippering en overlapping, en vermindert de werklast voor het ontvangende land. Bundeling van hulp levert voorts schaalvoordelen op, vergemakkelijkt coördinatie en dient ook het beoogde *ownership* van het ontwikkelingsproces door het ontvangende land, omdat de ervaring uitwijst dat multilaterale hulp veelal minder met specifieke donorbelangen wordt geassocieerd dan bilaterale hulp.

De belangrijkste multilaterale organisaties waarmee Nederland werkt zijn de VN-instellingen, de Internationale Financiële Instellingen (IFI's) en het Europese Ontwikkelingsfonds (EOF). Ook de uitvoering van het milieuprogramma vindt voor een belangrijk deel plaats via multilaterale kanalen, zoals de *Global Environmental Facility*, het Multilaterale Fonds van het Montreal Protocol en UNEP.

B. Geoperationaliseerde doelstellingen en instrumenten

Beïnvloeding van het beleid van multilaterale organisaties met betrekking tot armoedevermindering, gender, milieu, institutionele ontwikkeling en goed bestuur. Ook bevordering van ownership en donorcoördinatie.

Bevordering van een intensievere samenwerking en coördinatie tussen de belangrijkste multilaterale instellingen op het terrein van ontwikkelingssamenwerking, met name de Wereldbank en de VN-instellingen. Voor de uitwerking hiervan zie de notitie «Samen werken voor effect, op weg naar een internationale ontwikkelingsarchitectuur» (TK 27 237, 1999–2000).

Verhoging van het aandeel van het multilaterale kanaal in de totale Nederlandse uitgaven voor ontwikkelingssamenwerking tot rond het gemiddelde van de donorgemeenschap als geheel, verenigd in de OESO/DAC, dat wil zeggen tot ruwweg éénderde van het totaal.

Dit laat onverlet dat de effectiviteit en de toegevoegde waarde van de afzonderlijke organisaties moet vaststaan. Daarnaast is de werking van het multilaterale stelsel als geheel van belang. De effectiviteit van dat stelsel zou volgens de regering beter kunnen en moeten, om maximaal te zijn toegesneden op de ontwikkelingsproblemen van de komende jaren. Dit is vooral een kwestie van samenwerking en coördinatie.

Onderstaand worden de belangrijkste kanalen behandeld.

De Verenigde Naties

Het terugbrengen van de kloof tussen arm en rijk is hoofddoelstelling van de VN-instellingen die zich richten op ontwikkelingssamenwerking. Dit is

een taak die niet aan de markt of aan individuele landen – ook niet als zij op ad hoc basis samenwerken – kan worden overgelaten. De financiële bijdrage via het VN-kanaal betreft verplichte contributies aan het VN-secretariaat en de Gespecialiseerde Organisaties waarvan Nederland lid is (zie beleidsartikel 1), vrijwillige bijdragen aan VN-fondsen en -programma's en bijdragen voor specifieke projecten en programma's. Nederland steunt goed functionerende organisaties met vrijwillige bijdragen en in een aantal gevallen door de instelling van partnerschap programma's. Via deze programma's kan de betreffende instelling meerjarig zekerheid over een deel van haar inkomsten worden verschaft en kunnen specifieke initiatieven worden gesteund. Wat betreft de vrijwillige bijdragen kunnen UNFPA, UNICEF, UNHCR, UNRWA, UNDCP, UNAIDS, UNIFEM, UNCDF, UNEP en WFP ook in 2001 op extra Nederlandse steun rekenen. Wat betreft de partnerschap programma's gaat het om WHO, ILO, FAO, UNFPA, UNAIDS, UNICEF en UNDG. Het laatstgenoemde programma is gericht op het ondersteunen van het interne VN-coördinatieproces. Tevens zal, conform de wens van de Kamer zoals neergelegd in de motie-Ter Veer, evenals in de afgelopen jaren, het *International Aids Vaccine Initiative* financieel worden gesteund. Hiertegenover staat dat de vrijwillige bijdragen aan organisaties worden verminderd of stopgezet, indien de kwaliteit als onvoldoende wordt beoordeeld en geen of onvoldoende uitzicht op verbetering bestaat.

De Internationale Financiële Instellingen

Wat betreft de ontwikkelingssamenwerking gaat het bij de IFI's om met name de concessionele loketten van de Wereldbankgroep, de regionale ontwikkelingsbanken en het IMF. Nederland beschouwt het in 1999 geïntroduceerde concept van de *Poverty Reduction Strategy Papers* (PRSP) als zeer belangrijk. Ons land heeft de introductie hiervan dan ook actief gestimuleerd, niet alleen in de hoofdkwartieren van de IFI's, maar ook op landenniveau. Daartoe zijn de Nederlandse ambassades in hulpontvangende landen geïnstrueerd een continue dialoog met de lokale vertegenwoordiging van de IFI's en de ontvangende overheid te voeren. In die dialoog gaat het vooral om de vertaling van het op centraal niveau vastgestelde beleid naar de praktijk. Via *trust funds* zal de uitwerking van het PRSP-concept op landenniveau financieel worden ondersteund.

De regering ziet het *Special Programme for Africa* (SPA; het centrale donorforum voor Sub-Sahara Afrika), als een goed voorbeeld van een gecoördineerde hulpinspanning. Nederland zal zijn bijdrage hieraan, zowel financieel als beleidsinhoudelijk, voortzetten en waar mogelijk vergroten.

Het Partnerschap Programma met de Wereldbank wordt door de regering gebruikt als instrument om de Bank te stimuleren zich actiever op te stellen op terreinen als armoedevermindering, gender, milieu, institutionele ontwikkeling en goed bestuur. Uit het programma worden met name projecten gefinancierd die grensverleggend en vernieuwend zijn, alsmede projecten die uit financieel of beheersmatig oogpunt te omvangrijk zijn om door Nederland alleen te worden uitgevoerd.

In de loop van 2000 wordt begonnen met samenwerking op het gebied van milieu met de Afrikaanse Ontwikkelingsbank (AfDB), de Aziatische Ontwikkelingsbank (AsDB) en de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB), waarvoor *trust funds* in de maak zijn.

In 2001 gaat het, financieel gezien, vooral om uitvoering van eerder aangegane verplichtingen aan de IFI's. De algemene bijdragen worden op de begroting van het Ministerie van Financiën verantwoord. Wat betreft de concessionele loketten vinden doorgaans om de drie jaar onderhandelingen over middelenaanvulling plaats, resulterend in verplichtingen die in een langere periode tot uitgaven leiden. In 2000 worden de onderhandelingen afgerond over de middelenaanvulling van het concessionele fonds van de AsDB, hetgeen naar verwachting tot uitgaven zal leiden in de periode 2001–2008. In 2001 wordt een aanvang gemaakt met de onderhandelingen over de middelenaanvulling van het concessionele loket van de Wereldbank (IDA-13). Tevens wordt geanticipeerd op een kapitaalverhoging van de AsDB in 2002. De mogelijkheid bestaat dat op termijn ook kapitaalverhogingen voor de Wereldbank en het IFC volgen.

Voornaamste inzet van Nederland bij de IDA-13 onderhandelingen is de integratie van het PRSP-proces in het systeem van indicatoren op basis waarvan de verdeling van de IDA-middelen plaatsvindt. Voorts moet parallel onderhandeld worden over bijdragen aan het HIPC-schuldeninitatief voorzover het de kwijtschelding van eerdere IDA-kredieten betreft; dit ter vermijding van het aanwenden van reguliere IDA-middelen voor schuldkwijtschelding. Nu de gerichtheid van IDA op armoedevermindering is verbeterd, wordt bekeken of Nederland zijn bijdrage hieraan substantieel moet verhogen. Wat betreft het concessionele loket van de Afrikaanse Ontwikkelingsbank baseert Nederland zijn inzet bij een volgende middelenaanvulling op de prestaties die deze bank zal hebben geleverd ten gunste van met name de armoedebestrijding in Afrika. In dit kader wordt tevens getoetst of het beleid van de bank op dit terrein, ook wat betreft gender en donorcoördinatie, adequaat wordt uitgevoerd.

Het Europees Ontwikkelingsfonds

Het Europees Ontwikkelingsfonds richt zich op de landen van Sub-Sahara Afrika, het Caribisch Gebied en de Stille Zuidzee. De ontwikkelingssamenwerking van de Europese Unie met andere regio's wordt gefinancierd uit de EG-begroting (zie beleidsartikel 5). Door middel van het EOF wordt uitvoering gegeven aan het Verdrag van Lomé en, nadat de ratificatieprocedure is afgerond, aan de nieuwe EU-ACS Partnerschapsovereenkomst. De uitgaven voor 2001 komen nog ten laste van EOF VIII, het tweede financiële protocol bij het vierde Verdrag van Lomé.

Reeds gedurende 2001 wordt begonnen met de voorbereiding van de uitvoering van de nieuwe EU-ACS Partnerschapsovereenkomst. Voor ieder ACS-land zal een *Country Support Strategy* worden opgesteld, die de basis zal vormen voor het indicatieve programma. De *Country Support Strategy* zal in landen waarvoor een PRSP bestaat, daarbij moeten aansluiten. Het indicatieve programma dient uiterlijk een jaar na ondertekening van de EU-ACS Partnerschapsovereenkomst plus het bijbehorende financiële protocol gereed te zijn (dat wil zeggen: in juni 2001).

De nieuwe EU-ACS Partnerschapsovereenkomst moderniseert de Europese ontwikkelingssamenwerking en maakt het mogelijk:
- aan te sluiten bij de internationale ontwikkelingsdoelstellingen;te differentiëren tussen de minst ontwikkelende landen en de overige landen in de ACS-groep, zowel bij de uitwerking van het handelsvolet als bij de financiële samenwerking;
- gelden toe te wijzen op basis van behoefte en prestatie;

- betalingsbalanssteun los te koppelen van de ontwikkeling van specifieke exportsectoren;
- meer aandacht te schenken aan handelsgerelateerde onderwerpen en investeringen; en
- meer verantwoordelijkheid te delegeren naar het veld.
  De EU-ACS Partnerschapsovereenkomst moet een voorbeeld vormen voor de modernisering van andere regionale programma's van de Gemeenschap. Zie ook beleidsartikel 5.

Tot slot verdient de middelenaanvulling van het *Multilaterale Fonds van het Montreal Protocol* vermelding. Deze leidt beginnend in 2001 tot uitgaven.

C. Budgettaire gevolgen

Beleidsartikel 7: Multilaterale ontwikkelingssamenwerking

(uitgaven x NLG1000)

Begr. artikel	Omschrijving	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
08.02	Europees Ontwikkelings-fonds	176 937	237 807	242 703	269 300	269 300	269 300	269 300
12.01.02 en 12.01.04	Bijdrage GEF en Verwoestijningsverdrag	25 139	28 836	30 514	35 154	35 215	32 2 43	27 370
12.01.03/ 13.09/18.09/ 16.04	Bijdragen VN-programma's	335 800	417 700	457 500	456 800	456 800	456 800	456 800
13.09.05	Caraïbische Ontwikke-lingsbank	2 942	0	0	0	0	0	0
15.02	IMF-Poverty Reduction Growth Facility	22 500	22 500	22 500	22 500	22 500	22 500	12 500
Deel 16.01	Deskundigenprogramma	65 962	64 350	64 350	64 350	64 350	64 350	64 350
16.05	Speciale multilaterale activiteiten	53 183	127 400	139 800	139 800	139 800	139 800	139 800
16.07	Wereldbank partnership programma	93 693	65 400	77 500	67 500	67 500	67 500	67 500
18.03	IFAD	14 984	12 961	8 700	4 121	8 815	23 800	23 800
18.08	Grondstoffen	690	900	900	900	900	900	900
Totaal uitgaven		**791 830**	**977 854**	**1 044 467**	**1 060 425**	**1 065 180**	**1 077 193**	**1 062 320**
waarvan ODA		784 248	968 830	1 035 023	1 049 821	1 054 561	1 067 317	1 053 662

D. Prestatiebeoordeling

De regering heeft zich in 1999 in notities aan de Kamer uitgesproken over de kwaliteit van de hulp via de EU, de VN en de IFI's. Dit oordeel werd in 2000 gevolgd door de notitie «Samen werken voor effect, op weg naar een internationale ontwikkelingsarchitectuur» (TK 27 237, nr. 1, 1999–2000).

De mate waarin de activiteiten van de VN-organisaties en de IFI's bijdragen aan de realisatie van hun mandaat c.q. de internationale ontwikkelingsdoelstellingen wordt in eerste instantie door de organisaties zelf geëvalueerd. Daarnaast zal Nederland van de relevante VN-organisaties en IFI's periodiek een eigen appreciatie opstellen, waarin wordt ingegaan op mandaat, activiteiten, Nederlandse inbreng, beleids-

relevantie voor Nederland, en inschatting van de doelmatigheid en doeltreffendheid. Dit moet resulteren in een opsomming van de sterke en zwakke punten van de betreffende organisatie. Doel hiervan is zeker te stellen dat de organisaties die financieel worden gesteund ook inderdaad de eerder genoemde meerwaarde van het multilaterale kanaal waarmaken.

De uitvoering van de nieuwe EU-ACS Partnerschapsovereenkomst kan niet los worden gezien van de discussies die plaatsvinden over verbetering van de Europese ontwikkelingssamenwerking. Recente evaluaties laten zien dat de kwaliteit van de Europese ontwikkelingssamenwerking tekortschiet. De in 1999 aangetreden Commissie is zich zeer sterk bewust van de noodzaak de kwaliteit van de Europese ontwikkelingssamenwerking te verhogen en van de politieke dimensie van het probleem van de onderbesteding. In 2000 zullen diverse maatregelen worden genomen die reeds in 2001 effect moeten sorteren. Verbetering van de programmering is één van die maatregelen die in 2001, bij het opstellen van de *Country Support Strategies* en de indicatieve programma's, tot uitdrukking moeten komen. Ook zal de uitvoering moeten worden versneld, onder andere door reïntegratie van de projectcyclus en door veranderingen in de financiële controle (minder *ex-ante* controles). De hierop gerichte maatregelen zullen echter meer tijd nodig hebben om vrucht te dragen.

De voortgang van de uitvoering van de verdragen op milieu-gebied wordt regelmatig beoordeeld op conferenties van partijen bij deze verdragen. Ook voor de monitoring van de uitvoering van verdragen op het gebied van de vervuiling van internationale wateren, biodiversiteit en woestijnbestrijding zijn internationaal afspraken gemaakt.

Beleidsartikel 8
Particuliere sector en maatschappelijke ontwikkelingssamenwerking

A. Algemene beleidsdoelstelling

Nederland draagt via particuliere (in zowel de *profit* als de *non-profit* sector) en maatschappelijke organisaties bij aan de hoofddoelstelling van ontwikkelingssamenwerking, de duurzame vermindering van armoede.

Particuliere en maatschappelijke organisaties hebben een belangrijke toegevoegde waarde in het ontwikkelingsproces. Door samenwerking tussen regeringen kunnen ontwikkelingsprocessen worden ondersteund of ingezet, maar voor het slagen daarvan is betrokkenheid en capaciteit in de samenleving onontbeerlijk.

De regering verleent ook financiële steun aan samenwerking met organisaties in landen waarmee op regeringsniveau geen ontwikkelingsrelatie bestaat, maar waar de regering samenwerking tussen particuliere en maatschappelijke organisaties wel wenselijk acht.

Tot slot hecht de regering belang aan de hulpverlening via een aantal Nederlandse particuliere en maatschappelijke organisaties die een bijdrage leveren aan de versterking en verbreding van het draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking in Nederland zelf. Het betreft hier met name de Nederlandse Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (NCDO), de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Koninklijk Instituut voor de Tropen (KIT).

B. Geoperationaliseerde doelstellingen en instrumenten

Versterking van het maatschappelijk middenveld in ontwikkelingslanden met steun van en in samenwerking met Nederlandse particuliere en maatschappelijke organisaties voor zover deze bijdragen aan de verwezenlijking van de hoofddoelstelling van de Nederlandse ontwikkelingssamenwerking.

De opbouw van een *civil society* wordt bevorderd door steun aan institutionele opbouw en mobilisatie van het maatschappelijk middenveld. Hiertoe draagt door de regering ondersteunde financiering van de samenwerking op dit terrein tussen Nederlandse particuliere en maatschappelijke organisaties en hun partners in ontwikkelingslanden bij. Dit betreft vooral de medefinancieringsorganisaties (Cordaid, Hivos, Icco, Novib en FPPN), de SNV (Nederlandse Ontwikkelingsorganisatie), het PSO (Programma Personele Samenwerking met Ontwikkelingslanden) en het Vakbonds Medefinancierings Programma (FNV, CNV).

Ook wil Nederland via het particuliere en maatschappelijke kanaal bijdragen aan een meer evenwichtige sociale en economische ontwikkeling door het bevorderen van toegang tot basisvoorzieningen als gezondheidszorg en basisonderwijs voor arme en gemarginaliseerde groepen in landen waar de nationale overheid tekortschiet.

De regering zal de uitkomsten van het Interdepartementaal Beleidsonderzoek van het Medefinancieringsprogramma (IBO-MFP) gebruiken om in overleg met het parlement te komen tot een beleidskader ter vergroting van de doelmatigheid en doeltreffendheid van dit programma.

Versterking van de nationale uitvoeringscapaciteit van ontwikkelingslanden, in het bijzonder met betrekking tot het post-secundair onderwijs, het onderzoek en de informatievoorziening.

Instrumenten hiervoor zijn de hoger onderwijs programma's, het Onderzoeks- en het Communicatieprogramma, en de RAWOO, die de regering adviseert inzake onderzoekprioriteiten op het terrein van de ontwikkelingssamenwerking. Voor de nadere invulling van het Kabinetsstandpunt over het Interdepartementaal Beleidsonderzoek Internationaal Onderwijs (IBOI-IO) is een interdepartementale stuurgroep ingesteld die streeft naar afronding van het overleg over nieuwe programma's voor Internationaal Onderwijs zodat deze in 2002 van start kunnen gaan.

Versterking van het institutioneel kader in ontwikkelingslanden, zowel in de overheids- als in de particuliere sector, met inzet van technische assistentie via particuliere en maatschappelijke organisaties.

In 1999 waren de SNV en het PSO betrokken bij het Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) «Uitzending Personeel Ontwikkelingssamenwerking». Geconcludeerd werd dat het bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken ontbreekt aan een beleidskader voor Technische Assistentie. Bepaald is derhalve dat dit ministerie, in overleg met de betrokken organisaties (PSO, SNV en PUM), zo'n beleidskader zal opstellen. De rol van de particuliere en maatschappelijke organisaties zal in het licht van dit nieuwe beleidskader nader worden gedefinieerd.

Stimuleren van de ontwikkeling van de particuliere sector in ontwikkelingslanden met inzet van Nederlandse en lokale particuliere organisaties

Zoals uitgebreider in de notitie «Economie en ontwikkeling» is aangegeven, wordt in 2001 het instrumentarium voor het bedrijfsleven bij Ontwikkelingssamenwerking en Economische Zaken verder gestroomlijnd. Onderstaand perspectief schept meer duidelijkheid voor het bedrijfsleven dat actief is in ontwikkelingslanden en opkomende markten. Met deze verdeling van het instrumentarium en de uitvoering ontstaat een transparante taakverdeling tussen het EZ-agentschap Senter en de NV FMO. Beide organisaties zullen in toenemende mate samenwerken en gebruikmaken van elkaars expertise en meerwaarde in het zakendoen in en met het buitenland. Er ontstaan drie «loketten», met elk hun eigen specialiteit en karakter.

1. Senter
   Het instrumentarium gericht op het scheppen van voorwaarden voor transacties is ondergebracht bij dit EZ-agentschap. Het samenwerkingsinstrumentarium bestaat uit het Programma Economische Samenwerkings Projecten (PESP) en het Programma Samenwerking Oost-Europa (PSO) van Economische Zaken, en het Programma Samenwerking Opkomende Markten (PSOM) van Ontwikkelingssamenwerking. Het PSOM heeft een proeftijd van 5 jaar (tot 2002). Op dit moment is het programma aan twaalf landen aangeboden. Het domein van het PSOM strekt zich uit tot de bedrijfslevenlijst van Ontwikkelingssamenwerking. PSOM zal geleidelijk binnen dit domein worden uitgebreid. In een evaluatie die is voorzien voor eind 2001/begin 2002 zal onder meer worden bezien of de uitvoering van dit programma door Senter zal worden voortgezet. Het PSOM zal in 2001 worden geïntegreerd met het Programma Samenwerking Indonesië (PSI). Het

budget van het PSI zal hiertoe van de begroting van Economische Zaken worden overgeheveld naar de begroting van Buitenlandse Zaken.

2. Nederlandse Financierings-Maatschappij voor Ontwikkelingslanden NV (FMO)
   De instrumenten gericht op directe financiële ondersteuning worden ondergebracht bij de FMO. Dit betreft de reguliere bedrijfsvoering van de FMO – leningen en participaties voor commerciële activiteiten in ontwikkelingslanden, verstrekt op basis van additionaliteit aan de markt; de speciale programma's *Seed Capital* en Kleinbedrijf-financiering; het Nederlands Investerings *Matching* Fonds (NIMF), een fonds voor *matching* van Nederlandse private investeringen in ontwikkelingslanden; en de door FMO-dochter NIO uitgevoerde regeling Particuliere Ontwikkelings Participatie Maatschappijen (POPM). Uitzondering op deze regel is het EZ-instrument voor de *matching* van export, het Besluit Subsidies Exportinstrumentarium (BSE), waarvan de uitvoering bij Senter blijft ondergebracht.

   Het programma Ontwikkelings Relevante Export Transacties/Milieu en Economische Verzelfstandiging (ORET/Miliev), dat lokale investeringen steunt die niet commercieel haalbaar zijn en waarvoor Nederlandse goederen, werken of diensten worden ingezet, wordt in 2001 aan de FMO uitbesteed. Ook wordt bezien of de uitvoering van de EZ-Investerings Faciliteit Opkomende Markten (IFOM) op termijn van de NIB *Capital Bank* aan de FMO kan worden overgedragen.

3. Nederlandse Credietverzekerings Maatschappij (NCM)
   Het instrumentarium van EZ gericht op de verzekering van export-kredieten in opkomende markten en ontwikkelingslanden (SENO/GOM) is reeds ondergebracht bij de NCM, waar ook de reguliere export-kredietverzekering en de Regeling Herverzekering Investeringen (Rhi) zijn ondergebracht.

Naast deze drie organisaties zijn er nog enkele organisaties en instrumenten die specifieke ondersteuning verlenen bij de ontwikkeling van de private sector in ontwikkelingslanden:

- Het Centrum tot Bevordering van de Import uit ontwikkelingslanden (CBI), het agentschap van ontwikkelingssamenwerking dat bedrijven in ontwikkelingslanden ondersteunt bij het vermarkten van producten op de Europese en regionale markt. Zie verder de Artikelsgewijze Toelichting.
- De Stichting Programma Uitgezonden Managers (PUM), waarbinnen gepensioneerde Nederlandse ondernemers bedrijven in ontwikkelingslanden ondersteunen.
- Het programma Allochtoon Ondernemerschap (in Turkije, Marokko, Suriname en Ghana). Dit programma is in 1999 geëvalueerd. Hieruit volgde de conclusie dat de effectiviteit van het programma is gediend met een nauwere aansluiting bij de overige activiteiten op het gebied van allochtonenbeleid.

C. Budgettaire gevolgen

Beleidsartikel 8: Ontwikkelingssamenwerking via de particuliere sector en maatschappelijke organisaties

(uitgaven x NLG1000)

Begr. artikel	Omschrijving	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
deel 12.01/13.08/ 14.08/18.01/ 16.03	Speciale activiteiten	83 463	100 852	95 662	95 152	95 102	95 102	95 102
12.03	Natuur en Milieu educatie	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
13.05	Medefinanciering particuliere organisaties	746 661	808 240	866 080	900 764	902 664	930 636	959 712
13.06	SNV	127 579	135 499	145 271	155 991	155 991	155 991	155 991
13.07	Gemeente-initiatieven	12000	13 000	13 000	13 000	13 00 0	13 000	13 000
14.03/14.04/ 14.07	Internationaal onderwijs en onderzoek	224 116	237 601	238 106	240 606	240 606	240 606	240 606
14.05	Communicatie-programma	13 481	16 000	16 000	16 500	16 50 0	16 500	16 500
16.02	Voorlichting OS	28 821	29 400	29 500	29 500	29 600	29 600	29 600
18.04-.06/ 18.10/18.12	Bedrijfslevenprogramma	228 564	314 979	377 000	396 000	389 000	389 000	389 000
18.07	Bevordering export ontwikkelingslanden	18 042	22 893	22 893	23 393	23 393	23 393	23 393
18.11	FMO	153 438	104 063	117 100	117 100	117 100	117 100	117 100
Totaal uitgaven		**1 638 165**	**1 784 527**	**1 922 612**	**1 990 006**	**1 984 956**	**2 012 928**	**2 042 004**
waarvan ODA		1 478 007	1 673 689	1 798 737	1 866 131	1 861 081	1 889 053	1 918 129

D. Prestatiebeoordeling

Het effect van de ingezette middelen kan kwalitatief en kwantitatief alleen goed worden beoordeeld per instrument en per sector, en soms per land. Daartoe wordt vooralsnog gebruik gemaakt van monitoring en evaluatie.

Verstrekking van gelden aan particuliere en maatschappelijke organisaties in Nederland vindt plaats mede in het licht van de beleidsafspraken onder andere naar aanleiding van Interdepartementaal Beleidsonderzoek en *output* gerichte financieringen. Voor een aantal organisaties wordt een nieuw beleidskader opgesteld dan wel het bestaande aangepast. Kwalitatieve en kwantitatieve prestatiebeoordelingen maken van deze beleidskaders deel uit.

HOOFDDOELSTELLING V. BILATERALE BETREKKINGEN

Het onderhouden en versterken van bilaterale betrekkingen met andere landen is een belangrijk middel ter bevordering van de nationale belangen (waartoe in dit verband ook de waarden gerekend moeten worden, bijvoorbeeld die van de mensenrechten). Bilaterale betrekkingen zijn een belangrijk facet van geïntegreerd buitenlands beleid. Zij omvatten uiteenlopende elementen, zoals politieke dialoog, economische samenwerking, handelsbevordering, consulaire dienstverlening (waaronder het verlenen van bijstand aan Nederlanders die in het buitenland in nood verkeren), ontwikkelingssamenwerking, culturele en wetenschappelijke uitwisseling, en milieusamenwerking. Om een optimaal effect te bereiken is het van belang dat de verschillende elementen die de relatie met een ander land vormen, steeds met elkaar in verband worden gebracht. Bilaterale activiteiten dienen te worden aangestuurd vanuit een totaalvisie op de betrekkingen met landen en regio's in combinatie met inzichten ten aanzien van specifieke beleidsthema's. Ook de juiste balans met de multilaterale inzet vraagt steeds om aandacht. Bilaterale betrekkingen spelen een belangrijke rol ter vergroting van de invloed van Nederland in multilateraal kader. Goede bilaterale betrekkingen zijn daarnaast vaak van onmiddellijk belang voor Nederland en vragen om een zorgvuldig gecoördineerde aanpak.

De bilaterale betrekkingen zijn als volgt ingedeeld:
1. politieke en economische belangenbehartiging (beleidsartikel 9);
2. consulaire dienstverlening, asiel en migratie (waarbij zij aangetekend dat het Nederlands asiel- en migratiebeleid in Europees perspectief wordt geplaatst en in dat van de bevordering van de internationale ordening) (beleidsartikel 10); en
3. het internationaal cultuurbeleid (beleidsartikel 11).

Beleidsartikel 9
Politieke en economische belangenbehartiging

A. Algemene beleidsdoelstellingen

Het Nederlandse buitenlands beleid dient naast wereldwijde belangen ook Nederlandse belangen die kunnen wedijveren met de belangen van andere landen. Het bewaren van de Nederlandse identiteit in een Europeaniserende en mondialiserende omgeving, ook op politiek en economisch gebied, speelt hierbij een belangrijke rol.

Behartiging van politieke belangen

Bij de politieke belangenbehartiging gaat het primair om het verwezenlijken van de Nederlandse politieke doelstellingen in relatie tot andere landen. Hiertoe is het nodig adequate betrekkingen met landen te onderhouden en waar nodig te versterken.

Behartiging van economische belangen

Als handelsland heeft Nederland evident belang bij zoveel mogelijk marktwerking, zowel in Europa als mondiaal. De economische mondialisering leidt tot een zeer dynamische omgeving die zich kenmerkt door versnelde innovatie en verscherpte concurrentie. De Nederlandse bilaterale inspanningen zijn gericht op het bevorderen van de buitenlandse handel en investeringen. Het gaat daarbij zowel om het behartigen van de Nederlandse economische belangen in het algemeen als die van het bedrijfsleven. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken speelt in nauwe samenwerking met het Ministerie van Economische Zaken bij deze belangenbehartiging een coördinerende en uitvoerende rol, terwijl vakministeries en met name het Ministerie van Economische Zaken (BEB en EVD) tevens eigen bevoegdheden hebben. Ook het Ministerie van LNV heeft op dit terrein een eigen taak.

B. Geoperationaliseerde doelstellingen en instrumenten

De algemene doelstellingen van de behartiging van politieke en economische belangen op bilateraal niveau vertalen zich naar een aantal subdoelstellingen: het onderhouden van een adequaat postennet, het onderhouden of versterken van diplomatieke betrekkingen met andere staten, het vergaren en verspreiden van informatie op het gebied van handel en investeringen, het vergroten van de internationale marktoegang voor het Nederlandse bedrijfsleven, het tegengaan van concurrentievervalsing en het creëren van marktkansen voor het Nederlandse bedrijfsleven. Deze subdoelstellingen worden hieronder uitgewerkt.

Onderhouden van een adequaat postennet

Voor het beoogde bilaterale beleid zijn onze posten cruciaal in hun rol van belangenbehartiger, uitkijkpost en permanent contactpunt met het gastland. Nergens komt de integratie en coördinatie van Nederlands beleid zo sterk tot uitdrukking als in de wijze waarop de posten het Nederlands belang dienen. Het is dan ook essentieel dat de posten in het buitenland voldoende zijn uitgerust om deze kerntaak goed te kunnen uitvoeren. Veranderingen in landen en regio's kunnen aanleiding zijn tot het aanpassen van het postennet. Om dit systematisch te kunnen doen

wordt in 2000 een beleidskader postennet ontwikkeld, een instrument waarmee het postennet periodiek kan worden doorgelicht.

Sinds de Begroting 2000 heeft een aantal besluiten over wijzigingen van het postennet plaatsgevonden. Er is een ambassade geopend in Tirana. Daarnaast is in de notitie «Accenten zetten in Midden-Europa» (1999) aangegeven dat in de voorbereidingsfase van hun toetreding een diplomatieke vertegenwoordiging zal worden geopend in Slovenië, Estland en Litouwen. Thans wordt, mede naar aanleiding van vragen uit het parlement, bezien of het opportuun is een ambassade in Tblisi te openen. Reeds lange tijd bestaat het voornemen om naast het economische steunpunt in Porto Alegre een tweede steunpunt in Brazilië te openen. De keuze is inmiddels gevallen op Recife. De opening wordt voorzien eind 2000.

Thans wordt gewerkt aan de uitvoering van de aanbevelingen van het *benchmark*-onderzoek naar de economische activiteiten van het postennet, waarover de Kamer in een brief van maart 2000 is geïnformeerd. Zo zal er een betere voorbereiding op economische plaatsingen plaatsvinden. Voor het werk op de posten is het beschikken over ervaring met economisch werk steeds belangrijker geworden. Ten aanzien van de aanbevelingen over de relatie met het bedrijfsleven en de beleidsmatige sturing van de posten wordt een modulesysteem ontwikkeld met verschillende niveaus van dienstenpakketten voor het bedrijfsleven die ter beschikking staan van de posten. Ook wordt in het eerste kwartaal van 2001 door de Staatssecretaris van Economische Zaken in een brief aan de Kamer een integrale presentatie van het exportbeleid gegeven.

Onderhouden of versterken van diplomatieke betrekkingen met andere staten

Vooral met de landen buiten de kring van naaste partners en bondgenoten is Nederland in sterke mate aangewezen op de bilaterale kanalen. Het onderhouden van de bilaterale betrekkingen is daar bij uitstek het instrument om de onderlinge samenwerking te bevorderen. De bilaterale kanalen worden ingezet om onze politieke doelstellingen te verwezenlijken, onder meer door het vergroten van de invloed van Nederland in multilateraal kader, en het kweken van begrip voor binnenlandse politieke opvattingen met een buitenlandse dimensie, waaronder het drugsbeleid en het euthanasiebeleid. Voorts kunnen bilaterale kanalen worden benut om kennis en ervaring uit te wisselen met het oog op de eigen nationale beleidsvorming.

Europa

In het kader van de intensivering van de bilaterale betrekking met enkele landen in West-Europa zal in 2001 extra aandacht uitgaan naar Frankrijk, waarmee onder andere ambtelijke uitwisselingen op stapel staan, naar het VK, waarmee bijvoorbeeld de tweede Apeldoorn Conferentie gehouden wordt, en naar Duitsland, waarmee de vijfde Nederlands-Duitse Conferentie wordt georganiseerd en waarmee verregaande praktische samenwerking tussen beiderzijdse ambassades wordt beproefd. Ook met Italië, Spanje, Zweden en Luxemburg staat verdere uitbouw van de bilaterale relatie gepland. Naast een nieuwe editie van de Belgisch Nederlandse Conferentie zal het Belgische EU-voorzitterschap in de tweede helft van

2001 aanleiding zijn voor intensievere contacten met dat land. Dat geldt ook voor de betrekkingen met Zweden in verband met het voorzitterschap in de eerste helft van 2001.

In het kader van de bilaterale samenwerking met kandidaat-lidstaten van de EU krijgen Polen, Hongarije, Tsjechië en Slowakije in 2001 speciale aandacht. Ter voorbereiding op de toetreding verlenen Nederlandse vakministeries steun aan zusterdepartementen in deze kandidaat-lidstaten. Deze samenwerking wordt vaak vastgelegd in *memoranda of understanding*, zoals die tussen het Ministerie van VWS enerzijds en de zusterministeries in Tsjechië en Hongarije anderzijds (in september 2000). Het Ministerie van Buitenlandse Zaken ondersteunt dergelijke samenwerking met Hongarije, Tsjechië en Slowakije. Zo worden door de vakdepartementen seminars georganiseerd over wisselende onderwerpen ter voorbereiding op de toetreding. De samenwerking met Polen is extra breed, betreft alle vakdepartementale onderwerpen en manifesteert zich met name op de regelmatige bijeenkomsten van de «Utrecht-conferentie».

Roemenië en Bulgarije kwalificeren met het oog op hun voorbereiding op EU-toetreding als bijzondere aandachtslanden voor Nederlandse steun op institutioneel terrein. Voor het Matra-programma zie beleidsartikelen 4 en 5.

De betrekkingen met Turkije worden verder verdiept. In het licht van het EU-toetredingsperspectief van Turkije hecht Nederland aan het starten van een aantal bilaterale samenwerkingsprojecten. Daarom is in het Matra-programma ruimte geschapen om bilaterale projecten met Turkije te financieren.

In 2001 wordt extra aandacht geschonken aan de betrekkingen met Rusland, onder meer door wederzijdse bezoeken en het intensiveren van contacten op ministerieel en ambtelijk niveau. Deze contacten zijn gericht op de verdere versterking en verdieping van de partnerschaps- en samenwerkingsrelatie die de EU en daarmee ook Nederland met Rusland nastreeft. Deze relatie is gebaseerd op de principes van democratie, rechtsstaat en wederzijds respect, waarin ook ruimte moet bestaan voor een kritische maar constructieve dialoog over onderwerpen waarover de partners van mening verschillen.

Afrika

In 2001 zullen de relaties met Zuid-Afrika verder worden uitgebouwd, zulks mede als vervolg op het bezoek van de Minister-President en de Minister van Buitenlandse Zaken aan dat land in november 2000. Naast ondersteuning van het transitieproces in Zuid-Afrika en de bemiddelende rol die dat land in toenemende mate op internationaal niveau speelt, vormt de intensivering van de economische samenwerking een belangrijke doelstelling. Zuid-Afrika is een opkomende markt en veruit de belangrijkste handelspartner van Nederland in Sub-Sahara Afrika.

Door de recente positieve ontwikkelingen in Nigeria ontwikkelt dat land zich eveneens tot een politiek en economisch zwaargewicht in Afrika. Nederland wil zowel bilateraal als in internationaal verband een bijdrage leveren aan de consolidatie van de democratisering in Nigeria, en dat land stimuleren in zijn rol op het terrein van regionale conflictpreventie en crisisbeheersing. Met het oog daarop heeft de regering het voornemen

om de contacten op ministerieel en ambtelijk niveau aan te halen, alsook de economische en handelsbetrekkingen te intensiveren.

In 2001 is het 300 jaar geleden dat Nederland een diplomatieke missie uitzond naar Ghana, het eerste diplomatieke contact met een staat ten zuiden van de Sahara. Ter herdenking van deze 300 jaar betrekkingen, die nimmer werden onderbroken, worden enkele bezoeken en activiteiten gepland.

Midden-Oosten en Noord-Afrika

De versterking van de politieke stabiliteit, de verbetering van de veiligheidssituatie en de bevordering van welvaart en welzijn in het Midden-Oosten als geheel zijn in het belang van Nederland en Europa. Ongunstige ontwikkelingen in deze regio zullen een negatieve uitstraling op het aangrenzende Europa kunnen hebben. Daarnaast wil de regering vooral zijn goede en intensieve betrekkingen met de Israëlische, Jordaanse en Palestijnse autoriteiten benutten om het vredesproces te bevorderen.

De regering besteedt eveneens speciale aandacht aan de betrekkingen met Marokko. Een goede relatie tussen Nederland en Marokko is van belang gezien de aanwezigheid in Nederland van een grote groep inwoners van Marokkaanse afkomst. De groeiende belangstelling van het Nederlands bedrijfsleven voor handel met en investeringen in Marokko versterkt dit belang. In oktober 2000 brengt de premier van Marokko een officieel bezoek aan Nederland. Ook in 2001 vinden wederzijdse politieke en ambtelijke bezoeken plaats.

Azië

De relatie met Indonesië heeft zowel belangrijke bilaterale als multilaterale (met name EU) aspecten. Het land bevindt zich momenteel in een cruciaal transitieproces. Het succes daarvan is ook voor de stabiliteit van geheel Zuidoost-Azië van groot belang. De regering heeft aan de hervormingen steun toegezegd. Dit komt in de praktijk neer op een intensivering van de politieke, economische, ontwikkelings- en culturele samenwerking, waarvoor de «agenda voor samenwerking» die in 2000 tussen de regeringen van beide landen overeengekomen werd, het raamwerk biedt. Het Nederlandse beleid inzake Indonesië is neergelegd in de Indonesië-notitie, die de Kamer in juli 2000 is toegegaan. Binnen de EU maakt Nederland zich sterk voor steun aan het Indonesische democratiseringsproces en bevordering van samenwerking met Indonesië.

Door de uitgebreide herdenking van 400 jaar relaties Nederland-Japan zijn de bilaterale betrekkingen met Japan verstevigd. In 2001 zullen onder meer wederzijdse ministeriële en ambtelijke bezoeken plaatsvinden (de Japanse Minister van Buitenlandse Zaken is voor een bezoek aan Nederland uitgenodigd). Tevens zal veel aandacht worden geschonken aan de uitvoering van het verdrag inzake technologische en wetenschappelijke samenwerking.

Met de regionale mogendheid India onderhouden Nederland en de EU in toenemende mate intensieve betrekkingen. Nederland zal zich in vervolg op het bezoek van de Minister-President eind 1999 en de EU-India top van

juni 2000 beijveren om deze relatie in al zijn facetten verder gestalte te geven. Daartoe zal in 2001, net als in 2000, overleg worden gevoerd op hoog ambtelijk niveau.

Ook de veelzijdige betrekkingen met China worden in 2001 verder verdiept. Er zijn bezoeken van zowel de Minister van Economische Zaken met een zogenaamde Parallelle Economische Missie (voorjaar), als de Minister-President (najaar) aan China voorzien. Hiermee wordt beoogd de samenwerking in diverse sectoren met China te versterken, alsmede de duurzame ontwikkeling van dat land te ondersteunen.

Het Westelijk Halfrond

In 2001 zal het versterken van de banden met de Verenigde Staten centraal staan. Dit is belangrijk om de Nederlandse politieke en economische belangen goed te kunnen behartigen, zowel in bilateraal als in multilateraal kader. Ook de relatie van het Caribische deel van het Koninkrijk met de VS vergt de nodige aandacht. Om de banden met Washington te versterken dienen contacten te worden gelegd met leden van de nieuwe Amerikaanse regering en het nieuwe Congres. Dit moet leiden tot een voortgezette goede verstandhouding tussen Nederland en de VS.

Doel van de inzet in Midden-Amerika en het Caribisch Gebied is een verbreding van de betrekkingen, mede in het licht van de sterk gewijzigde relatie op het terrein van de ontwikkelingssamenwerking. Voorts wordt de samenwerking inzake de bestrijding van de drugshandel versterkt.

De regering hoopt dat de nieuwe regering in Suriname onder leiding van President Venetiaan de versterking van de democratische rechtsstaat en de economische ontwikkeling met kracht ter hand zal nemen. Wanneer de Surinaamse regering zich werkelijk voor goed bestuur en goed beleid inzet, kunnen Nederland en Suriname samen verder werken aan de verwezenlijking van de doelstellingen van het Raamverdrag inzake vriendschap en nauwere samenwerking.

Nederland zal in bilateraal en multilateraal verband – met name de EU – blijven bijdragen aan de versterking van de democratie, economische ontwikkeling en regionale samenwerking in Zuid-Amerika. Nederland wil ten aanzien van de lidstaten van de Mercosur, die thans een derde van de wereldwijde investeringen in opkomende markten absorberen, in het bijzonder de economische relaties verbeteren. Hiertoe worden regelmatig economische- en handelsmissies ondernomen. Dit beleid is temeer van belang nu Mercosur zich uitbreidt en in de komende jaren een hoofdrol zal spelen in het verdiepen van de regionale economische betrekkingen. In de overige landen worden vooral politieke ontwikkelingen gevolgd. Dit is van belang in een regio waaraan twee gebiedsdelen van het Koninkrijk grenzen. Ook het vredesproces in Colombia wordt, waar mogelijk, ondersteund.

Vergaring en verspreiding van informatie op het gebied van handel en investeringen

Informatie over de macro-economische situatie in een land is niet alleen belangrijk voor Buitenlandse Zaken, maar ook voor andere departementen. De posten spelen door hun kennis van plaatselijke omstandigheden een belangrijke faciliterende rol bij de toegang tot veelbelovende maar

nog relatief onbekende markten. Goede informatie is voor het Nederlands bedrijfsleven ook essentieel bij het nemen van beslissingen inzake investeringen. Om hierin te voorzien, worden posten vanaf medio 2000 uitgerust met een *software*-systeem dat snelle uitwisseling van informatie mogelijk maakt en bijdraagt aan de instandhouden van eerder opgedane kennis. Tot slot zullen, met ingang van 2001, de posten, het Ministerie van Buitenlandse Zaken en het Ministerie van Economische Zaken (BEB en EVD) gegevens gemeenschappelijk beheren en gebruiken. Doel hiervan is om optimale informatievoorziening en -uitwisseling te bewerkstelligen.

Vergroting van de internationale markttoegang voor het Nederlands bedrijfsleven

Dit behelst het in het buitenland onder de aandacht brengen van het Nederlands bedrijfsleven. De handelsbemiddelende taak van de posten is hierbij essentieel. Deze dienstverlening zal zich primair richten op de zogenaamde «eerstelijns zorg» c.q. het verlagen van drempels voor bedrijven. Waar commerciële dienstverlening levensvatbaar is, laat de overheid deze functie over aan het bedrijfsleven zelf. Posten hebben echter vaak een belangrijke taak als intermediair tussen Nederlandse bedrijven en lokale overheden, bijvoorbeeld in het geval van aanbestedingen of bij geschillen. Zij zijn voorts een belangrijke informatiebron inzake overheidsmaatregelen en het inschatten van politieke of economische risico's. De activiteiten worden ondernomen in nauwe samenwerking met het Ministerie van Economische Zaken. In 2001 richt de aandacht zich vooral op het bevorderen van de Nederlandse markttoegang in de opkomende markten in Midden- en Oost-Europa, Azië en Mercosur. Voor de verdere invulling van deze doelstelling wordt verwezen naar de Begroting van het Ministerie van Economische Zaken.

Tegengaan van concurrentievervalsing en creatie van marktkansen voor het Nederlands bedrijfsleven

Het tegengaan van concurrentievervalsing en het vergroten van marktkansen voor het Nederlandse bedrijfsleven kan op verschillende niveaus gerealiseerd worden. Bijvoorbeeld door te lobbyen bij centrale en lokale overheden of door advisering in gevallen waar het *matching* instrument ingezet zou kunnen worden. Voorbeelden zijn de *matching*-faciliteit van het Ministerie van Economische Zaken (Besluit Subsidies Exportfinanciering), de exportkredietverzekering van het Ministerie van Financiën, de Seno/Gom exportkredietverzekering van het Ministerie van Economische Zaken en het ORET/MILIEV-programma van de Ministeries van Buitenlandse Zaken en Economische Zaken (zie beleidsartikel 8).

C. Budgettaire gevolgen

Beleidsartikel 9: Politieke en economische belangenbehartiging

(uitgaven x NLG1000)

Begr. artikel	Omschrijving	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
17.07	Programma kleine projecten	9 581	18 000	18 000	18 000	18 000	18 000	18 000
deel van 09.01.01	POBB nieuwe stijl	1 404	9 234	19 284	9 430	9 430	9 430	9 430
06.06.07	Rijnvaartcommissie	723	758	805	805	810	810	810
07.03	Staatsbezoeken, conferenties en roulerende voorzitterschappen	6 663	8 000	10 500	12 500	27 500	10 500	10 500
06.06.09	Subsidie incidentele doelbijdragen	24	117	117	117	117	117	117
Totaal uitgaven		**18 395**	**36 109**	**48 706**	**40 852**	**55 857**	**38 857**	**38 857**
waarvan ODA		7 435	14 800	14 800	14 800	14 800	14 800	14 800

D. Prestatiebeoordeling

Met behulp van het beleidskader postennet worden voor 2001 verdergaande *efficiency*-maatregelen geïdentificeerd. In 2001 is een tiental organisatiedoorlichtingen voorzien. Tevens worden alle economische steunpunten geëvalueerd. De uitkomsten hiervan komen in 2001 beschikbaar. De bilaterale conferenties worden gezamenlijk geëvalueerd, vermoedelijk in 2003. Voor de Matra-evaluaties zie beleidsartikelen 4 en 5.

Beleidsartikel 10
Asiel, migratie en consulaire dienstverlening

A. Algemene beleidsdoelstellingen

Dit beleidsterrein betreft het vreemdelingenverkeer richting Nederland, zowel het reguliere personenverkeer als de toestroom van asielzoekers en migranten. Het betreft ook de consulaire bijstand ten behoeve van Nederlanders in het buitenland. Er zijn twee algemene beleidsdoelstellingen:

- het leveren van een internationale bijdrage aan de opvang van vluchtelingen, waarbij gestreefd wordt naar een evenwichtiger verdeling van de asielzoekersstromen over de Europese landen; en
- het bieden van adequate zorg en dienstverlening aan naar het buitenland reizende en in het buitenland verblijvende Nederlanders uit hoofde van het Nederlanderschap.

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken is eerstverantwoordelijk voor het visumbeleid en levert ook anderszins een bijdrage aan het nationale vreemdelingenbeleid. Het ministerie is tevens verantwoordelijk voor het verstrekken van algemene en individuele ambtsberichten. In samenwerking met het Ministerie van Justitie is Buitenlandse Zaken medeverantwoordelijk voor de ontwikkeling en uitvoering van het asiel- en migratiebeleid in Europees en ander internationaal kader. De mate waarin een effectief nationaal asiel- en migratiebeleid kan worden gevoerd, is in toenemende mate afhankelijk van afspraken in Europees kader, zoals het Verdrag van Amsterdam en de Europese Raad van Tampere. De volkenrechtelijke verdragen waarbij Nederland partij is, vormen evenzeer een belangrijk uitgangspunt voor het te voeren asiel- en migratiebeleid.

B. Geoperationaliseerde doelstellingen en instrumenten

Asiel en Migratie

Bij de Voorjaarsnota 1999 zijn aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken extra begrotingsmiddelen ten behoeve van asiel en migratie toegekend. In 1999 en 2000 zijn hiermee zowel de kwantitatieve als de kwalitatieve uitvoeringscapaciteit van het ministerie structureel versterkt. Voor 2001 ligt het accent op intensivering en verdere verbetering van de *output*-gerichte werkprocessen op het terrein van asiel, migratie, visumverlening en bestrijding van documentfraude. Voorbeelden hiervan zijn genoemd onder zowel «nationaal» als «Europees/internationaal».

Nationaal

- Het uitbrengen van kwalitatief hoogwaardige algemene ambtsberichten aan het Ministerie van Justitie.
- Het binnen de daarvoor gestelde termijnen afwikkelen van verzoeken om informatie van het Ministerie van Justitie (de Immigratie en Naturalisatie Dienst: IND) over individuele asielzaken, waaronder kwalitatief hoogwaardige individuele ambtsberichten.
- Het bevorderen van de terugkeer van uitgeprocedeerde en afgewezen asielzoekers naar het land van herkomst dan wel het land van eerste opvang volgens de richtlijnen in internationale verdragen.
- Het voorkomen van het opnemen van onjuiste gegevens in de Nederlandse administratie, onder meer om niet rechtmatige claims op gezinshereniging, het verkrijgen van het Nederlanderschap en van sociale uitkeringen te voorkomen.

- Het binnen redelijke termijnen klantgericht afwikkelen van visum- en machtiging tot voorlopig verblijf (mvv-)aanvragen, legalisatieverzoeken, daartoe in te stellen verificatieonderzoeken en daarop betrekking hebbende klachten, alsook bezwaarschriften en beroepszaken met betrekking tot visa en legalisaties.
- Het intensiveren van de samenwerking met het Ministerie van Justitie (de IND, visadienst en vreemdelingendiensten), waaronder uitwisseling van expertise en aansluiting op elkaars data-informatiesystemen.
- Het verbeteren van de werkprocessen door onder meer het uitvaardigen van modelbeschikkingen en het bieden van opleidingprogramma's, alsmede door investeringen in modernisering en verdere automatisering van (de toegang tot) relevante data-informatie-, visumafgifte-, rappel- en archiefsystemen.
- Het treffen van afdoende beveiligingsmaatregelen met betrekking tot het transport en de bewaring van waardedocumenten alsook de monitoring van en het toezicht op consulaire werkprocessen, in het bijzonder inzake visumbalie-werkzaamheden.

Europees/internationaal

- Het bevorderen van een evenwichtige lastenverdeling en het harmoniseren van de weten regelgeving met betrekking tot de toelating en opvang van asielzoekers en hervestiging van vluchtelingen. Dit ter implementatie van de conclusies van de Europese Raad van Tampere.
- Het ontmoedigen en waar mogelijk tegengaan van illegale toestroom van vreemdelingen door het intensiveren van de asiel- en migratiesamenwerking.
- Het bevorderen van een evenwichtige benadering van de asiel-, vluchtelingen- en migratieproblematiek. Nederland ondersteunt hiertoe bijvoorbeeld de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) en de *Inter-Governmental Consultations for Asylum, Refugee and Migration Policies in Europe, North America an Australia* (IGC).
- Het doen uitvoeren van asiel- en migratie gerelateerd beleidsondersteunend onderzoek en het leveren van bijdragen aan bewustwordingsprogramma's in herkomst- en transitlanden.
- Het (in zowel Schengen- als EU-kader) komen tot een uniform uitvoeringsbeleid met betrekking tot de afgifte van visa en mvv's, het stringent toetsen van visa- en mvv-aanvragen aan de daartoe gestelde wet- en regelgeving en het daartoe intensiveren van de verificatie op juistheid en echtheid van desbetreffende documenten.
- Het bijdragen aan de ontwikkeling en uitvoering van een effectief gemeenschappelijk Europees beleid met betrekking tot de bestrijding van aan het vreemdelingenverkeer gerelateerde georganiseerde misdaad, terrorisme, mensensmokkel en drugssmokkel.

Consulaire dienstverlening

De consulaire/maatschappelijke dienstverlening aan in het buitenland verblijvende Nederlanders uit hoofde van het Nederlanderschap omvat een breed scala aan werkzaamheden. Dit varieert van het optreden als ambtenaar van de burgerlijke stand, het verrichten van nationaliteitsonderzoeken, het verstrekken van reisadviezen en reisdocumenten (per 2 april 2001 centrale afgifte van paspoorten), het passeren van notariële akten, het faciliteren van deelname aan verkiezingen en examens, het verzorgen van uitkeringen krachtens het sociale zekerheidsstelsel, het verlenen van bijstand aan remigranten tot consulaire en financiële bemiddeling en/of maatschappelijke zorg in noodgevallen (zoals diefstal, arrestatie en detentie, ziekenhuisopname, overlijden, calamiteiten,

vermissing, kinderontvoering, gijzeling, moord) en het waar nodig verlenen van hulp en bijstand bij evacuaties. Bijzondere aandachtsgebieden zijn het verlenen van zorg aan en bemiddeling bij het verkrijgen van juridische en/of financiële bijstand en gezondheidszorg voor in het buitenland gedetineerde Nederlanders door consulaire medewerkers en (reclassering)vrijwilligers. Daartoe behoort ook het bevorderen van de herintegratie van ex-gedetineerden in de Nederlandse samenleving; het verstrekken van subsidies aan Reclassering Nederland alsook aan de Stichting Epafras; het bemiddelen bij het overbrengen van gevonniste personen opdat zij hun straf in Nederland kunnen uitzitten alsook het sluiten van verdragen daartoe.

De behartiging en de bescherming van de belangen van Nederlanders in het buitenland blijft ook in 2001 een prioritaire taak van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, al zijn voor dit jaar geen nieuwe beleidsinitiatieven voorzien. Het toenemend aantal reizigers en gedetineerden leidt wel tot een grotere werkbelasting van de consulaire medewerkers op het departement en op de posten.

C. Budgettaire gevolgen

Beleidsartikel 10: Asiel, migratie en consulaire dienstverlening

(uitgaven x NLG1000)

Begr. artikel	Omschrijving	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
17.01.09	Int. org. voor migratie	1 228	1 230	1 230	1 230	1 230	1 230	1 230
deel 06.01.03	Inter-governmental Consultations (IGC)	160	160	160	160	160	160	160
deel 06.06.08	Gedetineerdenzorg/St. Epafras	150	350	350	350	350	350	350
deel 06.06.08	Gedetineerdenzorg/St. Reclassering NL	600	600	600	600	600	600	600
deel 06.06.8/07.01/ 06.01	Gedetineerdenzorg/ consulaire bijstand	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600
16.06	Toegelaten vluchtelingen	24 740	0	0	0	0	0	0
16.08	Opvang asielzoekers	244 002	388 740	378 740	368 740	358 740	358 740	3 58 740
Totaal uitgaven		**272 480**	**392 680**	**382 680**	**372 680**	**362 680**	**362 680**	**362 6 80**
waarvan ODA		268 742	388 740	378 740	368 740	358 740	358 740	358 740

D. Prestatiebeoordeling

Veel van de onder B. geformuleerde subdoelstellingen dragen al een prestatie-element in zich. In de Artikelsgewijze Toelichting zijn ramings- en doelmatigheidskengetallen voor asiel, migratie en consulaire dienstverlening opgenomen. Onderzocht wordt of meer *output*-gerelateerde kengetallen en prestatiegegevens kunnen worden ontwikkeld waarmee de doelmatigheid en de kwaliteit van de beleidsuitvoering kan worden beoordeeld.

Het navolgende overzicht bevat een aantal voor 2001 gehanteerde kwantitatieve (raming-) kengetallen met betrekking tot de jaarlijkse *output*. Deze kengetallen zijn gebaseerd op ervaringscijfers, rekening houdend met reeds getroffen en nog te treffen maatregelen inzake vergroting en verbetering van de uitvoeringscapaciteit en de kwaliteit van dienstverlening. Naar verwachting zal de vraag naar producten met betrekking tot asiel en migratie, visumverlening en legalisatie en verificatie zich in 2001 en volgende jaren bij ongewijzigde omstandigheden *grosso modo* stabiliseren op het huidige niveau. Een eventuele groei in de kwantitatieve vraag naar een of meer producten en de beoogde verbetering van de kwaliteit zal zo niet geheel dan toch ten dele kunnen worden opgevangen door een doelmatige inzet van de ter beschikking staande begrotingsmiddelen, verbetering van de efficiëntie van de werkprocessen en door de inzet van meer en professioneel toegerust c.q. adequaat opgeleid personeel.

Ramingskengetallen asiel, migratie en consulaire dienstverlening – 2001

algemene ambtsberichten	40	Nederlandse reisdocumenten voor vreemdelingen (rvv)	16 000
aab's per med. op het departement	4	rvv's per med. op het departement	4 000
individuele ambtsberichten	1 500	rvv-gerelateerde bezwaarschriften	135
iab's per med. op het departement	80	legalisaties op het departement	40 000
iab's per med. op de posten incl. inzet vertrouwensadvocaten	140	legalisaties per med. op het departement	9 000
asiel-gerelateerde dossierinzage verzoeken rechterlijke macht	180	legalisaties/verificaties op de posten in de vijf probleemlanden	8 000
asiel-gerelateerde WOB-dossierinzageverzoeken	50	legalisatie-gerelateerde bezwaarschriften	1 200
asiel-gerelateerde klachten ombudsman	10	bezwaarschriften per med.	120
visumaanvragen op de posten	470 000	beroepszaken	200
visumverstrekkingen	360 000	beroepszaken per med.	80
voorleggingen aan het departement	100 000	financiële bemiddelingen	850
telefonische visum-informatieverzoeken op het departement	50 000	gedetineerden	1 800
telefonische visum-informatieverzoeken per med. departement	10 000	arrestaties	1 200
visumafhandelingen per med. op de posten	3 000 tot 6 000	vermissingen/gijzelingen	20
visumafhandelingen per med. op het departement	10 000	geneeskundige onderzoeken/verificatie medische kosten	180
mvv-aanvragen	55 000	examens	250
mvv-afhandelingen per med. op de posten	1 200	adresbemiddelingen	230
door de posten afgegeven paspoorten	80 000		

In 2000 is het externe onderzoek naar de mogelijkheden tot verbetering van doelmatigheid, klantgerichtheid en kostendekkendheid van de asiel- en migratiewerkzaamheden en de consulaire dienstverlening afgerond. De daaruit voortvloeiende conclusies en aanbevelingen zijn mede bepalend voor de verdere opbouw, stroomlijning en inrichting van de uitvoering. Eind 2000 is de interne evaluatie van het in 1999 geïntensiveerde beleid inzake de gedetineerdenzorg gereed.

In 2002 vindt een intern evaluatieonderzoek plaats naar de besteding van de bij de Voorjaarsnota 1999 toegewezen additionele begrotingsmiddelen ad NLG 35 miljoen structureel ten behoeve van het asiel- en migratie-

beleid, de visum- en mvv-verlening, en de bestrijding van document-fraude.

Beleidsartikel 11
Internationaal cultuurbeleid

A. Algemene beleidsdoelstellingen

De algemene doelstellingen van het Internationaal Cultuurbeleid (ICB) zijn de versterking van het internationaal cultureel profiel van Nederland en de verdieping van de culturele betrekkingen met een aantal prioritaire landen en regio's. Dit beleid is verder uiteengezet in brieven aan de Kamer van 14 juli 1999 («Internationaal cultuurbeleid en besteding van HGIS-cultuurmiddelen») en 15 oktober 1999 («Cultuurbeleid 2001–2004»). Het ICB, dat voorjaar 1997 als zelfstandig onderdeel van het buitenlands beleid van start is gegaan, is succesvol gebleken en wordt geintensiveerd. De HGIS cultuurmiddelen worden verhoogd van 16 miljoen gulden (plus 2,5 miljoen aanvullend voor 2000) tot 25 miljoen in 2003.

Naast regionale accenten en de versterking van de culturele functie op de posten kent het ICB een aantal thematische doelstellingen:
- het in het buitenland meer bekendheid geven aan Nederland als ontmoetingsplaats voor de kunstwereld: «Nederland vrijhaven»;
- het behoud van het materiële en immateriële Nederlandse culturele erfgoed in het buitenland; en
- de versterking van het cultureel profiel van Nederland in het buitenland.

De Ministeries van Buitenlandse Zaken en van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen zijn samen verantwoordelijk voor het ICB.

In 2001 wordt veel aandacht geschonken aan de afstemming en samenwerking met de professionele instellingen (fondsen, overkoepelende en uitvoerende instellingen). Voor de uitvoering van het ICB is de overheid immers mede van deze professionele instellingen afhankelijk. In het algemeen is de professionalisering van en de samenwerking tussen alle bij het ICB betrokken actoren (de posten, beide departementen en de fondsen en sectorinstellingen) essentieel voor het welslagen van het ICB.

B. Geoperationaliseerde doelstellingen en instrumenten

Regionale accenten en versterking van de culturele functie op dertien geselecteerde posten

De selectie van de landenkeuze in het ICB is gebaseerd op een aantal criteria. Het belang voor de ontwikkeling van de Nederlandse cultuur, de omvang van de uitwisseling tussen Nederland en het betreffende land en algemene buitenlands politieke overwegingen staan hierbij voorop. Overigens blijft er voldoende ruimte bestaan om in andere landen activiteiten te ondersteunen, bijvoorbeeld in het beleidskader van gemeenschappelijk cultureel erfgoed.

Een belangrijk instrument voor het welslagen van het ICB is de versterking van de culturele functie op de volgende dertien posten: Berlijn, Boedapest, Jakarta, Londen, Madrid, Moskou, New York, Ottawa, Parijs, Praag, Pretoria, Rome en Tokio. De versterking van de culturele functie houdt in dat deze posten op cultureel terrein zelfstandiger opereren en hun eigen verantwoordelijkheid hebben voor de uitvoering van het ICB en voor het besteden van de bijbehorende financiële middelen. Zij beschikken over een eigen cultuurbudget: het Programma Culturele Ambassade Projecten

(PCAP). De culturele medewerkers op de posten dienen op te treden als makelaar tussen de vraag in het land van plaatsing en het aanbod vanuit het Nederlandse culturele leven. Deze makelaarsfunctie is in hoofdzaak faciliterend en coördinerend. Zowel de benoemingen als het benodigde opleidingstraject worden afgestemd tussen de Ministeries van OC&W en Buitenlandse Zaken.

In 2001 wordt de versterking van de culturele functie op de geselecteerde posten nader uitgewerkt. Zo worden tussen Den Haag en de culturele medewerkers op de betreffende posten afspraken gemaakt over meerjarige cultuurbeleids- en activiteitenplannen van de posten, waarin ook de relatie met de fondsen en sectorinstellingen is opgenomen. Deze plannen worden in 2001 afgerond.

Het in het buitenland meer bekendheid geven aan Nederland als ontmoetingsplaats van culturen en de kunstwereld

Dit wordt uitgewerkt in het programma «Nederland vrijhaven». Hieronder vallen vele soorten projecten in de diverse disciplines (dans, theater, muziek, mime, fotografie, film; ook festivals, al dan niet multidisciplinair). Ook valt hier het Internationaal Bezoekersprogramma onder. Vertegenwoordigers van culturele instellingen, culturele beleidsmedewerkers en opinieleiders alsmede culturele journalisten uit het buitenland worden in de gelegenheid gesteld om ten laste van de HGIS-cultuurmiddelen een werkbezoek aan Nederlandse instellingen te brengen.

Behoud van het Nederlands cultureel erfgoed in het buitenland

Op vele plaatsen in de wereld getuigen fysieke overblijfselen van de vroegere aanwezigheid van Nederlanders. Dit cultureel erfgoed uit de tijd dat Nederlanders als ontdekkingsreizigers, handelaren of koloniale heersers een rol speelden, is ook onderdeel geworden van de geschiedenis en het cultureel erfgoed van de landen waarin het zich bevindt. Het betreft hier vooral VOC overblijfselen. Zo het al wenselijk zou zijn, is het vanwege de omvang en het gemeenschappelijk karakter van dit erfgoed onmogelijk dit te behouden door uitsluitend van Nederlandse zijde geld te spenderen. Om deze reden is een aantal subdoelstellingen geformuleerd waarin tot uitdrukking komt dat gemeenschappelijk gewerkt moet worden aan het behoud van het erfgoed:

- versterking van het lokale draagvlak voor en bewustmaking van alle partijen van het belang van gemeenschappelijk erfgoed;
- vergroting van de kennis van het aanwezige erfgoed, onder meer door inventarisatie, documentatie en ontsluiting van het bestaande materiaal; en
- het overdragen van technische en beleidsmatige kennis. Dit kan bijvoorbeeld door trainingen, uitwisselingen, seminars en workshops.

Versterking van het cultureel profiel van Nederland in het buitenland

Dit wordt voornamelijk gerealiseerd via deelname aan grootschalige internationale manifestaties. Door een zichtbare, gebundelde culturele inbreng wil Nederland hiermee bijdragen aan zijn internationale culturele profilering. Soms kunnen ook bijzondere culturele manifestaties worden ondersteund binnen een enkele discipline, zoals biënnales en grote theaterfestivals. Een voorbeeld hiervan is de herdenkingsmanifestatie «400 Jaar Betrekkingen tussen Nederland en Japan».

In 2001 is Rotterdam culturele hoofdstad van Europa. Vanuit het ICB wordt deze manifestatie gesteund. De organisatie van de manifestatie ligt in handen van de Stichting Rotterdam 2001, Culturele hoofdstad van Europa. Het thema is «Rotterdam is vele steden», een concept waarin culturele, maatschappelijke en economische aspecten zijn versmolten. Met de andere culturele hoofdstad in 2001, het Portugese Porto, wordt intensief samengewerkt.

C. Budgettaire gevolgen

Beleidsartikel 11: Internationaal cultuurbeleid

(uitgaven x NLG1000)

Begr. artikel	Omschrijving	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
14.09	Internationale culturele betrekkingen	27 775	32 228	27 228	29 228	32 228	32 228	32 228
Totaal uitgaven		**27 775**	**32 228**	**27 228**	**29 228**	**32 228**	**32 228**	**32 228**
waarvan ODA		0	0	0	0	0	0	0

D. Prestatiebeoordeling

De Raad voor Cultuur is in Nederland de meest aangewezen instantie om een inhoudelijk oordeel uit te spreken over het Internationaal Cultuurbeleid en de artistieke merites van culturele producten. De Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie begint in 2000 met een evaluatie van het Internationaal Cultuurbeleid als zodanig.

BEDRIJFSVOERINGSPARAGRAAF

1. Inleiding

Voor een resultaatgericht en doelmatig buitenlands beleid is een goede bedrijfsvoering een noodzakelijke voorwaarde. Een goede bedrijfsvoering is geen doel op zichzelf, maar dient ter ondersteuning van de primaire beleidsprocessen. De bedrijfsvoering op Buitenlandse Zaken is ingebed in het besturingsmodel van integraal management. In 2001 zijn de speerpunten van de bedrijfsvoering:

- een geheel vernieuwd personeelsbeleid, gebaseerd op competentiemanagement en *open resourcing;*
- een informatie- en automatiseringsinfrastuctuur toegesneden op de specifieke behoeften van een wereldwijd opererend ministerie;
- een financieel management in handen van 200 budgethouders en de *concern controller,* gericht op het rechtmatig en doelmatig besteden van de middelen;
- een adequate juridische ondersteuning; en
- een representatieve huisvesting van de buitenlandse dienst.

2. Personeel

Doelstelling
Buitenlandse Zaken streeft naar een loopbaandienst waarin de organisatiebelangen (waaronder een optimale mobiliteit van de medewerkers met de gewenste competenties) in evenwicht zijn met en versterkt worden door de individuele belangen van de medewerkers (interne *employability).* In 2001 wordt het nieuwe personeelsbeleid verder vormgegeven en uitgevoerd.

Geplande activiteiten
Mede op basis van een evaluatie van de overplaatsingsronde 2000 zal het nieuwe personeelsbeleid verder worden ingevuld en waar nodig aangepast. Tevens zullen de randvoorwaarden moeten worden vervuld die nodig zijn om de bovenstaande doelstelling te realiseren. Het gaat hierbij in het bijzonder om de invoering van *management development*-trajecten;

- de vormgeving en uitvoering van het opleidingsbeleid («doorlopende ontwikkeling»); en
- opleidingen in het kader van integraal management.
  Om het nieuwe personeelsbeleid goed te kunnen uitvoeren wordt in 2001 een geheel vernieuwde systematiek van personeelsplanning, formatiebeheer en personeelsbudgettering in gebruik genomen.

3. Automatisering

Doelstelling
De informatievoorzienings- en communicatiestrategie voor Buitenlandse Zaken 1999–2004 kent vier speerpunten:

- ondersteuning van de externe taakuitoefening van BZ middels een op BZ toegesneden informatievoorziening;
- optimale aansturing van en besluitvorming over de informatievoorziening en communicatie;
- flexibele architectuur en solide basisinfrastructuur van ICT; en
- adequate ondersteuning van kennismanagement.

Geplande activiteiten
Het merendeel van de geplande activiteiten vindt plaats in het kader van het Geïntegreerd Management Informatiesysteem (GMIS) project. Er wordt in 2001 vooral voortgebouwd op de in 2000 en 2001 op te leveren nieuwe basisvoorzieningen (nieuwe PC's en programmatuur voor kantoorautomatisering op het departement in Den Haag en op alle 140 posten: het project GMIS-Pygmalion). Een ander deelproject binnen GMIS, het Piramideproject, richt zich in 2001 vooral op het afronden van de inrichting van het nieuwe informatiesysteem (op basis van het *Entreprise-Resource Planning*-pakket) alsmede op de verdere voorbereiding van de implementatie van dit systeem in de organisatie.

Een effectief buitenlands beleid kan niet zonder een adequate organisatie van de benodigde kennis. Daarom wordt in 2001 het project Kennis-management verder vormgegeven. Ter ondersteuning van de externe taakuitoefening van BZ zullen aansluitingen op het Rijksoverheids-Intranet en EU-extranet worden nagestreefd. De professionalisering van de beheerorganisatie van de geautomatiseerde systemen van Buitenlandse Zaken zal verder worden ontwikkeld. Dit is onderdeel van het «Veranderplan ICT» dat de periode 1999–2003 beslaat.

4. Financieel management

Doelstellingen
Voor het begrotingsjaar 2001 zijn de doelstellingen voor het financieel management:
- consolidatie van het financieel beheer; en
- optimalisering van de financiële functie.

Met de consolidatie wordt beoogd een maximaal rendement te halen uit de reeds eerder in gang gezette structurele maatregelen ter verbetering van het financieel beheer. De tweede doelstelling houdt verbetering in van de kwantitatieve en kwalitatieve bezetting van de financiële functie.

Geplande activiteiten
Afgelopen jaren is veel geïnvesteerd in de ontwikkeling van diverse beheersinstrumenten ten behoeve van een goed functionerend *incentive*-beleid in het kader van integraal management. Bovendien zijn in 2000 prestatie-indicatoren voor financieel management ontwikkeld en is het instrument van de *self-audit* verbeterd, waardoor de kwaliteit van het financieel beheer op diverse deelaspecten beter te meten is. Het begrotingsjaar 2001 staat in het teken van het onderhouden van deze investeringen, het meten van resultaat en het waar nodig beter inbedden van dit beleid in de organisatie.

De aandacht blijft gericht op het waarborgen van een kwalitatief goed activiteitenmanagement inclusief een adequate voorschotten-administratie. Budgethouders van wie het financieel beheer niet in orde is, zullen meer dan in het verleden worden gecontroleerd, daarop worden aangesproken en, waar nodig, in hun taken ondersteund. In 2000 is een omvangrijk project «Opleidingen Integraal Management» gestart. In 2001 zullen diverse opleidingen in dit kader worden gegeven, waarbij speciale aandacht zal worden besteed aan financiële beheersaspecten.

Hoewel het financieel beheer in het algemeen de laatste jaren sterk is verbeterd, blijft de kwalitatieve en kwantitatieve bezetting van de financiële functie op diverse plaatsen in de organisatie nog zwak. Op dit terrein zijn in 2001 verschillende activiteiten ter verbetering voorzien. Er

zal uitvoering worden gegeven aan het project «Transparante Herinrichting Bedrijfsvoering» opdat kwaliteit en organisatorische inbedding en stroomlijning van de beheersfunctie op de posten wordt verbeterd. In 2000 heeft een inventarisatie van het ministerie-brede potentieel van medewerkers voor financiële functies plaatsgevonden. De hieruit voortgekomen *manpower-planning* zal in 2001 resulteren in onder andere extra opleidingen en gerichte werving. Tot slot houden in 2001 ook de opleidingen op het gebied van financieel beheer de nodige aandacht.

5. Subsidiebeleid

Doelstelling
In de context van het Rijksbrede subdidiebeleid gebaseerd op de ABW ligt de nadruk voor 2001 op de verdere stroomlijning en juiste toepassing van de bestaande regelgeving en de ontwikkeling van een samenhangend beleid ten aanzien van misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O).

Geplande activiteiten
In 2001 zal een extra investering worden gepleegd in de ondersteuning van de posten bij de toepassing van subsidieregelgeving; dit gebeurt bijv. via opleidingen en advisering. Ook zal dan het project DOREAC (doorlichting van subsidieregelingen op *accountancy*-aspecten) zijn afgerond, hetgeen naar verwachting zal leiden tot een doelmatiger gebruik van het instrument accountantscontrole. Verder zal nader worden bezien welke aanvullende acties moeten worden ingezet op M&O-aspecten bij de beoordeling van subsidieaanvragen en de *monitoring* en evaluatie van verstrekte subsidies. Hierbij wordt gekeken naar mogelijke aanpassingen van het Subsidiebesluit BZ, de standaardbeschikkingen en naar de overige regelgeving.

6. Wetgeving, bestuurlijke en juridische zaken

Doelstelling
Een doeltreffende en samenhangende behandeling van de juridische vraagstukken op de verschillende terreinen van het recht waarop Buitenlandse Zaken zich beweegt. In 2001 wordt het accent gelegd op het adviseren van de departementsleiding, directies en posten over juridische zaken; het bijstaan van andere departementen en van de Nederlandse Antillen en Aruba op Europees-, internationaal- en verdragsrechtelijk terrein; en het bevorderen van de parlementaire behandeling van een aantal prioritaire wetsvoorstellen.

Geplande activiteiten
In 2000 heeft een aantal interne en externe onderzoeken plaatsgevonden naar het proces van wetgeving bij Buitenlandse Zaken. Naar aanleiding hiervan wordt de formatie van de Directie Juridische Zaken (DJZ) uitgebreid. DJZ zal wil hiermee in 2001 beter in staat zijn haar functie van expertisecentrum op het terrein van het Europees en internationaal recht ten behoeve van de hele rijksoverheid te vervullen. Voorts zal het licht van de formatieve uitbreiding de goedkeurings- en bekendmakingsprocedures van (prioritaire) verdragen helpen versnellen.

De op het ministerie aanwezige internationaal-rechtelijke deskundigheid wordt in 2001 door middel van een elektronisch netwerk beschikbaar gesteld en verbonden met internationaal-rechtelijke specialisten op de andere departementen. Als uitvloeisel van het advies van een extern adviesbureau wordt voorts een aparte Bezwaarschriftencommissie

consulaire zaken ingesteld. Deze commissie zal adviezen uitbrengen over alle op grond van de AWB ingediende bezwaarschriften over consulaire zaken. Prioritaire wetgevingsprojecten in voorbereiding zijn de Algemene wet ter uitvoering van verdragen inzake wapenbeheersing en ontwapening, de Legalisatiewet en de Visumwet. In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van alle in voorbereiding zijnde wetgeving.

7. Huisvesting in het buitenland

Doelstelling
Een professioneel, doelmatig en klantgericht gebouwenbeheer in het buitenland ten behoeve van een representatieve vertegenwoordiging van de diplomatieke dienst.

Geplande activiteiten
Het jaar 2001 vormt het laatste jaar waarvoor de nota «Vastgoed in Beweging» richtinggevend is. Het in deze nota genoemde achterstallig onderhoud zal in 2001 geheel moeten worden weggewerkt. Vanaf 2000 is het regulier onderhoud een directe zorg en verantwoordelijkheid van de posten. Het ministerie beoogt met deze delegatie het onderhoud slagvaardiger en doelmatiger aan te pakken. Twaalf Regionale Steunpunten Technische Zaken (RSTZ) begeleiden de posten in de regio. De Dienst Gebouwen Buitenland (DGB) behoudt een adviserende en toezichthoudende rol en verzorgt de oplossing van knelpunten in de huisvesting. Prioriteiten liggen bij huisvestingsvraagstukken die het gevolg zijn van de wijzigingen in het postennet, de opening van nieuwe posten in de landen die op afzienbare termijn tot de EU zullen toetreden, de wijziging van het OS-beleid met concentratie op de «17+4» landen, de intensivering van de consulaire functie op de posten, de rol van Buitenlandse Zaken bij het immigratie- en asielbeleid en de uitbreiding van technische attachés van andere departementen op de posten. In 2001 zal het in 2000 gestarte project gericht op de opwaardering van de beveiliging voor een groot aantal posten worden afgesloten. Voorts zal het onderzoek naar de mogelijke aanwezigheid van asbest op de meeste posten worden afgerond. In 2001 zal ook een nieuwe huisvestingsnota worden uitgebracht.

C. TOELICHTING PER BEGROTINGSARTIKEL

WETSARTIKEL 1 (UITGAVEN EN VERPLICHTINGEN)

HOOFDBELEIDSTERREIN 6. ALGEMEEN BINNENLAND

06.01 Personeel en materieel binnenland

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Onder dit artikel vallen de apparaatsuitgaven van het Ministerie van Buitenlandse Zaken in Den Haag. Het omvat de verplichtingen en uitgaven aangaande het ambtelijk personeel, materieel, huisvesting en overige personele uitgaven. Het ambtelijk personeel binnenland betreft de algemene leiding van het departement (inclusief de ministers en de staatssecretaris), de centrale directies, de beleidsdirecties en de ondersteunende diensten. De overige personele uitgaven omvatten de uitgaven voor uitzendkrachten, opleidingen en werving en selectie ten behoeve van het departementale personeel. Voorts worden de uitgaven ten behoeve van huur, energie, schoonmaak en klein onderhoud van het departement in Den Haag, inclusief SNV, op dit artikelonderdeel verantwoord.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			269 896	267 450	257 406	257 406	258 217	
– Eerste suppletore wet			1 622	977	– 1 523	– 523	– 523	
– Mutatie			13 744	18 413	18 213	15 213	15 213	
– Stand ontwerp-begroting 2001	1 244	249 505	285 262	**286 840**	274 096	272 096	272 907	272 907
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	565	113 220	129 446	130 162	124 379	123 472	123 840	123 840

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		269 836	267 380	257 326	257 326	258 217	
– Eerste suppletore wet		1 622	977	– 1 523	– 523	– 523	
– Mutatie		13 744	18 413	18 213	15 213	15 213	
– Stand ontwerp-begroting 2001	250 140	285 202	**286 770**	274 016	272 016	272 907	272 884
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	113 509	129 419	130 131	124 343	123 435	123 840	123 829

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
De mutaties betreffen het saldo van diverse verhogingen en verlagingen als gevolg van technische overboekingen. Daarnaast vindt een overheveling van artikel 15.01 plaats in het kader van het Balkan Stabiliteitspact en een overheveling van andere ministeries in het kader van de onderbrenging van de Interdepartementale Post- en Koeriersdienst (IPKD) bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Mutatie
Het grootste gedeelte van de verhoging (NLG 9,7 miljoen) betreft compensatie voor loon- en prijsontwikkelingen. Daarnaast is, in verband met vertragingen van enkele activiteiten in 1999, in 2000 NLG 1 miljoen en NLG 3 miljoen in 2001 en 2002 toegevoegd onder meer voor het asielbeleid en het project Veiligstellen archiefbeheer. In het kader van de uitbreiding van het Matra-programma (zie artikel 15.04) en de uitvoering van het plan van aanpak gedetineerdenzorg (artikel 06.06) wordt vanaf 2000 NLG 1,4 miljoen toegevoegd voor de versterking van de betrokken afdelingen.

Tot slot is in 2000 NLG 1 miljoen, oplopend tot NLG 2 miljoen structureel, toegevoegd voor de versterking van de expertisecentra Europees recht en internationaal recht. Zie voor een nadere toelichting de Bedrijfsvoeringsparagraaf in het Algemeen Deel van de Memorie van Toelichting.

d. De onderverdeling in artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	econ.	funct.
1. Ambtelijk personeel	173 535	201 051	203 987	11	01.40
2. Overige personele uitgaven	7 641	11 507	9 859	11/12/52	01.40
3. Materieel	44 469	47 921	48 001	12/43A/52	01.40/03.5
4. Huisvesting	24 495	24 723	24 923	12	01.40
Totaal	250 140	285 202	286 770		

e. Kengetallen en overige gegevens

De personele uitgaven voor ambtelijk personeel zijn als volgt verdeeld over de organisatieonderdelen. In tegenstelling tot voorgaande begrotingen, toen ook een categorie «uitgaven ambtelijk personeel ressorterend onder zowel DGPZ als DGIS» was opgenomen, zijn thans in het licht van lopende reorganisaties de betrokken directies opgenomen onder de betreffende DG's.

Onderdeel uitgaven ambtelijk personeel naar dienstonderdelen (x f 1000)			
	1999	2000	2001
Alg. Leiding en diensten ressorterend onder de SG	94 902	111 196	112 256
DG Regio- en landenbeleid	14 494	16 177	16 345
DG Politieke Zaken	10 304	11 705	11 928
DG Internationale Samenwerking	32 636	34 882	35 477
DG Europese Samenwerking	21 199	27 091	27 981
Totaal	173 535	201 051	203 987

De hieronder weergegeven ramingskengetallen hebben betrekking op de geraamde bezetting van het ambtelijk personeel op het departement. De bezetting en de personeelskosten voor de onderdelen A&O-fonds en het Nationaal Bureau Verbindingsbeveiliging zijn buiten beschouwing gelaten omdat zij geen deel uitmaken van de personeelsformatie van het departement. In het toegelicht begrotingsbedrag zijn tevens de middelen voor de personele versterking van het Matra-programma en de expertisecentra Europees recht en internationaal recht niet meegenomen aangezien de personele invulling hiervan nog niet definitief is.

Ramingskengetallen ambtelijk personeel							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Gemiddelde bezetting in fte's	1 631	1 850	1 817	1 732	1 712	1 674	1 674
Gemiddelde prijs per fte	100 795	105 975	108 965	110 293	112 467	114 721	114 721
Toegelicht begrotingsbedrag (xf1000)	164 417	196 054	197 990	191 028	192 543	192 043	192 043

De bezetting neemt in de komende jaren af als gevolg van de efficiencyoperatie. In de jaren 2000 en 2001 neemt de departementale bezetting incidenteel toe als gevolg van bovenformatieve personeelsleden die terugkomen van de posten. Het streven is om deze personeelsleden te plaatsen op reguliere formatieplaatsen. De gemiddelde prijs per fte stijgt als gevolg van herwaarderingen van functies en reguliere en incidentele loonontwikkelingen.

In onderstaande tabel staan de doelmatigheidskengetallen voor vertalingen, inclusief de vertalingen die worden uitbesteed.

Doelmatigheidskengetallen Vertalingen				
	1999	2000	2001	2002
Vertaalde woorden	5 600 000	5 600 000	5 600 000	5 600 000
Uitvoeringskosten per woord	0,64	0,64	0,64	0,64
Toegelicht begrotingsbedrag (pxq); x f 1000	3 584	3 584	3 584	3 584

De doelmatigheidskengetallen vertalingen zijn gebaseerd op de realisatiecijfers 1999. De totale uitgaven bestaan uit personele uitgaven (inclusief ondersteunende diensten zoals secretariaat, terminologen en systeem-

beheer), materiële uitgaven en uitgaven voor uitbesteding van vertalingen. De personele uitgaven zijn bepaald aan de hand van de DAR-tarievenhandleiding. In vergelijking met 1998 is voor 1999 sprake van een lichte daling van de uitvoeringskosten per woord (van 0,66 naar 0,64).

Ramingskengetallen huisvesting						
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Gemiddelde bezetting in fte's	1 631	1 850	1 817	1 732	1 712	1 674
Gemiddelde uitgaven per fte	13 855	13 351	13 594	14 261	14 428	14 755
Toegelicht begrotingsbedrag (x f 1000)	24 495	24 700	24 700	24 700	24 700	24 700

De totale huisvestingsuitgaven bestaan uit huur, energie, schoonmaak en klein onderhoud van het departement in Den Haag inclusief SNV. De kosten per fte stijgen door een daling van de personele bezetting, terwijl de huisvestingskosten gelijk blijven.

Artikel 06.04 Onvoorzien

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Ten laste van dit artikel worden onder andere vergoedingen betaald voor materiële schade toegebracht aan buitenlandse vertegenwoordigingen in Nederland.

b. De cijfers

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		300	300	300	300	300	
– Mutatie		8 000					
– Stand ontwerp-begroting 2001	349	8 300	**300**	300	300	300	300
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	158	3 766	136	136	136	136	136

Codering Econ: 01
Func: 01.49

c. De toelichting bij de cijfers

Mutatie
De incidentele ophoging heeft betrekking op het arbitraal vonnis waarin is besloten dat de Staat aan de heer W. Oltmans een schadevergoeding van NLG 8 miljoen is verschuldigd.

Artikel 06.05 Geheime uitgaven

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden geheime uitgaven verantwoord.

b. De cijfers

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		30	30	30	30	30	30
– Eerste suppletore wet		– 30	– 30	– 30	– 30	– 30	– 30
– Stand ontwerp-begroting 2001	7	pm	**pm**	pm	pm	pm	pm
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	3	pm	pm	pm	pm	pm	pm

Codering Econ: 01
Func: 01.49

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
Gezien de realisatie van de laatste jaren wordt het artikel voor geheime uitgaven op PM gezet.

Artikel 06.06 Subsidies en bijdragen

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden subsidies en bijdragen verantwoord aan stichtingen die zich ten doel stellen het begrip voor internationale verhoudingen te vergroten. Daarnaast worden op dit artikel diverse Nederlandse bijdragen verantwoord die voortvloeien uit internationale verplichtingen of die samenhangen met internationaal recht.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			16 199	15 510	14 277	14 277	16 030	
– Amendement			200	200	200	200	200	
– Mutatie			100	– 770	– 300	– 300	– 300	
– Stand ontwerp-begroting 2001	1 963	15 334	16 499	**14 940**	14 177	14 177	15 930	14 697
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	891	6 958	7 487	6 779	6 433	6 433	7 229	7 229

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		16 862	14 688	14 688	14 688	15 208	
– Amendement gedetineerdenzorg		200	200	200	200	200	
– Mutatie		100	– 770	– 300	– 300	– 300	
– Stand ontwerp-begroting 2001	22 055	17 162	**14 118**	14 588	14 588	15 108	15 108
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	10 008	7 788	6 406	6 620	6 620	6 856	6 856

c. De toelichting bij de cijfers

Mutatie
De mutaties betreffen het saldo van diverse verhogingen en verlagingen waaronder de compensatie voor loon- en prijsstijgingen bij een aantal gesubsidieerde instellingen en een overheveling naar de personeelsbegroting (artikel 07.01) in het kader van de uitvoering van het plan van aanpak gedetineerdenzorg.

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel		Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
		1999	2000	2001	1999	2000	2001	econ.	funct.
1.	Subsidie Stichting Instituut Clingendael	4 737	4 904	4 714	4 537	4 904	4 714	43A	01.40
2.	Subsidie aan de Carnegie Stichting	6 097	5 959	3 959	7 707	6 269	3 959	43A	01.40
3.	Subsidie Stichting Atlantische Commissie	620	649	641	620	649	641	43A	01.43
4.	Subsidies Europa Fonds	37	161	1 336	390	514	514	43A	01.43
5.	Subsidie Stichting Jong Atlantisch Samenwerkings Orgaan Nederland (JASON)	17	17	17	17	17	17	43A	01.43
6.	Bijdragen die samenhangen met het internationaal recht	486	1 019	579	444	1 019	579	12	01.43
7.	Uitgaven die samenhangen met de Rijnvaartcommissie	723	758	805	723	758	805	43A	01.43
8.	Consulaire bijstand	1 651	2000	1 830	1 651	2000	1 830	12	01.40
9.	Doelbijdragen	24	117	117	24	117	117	43A	01.40
10.	Bijdrage aan Stichting Organisatie voor het Verbod op Chemische Wapens (OPCW)	–	–	–	5 000	–	–	12	01.43
11.	Subsidie N.A.A.P.	200	200	200	200	200	200	12	01.43
12.	Subsidie Europees Instituut Bestuurskunde	538	519	516	538	519	516	12	01.43
13.	Overige subsidies	204	196	226	204	196	226	12	01.43
Totaal		15 334	16 499	14 940	22 055	17 162	14 118		

HOOFDBELEIDSTERREIN 7. ALGEMEEN BUITENLAND

Artikel 07.01 Personeel en materieel

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Onder dit artikel vallen de apparaatsuitgaven van het postennet. Het betreft de salarissen en sociale lasten van het ambtelijk personeel van themadeskundigen en van het lokale personeel. Daarnaast omvat het de buitenlandvergoedingen aan het ambtelijk personeel, overige vergoedingen en diverse overige personele uitgaven zoals opleidingen. De buitenlandvergoedingen zijn gebaseerd op het Reglement Dienst Buitenlandse Zaken (RDBZ). De uitgaven ten behoeve van het post-actieve personeel zijn opgenomen exclusief Ontwikkelingssamenwerking (zie hiertoe de artikelen 13.06 en 16.01).

De materiële uitgaven hebben betrekking op de uitgaven voor exploitatie en investeringen van de posten in het buitenland zoals huren van kanselarijen, residenties en personeelswoningen, uitgaven ten behoeve van het vervoer op de standplaats, beveiligingsmaatregelen, automatisering en communicatiemiddelen. Tevens worden uitgaven voor fraudebestrijding, alsmede uitgaven die verbonden zijn aan de belangenbehartiging voor Nederlanders in het buitenland ten laste van dit artikelonderdeel gebracht.

De voorlichtingsuitgaven die op dit artikel zijn opgenomen hebben betrekking op de algemene informatievoorziening over het buitenlands beleid van Nederland, de nieuwsvoorziening van het ministerie en de informatie over Nederland in het buitenland. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de voorlichtingsbijlage (bijlage 9).

De Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie (IOB) houdt zich bezig met evaluatie, toetsing en advies van beleid en uitvoering van de uitgaven in het kader van de internationale samenwerking. Voor een uitgebreide toelichting op de diverse onderzoeken wordt verwezen naar het evaluatieprogramma (bijlage 7). In het kader van de accountantscontrole van ontwikkelingssamenwerkingsactiviteiten verstrekt de departementale accountantsdienst (ACD) controleopdrachten aan openbare accountantskantoren. Deze opdrachten hebben betrekking op de controle van eigenbeheerprojecten en worden uitgevoerd door lokale accountantskantoren die aangesloten zijn bij internationaal werkende accountantsorganisaties. Daarnaast hebben de controleopdrachten betrekking op beoordeling van de controlewerkzaamheden die zijn verricht door zogenaamde «huisaccountants» van consultants en uitvoerende organisaties.

Koersverschillen en bankkosten, tenslotte, worden ook op dit artikel verantwoord. Koersverschillen ontstaan bij wijziging van de koers van een valuta in de periode tussen de betaalbaarstelling en de feitelijke uitgave. Naast koersverschillen worden ook de consolidatieverschillen van vreemde valuta ten laste of ten gunste van dit artikel gebracht, alsmede de kosten van het betalingsverkeer via bank en giro.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			813 521	717 402	712 073	711 854	711 854	
– Amendement			– 200	– 200	– 200	– 200	– 200	
– Eerste suppletore wet			29 014	27 142	28 060	26 364	26 364	
– Mutatie			80 369	67 302	74 308	54 690	54 690	
– Stand ontwerp-begroting 2001	79 904	795 334	922 704	**811 646**	814 241	792 708	792 708	792 708
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	36 259	360 907	418 705	368 309	369 486	359 715	359 715	359 715

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		780 461	735 996	730 667	730 448	730 448	
– Amendement gedetineerdenzorg		– 200	– 200	– 200	200	– 200	
– Eerste suppletore wet		29 014	27 142	28 060	26 364	26 364	
– Mutatie		80 369	67 302	74 308	54 690	54 690	
– Stand ontwerp-begroting 2001	737 387	889 644	**830 240**	832 835	811 302	811 302	811 302
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	334 612	403 703	376 746	377 924	368 153	368 153	368 153

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
De mutaties betreffen het saldo van diverse verhogingen en verlagingen als gevolg van technische overboekingen. Daarnaast vinden overhevelingen van artikel 15.01 plaats in het kader van het Balkan Stabiliteitspact en het nieuwe bilaterale OS-landenbeleid. Ook zijn er gelden overgeheveld van artikel 07.02 in verband met de delegatie van het reguliere onderhoud van gebouwen naar de posten. Ten behoeve van de implementatie van het rijksbrede project «Van Beleidsbegroting naar Beleidsverantwoording (VBTB)» wordt het artikel in 2000 en 2001 verhoogd met NLG 3,0 miljoen.

Mutatie
Het grootste gedeelte van de verhoging (NLG 24,5 miljoen in 2000) betreft compensatie voor loon- en prijsontwikkelingen. Verder wordt, in verband met vertragingen in de uitvoering van een aantal activiteiten voor asielbeleid en automatisering in 1999, extra geld meegenomen naar volgende jaren (NLG 46 miljoen in 2000 en NLG 20 miljoen in 2001 en 2002). De vertraging in de implementatie van het asielbeleid is voorname-

lijk veroorzaakt door de tijd die gemoeid is met het werven van personeel. Bij het automatiseringsproject «Geïntegreerd Management Informatiesysteem (GMIS)» is een andere aanpak oorzaak van de vertraging. Het project wordt thans gefaseerd ingevoerd waarbij de leverancier verantwoordelijk is geworden voor de inrichting van het pakket en het bijbehorende maatwerk. De implementatiepartner richt zich vooral op het succesvol introduceren van het pakket in de BZ-organisatie. Hierbij zijn echter wel vertragingen opgetreden.

In het kader van de uitbreiding van het Matra-programma (zie artikel 15.04) wordt vanaf 2001 NLG 1 miljoen toegevoegd voor de versterking van de betrokken ambassades. Voor de uitvoering van het plan van aanpak gedetineerdenzorg wordt in 2000 NLG 0,3 miljoen overgeheveld uit artikel 06.06 en in 2001 NLG 0,4 miljoen.

Ter versterking van het postennet (onder meer het openen van posten in nieuwe of aanstaande lidstaten van de EU en de versterking van de landbouwbehartiging en economische functie van posten) wordt dit artikel op termijn structureel met NLG 25 miljoen verhoogd. Zie beleidsartikel 9 in het algemeen deel van de Memorie van Toelichting.

Tot slot wordt ter stimulering van het publieke debat over het uitbreidingsproces van de EU op Buitenlandse Zaken gewerkt aan de vormgeving van de publiciteits- en voorlichtingscampagne. Hiertoe wordt dit artikel vanaf 2001 verhoogd met een bedrag van NLG 2 miljoen. Zie ook beleidsartikel 5 in het Algemeen Deel van de Memorie van Toelichting.

d. De onderverdeling in artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel		Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
		1999	2000	2001	1999	2000	2001	econ.	funct.
1.	Ambtelijk personeel	258 572	274 831	273 702	258 572	274 831	273 702	11	01.42
2.	Overige personele uitgaven	172 147	182 983	183 041	172 147	182 983	183 041	11	01.42
3.	Post-actief personeel	11 450	18 461	14 261	11 450	18 461	14 261	11	01.42
4.	Materieel	337 635	429 263	324 299	279 671	396 203	342 893	11/52	01.42
5.	Voorlichting	6 776	9 101	8 278	6 776	9 101	8 278	12	01.42
6.	Evaluatie en accountants controle OS	6 703	7 000	7 000	6 708	7 000	7 000	12	01.42
7.	Koersverschillen en bankkosten	2 051	1 065	1 065	2 063	1 065	1 065	12	01.42
Totaal		795 334	922 704	811 646	737 387	889 644	830 240		

e. Kengetallen en overige gegevens

Onderverdeling van de uitgaven ambtelijk personeel (x f 1000)

			Uitgaven
	1999	2000	2001
Uitgezonden personeel	137 078	151 996	151 379
Lokaal personeel	111 383	111 887	111 375
Themadeskundigen	10 111	10 948	10 948
Totaal	258 572	274 831	273 702

Onderstaande tabel geeft voorts enkele kengetallen voor de gemiddelde bezetting en de loonkosten van het personeel op de posten in het buitenland. De uitgaven aan economische steunpunten zijn buiten beschouwing gelaten. De voorgenomen versterking van het postennet is nog niet in de formatiecijfers verwerkt; deze plannen dienen nog uitgewerkt te worden. Tevens zijn de middelen voor de versterking van het Matra-programma niet meegenomen aangezien nog niet is ingevuld hoe vanaf 2001 de betrokken ambassades zullen worden versterkt.

Ramingskengetallen ambtelijk personeel

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Uitgezonden personeel:							
Gemiddelde bezetting in fte's	1 178	1 216	1 181	1 145	1 142	1 142	1 142
Gemiddelde prijs per fte	116 365	124 997	127 755	130 647	130 689	130 251	130 251
Toegelicht begrotingsbedrag (xf1000)	137 078	151 996	150 879	149 591	149 247	148 747	148 747
Themadeskundigen:							
Gemiddelde bezetting in fte's	73	78	78	78	78	78	78
Gemiddelde prijs per fte	138 507	140 358	140 358	140 358	140 358	140 358	140 358
Toegelicht begrotingsbedrag (xf1000)	10 111	10 948	10 948	10 948	10 948	10 948	10 948
Lokaal personeel:							
Gemiddelde bezetting in fte's	1 935	1 880	1 880	1 880	1 880	1 880	1 880
Gemiddelde prijs per fte	55 665	57 599	57 327	57 088	57 088	57 088	57 088
Toegelicht begrotingsbedrag (xf1000)	107 712	108 287	107 775	107 326	107 326	107 326	107 326
Totalen buitenland:							
Gemiddelde bezetting in fte's	3 186	3 174	3 139	3 103	3 100	3 100	3 100
Toegelicht begrotingsbedrag (xf1000)	254 901	271 231	269 602	267 865	267 521	267 021	267 021

De bezetting neemt de komende jaren af als gevolg van de efficiency-operatie. Het aantal themadeskundigen neemt toe in het kader van het bilaterale OS-landenbeleid. De gemiddelde prijs per fte neemt toe als gevolg van herwaarderingen van functies en reguliere en incidentele loonontwikkelingen.

Kostprijsberekening visumverlening					
	1999	2000	2001	2002	2003
Aantal aangevraagde visa (q)	474 190	470 000	470 000	470 000	470 000
Gem. Uitvoeringskosten per visumaanvraag (p)	74,84	79,92	79,72	79,72	79,72
Toegelicht begrotingsbedrag (pxq); x f 1 000	35 488	37 468	37 500	37 500	37 500

Het toegelichte begrotingsbedrag 1999 is gebaseerd op een oude kostprijsberekening uit 1998/99. Afgelopen jaar is het kengetal verder ontwikkeld. Voortaan wordt gebruik gemaakt van bestaande kengetallen voor personeel, huisvesting en materieel. Hiermee wordt het inzicht in de samenhang van de bedrijfsprocessen vergroot, het opstellen van het kengetal vereenvoudigd en de betrouwbaarheid van het kengetal vergroot.

Er is momenteel geen aanleiding om de raming voor de komende jaren bij te stellen. Hierbij moet worden opgemerkt dat politieke, economische en sociale ontwikkelingen altijd van invloed kunnen zijn op de omvang van de visumverlening.

Bij Voorjaarsnota 1999 heeft de regering extra middelen beschikbaar gesteld om de kwaliteit van de visumverlening te verbeteren. Daartoe is in 2000 onder meer een aantal extra visummedewerkers op de posten in het buitenland aangesteld en zijn de opleidingen van de medewerkers op de posten geïntensiveerd.

07.01.02 Overige personele uitgaven

De overige personele uitgaven bestaan voornamelijk uit de buitenland-vergoedingen voor het uitgezonden personeel, als ook diverse uitgaven (zoals uitgaven voor dienstreizen, onkostenvergoedingen aan honoraire consuls en uitgaven voor representatie).

Onderverdeling van de overige personele uitgaven (x f 1000)			
			Uitgaven
	1999	2000	2001
Vergoedingen DBZV	141 124	135 540	135 723
Overige vergoedingen	26 462	42 850	42 350
Diverse overige uitgaven	4 561	4 593	4 968
Totaal	172 147	182 983	183 041

07.01.03 Post-actief personeel

In onderstaande cijfers zijn alle wachtgeld- en uitkeringsregelingen, exclusief Ontwikkelingssamenwerking, van het ministerie verwerkt. De vermelde aantallen zijn gebaseerd op het aantal personen dat een uitkering geniet. De volumecomponent is constant op grond van de veronderstelling dat de instroom in de diverse regelingen zal worden gecompenseerd door uitstroom naar de diverse pensioenregelingen. In de

prijscomponent zijn behalve de verwachte kosten aan uitkeringen ook de aan de Stichting Uitvoeringsinstelling Sociale Zekerheid voor Overheid en onderwijs (USZO) te betalen uitvoerings- en apparaatskosten opgenomen. De meerjarig voor flankerend beleid gereserveerde middelen zijn buiten beschouwing gelaten aangezien deze niet gekoppeld zijn aan een volumecomponent.

Ramingskengetallen post-actief personeel

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Aantallen post-actieven	179	192	192	192	192	192	192
Gemiddelde kosten	53 005	58 646	58 646	58 646	58 646	58 646	58 646
Toegelicht begrotingsbedrag (xf1000)	9 488	11 260	11 260	11 260	11 260	11 260	11 260

07.01.04 Materieel

In onderstaande tabellen worden de uitgaven aan automatisering, datacommunicatie en telecommunicatie ten behoeve van het departement en de posten gerelateerd aan het totaal aantal fte's (uitgezonden en departementale ambtenaren en lokaal personeel).

Ramingskengetallen automatisering, datacommunicatie en telecommunicatie; beheer

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Gemiddelde bezetting in fte's	3 186	5 024	4 956	4 835	4 812	4 774	4 774
Gemiddelde uitgaven per fte	6 372	4 207	4 707	4 825	4 848	4 887	4 887
Toegelicht begrotingsbedrag (xf1000)	20 301	21 137	23 330	23 330	23 330	23 330	23 330

Ramingskengetallen automatisering, datacommunicatie en telecommunicatie; investeringen

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Gemiddelde bezetting in fte's	3 186	5 024	4 956	4 835	4 812	4 774	4 774
Gemiddelde uitgaven per fte	22 034	25 590	12 496	12 808	12 870	12 972	12 972
Toegelicht begrotingsbedrag (xf1000)	70 200	128 563	61 928	61 928	61 928	61 928	61 928

De exploitatie- en onderhoudsuitgaven ten behoeve van de huidige automatiseringssystemen vertonen een lichte stijging. Deze stijging houdt met name verband met de veroudering van het systeem van satelliet-verbindingen. De gemiddelde investeringsuitgaven per fte stijgen in 2000 aanzienlijk. Dit heeft te maken met de uitvoering binnen het GMIS van het deelproject Pygmalion (architectuur en infrastructuur waaronder uitrol nieuwe PC's en programmatuur voor kantoorautomatisering), dat volgens planning grotendeels in 2000 zal worden uitgevoerd.
De hieronder weergegeven kengetallen hebben betrekking op de naar de posten gedecentraliseerde budgetten voor onder andere onderhoud, inventaris, huren dienstwoningen, beveiliging en dienstauto's gerelateerd aan het totaal aantal fte's (uitgezonden en departementale ambtenaren en lokaal personeel).

Ramingskosten materieel							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Gemiddelde bezetting in fte's	3 186	5 024	4 956	4 835	4 812	4 774	4 774
Gemiddelde uitgaven per fte	33 853	30 900	31 069	31 420	31 386	31 636	31 636
Toegelicht begrotingsbedrag (xf1000)	102 880	155 244	153 980	151 916	151 029	151 029	151 029

De sterke stijging van de totale materiële uitgaven houdt onder meer verband met de delegatie van het reguliere onderhoud naar de posten. Daarnaast zijn vanaf 2000 de uitgaven voor huren dienstwoningen (excl. ambtswoningen) meegenomen in het toegelichte begrotingsbedrag.

Naast eigendom wordt de huisvesting op de posten in belangrijke mate via huur gerealiseerd. Het ministerie heeft daarbij te maken met sterk stijgende huurlasten, hetgeen bijdraagt aan het streven om geleidelijk meer panden aan te kopen (mits bedrijfseconomisch verantwoord). Dit streven komt in de cijfers nog niet tot uitdrukking. In totaal worden 1072 dienstwoningen (waarvan 72 ambtswoningen) en 102 kanselarijen gehuurd. De gemiddelde huurkosten van dienstwoningen (inclusief ambtswoningen) zijn in 2000 ten opzichte van 1999 gestegen van NLG 66 000 naar NLG 70 000 per jaar. De huurlasten van een kanselarij bedragen gemiddeld NLG 245 000. De totale huurlasten zullen in 2000 stijgen tot ruim NLG 100 miljoen. Oorzaken hiervan zijn de internationaal sterk stijgende huren en de koersontwikkelingen van de dollar (veel huren zijn in dollars vastgesteld).

Artikel 07.02 Gebouwen buitenland

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Dit artikelonderdeel heeft betrekking op de materiële uitgaven voor de investeringen ten behoeve van de Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland. Onder dit artikelonderdeel vallen in hoofdlijn twee soorten investeringen:

- Bouwkundige projecten: hiertoe behoren groot onderhoud, renovatie, nieuwbouw en koop. Tot bouw en koop wordt besloten indien dat in meerjarig perspectief bedrijfseconomisch verantwoord is.
- Inrichting: dit betreft onder andere investeringen die noodzakelijk zijn om de eigendomspanden (kantoren en woningen) in een goede staat te houden.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			86 862	85 962	73 562	73 562	73 562	
– Eerste suppletore wet			9 500	– 11 200	– 24 900	– 24 900	– 24 900	
– Mutatie			7 006	39 583	49 511	2000	2000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	22 806	151 823	103 368	**114 345**	98 173	50 662	50 662	50 662
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	10 349	68 894	46 906	51 887	44 549	22 989	22 989	22 989

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		101 206	93 383	77 906	77 906	77 906	
– Eerste suppletore wet		9 500	– 11 200	– 24 900	– 24 900	– 24 900	
– Mutatie		– 15 900	34 900	67 100	7 000	7 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	84 791	94 806	**117 083**	120 106	60 006	60 006	60 006
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	38 476	43 021	53 130	54 502	27 230	27 230	27 230

Codering Econ: 52
Func: 01.42

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
De opbrengsten van de verwachte verkopen van de kanselarij in Ankara, alsmede de residenties in Mexico Stad en Montréal in 2001 worden conform afspraken met het Ministerie van Financiën aan de begroting van Buitenlandse Zaken toegevoegd. Daarnaast is sprake van technische overboekingen in verband met bouwkundige investeringen op posten die het gevolg zijn van het Balkan Stabiliteitspact, het OS-landenbeleid en het asiel- en migratiebeleid. Verder wordt een bedrag van NLG 24,9 miljoen overgeheveld naar artikel 06.01 en artikel 07.01 in verband met delegatie van het reguliere onderhoud naar de posten en instelling van twaalf regionale steunpunten Technische Zaken die de posten begeleiden. Zie ook de bedrijfsvoeringsparagraaf in het algemeen deel van de Memorie van Toelichting.

Mutatie
De vermelde mutatie heeft de volgende oorzaken. Een structurele toevoeging van NLG 7 miljoen betreft prijsbijstelling voor bouwkundige projecten, klein onderhoud en inrichting. Daarnaast is op uitgavenniveau

sprake van het doorschuiven van gelden van 1999 en 2000 naar latere jaren vanwege opgelopen vertragingen in de uitvoering van enkele bouwkundige projecten in 1999 en de wens om een meer gelijkmatig beeld in de beschikbare begrotingsmiddelen te realiseren.

e. Kengetallen en overige gegevens

De veranderende omstandigheden op de posten leiden tot een voortdurend wijzigende huisvestingsvraag. De verhuizing van de ambassade in Duitsland van Bonn naar Berlijn vormt daarvan een prominent voorbeeld. Vooraanstaande Nederlandse architecten geven vorm aan de Nederlandse acte de présence in de Duitse hoofdstad. In Londen moest door het aflopen van het bestaande huurcontract worden omgezien naar een nieuwe ambtswoning. Andere posten kennen als gevolg van gewijzigde politieke ontwikkelingen acute veiligheidsproblemen.

De ervaring van de afgelopen jaren leert dat het ministerie jaarlijks op gemiddeld twee van de drie posten bezig is een huisvestingsvraagstuk op te lossen. Dat kan de nieuwbouw van een ambassade zijn, de verhuizing van een residentie of de verbouwing van een personeelswoning. Veel projecten kennen daarbij een looptijd van meer dan een jaar, met als gevolg dat de doorlooptijd meerdere begrotingsjaren kan beslaan. Jaarlijks gaat het dus om circa 30 nieuwe projecten, hetgeen overeenkomt met een op de tien kanselarijen en ambtswoningen.

Ramingkengetallen bouwkundige projecten (bedragen x NLG 1 miljoen)
Totale financiële omvang van het project:

	< 1 mln.	1–5 mln	5–15 mln.	>15 mln.	Totaal
Realisatie 1999					
Aantal projecten	43	43	12	4	102
Toegelicht begrotingsbedrag	8	30	17	3	58
Raming 2000					
Aantal projecten	36	45	15	8	104
Toegelicht begrotingsbedrag	5	18	24	37	84
Raming 2001					
Aantal projecten	30	40	13	8	91
Toegelicht begrotingsbedrag	5	17	26	59	107

Deze tabel schetst een beeld van de geraamde uitgavenontwikkeling van de *lopende* projecten. De tabel maakt zichtbaar dat jaarlijks meer wordt uitgegeven per lopend project. Werd in 1999 nog gemiddeld NLG 0,6 miljoen per project uitgegeven, in 2001 zal dat naar verwachting gemiddeld NLG 1,1 miljoen zijn. Betalingen op enkele grote projecten (zoals de ambassade Berlijn en de residentie Londen), maar ook een groot internationaal beveiligingsproject vormen oorzaken naast een sterke internationale kostenstijging in de onroerendgoedmarkt en de bouw. Daarnaast speelt de koersontwikkeling van de dollar een rol.

Ontwikkeling projectuitgaven per BZ-medewerker op de posten							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Aantal medewerkers	3 433	3 434	3 412	3 390	3 387	3 387	3 387
Uitgaven per medewerker (NLG, afgerond op duizendtallen)	17 000	24 000	31 000	32000	14 000	14 000	14 000
Totale projectuitgaven (NLG miljoen)	59	84	107	110	49	49	49

Uit bovenstaande tabel kunnen de gemiddelde projectkosten niet goed worden afgeleid: de doorlooptijd maakt dat de meeste projecten 2 of 3 jaren «meetellen». De kosten van afgesloten projecten vormen dan een betere indicator. In 1999 werden 23 projecten afgesloten met een uitgavenniveau van in totaal NLG 50 miljoen. In 2000 zullen naar verwachting 24 projecten worden afgesloten met een totaalbedrag van NLG 71 miljoen. Het aantal medewerkers is overigens inclusief de technische attachés.

Als gevolg van de extra middelen die in 1998 aan de DGB-begroting zijn toegevoegd voor achterstallig onderhoud, het ambitieuze bouwproject te Berlijn en de toegekende eindejaarsmarge zijn in 1999 en 2000 vele projecten gestart, die in latere jaren tot uitgaven zullen leiden. Deze middelen zullen naar verwachting eind 2002 uitgeput zijn, zodat een terugval in het beschikbare budget verwachtbaar is.

Daarnaast is in 2000 een grootschalig beveiligingsproject op de posten opgestart. Het zwaartepunt van de uitgaven voor dit project zal eveneens in 2001 en 2002 vallen. Het grotere gewicht van de beveiliging – met hoge investeringsuitgaven in de jaren 2001–2003 – komt goed tot uitdrukking in deze tabel.

Ontwikkeling uitgaven beveiliging op de posten							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Aantal medewerkers	3 433	3 434	3 412	3 390	3 387	3 387	3 387
Uitgaven per medewerker (NLG, afgerond op duizendtallen)	4 000	6 000	10 000	12000	8 000	5 000	5 000
Uitgaven exploitatie (NLG miljoen)	11,9	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5
Uitgaven investeringen (NLG miljoen)	3,5	7,5	20,8	27,5	13,5	3,5	3,5
Uitgaven totaal (NLG miljoen)	15,4	20	33,3	40	26	16	16

In 2000 is het onderhoud van de eigendomspanden verder gedelegeerd naar de posten. Daarbij zijn de middelen ook aanzienlijk verruimd. In totaal is voor het planmatig onderhoud vanaf 2000 structureel NLG 12 miljoen gereserveerd voor 230 eigendomspanden (waarvan 43 kanselarijen en 73 ambtswoningen).

Artikel 07.03 Staatsbezoeken en roulerende voorzitterschappen

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

De uitgaven hebben betrekking op inkomende en uitgaande, het openbaar belang dienende bezoeken van leden van het Koninklijk Huis, staatshoofden, minister-presidenten en hun delegaties. De raming heeft het karakter

van een stelpost omdat het programma van bezoeken voor het grootste deel nog onbekend is. Daarnaast worden ook de uitgaven die samenhangen met roulerende voorzitterschappen op dit artikel verantwoord. Nederland zal in 2001 Voorzitter zijn van de WEU; daarnaast streeft Nederland naar het voorzitterschap van de OVSE in 2003.

Op dit artikel worden ook de uitgaven verantwoord die samenhangen met internationale conferenties, zoals huur, personele en logistieke uitgaven. Al dan niet voortvloeiende uit verdragsverplichtingen zal Nederland regelmatig als gastland moeten optreden, danwel een bijdrage moeten leveren aan elders te houden conferenties.

b. De cijfers

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		7 060	7 060	7 060	7 060	7 060	
– Eerste suppletore wet		940	440	440	440	440	
– Mutatie			3 000	5 000	20 000	3 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	6 663	8 000	**10 500**	12 500	27 500	10 500	10 500
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	3 024	3 630	4 765	5 672	12 479	4 765	4 765

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
De ophoging houdt verband met de toename van staatsbezoeken en het eigen programma van de Prins van Oranje.

Mutatie
De verhoging in 2001 heeft betrekking op de kosten van het Nederlandse Voorzitterschap van de WEU in 2001 (NLG 3 miljoen). Het eventuele OVSE-voorzitterschap in 2003 brengt ook kosten met zich mee (NLG 5 miljoen in 2002, NLG 20 miljoen in 2003 en NLG 3 miljoen in 2004).

d. De onderverdeling in artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	econ.	funct.
1. Staatsbezoeken	3 684	4 000	3 500	12	01.1
2. Voorzitterschappen	–	–	3 000	12	01.40
3. Conferenties	2 979	4 000	4 000	12	01.40
Totaal	6 663	8 000	10 500		

Artikel 07.04 Indexering lonen en prijzen HGIS en nader te verdelen middelen

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Dit artikel bevat een voorziening die bestemd is voor de budgettaire dekking van loon- en prijsontwikkelingen alsmede van thans niet voorzienbare ontwikkelingen binnen de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS).

b. De cijfers

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		48 881	92 799	138 794	183 806	183 806	
– Mutatie		– 36 220	– 22 347	– 8 715	6 267	63 001	
– Stand ontwerp-begroting 2001	0	12 661	**70 452**	130 079	190 073	246 807	306 807
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	0	5 745	31 970	59 027	86 251	111 996	139 223

Codering Econ: 01
Func: 01.40

c. De toelichting bij de cijfers

Mutatie
De mutatie is het saldo van enerzijds een structurele ophoging van de reservering op dit artikel en anderzijds de uitdeling van de (eerste) tranche 2000 voor loon- en prijsbijstelling, koersontwikkelingen en onvoorzien naar diverse HGIS-begrotingen, waaronder enkele artikelen op de begroting van Buitenlandse Zaken.

Artikel 07.05 Adviesraad

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

De adviestaak ten behoeve van het buitenlands beleid wordt uitgevoerd door de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV). De grondslag voor het artikel wordt geboden door de wet op de AIV, die op 14 april 1998 in het Staatsblad (1998, Stb. 209) is verschenen.

b. De cijfers

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		1 113	1 113	1 113	1 113	1 113	
– Eerste suppletore wet		– 163	– 163	– 163	– 163	– 163	
– Stand ontwerp-begroting 2001	603	950	**950**	950	950	950	950
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	274	431	431	431	431	431	431

Codering Econ: 12
Func: 01.43

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
De hoeveelheid werk en de daarmee verbonden kosten van de Adviesraad (AIV) is in hoge mate afhankelijk van de adviesaanvragen die aan AIV zullen worden voorgelegd door de betrokken bewindslieden of het parlement. Benodigde budget is derhalve niet eenvoudig voorspelbaar. Voorlopig wordt het artikel neerwaarts aangepast.

HOOFDBELEIDSTERREIN 8. EUROPESE UNIE

Artikel 08.01 Vierde eigen middel

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

De begroting van de Europese Unie wordt vrijwel geheel uit eigen middelen gefinancierd. De lidstaten besluiten met unanimiteit over de hoogte ervan. In het Eigen Middelenbesluit ligt het toegestane maximum aan eigen middelen waarover de EU mag beschikken vast. Dit wordt het Eigen Middelenplafond genoemd. Dit plafond geldt als absoluut maximum. Het plafond wordt uitgedrukt als percentage van het gezamenlijke BNP van de lidstaten (1.27% EU-BNP). De ramingen voor 2001 zijn gebaseerd op het voorontwerp van de EU-begroting voor 2001. Voor de meerjarenramingen wordt verwezen naar bijlage 9 van de Miljoenennota 2001.

De eigen middelen van de EU bestaan uit 4 componenten namelijk:
- landbouwheffingen die in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid worden opgelegd;
- douanerechten die worden geheven op basis van het gemeenschappelijk douanetarief;
- het derde eigen middel: een percentage van de BTW-middelen dat de lidstaten afdragen;
- het vierde eigen middel: een bepaald percentage van het BNP van de lidstaten.

Het vierde eigen middel heeft een aanvullend karakter en fungeert als sluitpost van de inkomstenkant van de EU-begroting. De hoogte van het vierde eigen middel is derhalve direct gerelateerd aan de hoogte van de drie overige eigen middelen van de EU-begroting.

Dit artikel maakt als enige artikel van de begroting van Buitenlandse Zaken geen deel uit van de HGIS.

b. De cijfers

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		5 048 000	5 509 000	6 996 000	7 128 000	8 606 000	
– Eerste suppletore wet		– 516 000	– 352000	– 367 000	– 387 000	– 385 000	
– Mutatie		– 623 000	– 512 000	89 000	– 70 000	– 93 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	3 698 620	3 909 000	**4 645 000**	6 718 000	6 671 000	8 128 000	8 315 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	1 678 361	1 773 827	2 107 809	3 048 495	3 027 168	3 688 326	3 773 182

Codering Econ: 43G
Func: 01.43

c. De toelichting bij de cijfers

Mutatie en eerste suppletore wet
De mutatie is ten eerste het gevolg van het feit dat de EU-begroting voor het jaar 2000 uiteindelijk lager is vastgesteld dan aanvankelijk verwacht. In de tweede plaats zijn de overige afdrachten aan de EU, als gevolg van de hoge economische groei, hoger uitgevallen dan geraamd. Hierdoor zijn de afdrachten in het kader van het vierde eigen middel neerwaarts bijgesteld. Het vierde eigen middel is de sluitpost van de EU-begroting.

Artikel 08.02 Europees Ontwikkelingsfonds

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de verplichtingen verantwoord inzake het Nederlandse aandeel in het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF) zoals vastgelegd in de opeenvolgende financiële protocollen behorende bij de Lomé Conventie.

De Lomé Conventie is een samenwerkingsovereenkomst tussen de landen van de Europese Unie en 71 landen in Afrika, het Caraïbisch gebied en de Stille Oceaan (ACS-landen). Aan de Conventie is een financieel protocol gekoppeld waarmee programma's en projecten in de ACS-landen worden gefinancierd. Bij de tussentijdse herziening in 1995 van de vierde Lomé Conventie werd de achtste aanvulling van het EOF goedgekeurd. Deze middelen zijn nog niet uitgeput.

Vanaf september 1998 zijn onderhandelingen gevoerd over de opvolger van de Lomé Conventie. In februari 2000 werd een akkoord bereikt over een nieuwe «ACS-EG Partnerschapsovereenkomst», die een looptijd heeft van 20 jaar. Deze werd in juni 2000 te Cotonou ondertekend (zie ook beleidsartikel 7 in het algemeen deel van de Memorie van Toelichting). Voor de eerste vijf jaar van de looptijd van de Partnerschapsovereenkomst is een bedrag van 13,5 miljard euro ter beschikking gesteld door de lidstaten. Op dit bedrag zal in de begroting voor 2001 nog geen beroep behoeven te worden gedaan, gezien de nog beschikbare gelden uit het achtste Europese Ontwikkelingsfonds. Bovendien valt niet te verwachten dat voor 2002 een voldoende aantal landen de Overeenkomst zal hebben geratificeerd (de nieuwe Overeenkomst treedt pas in werking wanneer 2/3 van de ACS-landen en alle EU-lidstaten de ratificatie-procedure hebben voltooid).

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			0	0	0	0	0	
– Stand ontwerp-begroting 2001	1 964 945	0	0	**0**	0	0	0	0
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	891 653	0	0	0	0	0	0	0

Opbouwuitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		269 300	269 300	269 300	269 300	269 300	
– Eerste suppletore wet		– 31 493					
– Mutatie			– 26 597				
– Stand ontwerp-begroting 2001	176 937	237 807	**242 703**	269 300	269 300	269 300	269 300
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	80 291	107 912	110 134	122 203	122 203	122 203	122 203

Codering Econ: 63G
Func: 01.53

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore begroting
In het jaar 2000 zal de Europese Commissie voor de hulp aan de landen waarmee de overeenkomst van Lomé is gesloten (ACS-landen) met name putten uit het 8e Europees Ontwikkelings Fonds. Naar verwachting zal de afroep NLG 31,5 miljoen lager zijn dan het huidige begrotingsbedrag als gevolg van structurele achterstanden bij de Europese Commissie bij het uitputten van de financiële enveloppe.

Mutatie
De verlaging in 2001 hangt samen met achterstanden bij de Europese Commissie bij het uitputten van de financiële enveloppe. Nederland heeft veelvuldig op dit probleem gewezen, en zal dit ook blijven doen.

HOOFDBELEIDSTERREIN 9. VEILIGHEID, MENSENRECHTEN, CONFLICTBEHEERSING EN DEMOCRATISERING

Artikel 09.01 Veiligheidsbeleid

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

09.01.01 Programma Ondersteuning Buitenlands Beleid (POBB)

Ten laste van het POBB worden activiteiten gefinancierd die het buitenlands beleid ondersteunen met betrekking tot vrede en veiligheid, stabiliteit en mensenrechten, democratisering en goed bestuur, conflictpreventie, bevordering van multilaterale samenwerking, verbetering bilaterale betrekkingen, internationale juridische en justitiële samenwerking.

09.01.02 Overige uitgaven

Onder dit artikelonderdeel vallen diverse uitgaven. Het gaat hierbij onder meer om de bijdrage aan de operationele uitgaven van de European Union Monitoring Mission (EUMM).

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			20 323	20 267	18 967	18 967	18 967	
– Eerste suppletore wet			– 1 496	– 246				
– Mutatie			– 100	8 700	– 100	– 100	– 100	
– Stand ontwerp-begroting 2001	949	8 272	18 727	**28 721**	18 867	18 867	18 867	18 867
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	431	3 754	8 498	13 033	8 561	8 561	8 561	8 561

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		20 323	20 267	18 967	18 967	18 967	
– Eerste suppletore wet		– 1 496	– 246				
– Mutatie		– 100	8 700	– 100	– 100	– 100	
– Stand ontwerp-begroting 2001	6 808	18 727	**28 721**	18 867	18 867	18 867	18 867
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	3 089	8 498	13 033	8 561	8 561	8 561	8 561

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
De verlagingen betreffen incidentele overhevelingen ten behoeve van de personele versterking van de PV EU en van activiteiten op het gebied van voorlichting en communicatie.

Mutatie
De per saldo verhoging in 2001 heeft met name betrekking op de bijdrage aan de ontmanteling van kerncentrales in Oost-Europa (NLG 8,8 miljoen in 2001). Daarnaast is er een structurele verlaging in verband met een overboeking naar het Ministerie van Justitie voor de beveiliging van de woningen van rechters die bij het Joegoslavië-tribunaal werkzaam zijn.

d. De onderverdeling in artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel		Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
		1999	2000	2001	1999	2000	2001	econ.	funct.
1.	POBB	5 950	17 234	27 284	5 361	17 234	27 284	43G	01.43
2.	Overige uitgaven	2 322	1 493	1 437	1 447	1 493	1 437	12/43G	01.43
Totaal		8 272	18 727	**28 721**	6 808	18 727	**28 721**		

Artikel 09.02 Contributies

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

09.02.01 Aandeel in het civiel budget van de Noordatlantische Raad (NAVO)

Uit hoofde van het Nederlands lidmaatschap van de NAVO draagt ons land voor een vastgesteld percentage (2,75%) bij aan het civiel budget. De regering zet in op een reële nulgroei van dit civiel budget. Daarnaast is in dit artikel opgenomen de bijdrage aan de kosten van de nieuwbouw van het hoofdkwartier van de NAVO.

09.02.02 Aandeel in de kosten van de West-Europese Unie (WEU)

Uit hoofde van zijn lidmaatschap draagt Nederland voor 6,15% bij in de WEU begroting. De Nederlandse inzet is een reële nulgroei van de WEU begroting.

09.02.03 Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE)

De Nederlandse bijdrage in de reguliere kosten van de OVSE bedraagt 3,55%, in de kosten van grootschalige missies 4,07%.

09.02.04 Verdragsorganisatie voor het Verbod op Chemische Wapens (OPCW)

Het Nederlandse aandeel in de contributie in 2000 bedraagt 1,641%.

09.02.05 Verdragsorganisatie van het Alomvattend Kernstopverdrag (CTBTO)

In 1996 is de voorbereidende commissie (PrepCom) van de Verdragsorganisatie van het Alomvattend Kernstopverdrag (CTBTO) opgericht. Het CTBTO zelf treedt in werking wanneer 44 specifieke staten het verdrag hebben geratificeerd. Het Nederlandse aandeel in de financiering van de PrepCom bedraagt 1,638%. De regering hecht veel belang aan de opbouw van een netwerk van meetstations ter verificatie van de naleving van het CTBTO.

b. De cijfers

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		26 414	27 414	27 414	27 414	27 414	
– Mutatie		1 429	5 546	10 042	10 042	10 042	
– Stand ontwerp-begroting 2001	25 011	27 843	**32 960**	37 456	37 456	37 456	37 456
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	11 349	12 635	14 957	16 997	16 997	16 997	16 997

c. De toelichting bij de cijfers

Mutatie
De per saldo verhogingen hangen met name samen met de bijdrage aan de kosten van het nieuwe NAVO-hoofdkwartier (NLG 2,5 miljoen in 2001 en NLG 7 miljoen in de jaren 2002–2004) en de kosten inzake de uitzending van personeel voor OVSE-missies, met name in de Balkan.

d. De onderverdeling in artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel		Uitgaven			Codering	
		1999	2000	2001	econ.	funct.
1.	NAVO	9 167	9 675	11 693	43G	01.43
2.	WEU	2 592	2 822	2 822	43G	01.43
3.	OVSE	7 201	12 173	12 073	43G	01.43
4.	OPCW	3 745	246	2 046	12	01.43
5.	CTBTO	2 306	2 927	4 326	43G	01.43
Totaal		25 011	27 843	**32 960**		

Artikel 09.03 Mensenrechten, Vredesopbouw en Goed Bestuur

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden uitgaven verantwoord met betrekking tot mensenrechten, vredesopbouw en goed bestuur. In aanmerking komen de landen die zijn geselecteerd voor een structurele hulprelatie en de landen die zijn geselecteerd voor dit themaspecifieke instrument. Daarnaast kunnen activiteiten worden gesteund via non-gouvernementele kanalen in landen waar het per capita inkomen de USD 2000 per jaar niet overschrijdt.

Activiteiten op het terrein van mensenrechten die voor financiering in aanmerking komen dienen gericht te zijn op bescherming van de mensenrechten, het bevorderen van de mensenrechtensituatie en op institutionele versterking van nationale mensenrechtencommissies en NGO's (lokaal, nationaal, regionaal of internationaal).

Activiteiten op het terrein van goed bestuur komen in aanmerking voor financiering onder artikel 09.03 indien ze gericht zijn op: het bevorderen van participatie van de bevolking in het bestuur, het bevorderen van transparant bestuur, het bevorderen van goed bestuur door recht en de opbouw van een rechtsstaat, het vergroten van de effectiviteit van bestuur.

Vredesopbouw is vooral gericht op de herbouw van een samenleving na een gewapend conflict. Ruwweg kan een onderscheid worden gemaakt tussen drie soorten activiteiten: activiteiten gericht op het voorkomen van conflicten, activiteiten die tot doel hebben bij te dragen aan het oplossen van een conflict en interventies die beogen in een post-conflict situatie het fragiele vredesproces te consolideren.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			67 000	67 000	67 000	67 000	67 000	
– Nota van wijziging			118 619	118 619	118 619	118 619	118 619	
– Eerste suppletore wet			5 585					
– Mutatie			30 840	30 840	30 840	30 840	30 840	
– Stand ontwerp-begroting 2001	19 601	80 127	222 044	**216 459**	216 459	216 459	216 459	216 459
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	8 895	36 360	100 759	98 225	98 225	98 225	98 225	98 225

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		67 000	67 000	67 000	67 000	67 000	
– Nota van wijziging		118 619	118 619	118 619	118 619	118 619	
– Eerste suppletore wet		5 585					
– Mutatie		30 840	30 840	30 840	30 840	30 840	
– Stand ontwerp-begroting 2001	60 852	222 044	**216 459**	216 459	216 459	216 459	216 459
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	27 613	100 759	98 225	98 225	98 225	98 225	98 225

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
De incidentele verhoging dient ter compensatie van de vertraging die in 1999 is opgelopen bij ambassadeprojecten op het terrein van goed bestuur, mensenrechten en vredesopbouw.

Mutatie
In het kader van de hernieuwde samenwerking met Indonesië worden activiteiten op het gebied van goed bestuur gestart. Het betreft met name de Nederlandse deelname aan het programma «Partnership for governance reform» van de Indonesische overheid met NGO's en enkele donoren. Zie ook beleidsartikel 6 van het algemeen deel van de Memorie van Toelichting.

d. De onderverdeling in artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering					
Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	econ.	funct.
1. Mensenrechten	22 889	31 965	27 500	43G	01.52
2. Vredesopbouw en goed bestuur	37 963	190 079	188 959	43G	01.52
Totaal	60 852	222 044	216 459		

Artikel 09.04 Noodhulp

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden verplichtingen en uitgaven verantwoord die betrekking hebben op humanitaire hulp en eerste aanzetten tot rehabilitatie. Het kan daarbij gaan om noodsituaties met een natuurlijke oorzaak of die het gevolg zijn van menselijk handelen. In het laatste geval is vaak sprake van een gewelddadig conflict.

09.04.01 Noodhulp ten behoeve van ontwikkelingslanden

Hulp vindt in het algemeen plaats door het beschikbaar stellen van financiële bijdragen aan de programma's van internationale organisaties en aan projecten van niet-gouvernementele organisaties. Andere hulpvormen zijn het beschikbaar stellen van transportcapaciteit via het ministerie van Defensie of de detachering van personeel.

09.04.02 Noodhulp niet-DAC landen

Het gaat hierbij om activiteiten die beogen de humanitaire gevolgen van de maatschappelijke, politieke en economische transformatie op te vangen, alsmede om acute noodhulp in het kader van natuurrampen of gewelddadige conflicten.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			390 000	395 000	405 000	430 000	430 000	
– Nota van wijziging			– 180 000	– 180 000	– 180 000	– 180 000	– 180 000	
– Eerste suppletore wet			– 15 000					
– Mutatie			– 11 000					
– Stand ontwerp-begroting 2001	9 013	557 564	184 000	**215 000**	225 000	250 000	250 000	250 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	4 090	253 012	83 496	97 563	102 101	113 445	113 445	113 445

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		390 000	395 000	405 000	430 000	430 000	
– Nota van wijziging		– 180 000	– 180 000	– 180 000	– 180 000	– 180 000	
– Amendement		– 15 000					
– Mutatie		– 11 000					
– Stand ontwerp-begroting 2001	554 190	184 000	**215 000**	225 000	250 000	250 000	250 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	251 480	83 496	97 563	102 101	113 445	113 445	113 445

c. De toelichting op de cijfers

Amendement eerste suppletore wet
In verband met het amendement Verhagen heeft een budgetoverheveling plaatsgevonden naar het nieuwe artikel 09.07 Ontmijningsfonds.

Mutatie
Ten behoeve van het nieuwe artikel 09.07 Ontmijningsfonds wordt voor 2000 additioneel NLG 15 miljoen overgeheveld (maakt in totaal NLG 30 miljoen). Daarnaast wordt in verband met de overstromingen in Roemenië en Hongarije en de hulpverlening aan de slachtoffers van de oorlog in Tsetsjenië eenmalig een bedrag van NLG 4 miljoen toegevoegd aan het budget voor Noodhulp voor niet-DAC landen.

d. De onderverdeling in artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel		Uitgaven			Codering	
		1999	2000	2001	econ.	funct.
1.	Noodhulp t.b.v ontwikkelingslanden	541 514	170 000	205 000	43G	01.52
2.	Noodhulp niet ODA	12 676	14 000	10 000	43G	01.52

Artikel 09.05 VN-vluchtelingenprogramma's

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

09.05.01 Bijdrage Hoge Commissariaat voor vluchtelingen (UNHCR)

Op dit artikelonderdeel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord inzake de vrijwillige bijdragen aan het Hoge Commissariaat voor Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR). Nederland ondersteunt het werk van het Hoge Commissariaat op diverse wijzen. In eerste instantie wordt de belangrijke rol die UNHCR speelt bij de opbouw en versterking van opvang en bescherming in geval van humanitaire crises, versterkt met jaarlijkse algemene financiële bijdragen.

09.05.02 Bijdrage voor hulp aan Palestijnse vluchtelingen (UNRWA)

Op dit artikelonderdeel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord inzake de vrijwillige bijdragen aan de United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA). Dit agentschap van de Verenigde Naties verleent sinds 1949 onderwijs, medische zorg, sociale en humanitaire hulp aan Palestijnse vluchtelingen in de door Israël bezette gebieden, Libanon, Jordanië en Syrië. De akkoorden van Oslo (1993 en 1995) voorzien weliswaar in de bespreking van de vluchtelingenkwestie in het kader van de finale status onderhandelingen tussen Israël en de Palestijnen, maar zolang geen politieke oplossing is gevonden, blijft UNRWA een essentiële rol spelen in de opvang en verzorging van de vluchtelingen.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			58 500	58 500	58 500	58 500	58 500	
– Mutatie			17 500	17 500	17 500	17 500	17 500	
– Stand ontwerp-begroting 2001	63 006	4 506	76 000	**76 000**	76 000	76 000	76 000	76 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	28 591	2 045	34 487	34 487	34 487	34 487	34 487	34 487

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		58 500	58 500	58 500	58 500	58 500	
– Mutatie		17 500	17 500	17 500	17 500	17 500	
– Stand ontwerp-begroting 2001	63 006	76 000	**76 000**	76 000	76 000	76 000	76 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	28 591	34 487	34 487	34 487	34 487	34 487	34 487

c. De toelichting bij de cijfers

Mutatie
Sinds 1998 is de Nederlandse bijdrage aan de UNHCR niet meer verhoogd. De afgelopen drie jaar is echter wel gebleken dat, met name waar het de langdurige en «vergeten» crises betreft, de UNHCR vaak op de grenzen van de financiële mogelijkheden stuit. De grote afslankingsoperatie die in deze jaren heeft plaatsgevonden heeft het de UNHCR bovendien niet gemakkelijker gemaakt. Er is daarom besloten tot verhoging van de Nederlandse bijdrage met NLG 12,5 miljoen per jaar.

De vaste vrijwillige bijdrage aan UNRWA van NLG 11 miljoen is de afgelopen jaren ongewijzigd gebleven. Wel is in 1997 en 1999 respectievelijk NLG 2 en 4,5 miljoen verstrekt om de ergste financiële nood te lenigen. De UNRWA heeft daarbij de afgelopen jaren strikte bezuinigingsmaatregelen moeten nemen. Gezien het belang van de UNRWA voor het vredesproces in de regio, is de reguliere vrijwillige bijdrage voor deze organisatie met NLG 5 miljoen verhoogd.

d. De onderverdeling in artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering					
Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	econ.	funct.
1. Bijdrage Hoge Commissariaat voor Vluchtelingen (UNHCR)	47 500	60 000	60 000	43G	01.53
2. Bijdrage organisatie voor hulp aan Palestijnse vluchtelingen (UNRWA)	15 506	16 000	16 000	43G	01.53
Totaal	63 006	76 000	76 000		

Artikel 09.06 Vredesfonds

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Uit het nieuw opgerichte vredesfonds kan een bijdrage worden geleverd aan vredesoperaties door ontwikkelingslanden en aan formele en informele vredesdialogen. Het vredesfonds werd ingesteld naar aanleiding van het amendement Koenders (Nr. 27 162 nr. 5) bij de behandeling van de eerste suppletore begroting 2000. Het vredesfonds wordt gefinancierd vanuit het non-ODA deel van de HGIS. Zie ook beleidsartikel 2 in het algemeen deel van de Memorie van Toelichting.

b. De cijfers

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		–	–	–	–	–	
– Amendement Koenders		15 000					
– Mutatie			15 000	15 000	15 000	15 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	–	15 000	**15 000**	15 000	15 000	15 000	15 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	–	6 807	6 807	6 807	6 807	6 807	6 807

Codering Econ: 43G
Func: 01.43

c. De toelichting bij de cijfers

Amendement Koenders/mutatie
Voor het nieuw op te richten vredesfonds is conform het amendement Koenders structureel NLG 15 miljoen beschikbaar.

Artikel 09.07 Ontmijningsfonds

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden voor 2000 verplichtingen en uitgaven verantwoord voor humanitaire ontmijning in ontwikkelingslanden. Het ontmijningsprogramma draagt bij aan het weer leefbaar en veilig maken van gebieden in post-conflictlanden en het faciliteert daar waar nodig de verlening van humanitaire hulp in landen die nog in conflict zijn. Het is een nieuw artikel, bedoeld om de uitgaven voor humanitaire ontmijning zichtbaar te maken. De instelling is door de Tweede Kamer opgelegd door het aannemen van het amendement Verhagen bij de behandeling van de eerste suppletore begroting 2000.

b. De cijfers

Opbouwuitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000							
– Amendement Verhagen		30 000	–	–	–	–	
– Stand ontwerp-begroting 2001	–	30 000	–	–	–	–	–
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	–	13 613	–	–	–	–	–

Codering Econ: 43G
Func: 01.52

c. De toelichting bij de cijfers

Amendement
Om de bijdrage aan humanitaire ontmijning expliciet zichtbaar te maken heeft de Tweede Kamer door middel van het amendement een nieuw begrotingsartikel gecreëerd. Hiervoor zijn middelen overgeheveld van artikel 09.04 noodhulp.

HOOFDBELEIDSTERREIN 12. MILIEU

Artikel 12.01 Milieubeleid in ontwikkelingslanden

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

12.01.01 Landenprogramma's met betrekking tot milieu

Binnen het Nederlandse ontwikkelingssamenwerkingsbeleid wordt de UNCED-doelstelling van het bijdragen van 0,1% van het BNP aan het internationaal milieubeleid (binnen het plafond van 0,8% ODA-uitgaven) gehandhaafd. De uitgaven onder dit artikel vormen een belangrijk onderdeel van de totale uitgaven voor het internationale natuur- en milieubeleid.

12.01.02 Bijdrage Global Environmental Facility (GEF) en Multilaterale Fonds van het Montreal Protocol

Op dit artikelonderdeel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord inzake de bijdragen aan de Global Environmental Facility en het Multilaterale Fonds onder het Montreal protocol. De doelstelling van het GEF is vierledig. Naast het tegengaan van klimaatverandering wordt geholpen bij het opvangen van de gevolgen van klimaatverandering, het behoud van wereldwijde biodiversiteit en het tegengaan van vervuiling van internationale wateren. De doelstelling van het Montreal Protocol is het tegengaan van de aantasting van de ozonlaag via activiteiten in ontwikkelingslanden. In de loop van 2000 zal naar verwachting de nieuwe middelenaanvulling voor het Multilaterale Fonds van het Montreal Protocol, waarover de onderhandelingen in 1999 zijn afgerond, operationeel worden.

12.01.03 Bijdrage VN-Milieufonds (UNEP)

Op dit artikelonderdeel worden de verplichtingen en uitgaven inzake de vrijwillige bijdragen aan het VN-milieuprogramma (UNEP) verantwoord. Nederland is positief over de hervormingen binnen de UNEP en zal ook de financiële steun aan UNEP onverminderd voortzetten. De vrijwillige bijdrage aan de UNEP draagt bij aan de 0,1% milieudoelstelling. In 2000 is de vrijwillige bijdrage aan de UNEP verhoogd met NLG 1,9 miljoen. Nederland is hiermee de negende donor, met een totale bijdrage van NLG 6 miljoen in 2001, die deels ten laste komt van de begroting van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en deels van die van de ministeries van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.

12.01.04 Verwoestijningsverdrag

Op dit artikelonderdeel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord inzake de verplichte contributie in het kader van het Verwoestijningsverdrag.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			314 555	416 413	326 295	337 535	336 795	
– Nota van wijziging			36 510	36 510	36 510	36 510	36 510	
– Eerste suppletore wet			11 900	19 900	29 900	49 900	69 900	
– Mutatie			– 27 536	– 84 513	21 257	6 045	6 785	
– Stand ontwerp-begroting 2001	922 874	264 917	335 429	**388 310**	413 962	429 990	449 990	469 990
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	418 782	120 214	152 211	176 207	187 848	195 121	204 197	213 272

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		343 741	355 571	355 471	363 471	363 471	
– Nota van wijziging		36 510	36 510	36 510	36 510	36 510	
– Eerste suppletore wet		20 718	19 920	29 920	49 920	69 920	
– Mutatie		9 335	10 283	14 923	14 984	12 012	
– Stand ontwerp-begroting 2001	308 152	410 304	**422 284**	436 824	464 885	481 913	497 040
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	139 833	186 188	191 624	198 222	210 956	218 683	225 547

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
Met een verhoging van de landenprogramma's met betrekking tot milieu wordt een bijdrage geleverd aan het realiseren van de doelstelling op het gebied van milieu (0,1% van het BNP). Voorts is in verband met de bijdrage die VROM en Verkeer en Waterstaat leveren aan de organisatie van het Wereld Water Forum uit de begrotingen van deze ministeries respectievelijk NLG 2 miljoen en NLG 0,473 miljoen overgeheveld.

Mutatie
Herberekening op basis van de actuele koersen van de US dollar en SDR leidt tot een verhoging van de Nederlandse bijdrage aan het GEF en het Verwoestijningsverdrag. Daarnaast wordt voor nieuwe activiteiten in Indonesië (integraal waterbeheer) het budget met NLG 4,8 miljoen verhoogd met ingang van 2000. Vanwege hoge doorlopende verplichtingen uit vorige jaren is het verplichtingenbudget voor de komende jaren lager dan het uitgavenbudget.

d. De onderverdeling in artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering					
Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	econ.	funct.
1. Landenprogramma's m.b.t. milieu	279 613	375 468	385 770	43G	01.52
2. Bijdrage GEF	24 889	28 516	30 194	43G	01.50
3. Bijdrage VN-programma UNEP	3 400	6 000	6 000	43G	01.43
4. Verwoestijningsverdrag	250	320	320	43G	01.52
Totaal	308 152	410 304	422 284		

Artikel 12.03 Natuur en Milieu Educatie (NME)

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord van de bijdrage van Ontwikkelingssamenwerking aan het interdepartementale programma Natuur en Milieu Educatie (NME).

In de periode 2000–2003 wordt een vierjarig interdepartementaal programma uitgevoerd. In dit programma wordt NME gezien als belangrijk sociaal instrument voor duurzaamheidsbeleid in het openbaar bestuur, het onderwijs, het bedrijfsleven en andere maatschappelijke sectoren. Onder andere wordt aansluiting gezocht bij Lokale Agenda 21. Het NME 21 programma behelst activiteiten gericht op betere structurele inbedding van NME in het onderwijs en activiteiten gericht op de ontwikkeling en implementatie van buitenschoolse NME, samengevat onder het centrale thema «leren voor duurzaamheid».

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			2000	2000	2000	2000	2000	
– Eerste suppletore wet			– 2000	– 2000		6 000	– 2000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	2000	6 000	0	**0**	2000	8 000	0	0
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	908	2 723	0	0	908	3 630	0	0

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		2000	2000	2000	2000	2000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	2000	2000	**2000**	2000	2000	2000	2000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	908	908	908	908	908	908	908

Codering Econ: 43G
Func: 01.50

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
De verplichting voor de bijdrage van Buitenlandse Zaken aan het NME is in 1999 voor drie jaar aangegaan. Derhalve hoeft in 2000 en 2001 geen nieuwe verplichting te worden aangegaan. In 2002 zal de voortzetting van de bijdrage voor 2003 worden bezien. De verplichting voor de bijdrage aan het programma in de periode 2004 t/m 2007 zal in 2003 worden aangegaan.

HOOFDBELEIDSTERREIN 13. MAATSCHAPPELIJKE ONTWIKKELING

Artikel 13.04 Ambassade Projekten Programma

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel werden tot en met 1999 verplichtingen en uitgaven verantwoord die betrekking hadden op het Ambassade Projecten Programma. Het programma is in 1999 afgebouwd. Hiervoor is in de plaats gekomen het Programma Kleine Projecten (PKP) dat in artikel 17.07 is opgenomen.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			–	–	–	–	–	–
– Eerste suppletore wet								
– Mutatie								
– Stand ontwerp-begroting 2001	0	3 552	–	–	–	–	–	–
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	0	1 612	–	–	–	–	–	–

Codering Econ: 43G
Func: 01.50

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000	–	–	–	–	–	–	–
– Eerste suppletore wet	–	–	–	–	–	–	–
– Stand ontwerp-begroting 2001	5 014	–	–	–	–	–	–
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	2 275	–	–	–	–	–	–

Codering Econ: 43G
Func: 01.52

Artikel 13.05 Medefinanciering van projecten van particuliere organisaties

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

13.05.01 Medefinancieringsprogramma (MFP)

Het Medefinancieringsprogramma richt zich op het tot stand komen en versterken van de internationaal erkende burgerrechten, politieke, economische, sociale en culturele mensenrechten. Daarnaast richt het programma zich op bevordering van actieve participatie en zeggenschap van doelgroepen in de politieke, economische, sociale en culturele ontwikkelingen van de samenleving. Ook wil het programma doelgroepen in staat stellen om zelfstandig, ook op lange termijn, in hun levensonderhoud te voorzien. In de begrotingen van de Medefinancieringsorganisaties zelf wordt dieper ingegaan op het te voeren beleid van de organisaties.

De bijdrage aan het Medefinancieringsprogramma is gekoppeld aan de begrote netto-ODA.
Op voorstel van de MFO's en naar aanleiding van de toetreding van Foster Parents Plan is de financiële verdeelsleutel van de middelen bijgesteld. In 2001 krijgen Bilance en Icco samen 55% en Novib en Hivos samen 45% van het budget, exclusief de NLG 10 miljoen die Foster Parents Plan zal ontvangen.

13.05.02 Programma Voedselzekerheid en Voedingsverbetering (VPO)

Op dit artikelonderdeel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord van de bijdragen aan de organisaties die, op basis van een programmafinancieringsmodel, het Programma Voedselzekerheid en Voedingsverbetering (VPO) uitvoeren.
Het programma is gericht op ondersteuning van structurele activiteiten op het gebied van voedselzekerheid en voedingsverbetering. Binnen het kader van een programmafinancieringsovereenkomst wordt het programma uitgevoerd door de VPO-organisaties: Stichting Oecumenische Hulp, Mensen in Nood en Novib. Het programma zal worden afgebouwd en geïntegreerd in de reguliere programma's van de medefinancieringsorganisaties.

13.05.03 Programma Personele Samenwerking met Ontwikkelingslanden (PSO)

Op dit artikelonderdeel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord inzake de op 1 januari 1994 in werking getreden programmafinancieringsovereenkomst met de vereniging Personele Samenwerking Ontwikkelingslanden (PSO). De overeenkomst heeft betrekking op de uitzending van artsen en ontwikkelingswerkers door particuliere organisaties.

De Vereniging voor Personele Samenwerking met Ontwikkelingslanden (PSO) is een overkoepelende organisatie van ruim dertig Nederlandse ontwikkelingsorganisaties actief op het gebied van uitzending van ontwikkelingswerkers. De Vereniging PSO treedt op als overlegforum, coördinatiepunt voor gezamenlijke activiteiten en als financier van suppleties op het lokale inkomen van ontwikkelingswerkers. De inzet van

deskundigen concentreert zich op het terrein van gezondheidszorg, onderwijs, landbouw en maatschappelijke voorzieningen.

13.05.04 Vakbondsmedefinancieringsprogramma (VMP)

Op dit artikelonderdeel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord inzake de op basis van de programmafinancieringsovereenkomst aan de FNV en CNV beschikbaar te stellen middelen ten behoeve van het vakbondsmedefinancieringsprogramma (VMP).

Het programma richt zich met name op de versterking van arbeidsrechten, een democratisch maatschappelijk bestel, een rechtvaardige verdeling van inkomens en macht, op verbetering van arbeidsomstandigheden en de bestrijding van armoede vanuit een arbeidsperspectief.

In 1998 en 1999 is het beleid van FNV Mondiaal op het gebied van Vrouw en Ontwikkeling geëvalueerd. Daaruit is naar voren gekomen dat het beleid en de beleidsuitvoering van FNV Mondiaal op dit terrein in overeenstemming is met de vakbondsmedefinancieringsovereenkomst. Mede op basis hiervan zal in 2001 en volgende jaren aandacht worden geschonken aan participatie van de vrouw in de bestuurstructuur van de vakbeweging in OS-landen. Voorts zal, in het kader van het VMP, het CNV-beleid met betrekking tot de actie «Kom Over» worden geëvalueerd. Het eindrapport zal in 2001 verschijnen.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			764 201	798 010	823 740	823 740	823 740	
– Nota van wijziging			44 899	42 290	43 960	72 260	72 260	
– Eerste suppletore wet			38 448	31 108	14 976	13 892	13 892	
– Mutatie			127 332	– 31 444	32 788	– 40 056	158 620	
– Stand ontwerp-begroting 2001	752 825	802 076	974 880	**839 964**	915 464	869 836	1 068 512	898 912
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	341 617	363 966	442 381	381 159	415 419	394 714	484 870	407 908

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		732 510	764 200	798 010	823 740	823 740	
– Nota van wijziging		46 600	44 900	42 290	43 960	72 260	
– Eerste suppletore wet		29 130	56 980	60 464	34 964	34 636	
– Stand ontwerp-begroting 2001	746 661	808 240	**866 080**	900 764	902 664	930 636	959 712
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	338 820	366 763	393 010	408 749	409 611	422 304	435 498

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
De verhoging van het ODA-budget, als gevolg van hogere BNP-ramingen, leidt tot een hogere bijdrage aan het Medefinancieringsprogramma.

Mutatie
Het verplichtingenritme wordt in lijn gebracht met het ritme van de toekenning van bijdragen (tweejaarlijkse bijdragen aan het PSO en driejaarlijkse bijdragen aan het VMP). Het verplichtingenbudget voor het VPO wordt tussen 2001 en 2003 afgebouwd in verband met de integratie van het programma in het medefinancieringsprogramma.

d. De onderverdeling in artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering					
Artikel-onderdeel	Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	econ.	funct.
1. Medefinancieringsprogramma (MFP)	656 861	718 440	775 280	43G	01.54
2. Programma Voedselzekerheid en Voedingsverbetering (VPO)	30 000	30 000	30 000	43G	01.54
3. Programma Personele Samenwerking met Ontwikkelingslanden (PSO)	36 800	36 800	36 800	43G	01.54
4. Vakbondsmedefinancieringsprogramma	23 000	23 000	24 000	43G	01.54
Totaal	746 661	808 240	866 080		

Artikel 13.06 Nederlandse Ontwikkelingsorganisatie SNV

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord inzake de financiering van het programma van SNV Nederlandse Ontwikkelingsorganisatie.

SNV werkt samen met een kleine driehonderd partnerorganisaties, hoofdzakelijk Niet-Gouvermentele Organisaties (NGO's), in 28 landen. Twaalf van deze landen behoren tot de groep van 17+4 landen. In deze

landen vervult SNV binnen de sectorale benadering specifieke taken, met name op het gebied van capaciteitsversterking van lokale overheden en andere actoren en de wisselwerking tussen beide. In de overige landen waar SNV actief is, levert deze een bijdrage aan de verbetering van randvoorwaarden voor goed beleid en bestuur door capaciteitsopbouw van civiele organisaties.

In de SNV landenprogramma's zal de vraag uit het Zuiden steeds meer een rol spelen. Voorts zal nadere invulling worden gegeven aan de bemiddeling tussen organisaties in het Zuiden en in het Noorden, onder meer via de samenwerking met de Vereniging Nederlandse Gemeenten.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			145 271	155 991	155 991	155 991	155 991	
– Stand ontwerp-begroting 2001	127 579	136 499	145 271	**155 991**	155 991	155 991	155 991	155 991
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	57 893	61 941	65 921	70 786	70 786	70 786	70 786	70 786

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		135 499	145 271	155 991	155 991	155 991	
– Stand ontwerp-begroting 2001	127 579	135 499	**145 271**	155 991	155 991	155 991	155 991
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	57 893	61 487	65 921	70 786	70 786	70 786	70 786

Codering Econ: 43G
Func: 01.54

e. Kengetallen en overige gegevens

Wachtgelden SNV						
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Aantallen post-actieven (q)	176	175	170	165	165	165
Gemiddelde kosten (p)	42 125	49 143	48 824	49 090	49 090	49 090
Toegelicht begrotingsbedrag (x f 1000)	7 414	8 600	8 300	8 100	8 100	8 100

Doordat de salarissen van de SNV'ers zijn gestegen, neemt ook de hoogte van de gemiddelde uitkeringen toe. Begeleiding van post-actieve SNV'ers bij het vinden van een andere werkkring zal naar verwachting leiden tot een afname van het aantal uitkeringen.

Artikel 13.07 Gemeente-initiatieven en Kleine Plaatselijke Activiteiten

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord inzake de programmafinanciering van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) met betrekking tot het programma Gemeente Initiatieven. Tevens worden verplichtingen en uitgaven verantwoord die voortvloeien uit de programmafinanciering van de Nationale Commissie Internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling (NCDO) met betrekking tot het programma Kleine Plaatselijke Activiteiten (KPA).

Gemeentelijke Samenwerking met Ontwikkelingslanden (GSO)
Het programma Gemeentelijke Samenwerking Ontwikkelingslanden (GSO), beheerd door de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), richt zich door middel van samenwerkingsverbanden met Nederlandse gemeenten op het versterken van het lokaal bestuur in ontwikkelingslanden alsmede op het vergroten van het draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking in Nederland.

Kleine Plaatselijke Activiteiten (KPA)
Het Kleine Plaatselijke Activiteitenprogramma (KPA) richt zich op lokale en regionale Nederlandse organisaties die fondsen inzamelen voor kleinschalige projecten in ontwikkelingsof transitielanden. Indien hierbij met de projecten samenhangende voorlichtingsactiviteiten worden georganiseerd kan het ingezamelde bedrag in aanmerking komen voor een verdubbeling tot een maximum van NLG 100 000.
Het programma wordt uitgevoerd door de Nationale Commissie voor Internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling (NCDO) waarmee een programmafinancieringsovereenkomst van kracht is. Voor wat betreft projectaanvragen van stedenbanden met Nicaragua, beheert de VNG het programma.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			13 000	13 000	13 000	13 000	13 000	
– Eerste suppletore wet			– 500	– 500	– 500	– 500	500	
– Mutatie			6 000	– 5 000	6 000	– 5 000	6 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	10 500	14 000	18 500	**7 500**	18 500	7 500	18 500	7 500
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	4 765	6 353	8 395	3 403	8 395	3 403	8 395	3 403

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		13 000	13 000	13 000	13 000	13 000	
– Nota van wijziging		– 500	– 500	– 500	– 500	– 500	
– Eerste suppletore wet		500	500	500	500	500	
– Stand ontwerp-begroting 2001	12000	13 000	**13 000**	13 000	13 000	13 000	13 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	5 445	5 899	5 899	5 899	5 899	5 899	5 899

Codering Econ: 43G
Func: 01.52

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
Het budget voor het Kleine Plaatselijke Activiteitenprogramma is verhoogd vanwege de toenemende belangstelling vanuit met name allochtone organisaties in Nederland.

Mutatie
Het verplichtingenritme wordt aangepast aan het ritme waarin de bijdrage aan het programma Gemeente Initiatieven (tweejaarlijks) en Kleine Plaatselijke Activiteiten (jaarlijks) wordt toegekend.

Artikel 13.08 Landenprogramma's met betrekking tot sociale ontwikkeling

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord uit hoofde van activiteiten in ontwikkelingslanden op het terrein van sociale ontwikkeling. Vier van de vijf basis sociale voorzieningen worden onder dit artikel gefinancierd, te weten basis gezondheid, reproductieve gezondheid inclusief HIV/AIDS, voeding en drinkwater/sanitatie. Tevens komen activiteiten voor kinderen en activiteiten met betrekking tot het opheffen van de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen ten laste van dit artikel. Het te voeren beleid is uiteengezet in beleidsartikel 6 van het algemeen deel van de Memorie van Toelichting. Voor het gedelegeerde deel van het landenprogramma behoort invoering van de sectorale benadering tot de speerpunten. In veertien van de 21 «17+4» landen is concentratie op gezondheid, voeding, drinkwater en sanitatie en jeugd onderdeel van het landenprogramma.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			347 185	372 470	351 600	372 100	372 100	
– Nota van wijziging			21 469	21 469	21 469	21 469	21 469	
– Eerste suppletore wet			5 185					
– Mutatie				– 40 245	– 31 609	– 47 756	– 70 273	
– Stand ontwerp-begroting 2001	629 882	371 727	373 839	**353 694**	341 460	345 813	323 296	321 643
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	285 828	168 682	169 641	160 499	154 948	156 923	146 705	158 504

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		360 600	360 600	360 600	360 600	360 600	
– Nota van wijziging		21 469	21 469	21 469	21 469	21 469	
– Eerste suppletore wet		26 899					
– Mutatie		17 520	17 520	17 520	17 520	17 520	
– Stand ontwerp-begroting 2001	321 278	426 488	**399 589**	399 589	399 589	399 589	399 589
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	145 790	193 532	181 326	181 326	181 326	181 32 6	181 326

Codering Econ: 43G
Func: 01.52

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
Het budget voor het landenprogramma sociale ontwikkeling in ontwikkelingslanden is verhoogd met NLG 5,2 miljoen ten behoeve van de follow-up van het Wereld Water Forum en het actieplan tegen seksueel geweld tegen kinderen, en de ondersteuning van internationale NGO's. Voorts wordt het budget verhoogd met NLG 21,7 miljoen vanwege een vertraging bij de uitvoering van de ambassadeprojecten in 1999. Middelen hiervoor zijn via de eindejaarsmarge 1999 doorgeschoven.

Mutatie
Ten behoeve van nieuwe activiteiten in Indonesië op het gebied van *family planning*, tuberculosebestrijding en vergroting van de zeggenschap van vrouwen wordt het budget verhoogd. Zie ook beleidsartikel 6 van de

Memorie van Toelichting. De ruimte voor het aangaan van nieuwe verplichtingen wordt verlaagd, in verband met hoge doorlopende verplichtingen uit voorgaande jaren.

e. Overige gegevens

Ter illustratie van de mate waarin resultaten zijn geboekt in ontwikkelingslanden zijn kengetallen opgesteld. De tabel is opgenomen in het algemeen deel (zie hoofddoelstelling IV).

Artikel 13.09 Bijdragen met betrekking tot sociale ontwikkeling

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

13.09.01 Bijdrage VN-Bevolkingsfonds (UNFPA)

Sinds de Internationale Conferentie over Bevolking en Ontwikkeling (ICPD) in Cairo in 1994, is de hoofddoelstelling van UNFPA het verlenen van assistentie aan ontwikkelingslanden op het gebied van reproductieve gezondheid en bevolkingsvraagstukken. Daarnaast heeft de organisatie tot taak bewustwording en kennis op die terreinen te bevorderen. Het functioneren van UNFPA is in de notitie over de kwaliteit van de VN-kanalen positief beoordeeld (kamerstuk 26 714 nr. 1). De vrijwillige bijdrage aan UNFPA zal, na een eerdere ophoging in 2000, in 2001 verder opgehoogd worden. Daarnaast zal een Partnership Programma ontwikkeld worden, gericht op innovatieve activiteiten.

13.09.02 Bijdrage VN-AIDS programma (UNAIDS)

UNAIDS is een coördinerend VN-programma, waarin de Wereldbank, WHO, UNDP, UNICEF, UNFPA, UNESCO en UNDCP als co-sponsors samenwerken. De taak van UNAIDS is de activiteiten van deze organisaties te coördineren op het gebied van preventie van HIV/AIDS, zorg voor getroffenen door HIV/AIDS en het verminderen van de gevolgen van de epidemie. Daarnaast heeft UNAIDS tot taak wereldwijde betrokkenheid bij de AIDS-epidemie te bevorderen en politieke en financiële steun voor de strijd tegen de epidemie en informatie over de meest effectieve preventie en bestrijdingsmethoden toegankelijk te maken.

Zoals is aangegeven in de notitie inzake de kwaliteit van VN-kanalen wordt het functioneren van UNAIDS als positief beoordeeld. Nederland zal derhalve de steun aan UNAIDS continueren en een actieve rol blijven spelen in de verdere ontwikkeling van UNAIDS, eventueel door het opzetten van een Partnership Programma gericht op innovatieve activiteiten.

13.09.03 Bijdrage VN-Kinderfonds (UNICEF)

UNICEF richt zich op het verbeteren van de situatie van kinderen en vrouwen, waarbij het centrale uitgangspunt is dat gestreefd wordt naar volledige waarborging van de rechten van kinderen. De activiteiten van UNICEF hebben in de jaren '90 dan ook geheel in het teken gestaan van de Rechten van het Kind en de hierop tijdens de Kindertop (1990) gebaseerde doelstellingen voor het jaar 2000. Deze doelstellingen zijn in 2000 niet allemaal bereikt; een evaluatie van de vooruitgang zal als input dienen voor de in 2001 te houden speciale zitting van de Algemene Vergadering van de VN over kinderen.

In 2001 zal met UNICEF een Partnership Programma worden opgezet. Dit programma brengt een grotere samenhang in de Nederlandse samenwerking met UNICEF. Bovendien moet het Partnership Programma leiden tot een meer programmatische benadering binnen UNICEF die beter aansluit bij het Nederlandse beleid.

13.09.04 Bijdrage UNIFEM en INSTRAW

UNIFEM (het VN-Vrouwenfonds) speelt een belangrijke rol binnen de VN en in relaties met ontvangende landen, donoren en NGO's als motor voor *empowerment* van vrouwen en het bevorderen van gelijkheid. De strategie en activiteiten van UNIFEM, dat als klein fonds deel uitmaakt van UNDP, zijn erop gericht vrouwen de instrumenten te geven om op te komen voor hun rechten en in staat te stellen kansen te benutten. UNIFEM concentreert zich strategisch op drie hoofdthema's: het versterken van de economische capaciteit van vrouwen, het vergroten van deelname van vrouwen in bestuur en leiderschap en het bevorderen van mensenrechten van vrouwen.

Het VN-Instituut voor Training en Onderzoek voor de Positieverbetering van Vrouwen (INSTRAW) bevindt zich in een acute financiële crisis als gevolg van de terugval in vrijwillige bijdragen van donorlanden. Oorzaak hiervan is het slecht functioneren in het verleden. In 2000 is de Nederlandse bijdrage aan INSTRAW bepaald op NLG 150 000. Hiermee wordt de bijdrage met NLG 350 000 verlaagd. Dit laatste bedrag is toegevoegd aan de bijdrage voor UNIFEM.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			150 000	150 300	159 300	150 300	150 300	
– Eerste suppletore wet			9 000		– 9 000	9 000		
– Mutatie			176 700	83 700	99 500	180 500	99 500	
– Stand ontwerp-begroting 2001	152 341	13 000	335 700	**234 000**	249 800	339 800	249 800	239 800
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	69 129	5 899	152 334	106 185	113 354	154 195	113 354	108 816

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		152 700	153 000	153 300	153 300	153 300	
– Mutatie		78 000	117 500	116 500	116 500	116 500	
– Stand ontwerp-begroting 2001	165 342	230 700	**270 500**	269 800	269 800	269 800	269 800
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	75 029	104 687	122 748	122 430	122 430	122 430	122 430

c. De toelichting bij de cijfers

Mutatie
In 2000 is reeds NLG 30 miljoen vrijgemaakt voor het Partnership Programma met UNFPA. Voor de jaren 2001 en verder betreft het hier een bijdrage van NLG 35 miljoen per jaar. In 2000 is voorts de Nederlandse vrijwillige bijdrage aan UNFPA verhoogd met een bedrag van NLG 5,5 miljoen. Dit zal in 2001 en 2002 verder stijgen tot een totale vrijwillige bijdrage van NLG 94 miljoen in 2002. Ook andere donoren hebben besloten tot een verhoging van de vrijwillige bijdrage.

Het Partnership Programma met UNAIDS bedraagt in 2001, evenals in 2000, in totaal NLG 35 miljoen. Voorts is in 2000 de vrijwillige bijdrage aan UNAIDS met NLG 1 miljoen verhoogd. De totale vrijwillige bijdrage zal in 2002 zijn opgelopen tot NLG 14,5 miljoen.

De Nederlandse bijdrage aan het Partnership Programma met UNICEF zal 30 miljoen op jaarbasis bedragen. In 2000 is de vrijwillige bijdrage verhoogd van NLG 52 miljoen naar NLG 55,5 miljoen. Verder is eenmalig een bedrag van NLG 5 miljoen verstrekt ten behoeve van de versterking van het basisonderwijs in vluchtelingenkampen. Deze bijdrage zal verder oplopen tot NLG 62,5 miljoen in 2002. De Nederlandse bijdrage aan UNIFEM zal in 2001 met NLG 1 miljoen worden verhoogd. Deze verhoging heeft eveneens in 2000 plaatsgevonden.

De verplichtingen zijn ten opzichte van de uitgaven afwisselend hoger of lager omdat een deel van de verplichtingen voor UNFPA, UNAIDS en UNICEF voor twee jaar wordt aangegaan.

d. De onderverdeling in artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikel-onderdeel	Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	econ.	funct.
1. VN-bevolkingsfonds (UNFPA)	88 500	114 000	124 000	43G	01.53
2. VN-AIDS-programma (UNAIDS)	15 000	48 000	49 000	43G	01.53
3. VN-Kinderfonds (UNICEF)	52 000	60 500	89 000	43G	01.53
4. UNIFEM & INSTRAW	6 900	8 200	8 500	43G	01.53
5. Ontwikkelingsfonds Sociale Infrastructuur van de Caraïbische Ontwikkelingsbank (CDB)	2 942	–	–	43G	01.53
Totaal	165 342	230 700	270 500		

HOOFDBELEIDSTERREIN 14. ONDERWIJS, ONDERZOEK EN CULTURELE SAMENWERKING

Artikel 14.03 Internationaal Onderwijs- en Onderzoeksinstituten

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord inzake de programma's van internationaal onderwijs en onderzoek. Het betreft het programma voor het Afrika Studie Centrum, het Koninklijk Instituut van de Tropen (KIT) en het Radio Nederland Training Centre (RNTC). Na een proces van twee jaar is aan het KIT in april 1999 een op output-financiering gebaseerde subsidiebeschikking verleend welke loopt tot 2003. Bij de implementatie van de outputfinanciering is monitoring voorzien. De invoering van de outputfinanciering bij het RNTC wordt getemporiseerd aangezien de uitwerking van het kabinetsstandpunt inzake het Interdepartementaal Beleidsonderzoek Internationaal Onderwijs meer tijd vergt.

b. De cijfers:

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			4 565	4 631	123 251	4 631	4 631	
– Stand ontwerp-begroting 2001	– 48 379	92 931	4 565	**4 631**	123 251	4 631	4 631	4 631
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	– 21 953	42 170	2 072	2 101	55 929	2 101	2 101	2 101

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		39 940	40 006	40 006	40 006	40 006	
– Stand ontwerp-begroting 2001	42 381	39 940	**40 006**	40 006	40 006	40 006	40 006
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	19 232	18 124	18 154	18 154	18 154	18 154	18 154

d. De onderverdeling in artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikel-onderdeel	Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	econ.	funct.
01. Afrika Studie Centrum	1 266	1 106	1 106	43G	01.43
01. Koninklijk Instituut v.d. Tropen	29 839	29 655	29 655	43G	01.50
01. Opleidingscentrum Wereldomroep (RNTC)	4 500	2 358	2 358	31	01.50
02. Huisvesting IO-instituten	1 056	1 101	1 167	12	01.50
03. Huisvestingsvoorziening KIT	5 720	5 720	5 720	62G	01.50
Totaal	42 381	39 940	40 006		

Artikel 14.04 Onderzoek

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

14.04.01 Onderzoeksprogramma

Op dit artikelonderdeel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord van het onderzoeksprogramma. Er zijn vier aandachtsgebieden. In meerjarige, multidisciplinaire onderzoeksprogramma's wordt in een aantal ontwikkelingslanden – onder meer Bolivia, Mali en Vietnam – onafhankelijke onderzoekscapaciteit versterkt, waarbij de maatschappelijke relevantie van het onderzoek uitgangspunt is. Daarnaast wordt in een aantal bilaterale onderzoekssamenwerkingsprogramma's – onder meer met Zuid-Afrika en India – een evenwichtige samenwerking bevorderd tussen onderzoekers uit Nederland en de desbetreffende ontwikkelingslanden. Ten derde worden vanuit thematische invalshoek onderzoek en capaciteitsopbouw gefinancierd. De steun aan de *Consultative Group on International Agricultural Research* wordt, bijvoorbeeld, hiertoe gerekend. Tenslotte wordt zonodig ook onderzoek gefinancierd dat relevant is voor de vorming van het Nederlands beleid ten aanzien van ontwikkelingssamenwerking.

14.04.02 RAWOO

Op dit artikelonderdeel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord van de kosten van de RAWOO (Raad voor het Wetenschappelijk Onderzoek in het kader van Ontwikkelingssamenwerking). Het is de taak van de RAWOO de regering te adviseren inzake onderzoekprioriteiten op het terrein van de ontwikkelingssamenwerking. De RAWOO dient ook de communicatie tussen de partijen, betrokken bij ontwikkelingsgericht onderzoek, te bevorderen: onderzoekers, beleidsmakers en eindgebruikers, zowel in het zuiden als in het noorden.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			47 150	48 700	54 700	54 700	54 700	
– Stand ontwerp-begroting 2001	109 859	42 755	47 150	**48 700**	54 700	54 700	54 700	54 700
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	49 852	19 401	21 396	22 099	24 822	24 822	24 822	24 822

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		49 700	52 200	54 700	54 700	54 700	
– Stand ontwerp-begroting 2001	49 336	49 700	**52 200**	54 700	54 700	54 700	54 700
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	22 388	22 553	23 687	24 822	24 822	24 822	24 822

d. De onderverdeling in artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering					
Artikel-onderdeel	Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	econ.	funct.
1. Onderzoeksprogramma	48 636	49 000	51 500	43G	01.52
2. RAWOO	700	700	700	12	01.50
Totaal	49 336	49 700	52 200		

Artikel 14.05 Communicatieprogramma

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Het communicatieprogramma draagt bij aan de bevordering van duurzame ontwikkeling door ondersteuning van activiteiten op het terrein van meer traditionele media (radio, tv, geschreven pers) en in de sfeer van informatie- en communicatietechnologie (ICT). Aandacht gaat ook uit naar inzet van communicatiemiddelen ten behoeve van specifieke sectoren als *e-commerce*, gezondheidszorg, onderwijs en landbouw. Uitgangspunt is de lokale vraag zoals die verwoord wordt door plaatselijke organisaties en regionale overheden.

Organisaties die ondersteund worden zijn ondermeer de Stichting Communicatie Ontwikkelingssamenwerking (SCO) en het *International Institute for Communication and Development* (IICD). Met beide organisa-

ties is een dialoog gaande hoe zij de autonome capaciteit van de lokale organisaties waar ze in het Zuiden mee samenwerken optimaal kunnen bevorderen.

In 2001 zal – zo mogelijk in samenwerking met andere donoren – een Actieprogramma op het terrein van ICT worden uitgewerkt.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			3 000	4 000	21 000	17 000	17 000	
– Eerste suppletore wet			3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	
– Stand ontwerp-begroting 2001	28 712	7 287	6 500	**7 500**	24 500	20 500	20 500	20 500
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	13 029	3 307	2 950	3 403	11 118	9 302	9 302	9 302

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		12 500	12 500	13 000	13 000	13 000	
– Eerste suppletore wet		3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	
– Stand ontwerp-begroting 2001	13 481	16 000	**16 000**	16 500	16 500	16 500	16 500
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	6 117	7 260	7 260	7 487	7 487	7 487	7 487

Codering Econ: 43G
Func: 01.52

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
Het budget voor het communicatieprogramma is verhoogd ter financiering van een verhoging van de bijdrage aan de Stichting Communicatie Ontwikkelingslanden (SCO) en ter compensatie van de lage bestedingen door het IICD in de eerdere aanloopjaren.

Artikel 14.07 Internationaal Onderwijs

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Voor de nadere invulling van het Kabinetsstandpunt inzake het Interdepartementaal Beleidsonderzoek Internationaal Onderwijs (IBO – IO) (TK, 1998–1999, 26 576, nr 1) is een stuurgroep ingesteld, waarin ook vertegenwoordigers van de Federatie van Internationaal Onderwijs Instellingen in Nederland (FION), de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse

Universiteiten (VSNU) en HBO-raad zitting hebben. Het streven is er op gericht het overleg over de nieuwe programma's voor Internationaal Onderwijs dit jaar af te ronden zodat zij in 2002 van start kunnen gaan.

14.07.01 Academisch Samenwerkingprogramma

Op dit artikelonderdeel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord inzake het medefinancieringsprogramma voor universitaire en hbo-samenwerking, de samenwerking van Nederlandse hogescholen met onderwijsinstellingen in ontwikkelingslanden ten behoeve van lager onderwijs en het SAIL Projecten Programma. Deze programma's leveren een bijdrage aan de institutionele versterking van hoger onderwijsinstellingen in ontwikkelingslanden en aan het ontwikkelen van menselijk potentieel in die landen teneinde een duurzame capaciteitsverbetering te bewerkstelligen.

In het kader van de implementatie van het kabinetsstandpunt inzake het Interdepartementaal Beleidsonderzoek Internationaal Onderwijs (IBO-IO) is besloten te komen tot één programma gericht op institutionele versterking. Dit programma zal in plaats komen van de huidige programma's op dit terrein. Voor de thans lopende programma's is in een afbouwscenario voorzien dat loopt tot eind 2004.

14.07.02 Nederlands Fellowships Programma (NFP)

Op dit artikelonderdeel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord inzake de volgende programma's: Beurzenprogramma voor Internationaal Onderwijsinstituten, het Universitair Beurzenprogramma, het Speciale Beurzenprogramma en het Jan Tinbergen Scholarships Programma. Het eerste programma wordt uitgevoerd door de Federatie van Internationaal Onderwijsinstellingen in Nederland, de laatste drie programma's worden uitgevoerd door de Nuffic. Deze programma's leveren een bijdrage op het gebied van capaciteitsversterking en training.

In het kader van de implementatie van het kabinetsstandpunt inzake het Interdepartementaal Beleidsonderzoek Internationaal Onderwijs (IBO-IO) is besloten te komen tot één beurzenprogramma voor (*tailor-made*) opleidingen en trainingen van enkele maanden en één beurzenprogramma voor opleidingen van één tot enkele jaren, die tot een academische graad leiden.

14.07.03 Samenwerking met Internationale Instituten (SII)

Het programma SII richt zich op samenwerking met internationale organisaties en instituten. Centrale doelstelling van het programma is opbouw en versterking van de onderwijssector in ontwikkelingslanden. Het gaat hierbij om de bevordering van beleidsontwikkeling en capaciteitsopbouw binnen ministeries van onderwijs en andere actoren binnen de onderwijssector, zoals onderwijsinstellingen en ondersteunende organisaties. Het programma richt zich specifiek op activiteiten die ondersteunend zijn voor meerdere landen, met een landenoverstijgend karakter. Conform het vigerende OS-beleid dienen activiteiten ten goede te komen aan een of meerdere van de landen waarmee Nederland een structurele OS-relatie heeft.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			137 400	140 400	140 900	140 900	140 900	
– Amendement			2 000	2 000	2000	2 000	2 000	
– Eerste suppletore wet			7 561	3 000	3 000	3 000	3 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	126 390	119 888	146 961	**145 400**	145 900	145 900	145 900	145 900
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	57 353	54 403	66 688	65 980	66 207	66 207	66 207	66 207

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		138 400	140 900	140 900	140 900	140 900	
– Amendement		2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	
– Eerste suppletore wet		7 561	3 000	3 000	3 000	3 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	132 399	147 961	**145 900**	145 900	145 900	145 900	145 900
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	60 080	67 142	66 207	66 207	66 207	66 207	66 207

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
Ten behoeve van *fellowships* voor Indonische studenten is het Nederlands Fellowship Programma structureel met NLG 3 miljoen verhoogd. Voorts is het budget in 2000 opgehoogd met NLG 4,6 miljoen in verband met onderbesteding in 1999 bij internationaal onderwijs, als gevolg van vertragingen in de uitvoering van enkele programma's.

d. De onderverdeling in artikelonderdelen:

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering					
Artikel-onderdeel	Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	econ.	funct.
1. Academisch samenwerkings-programma (ASP)	66 785	71 900	72 800	43G	01.52
2. Nederlands Fellowshipsprogramma (NFP)	54 211	57 785	57 300	43G	01.52
3. Samenwerking met internationale instituten	11 403	18 276	15 800	43G	01.52
Totaal	132 399	147 961	145 900		

Artikel 14.08 Landenprogramma met betrekking tot onderwijs & cultuur

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord inzake (pre-)basisonderwijs en -vorming (*basic education*), voortgezet onderwijs en cultuur. Zie nota Ontwikkelingssamenwerking en onderwijs in de jaren negentig (TK, 1991–1992, 22 573, nr. 1–2) en Notitie van het programma Cultuur en Ontwikkeling (TK, 1997–1998, 25 600V, nr. 68).

Ten aanzien van (pre-)basisonderwijs en -vorming richt het beleid zich op het ondersteunen van overheden in ontwikkelingslanden zodat deze in staat zijn uitvoering te geven aan nationale onderwijshervormings-programma's. In de uitvoering van het beleid wordt gestreefd naar sectorale steun in samenwerking met alle bij de onderwijssector betrokken donoren. Daarbij zal, afhankelijk van de vorderingen met betrekking tot de hervormingen binnen het primaire onderwijs in de betreffende landen, ook aandacht besteed worden aan verbreding van het beleid naar post-primair onderwijs. De Internationale Onderwijs Conferentie te Dakar (april 2000) en de Social Summit +5 te Genève (juni 2000) leverden een krachtige herbevestiging op van de doelstelling «basisonderwijs voor iedereen in 2015». Het in Dakar aangenomen actieplan spoort met het Nederlandse *basic education* beleid. Doelstelling van het programma is een bijdrage te leveren aan duurzame verbetering van het onderwijsstelsel in ontwikkelingslanden, zodat *basic education* kwalitatief goed, toegankelijk en relevant is voor iedereen, maatschappelijke perspectieven biedt voor de meest kansarme bevolkingsgroepen en bijdraagt aan een rechtvaardige samenleving.

Het Nederlandse beleid ten aanzien van voortgezet onderwijs richt zich op de bevordering van geïntegreerd onderwijsbeleid, de verbetering van kwaliteit en relevantie van het onderwijs en de vermindering van sociale ongelijkheid. Specifieke aandacht gaat uit naar de bevordering van toegankelijkheid, de rol van de verschillende *stake-holders*, de ontwikkeling van nieuwe financieringsmodellen en capaciteitsopbouw en institutionele versterking.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			219 500	219 500	219 500	219 500	219 500	
– Nota van wijziging			– 18 520	– 18 520	– 18 520	– 18 520	– 18 520	
– Eerste suppletore wet			13 200	2 500	2 500	2 500	2 500	
– Mutatie			70 153	37 453	32 701	54 754	23 068	
– Stand ontwerp-begroting 2001	298 668	184 191	284 333	**240 933**	236 181	258 234	226 548	224 427
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	135 530	83 582	129 025	109 331	107 174	117 181	102 803	101 841

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		219 500	219 500	219 500	219 500	219 500	
– Nota van wijziging		– 18 520	– 18 520	– 18 520	– 18 520	– 18 520	
– Eerste suppletore wet		13 200	2 500	2 500	2 500	2 500	
– Mutatie		72 960	72 960	72 960	72 960	72 960	
– Stand ontwerp-begroting 2001	176 175	287 140	**276 440**	276 440	276 440	276 440	276 440
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	79 945	130 298	125 443	125 443	125 443	125 443	125 443

Codering Econ: 43G
Func: 01.52

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
Het budget voor onderwijs en cultuur in ontwikkelingslanden is vanaf 2001 structureel met NLG 2,5 miljoen verhoogd. In 2000 is het budget verhoogd met NLG 13,2 miljoen. Het grootste gedeelte hiervan betrof het doorschuiven van gelden die in 1999, als gevolg van vertragingen bij ambassadeprojecten, onbesteed waren gebleven.

Mutatie
In het kader van de hernieuwde samenwerking met Indonesië is het budget voor basisonderwijs met ingang van 2000 structureel met circa NLG 73 miljoen verhoogd. Het budget wordt overgemaakt aan de Wereldbank, die in samenwerking met de Indonesische autoriteiten een programma heeft ontwikkeld om de terugval in het basisonderwijs tegen te gaan. Zie ook beleidsartikel 6 van het algemeen deel van de Memorie

van Toelichting. De verhoging van het verplichtingenbudget is lager dan de verhoging van het uitgavenbudget in verband met hoge doorlopende verplichtingen uit voorgaande jaren.

Artikel 14.09 Internationale culturele betrekkingen

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

14.09.01 Internationaal cultuurbeleid

Op dit artikelonderdeel worden de uitgaven en verplichtingen verantwoord in het kader van het internationaal cultuurbeleid. Voor een nadere toelichting op het te voeren beleid wordt verwezen naar beleidsartikel 11 internationaal cultuurbeleid in het algemene deel.

14.09.02 Internationale manifestaties

Op dit artikelonderdeel worden de uitgaven en verplichtingen verantwoord in verband met de bijdragen aan internationale manifestaties.

14.09.03 Bijdragen aan Instituten

Op dit artikelonderdeel worden verantwoord:
– bijdragen aan het Erasmushuis en Indonesische leeszalen;
– uitgaven bestemd voor de huur en exploitatie van het *Institut Néerlandais* in Parijs.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			24 228	23 228	23 228	23 228	23 228	
– Mutatie			8 000	4 000	6 000	9 000	9 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	5 024	37 264	32 228	**27 228**	29 228	32 228	32 228	32 228
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	2 280	16 910	14 624	12 356	13 263	14 624	14 624	14 624

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		24 228	23 228	23 228	23 228	23 228	
– Mutatie		8 000	4 000	6 000	9 000	9 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	27 775	32 228	**27 228**	29 228	32 228	32 228	32 228
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	12 604	14 624	12 356	13 263	14 624	14 624	14 624

c. De toelichting bij de cijfers

Mutatie
Het budget voor internationaal cultuurbeleid is structureel verhoogd vanwege de positieve ervaringen met het programma. De vraag uit het veld naar financiering is groot, zo blijkt uit het stijgend aantal subsidie-aanvragen. De ingeslagen weg van versterking van het internationaal cultuurbeleid wordt door middel van deze verhoging van het budget ondersteund.
Tevens is het budget voor 2000 incidenteel verhoogd met NLG 5,5 miljoen in verband met een afstemming op de financieringsbehoefte in 1999 voor de voorbereidende activiteiten in het kader van de internationale manifestatie Rotterdam Culturele Hoofdstad.

d. De onderverdeling in artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikel-onderdeel	Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	econ.	funct.
1. Internationaal cultuurbeleid	21 854	26 300	22 300	43G	01.43
2. Internationale manifestaties	3 063	3 000	2 000	12/43G	01.43
3. Bijdragen aan instituten	2 858	2 928	2 928	43G	01.43
Totaal	27 775	32 228	27 228		

HOOFDBELEIDSTERREIN 15. MACROSTEUN, SCHULD-VERLICHTING EN SPECIALE LANDENFONDSEN

Artikel 15.01 Macro-economische steun en schuldenbeleid

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

15.01.01 Macro-georiënteerde programmahulp

Jaarlijks vindt door middel van de zogenaamde macro-exercitie een prioriteitstelling plaats van landen die in aanmerking komen voor macro-georiënteerde programmahulp. Onder macro-georiënteerde programmahulp vallen onder andere algemene begrotingssteun, betalingsbalanssteun en schuldverlichting. Voor de hiervoor in aanmerking komende landen wordt een voorstel ingediend. Vervolgens wordt het gevoerde beleid van het land beoordeeld, waarbij wordt gekeken naar aspecten als:

- visie van de Internationale Financiële Instellingen en waardering van de bilaterale en multilaterale beleidsdialoog;
- economische stabiliteit en structurele hervormingen;
- goed bestuur;
- armoedebestrijding en *gender* beleidsdialoog.

Aan de hand van verschillende criteria wordt daarnaast een prioriteitstelling bepaald op basis van de hulpbehoefte.

De beoordeling van het gevoerde beleid en de prioriteitstelling op basis van hulpbehoefte liggen in belangrijke mate ten grondslag aan de vaststelling van de lijst van landen die in aanmerking komen voor non-sectorale programmahulp. Bij de beoordeling van de voorstellen wordt eveneens bezien of de landen op de landenlijst (17+4 samenwerkingslanden) voorkomen.

15.01.02 Macrosteun niet-DAC-landen

In 1997 is besloten om voor de landen in transitie, die op deel twee van de DAC-lijst staan, een bescheiden voorziening te creëren ten behoeve van de verlening van macrosteun. Het betreft de mogelijkheid om betalingsbalanssteun te geven aan landen gelegen in Midden- en Oost-Europa. Van deze landen zullen er naar alle waarschijnlijkheid slechts vijf (kunnen) kwalificeren op het criterium noodzaak: Bulgarije, Oekraïne, Roemenië, Wit-Rusland en de Russische Federatie. Hierbij zij opgemerkt dat Bulgarije, Oekraïne en Roemenië tot de Nederlandse kiesgroep bij het IMF en de Wereldbank behoren.
De voorziening zal zoveel mogelijk de besluitvormingsprocedures volgen zoals die zijn vastgelegd voor macrosteun aan landen met een DAC-I status (zie artikelonderdeel 15.01.01). Aanvullende criteria zijn:

- de hoogte van de bijdrage van andere donoren;
- de zichtbaarheid van de Nederlandse bijdrage;
- het al dan niet lid zijn van de Nederlandse kiesgroep;
- het algemene Nederlandse belang.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			893 445	1 074 690	1 457 398	1 674 152	2 017 032	
– Amendementen			– 2 500	– 2 500	– 2 500	– 2 500	– 2 500	
– Nota van wijziging			100 276	53 176	56 186	54 516	26 216	
– Eerste suppletore wet			– 70 701	– 226 229	– 279 683	– 284 954	– 269 378	
– Mutatie			– 261 838	– 19 412	– 39 592	56 980	11 182	
– Stand ontwerp-begroting 2001	337 670	536 211	658 682	**879 725**	1 191 809	1 498 194	1 782 562	2 186 163
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	153 228	243 322	298 897	399 202	540 819	679 851	808 887	992 038

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		869 957	1 054 589	1 458 144	1 677 920	2 020 800	
– Amendementen		– 2 500	– 2 500	– 2 500	– 2 500	– 2 500	
– Nota van wijziging		100 276	53 176	56 186	54 516	26 216	
– Eerste suppletore wet		– 70 701	– 226 229	– 279 683	– 284 954	– 269 378	
– Mutatie		– 243 129	9 567	– 31 736	67 112	23 648	
– Stand ontwerp-begroting 2001	661 360	653 903	**888 603**	1 200 411	1 512 094	1 798 786	2 205 849
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	300 112	296 728	403 230	544 723	686 158	816 253	1 000 971

Codering Econ: 43G
Func: 01.53

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
Het artikelonderdeel 15.01.04 Voorlopige Reservering Kosovo/ Wederopbouw Zuidoost Europa is vervangen door een een nieuwe artikel 15.10 Wederopbouw Zuidoost Europa. Het overgrote deel van de gereserveerde bedragen voor de Balkan is overgeheveld naar dit nieuwe begrotingsartikel.

Mutatie
Zoals te doen gebruikelijk is worden niet-gealloceerde middelen tijdelijk ondergebracht op artikel 15.01. Zo is bij eerste suppletore begroting de groei van het ODA-budget als gevolg van BNP-ontwikkelingen volledig

ondergebracht op dit artikel. De neerwaartse bijstelling van dit artikel bij eerste suppletore begroting (NLG 70 miljoen) is dan ook veel lager dan op basis van de genoemde overheveling van de Balkangelden (NLG 355 miljoen) verwacht mocht worden. Inmiddels zijn voorstellen uitgewerkt voor aanwending van de tijdelijke vrije ruimte. De bijdragen aan enkele multilaterale organisaties worden verhoogd en ten behoeve van de samenwerking met Indonesië wordt het budget voor sectorale landen-programma's uitgebreid. Hiertegenover staat de weergegeven verlaging van art. 15.01. De verlaging van het verplichtingenbudget is hoger dan de verlaging van het uitgavenbudget in verband met hoge doorlopende verplichtingen uit voorgaande jaren.

d. De onderverdeling in artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikel-onderdeel	Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	econ.	funct.
1. Macro-georiënteerde programmahulp	641 360	633 903	868 603	43G	01.52
2. Macro-steun niet DAC-landen	20 000	20 000	20 000	43G	01.43
Totaal	661 360	653 903	888 603		

Artikel 15.02 Bijdrage PRGF/IMF

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord inzake Nederlandse bijdragen aan de *Poverty Reduction and Growth Facility* (PRGF) van het IMF. Deze faciliteit heette tot voor kort *Enhanced Structural Adjustment Facility* (ESAF). De PRGF-kredieten zijn bedoeld voor de armste lidstaten van het IMF. De PRGF-kredietvoorwaarden zijn zeer concessioneel: ze hebben een looptijd van 10 jaar (waarvan 5,5 jaar aflossingsvrij) en een rentepercentage van 0,5.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			0	0	0	0	0	
– Stand ontwerp-begroting 2001	165 000	0	0	**0**	0	0	0	0
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	74 874	0	0	0	0	0	0	0

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		22 500	22 500	22 500	22 500	22 500	
– Stand ontwerp-begroting 2001	22 500	22 500	22 500	22 500	22 500	22 500	12 500
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	10 210	10 210	10 210	10 210	10 210	10 210	5 672

Codering Econ: 43G
Func: 01.53

c. De toelichting bij de cijfers

Mutatie
In 2005 loopt de jaarlijkse betalingsverplichting aan ESAF II af. De ramingen zijn hierop aangepast.

Artikel 15.04 Midden- en Oost-Europa (MATRA-programma)

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de gelden ter ondersteuning van de maatschappelijke transitie van landen in Midden- en Oost-Europa verantwoord. Het Matra-programma ondersteunt activiteiten gericht op het proces van verandering van de staat, haar instituties, de organisaties van burgers en hun onderlinge verbanden. Voor een overzicht van de instrumenten wordt verwezen naar de Voortgangsnotitie Hulp aan Midden- en Oost-Europa. Het Matra-programma wordt in de komende jaren geïntensiveerd en zoals voorzien in de nota «Accenten zetten in Midden-Europa» gedifferentiëerd naar de mate van toenadering tot de EU. Zo zal het voortaan nauw aansluiten bij het ten aanzien van vier Middeneuropese staten (Polen, Hongarije, Tsjechië en Slowakije) ontwikkelde partnerschapsbeleid en voor deze landen vooral gericht zijn op ondersteuning van het pre-accessieproces. Voor de Balkan (Bulgarije, Roemenië en Kroatië) zal sprake zijn van een versterkte inzet via het pre-accessie-programma. Voor de «nieuwe buren» in Oost-Europa (Rusland, Oekraïne en Wit-Rusland) zal het «klassieke» Matra Projecten Programma versterkt worden ingezet.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			63 200	64 200	58 200	54 626	54 626	
– Mutatie			18 330	24 360	32 860	42 860	42 860	
– Stand ontwerp-begroting 2001	33 035	85 488	81 530	**88 560**	91 060	97 486	97 486	97 486
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	14 991	38 793	36 007	40 187	41 321	44 237	44 237	44 237

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		67 200	71 200	67 200	67 200	67 200	
– Mutatie		14 930	24 360	32 860	42 860	42 860	
– Stand ontwerp-begroting 2001	61 932	82 130	**95 560**	100 060	110 060	110 060	110 060
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	28 104	37 269	43 363	45 405	49 943	49 943	49 943

Codering Econ: 12
Func: 01.43

c. De toelichting bij de cijfers

Mutatie
Teneinde de nieuwe beleidsvoornemens te kunnen realiseren is het budget voor het Matra Projecten Programma verhoogd met NLG 3 miljoen in 2000, oplopend tot NLG 20 miljoen in 2003. Het Matra Pre-Accessieprogramma wordt verhoogd met NLG 13 miljoen in 2000, oplopend tot NLG 25 miljoen in 2003. Hiervan wordt in 2000 ruim NLG 1 miljoen en vanaf 2001 NLG 2 miljoen overgeheveld naar de personeelsbegroting zodat de betrokken afdeling en de betrokken ambassades kunnen worden versterkt en de uitbreiding van het programma op verantwoorde wijze plaatsvindt.

Artikel 15.05 Hulp aan Suriname

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord inzake de hulp aan Suriname.

Het beleid onder de vorige Surinaamse regering heeft het Nederland in de afgelopen jaren niet mogelijk gemaakt een positieve en duurzame bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van Suriname. Op 25 mei 2000 vonden verkiezingen plaats in Suriname. Wanneer in Suriname een nieuwe regering is gevormd, een regeerprogramma is gepresenteerd en een Surinaamse regering zich daadwerkelijk inzet voor de uitvoering van goed beleid en goed bestuur, kunnen beslissingen worden voorbereid over de hervatting van de samenwerking tussen Suriname en ons land.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			90 000	175 000	175 000	175 000	175 000	
– Nota van wijziging			– 48 800					
– Stand ontwerp-begroting 2001	106 257	12 129	41 200	**175 000**	175 000	175 000	175 000	175 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	48 217	5 504	18 696	79 412	79 412	79 412	79 412	79 412

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		90 000	175 000	175 000	175 000	175 000	
– Nota van wijziging		– 48 800					
– Stand ontwerp-begroting 2001	45 489	41 200	175 000	175 000	175 000	175 000	175 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	20 642	18 696	79 412	79 412	79 412	79 412	79 412

Codering Econ: 43G
Func: 01.52

c. De toelichting bij de cijfers

Vooralsnog worden in het verleden gemaakte reserveringen voor 2001 en volgende jaren gehandhaafd. De resterende verdragsmiddelen omvatten (na saldering van restbedragen) per 31 december 1999 NLG 582 miljoen schenkingsmiddelen, NLG 390 miljoen garantiemiddelen en NLG 300 miljoen pariteitsmiddelen.

Artikel 15.06 Garanties ten behoeve van Suriname

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord inzake de in het verdrag met Suriname uit 1975 opgenomen voorziening tot het verlenen van garanties op de door Suriname aangetrokken leningen. Van het oorspronkelijke bedrag van NLG 500 miljoen is nog een bedrag van NLG 390 miljoen beschikbaar.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			pm	pm	pm	pm	pm	
– Stand ontwerp-begroting 2001	0	0	pm	pm	pm	pm	pm	pm
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	0	0	pm	pm	pm	pm	pm	pm

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		pm	pm	pm	pm	pm	
– Stand ontwerp-begroting 2001	0	pm	pm	pm	pm	pm	pm
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	0	pm	pm	pm	pm	pm	pm

Codering Econ: 63G
Func: 01.52

Artikel 15.08 Afwikkeling OS-activiteiten in niet DAC-landen

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

De bilaterale hulpverlening aan Roemenië en Bulgarije loopt vanaf 1997 via het Matra-programma (artikel 15.04) en het PSO-programma (Economische Zaken). Een aantal tot en met 1996 opgestarte activiteiten onder het voormalige landenprogramma van Ontwikkelingssamenwerking past echter niet binnen de doelstellingen en criteria van deze programma's. De afwikkeling tot 2000 wordt verantwoord op dit begrotingsartikel. Dit artikel is in 2000 vervallen.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			–	–	–	–	–	
– Stand ontwerp-begroting 2001	952	0	–	–	–	–	–	–
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	432	0	–	–	–	–	–	–

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		–	–	–	–	–	
– Stand ontwerp-begroting 2001	917	–	–	–	–	–	–
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	416	–	–	–	–	–	–

Codering Econ: 43G
Func: 01.52

Artikel 15.09 Azië-faciliteit

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Nederland heeft een beleidsinstrument ontwikkeld dat de samenwerking met landen in de Aziatische regio versterkt en het belang van deze regio binnen het buitenlands beleid van Nederland benadrukt. *Human Resources Development* en de ontwikkeling van kennisinfrastructuurvormen spelen hierin een belangrijke rol. Samenwerking op deze gebieden draagt, zeker op langere termijn, bij aan het opbouwen van betrekkingen tussen mensen onderling en bevordert de bilaterale samenwerking op een breed aantal beleidsterreinen.

De Azië-faciliteit richt zich op *Human Resources Development* in brede zin. De faciliteit is beperkt tot een tweetal landen in de regio: China en Indonesië. De faciliteit ondersteunt onder meer diverse vormen van onderwijs, uitwisseling van wetenschappelijk onderwijs en onderzoek, alsmede andere vormen van kennisoverdracht zoals trainingen en stages. Er wordt goed gelet op de samenhang tussen de verschillende activiteiten.

b. De cijfers

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	
– Mutatie		3 083	5 000	5 000	5 000	5 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	272	8 083	**10 000**	10 000	10 000	10 000	10 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	123	3 668	4 538	4 538	4 538	4 538	4 538

Codering Econ: 43G
Func: 01.42

c. De toelichting bij de cijfers

Mutatie
In 2001 wordt de Azië-faciliteit overgeheveld van het non-ODA- naar het ODA-gedeelte van de HGIS omdat het voldoet aan de OESO-criteria voor *Official Development Assistance*. Aan het artikel worden middelen toegevoegd ten behoeve van bilaterale samenwerking tussen Nederlandse departementen en non-profit instellingen en hun Indonesische counterparts.

Artikel 15.10 Wederopbouw Zuid-oost Europa

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit nieuwe artikel worden de verplichtingen en uitgaven verwoord inzake de ondersteuning voor de wederopbouw van Zuidoost-Europa naar aanleiding van de Kosovo-crisis (voorheen artikel 15.01.04). Gezien de omvang en het structurele karakter van de uitgaven is het oude sub-artikel omgezet in een zelfstandig artikel. Institutionele versterking, goed bestuur en democratisering van staat en maatschappij in Zuidoost-Europa, ter bevordering van de samenwerking binnen deze regio en verdere integratie van deze landen in Europa en in de wereldeconomie zijn de komende jaren de belangrijkste doelstellingen van het Nederlands beleid ten aanzien van de Balkan. Verbetering van de levensomstandigheden voor de mensen op de Balkan en stabililiteit binnen (Zuidoost-)Europa zullen aldus in samenhang worden bevorderd. Onder de nieuwe begrotingsindeling conform de regeringsnota «Van beleidsbegroting tot beleidsverantwoording» (TK 26 573, nr.1, 1998 – 1999) zullen met ingang van 2002 de hier apart weergegeven middelen voor Zuidoost Europa opgaan in het beleidsartikel voor bilaterale ontwikkelingssamenwerking.

b. De cijfers

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		–	–	–	–	–	
– Eerste suppletore wet		355 615	359 450	361 075	361 075	361 075	
– Mutatie				– 50 000	– 100 000	– 150 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	–	355 615	**359 450**	311 075	261 075	211 075	161 075
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	–	161 371	163 111	141 160	118 471	95 782	73 093

Codering Econ: 43G
Func: 01.52

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
Oorspronkelijk stonden deze ontwikkelingssamenwerkingsmiddelen op artikel 15.01. In de eerste twee jaren is een gedeelte van dit budget

overgeheveld naar de artikelen 06 en 07 in verband met incidentele kosten die gemoeid zijn met de uitbreiding van de ambassades in de regio.

Mutatie
De gevolgen van de overgang naar de nieuwe begrotingsindeling worden in de meerjarencijfers vanaf 2002 zichtbaar gemaakt door een afgelopende reeks.

HOOFDBELEIDSTERREIN 16. OVERIGE ONTWIKKELINGSSAMENWERKINGSPROGRAMMA'S

Artikel 16.01 Deskundigenprogramma

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de verplichtingen en uitgaven inzake de inzet van personeel en expertise-ontwikkeling binnen ontwikkelingssamenwerking verantwoord. Het deskundigenprogramma kent een tweeledige doelstelling. Enerzijds het financieren van deskundigen ter ondersteuning en bevordering van de lokale capaciteit in ontwikkelingslanden. Anderzijds het investeren in recent afgestudeerden uit Nederland en ontwikkelingslanden. Dit door hen in staat te stellen arbeidservaring in internationale organisaties en onderzoeksinstituten op te laten doen.

De deskundigen worden veelal ingezet met het doel de institutionele capaciteit in de landen waar zij te werk worden gesteld te verhogen. Deze inzet kan binnen verschillende sectoren plaatsvinden en is in hoge mate verweven met de prioriteiten van de overheid in het ontvangende land. Het programma heeft derhalve een volledig vraaggestuurd karakter. Doelmatigheid en doeltreffendheid vormen de belangrijkste criteria bij de beoordeling van aanvragen uit ontwikkelingslanden; hierbij vormen de concrete verwachtingen omtrent de te leveren diensten en de duurzaamheid van de gevolgen van de inzet de belangrijkste parameters.

Assistent-deskundigen worden grotendeels gefinancierd via internationale organisaties, zoals VN-instellingen en internationale onderzoeksinstituten. Dit programma, dat wordt uitgevoerd door de ontvangende organisaties, heeft een tweeledig karakter. Centraal staat het trainingskarakter. Daarnaast wordt door dit programma tevens de institutionele capaciteit van de ontvangende organisaties vergroot.

Door financiering van assistent-deskundigen via de ontvangende organisaties probeert Nederland een positieve bijdrage te leveren aan Human Resource Ontwikkeling (HRD). Onlosmakelijk zijn de kwaliteit van de organisatie en die van haar HRD. Voorwaarde is dat investeren in HRD alleen zin heeft in organisaties waarin dit denken een centrale rol kent.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			117 000	117 000	117 000	117 000	117 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	99 708	111 222	117 000	**117 000**	117 000	117 000	117 000	117 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	45 246	50 470	53 092	53 092	53 092	53 092	53 092	53 092

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		117 000	117 000	117 000	117 000	117 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	119 931	117 000	**117 000**	117 000	117 000	117 000	117 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	54 422	53 092	53 092	53 092	53 092	53 092	53 092

Codering Econ: 43G
Func: 01.52

e. Kengetallen en overige gegevens

Kengetallen uitzending deskundigen						
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Deskundigen in mensjaren	629	578	578	578	578	578
Kosten per deskundige per mensjaar (x NLG1000)	180	203	203	203	203	203
Toegelicht begrotingsbedrag (pxq) (x NLG 1 miljoen)	113	117	117	117	117	117

Door de toegepaste exit-strategie met betrekking tot uitzending van deskundigen zullen de gemiddelde kosten met circa 10% kunnen dalen. Daar echter dit begrotingsonderdeel in grote mate afhankelijk is van de dollarkoers kunnen de gemiddelde kosten in guldens sterk fluctueren. Daarom is er voor gekozen om de raming voor de kosten per deskundige te laten staan op NLG 203 000. Daarnaast wordt een aantal nieuwe initiatieven ontwikkeld, dat het moeilijker maakt om nog ondubbelzinnig van «deskundigheid in mensjaren» te spreken. Onderhavig kengetal zal daarom in de toekomst geëvalueerd worden.

Artikel 16.02 Voorlichting, bewustwording en advisering inzake Ontwikkelingssamenwerking

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de uitgaven en verplichtingen aangaande de Nationale Commissie voor Internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling (NCDO), Voorlichtingsactiviteiten Ontwikkelingssamenwerking, en Internationale Samenwerking/Samsam/Scherpenzeel Stichting verantwoord. Kerntaak van de NCDO is het beheer van het subsidieprogramma Voorlichting en Meningsvorming Duurzame Ontwikkeling (VMDO). Doel van dit programma is om mensen in Nederland (nauwer) te betrekken bij vraagstukken over internationale samenwerking en duurzame ontwikkeling. De NCDO stimuleert daartoe de publieke discussie, de meningsvorming, het geven van informatie en het vergroten van kennis. De situatie met betrekking tot ontwikkelingslanden en de veranderingen in Noord-Zuid relaties zijn daarbij uitgangspunt of staan daarin centraal. Voor een toelichting op de voorlichtingsactiviteiten en de periodieken van BZ wordt verwezen naar bijlage 9.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			29 400	29 500	29 500	29 600	29 600	
– Stand ontwerp-begroting 2001	20 428	29 285	29 400	**29 500**	29 500	29 600	29 600	29 600
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR	9 270	13 289	13 432	13 387	13 387	13 432	13 432	13 432

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		29 400	29 500	29 500	29 600	29 600	
– Stand ontwerp-begroting 2001	28 821	29 400	**29 500**	29 500	29 600	29 600	29 600
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	13 078	13 341	13 387	13 387	13 432	13 432	13 432

d. De onderverdeling in artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering					
Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	econ.	funct.
1. Nat. Comm. Internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling (NCDO)	20 000	20 000	20 000	43G	01.50
2. Voorlichtingsactiviteiten OS	5 577	3 500	4 000	12	01.50
3. Samsam/IS/Stichting Scherpenzeel	3 244	5 900	5 500	43G	01.50
Totaal	28 821	29 400	29 500		

Artikel 16.03 Doelbijdragen en speciale activiteiten

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de verplichtingen en uitgaven aangaande doelbijdragen, speciale activiteiten, project- en programmavoorbereiding en -begeleiding verantwoord. Met ingang van 1999 is het Doelbijdragenprogramma als subsidiefaciliteit beëindigd. De uitgaven die nog onder dit artikelonderdeel worden verantwoord zijn het gevolg van doorlopende verplichtingen. Met speciale activiteiten wordt gedoeld op (eenmalige) activiteiten die ontwikkelingsrelevant zijn, maar niet aan de criteria van andere programma's voldoen. Zo worden onder meer bijdragen verleend ten behoeve van seminars/conferenties, literatuurstudies, publicaties en documentaires.

De financiering van activiteiten die samenhangen met de uitvoering van het beleid inzake ontwikkelingssamenwerking en die niet direct toerekenbaar zijn aan andere programma's of nationale apparaatskosten worden geraamd op artikelonderdeel 16.03.03. Het gaat daarbij onder meer om kosten van interne controles op declaraties van consultants, productiekosten van beleidsdocumenten en kosten met betrekking tot verzekeringen en inkoopprocedures. Voorts worden uit dit artikelonderdeel de beleidsondersteuningsfondsen voor dienstonderdelen op het departement gefinancierd.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			18 500	19 500	19 500	19 500	19 500	
– Stand ontwerp-begroting 2001	11 170	12 014	18 500	**19 500**	19 500	19 500	19 500	19 500
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	5 069	5 452	8 395	8 849	8 849	8 849	8 849	8 849

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		19 500	19 500	19 500	19 500	19 500	
– Eerste suppletore wet		1 000	400	50			
– Stand ontwerp-begroting 2001	11 714	20 500	**19 900**	19 550	19 500	19 500	19 500
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	5 316	9 302	9 030	8 871	8 849	8 849	8 849

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
Onder het doelbijdragenprogramma (16.03.01) dat is afgeschaft worden uitsluitend nog doorlopende verplichtingen gefinancierd. De uitgaven daarvoor zullen in 2000 NLG 1 miljoen, in 2001 NLG 400 000 en in 2002 NLG 50 000 meer bedragen dan aanvankelijk geraamd.

d. De onderverdeling in artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering					
Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	econ.	funct.
1. Doelbijdragen	1 884	2 000	400	43G	01.52
2. Speciale activiteiten	5 097	10 500	11 500	43G	01.52
3. Proj. & prog. voorbereiding & begeleiding	4 733	8 000	8 000	43G	01.52
Totaal	11 714	20 500	19 900		

Artikel 16.04 Bijdrage VN-ontwikkelingsprogramma (UNDP)

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord inzake de vrijwillige bijdrage aan het ontwikkelingsprogramma van de VN (UNDP). UNDP bekleedt een centrale positie binnen de ontwikkelingsactiviteiten van de Verenigde Naties.

Sinds de hervormingen, gestart in 1999, concentreert UNDP zich in toenemende mate op een aantal kerntaken, te weten beleidsadvisering, capaciteitsopbouw met betrekking tot goed bestuur, wederopbouw in post-conflict landen en VN-coördinatie.

De verschuiving van de aandacht van de Wereldbank naar werkterreinen die traditioneel bij UNDP lagen, maakt versterkte coördinatie en verbeterde samenwerking tussen de Wereldbank en UNDP onontbeerlijk. Nederland zal deze verbetering van samenwerking blijven stimuleren en zal bevorderen dat de organisaties elkaar aanvullen in plaats van overlappend werken.

Nederland is thans derde donor na de VS en Denemarken. Aangezien UNDP in reorganisatie is en mede door onze relatieve positie als donor, is er voor 2001 geen aanleiding de hoogte van de bijdrage in overweging te nemen.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			165 000	165 000	165 000	165 000	165 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	150 000	5 000	165 000	**165 000**	165 000	165 000	165 000	165 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	68 067	2 269	74 874	74 874	74 874	74 874	74 874	74 874

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		165 000	165 000	165 000	165 000	165 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	155 000	165 000	**165 000**	165 000	165 000	165 000	165 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	70 336	74 874	74 874	74 874	74 874	74 874	74 874

Codering Econ: 43G
Func: 01.53

Artikel 16.05 Speciale multilaterale activiteiten

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Onder artikel 16.05 zijn de partnershipprogramma's met de FAO, de ILO, de WHO en het UNDGO (United Nations Development Group Office) ondergebracht. UNDGO concentreert zich op de verbetering van de bijdrage van de VN aan de nationale ontwikkelingsstrategie op landenniveau. Het Partnership Programma met het UNDGO beoogt onder meer het United Nations Development Assistance Framework (UNDAF) te ondersteunen. Het programma zal worden uitgewerkt voor vijf tot tien landen die zowel voor Nederland als voor de VN relevant zijn.
Onder artikel 16.05 worden tevens enkele *trust funds* bij regionale ontwikkelingsbanken gefinancierd. Zo komt er een trustfund bij de African Development Bank (AfDB) en de Asian Development Bank (AsDB) gericht op de facilitering van de implementatie van het PRSP-proces (Poverty Reduction Strategy Paper). Tevens zijn milieu-trustfunds ingesteld bij de AfDB en de Interamerican Development Bank (IDB).
Daarnaast wordt via dit artikel een aantal vrijwillige bijdragen aan kleinere VN-programma's zoals de VN-vrijwilligers, het VN-drugsprogramma (UNDCP), het VN-programma ter bestrijding van corruptie (UNGPC), VN-onderzoeksinstellingen (United Nations Research Institute for Social Development) en aan de regionale VN-Commissies gefinancierd. Onder artikel 16.05 horen tevens initiatieven ter ondersteuning van de opvolging van de grote VN-conferenties thuis.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			72 700	73 000	73 000	73 000	73 000	
– Mutatie			119 400	32 000	101 600	32 000	101 600	
– Stand ontwerp-begroting 2001	30 744	33 108	192 100	**105 000**	174 600	105 000	174 600	105 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	13 951	15 024	87 171	47 647	79 230	47 647	79 230	79 230

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		72 700	73 000	73 000	73 000	73 000	
– Mutatie		54 700	66 800	66 800	66 800	66 800	
– Stand ontwerp-begroting 2001	53 183	127 400	**139 800**	139 800	139 800	139 800	139 800
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	24 133	57 812	63 438	63 438	63 438	63 438	63 438

Codering Econ: 43G
Func: 01.53

c. De toelichting bij de cijfers

Mutatie
Het Partnership Programma UNDGO bedraagt vanaf 2001 NLG 15 miljoen. Een Partnership Programma met de FAO is in voorbereiding en zal vermoedelijk in 2001 worden opgestart met een eerste bijdrage van NLG 15 miljoen in 2001 voor het biennium 2000–2001. Voor WHO en ILO zijn in 2000 reeds de overeenkomsten voor de Partnershipprogramma's getekend. In mei 2000 heeft Nederland op de World Health Assembly in Genève besloten tot ondersteuning van het Polio Eradicatie Initiatief van de WHO. Dit initiatief is bedoeld als een eindsprint ter verwezenlijking van de wereldwijde uitroeiing van polio in 2005. Het Partnershipprogramma is hiertoe in 2000 eenmalig verhoogd met NLG 20 miljoen.
Voor het PRSP-trust fund bij de AfDB en de AsDB is NLG 5 miljoen per bank gereserveerd vanaf 2001. In 2000 is per bank NLG 10 miljoen gereserveerd als eerste financiële injectie voor de start van het trust fund.
In 2000 is besloten tot verhoging van de bijdrage aan het VN-drugsprogramma (UNDCP). Nederland is in het verleden een relatief kleine donor van dit programma geweest. Dat doet geen recht aan het belang dat Nederland hecht aan oplossing van de internationale drugsproblematiek, met name binnen ontwikkelingssamenwerking. De bijdrage aan UNDCP zal derhalve in de toekomst NLG 10 miljoen bedragen in plaats van NLG 1,5 miljoen.
De verplichtingen zijn in 2000, 2002 en 2004 hoger dan de geraamde uitgaven omdat in deze jaren voor de FAO, de ILO en de WHO tweejarige verplichtingen aangegaan worden.

d. Onderverdeling

Onderverdeling speciale multilaterale activiteiten (x NLG 1 miljoen)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
PP FAO	0	0	15	15	15	15	15
PP ILO	0	12,4	24,8	24,8	24,8	24,8	24,8
PP WHO	0	60	40	40	40	40	40
PP UNDGO	0	0	15	15	15	15	15
Overig	53,2	55	45	45	45	45	45
Totaal	**53,2**	**127,4**	**139,8**	**139,8**	**139,8**	**139,8**	**139,8**

* PP = Partnership Programma

Artikel 16.06 Kosten inzake toegelaten vluchtelingen uit ontwikkelingslanden

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Zowel vanuit het oogpunt van de groeiende migratiedruk, alsook in het belang van de vluchtelingen zelf, houdt de regering vast aan het principe dat opvang van vluchtelingen in de eigen regio de voorkeur verdient. Het perspectief op terugkeer naar het land van herkomst is daarmee het beste gediend. Nederland sluit hiermee aan bij het beleid van UNHCR. Ter ondersteuning van dat beleid neemt Nederland op voordracht van UNHCR maximaal 500 vluchtelingen op voor wie geen uitzicht bestaat op uiteindelijke terugkeer naar het land van herkomst en voor wie evenmin de mogelijkheid bestaat opgenomen te worden in het land van eerste opvang.

b. De cijfers

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		24 740	24 740	24 740	24 740	24 740	
– Eerste suppletore wet		– 24 740	– 24 740	– 24 740	– 24 740	– 24 740	
– Stand ontwerp-begroting 2001	24 740	–	–	–	–	–	–
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	11 227	–	–	–	–	–	–

Codering Econ: 43G
Func: 01.50

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
De geraamde uitgaven voor uitgenodigde vluchtelingen zijn overgeheveld naar het nieuwe artikel 16.08.

Artikel 16.07 Wereldbank Partnership Programma

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Dit artikel betreft activiteiten die niet gedelegeerd zijn aan de posten en waarbij wordt samengewerkt met de Wereldbank. Het PP wordt gebruikt als instrument ter financiering van niet-landen specifieke activiteiten, waarmee a) de Bank wordt gestimuleerd zich actiever op te stellen op terreinen als armoedebestrijding, gender en goed bestuur; b) projecten worden gefinancierd die grensverleggend en vernieuwend zijn en c) projecten worden gefinancierd die voor Nederland uit financieel of beheersmatig oogpunt te omvangrijk zijn.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			42 500	42 500	42 500	42 500	42 500	
– Eerste suppletore wet			– 29 000	– 18 300	– 27 500	172 500	– 42 495	
– Mutatie				10 000	10 000	10 000	14 995	
– Stand ontwerp-begroting 2001	54 962	178 441	13 500	**34 200**	25 000	225 000	15 000	15 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	24 941	80 973	6 126	15 519	11 345	102 101	6 807	6 807

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		42 500	42 500	42 500	42 500	42 500	
– Eerste suppletore wet		22 900	25 000	15 000	15 000	15 000	
– Mutatie			10 000	10 000	10 000	10 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	93 693	65 400	**77 500**	67 500	67 500	67 500	67 500
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	42 516	29 677	35 168	30 630	30 630	30 630	30 630

Codering Econ: 43G
Func: 01.53

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
Naar aanleiding van de motie Dijksma bij de behandeling van de begroting 2000 (26 800 nr. 61) is vanaf 2001 NLG 10 miljoen extra gereserveerd voor stedelijke ontwikkeling. In 2000 is tevens NLG 10 miljoen per jaar gereserveerd voor milieuactiviteiten.

Mutatie
Er is vanaf 2001 NLG 10 miljoen gereserveerd voor Wereldbankprojecten in de watersector.

16.08 Directe kosten gedurende eerste jaar van opvang van asielzoekers uit DAC-landen

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

De directe uitgaven aan opvang van asielzoekers uit ontwikkelingslanden (DAC/OESO-lijst) die de A-status aanvragen, gedurende het eerste jaar van hun verblijf in Nederland, kunnen volgens de DAC-definities worden gekwalificeerd als ODA. Het Ministerie van Justitie declareert ten behoeve van deze uitgaven vanaf 2000 jaarlijks een forfaitair bedrag bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De eventuele uitgaven ten behoeve van de gefaciliteerde terugkeer van asielzoekers naar ontwikkelingslanden wordt in mindering gebracht op de forfaitaire toerekening.

b. De cijfers

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		364 000	354 000	344 000	334 000	334 000	
– Eerste suppletore wet		24 740	24 740	24 740	24 740	24 740	
– Stand ontwerp-begroting 2001	244 002	388 740	**378 740**	368 740	358 740	358 740	358 740
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	110 723	176 403	171 865	167 327	162 789	162 789	162 789

Codering Econ: 43G
Func: 01.50

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
Het Ministerie van Justitie declareert met ingang van 2000 jaarlijks één bedrag voor de opvang van uitgenodigde vluchtelingen en (overige) asielzoekers uit ontwikkelingslanden die de A-status aanvragen. In lijn hiermee worden de geraamde bijdragen voor uitgenodigde vluchtelingen, die voorheen onder artikel 16.06 vielen, overgeheveld naar onderhavig artikel.

HOOFDBELEIDSTERREIN 17. OVERIGE UITGAVEN INTERNATIONALE SAMENWERKING

Artikel 17.01 Overige contributies internationale organisaties

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

17.01.01–17.01.07 Contributies Verenigde Naties en daarmee samenhangende organisaties

Op deze artikelonderdelen worden uitgaven verantwoord die samenhangen met de jaarlijkse verdragsmatige financiële verplichtingen jegens internationale (VN-)organisaties ingevolge Nederlands lidmaatschap. De reguliere begrotingen van deze organisaties worden gefinancierd door de lidstaten (zie Handvest van de VN en Statuten Gespecialiseerde Organisaties) volgens een vastgestelde contributieschaal. De vermelde bedragen vertegenwoordigen het Nederlandse aandeel in de helft van de tweejaarlijkse programmabegroting van VN-organisaties.

17.01.08 Internationaal Comité van het Rode Kruis (ICRC)

De jaarlijkse contributie ten behoeve van de humanitaire activiteiten van het Internationaal Comité van het Rode Kruis wordt op dit artikelonderdeel verantwoord.

17.01.09 Internationale Organisatie voor Migratie (IOM)

De Nederlandse bijdrage aan het administratief budget van de Internationale Organisatie voor Migratie wordt op dit artikelonderdeel verantwoord. De Internationale Organisatie voor Migratie levert belangrijke dienstverlening en beleidsondersteunende adviezen op het terrein van migratie. IOM heeft in Den Haag een vestiging, die onder meer een terugkeerprogramma voor het ministerie van Justitie uitvoert. Speciale aandacht wordt besteed aan de rol die IOM kan vervullen bij het implementeren van het Nederlandse beleid ter bevordering van de vrijwillige terugkeer van niet tot ons land toegelaten asielzoekers.

17.01.10 Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)

De OESO-lidstaten dragen bij in de financiering van de activiteiten van de organisatie volgens een jaarlijks variërend contributiepercentage dat gebaseerd wordt op de relatieve ontwikkeling van het BNP tegen factorkosten van de lidstaten. Onlangs is binnen de OESO een akkoord bereikt over het pensioenstelsel voor OESO-medewerkers.

17.01.11 Raad van Europa

De Nederlandse contributie aan de Raad van Europa is de laatste jaren fors verhoogd. Dit komt door een wijziging in de verdeelsleutel. Nederland betaalt met ingang van 1999 een contributie van 3,63%. Nederland heeft een rentevrije lening gekregen om de achterstallige betalingen te voldoen. Deze lening is in 2001 afgelost. De raming voor de RvE is structureel met NLG 1 miljoen bijgesteld.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			119 483	95 345	119 483	94 345	119 483	
– Mutatie			12 595	9 593	13 095	10 093	13 095	
– Stand ontwerp-begroting 2001	11 813	86 974	132 078	**104 938**	132 578	104 438	132 578	104 438
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	5 361	39 467	59 934	47 619	60 161	47 392	60 161	47 392

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		106 914	107 914	106 914	106 914	106 914	
– Mutatie		11 094	11 094	11 594	11 594	11 594	
– Stand ontwerp-begroting 2001	98 787	118 008	**119 008**	118 508	118 508	118 508	118 508
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	44 828	53 550	54 003	53 777	53 777	53 777	53 777

c. De toelichting bij de cijfers

Mutatie
De stijging van de uitgaven en verplichtingen bij dit artikel wordt vooral veroorzaakt door loon- en prijsbijstellingen, wisselkoersaanpassingen (mede als gevolg van de hoge dollarkoers) en wijzigingen in de contributiesleutels. Verder is de contributie aan de OESO met NLG 400 000 verhoogd vanwege de initiële extra kosten van het nieuwe pensioenstelsel van de OESO. Verder komt een extra uitgave van NLG 150 000 bij de contributie aan de Raad van Europa voort uit de Nederlandse toetreding tot de Evaluatiegroep van Staten tegen corruptie, op grond van het op 27 januari 1999 te Straatsburg totstandgekomen Verdrag inzake de strafrechtelijke bestrijding van corruptie en het op 1 mei 1999 te Straatsburg totstandgekomen Statuut betreffende de Groep van Staten tegen corruptie (Greco).

d. De onderverdeling in artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	econ.	funct.
1. Verenigde Naties (VN)	36 461	43 069	44 069	36 461	43 069	44 069	43G	
2. VN-organisatie voor industriële ontwikkeling (UNIDO)	2 951	3 343	3 343	2 951	3 343	3 343	43G	
3. Internationale Arbeids-organisatie (ILO)	7 367	7 833	7 833	7 367	7 833	7 833	43G	
4. Wetenschap en Cultuur (UNESCO)	10 238	12 167	12 167	10 238	12 167	12 167	43G	
5. Wereldgezondheidsorganisatie, benevens Pan-Amerikaanse Gezondheidsorganisatie (WHO/PAHO)	0	28 140	0	11 813	14 070	14 070	43G	
6. Internationale Organisatie voor Atoomenergie (IAEA)	8 646	9 566	9 566	8 646	9 566	9 566	43G	
7. VN-Klimaatverdrag	359	500	500	359	500	500	43G	
8. Internationaal Comité van het Rode Kruis (ICRC)	380	380	380	380	380	380	43G	
9. Internationale Organisatie voor Migratie (IOM)	1 228	1 230	1 230	1 228	1 230	1 230	43G	
10. Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)	7 191	8 700	8 700	7 191	8 700	8 700	43G	
11. Raad van Europa	12 153	17 150	17 150	12 153	17 150	17 150	43G	
Totaal	86 974	132 078	104 938	98 787	118 008	119 008		

Artikel 17.02 Rentesubsidies en apparaatsuitgaven NIO

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikelonderdeel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord inzake de rentesubsidielasten uit hoofde van door de Nederlandse Investeringsbank voor Ontwikkelingslanden N.V. (NIO) op verzoek en onder garantie van de Staat met kapitaalmarktmiddelen verstrekte leningen aan ontwikkelingslanden en inzake de apparaatskosten van de NIO. Een en ander op grond van de overeenkomst tussen de Staat en de NIO van 23 december 1993. Op 31 mei jl. heeft de Financierings-maatschappij voor Ontwikkelingslanden FMO de NIO overgenomen van de Nederlandse Investeringsbank NIB. De overeenkomst tussen de Staat en NIO is bij de overname van kracht gebleven.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			5 157	5 157	5 157	5 157	5 157	
– Eerste suppletore wet			743	743	743	743	743	
– Stand ontwerp-begroting 2001	197 447	5 529	5 900	**5 900**	5 900	5 900	5 900	5 900
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	89 598	2 509	2 677	2 677	2 677	2 677	2 677	2 677

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		204 157	198 157	198 157	198 157	198 157	
– Eerste suppletore wet		743	743	743	743	743	
– Mutatie		– 4 560	– 8 853	– 13 820	– 18 831	– 23 831	
– Stand ontwerp-begroting 2001	197 447	200 340	**190 047**	185 080	180 069	175 069	175 069
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	89 598	90 910	86 240	83 986	81 712	79 443	79 443

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
De meerjarencijfers voor de apparaatsuitgaven zijn sinds 1998 niet aangepast. In de praktijk zijn de kosten van de dienstverlening van de NIO echter wel gestegen. Dit wordt veroorzaakt door loon- en prijsontwikkelingen en een toenemend beroep dat de ambassades zijn gaan doen op de dienstverlening van de NIO. De complexiteit is hiermee toegenomen, wat tevens een kostenstijging tot gevolg heeft gehad. Met een structurele verhoging met NLG 0,7 miljoen kan de NIO het gewenste serviceniveau handhaven.

Mutatie
Door de lage rente en de afname van de leningenportefeuille treedt een meevaller op bij de rentesubsidies.

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering					
Artikel-onderdeel	Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	econ.	funct.
1. Rentesubsidies OS-leningen	191 673	194 440	184 147	31	01.50
2. Apparaatsuitgaven NIO	5 774	5 900	5 900	31	01.50
Totaal	197 447	200 340	190 047		

Artikel 17.03 Garanties op door de NIO verstrekte leningen aan ontwikkelingslanden

a. De grondslag van dit artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden – op basis van de overeenkomst tussen de Staat en de NIO van 23 december 1993 – de verplichtingen en uitgaven verantwoord inzake door de NIO sedert 1971 onder garantie van de Staat aan ontwikkelingslanden verstrekte kapitaalmarktleningen.

De schuldenproblematiek leidt in een aantal gevallen tot het niet of niet tijdig betalen van rente en aflossingen door ontwikkelingslanden en daarmee tot een beroep op de garantieregeling door de NIO. Omdat in het kader van initiatieven tot verlichting van de schuldenlast van ontwikkelingslanden voor sommige van die landen wordt overgegaan tot kwijtschelding van vervallen rente en aflossingen, wordt het uiteindelijk ten laste van de garantie-artikelen komende bedrag beperkt. De kosten van kwijtschelding komen ten laste van artikelonderdeel 15.01.01 Macro-georiënteerde programmahulp.

De beëindiging van de leningfinanciering heeft op termijn een positief effect op de mate waarin de garantieregeling wordt aangesproken. Er vindt geen verdere opbouw van de schuldenlast meer plaats, terwijl de bestaande schuldenlast – en daarmee de jaarlijkse schuldendienst – geleidelijk zal afnemen. Het toekomstige beroep op de garantieregeling blijft evenwel onvoorspelbaar. Niet te voorzien valt hoe de schuldensituatie van landen zich zal ontwikkelen en welke consequenties die ontwikkelingen dan zullen hebben voor het beroep op de garantieregeling. Voorshands is een voorziening opgenomen van NLG 35 miljoen per jaar.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			1 881	542	0	0	0	
– Eerste suppletore wet			– 55	– 54				
– Stand ontwerp-begroting 2001	3 803 876	4 308	1 826	**488**	0	0	0	0
– w.n.t.b.	3 571 890 +/– pm	4 308 – pm	1 826 – pm	488 – pm	0	0	0	0
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	1 726 124	1 955	829	221	0	0	0	0

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		35 000	35 000	35 000	35 000	35 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	21 986	35 000	**35 000**	35 000	35 000	35 000	35 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	9 977	15 882	15 882	15 882	15 882	15 882	15 882

Codering Econ: 63G
Func: 01.50

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet (verplichtingen)
In het verleden werden binnen het bedrijfslevenprogramma leningen uit kapitaalmarktmiddelen aangeboden aan ontwikkelingslanden onder garantie van de Staat. Een klein deel van deze leningen is nog niet opgenomen, zodat daarvoor ook nog geen garantieverplichting is ontstaan. Conform de bandbreedtesystematiek wordt deze nog niet benutte voorziening voor nog af te geven garanties toegevoegd aan de beschikbare verplichtingenruimte voor de komende jaren. Dit heeft geleid tot een aanpassing van het verplichtingenbudget.

e. Overige gegevens

Het uitstaand risico neemt jaarlijks af vanwege aflossing van leningen, het vervallen van garanties en omdat er in principe geen nieuwe garanties meer worden aangegaan.

Overzicht risico-ontwikkeling m.b.t. garantieovereenkomsten met het Rijk (x fl 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Garantieplafond *	4 115 265	3 783 715	3 456 952	3 134 835	2 812 446	2 490 439	2 185 884
Uitstaand risico per 1 jan.	4 111 066	3 781 889	3 456 464	3 134 835	2 812 446	2 490 439	2 185 884
Vervallen/te vervallen garanties	333 485	327 251	322 117	322 389	322 007	304 555	295 479
Verleende/te verlenen garanties	4 308	1 826	488	0	0	0	0

* nog niet vervallen hoofdsom per 1 jan. plus te garanderen hoofdsom incl. bandbreedte-effecten

Specificatie uitstaand risico per land (x f 1000)	Risico per 1 januari 1999	Verleende garanties 1999	Vervallen garanties 1999	Risico per 31 december 1999
Angola	97 031	0	5 502	91 529
China	144 885	0	16 945	127 940
Egypte	131 113	0	1 218	129 895
Ghana	99 604	0	10 168	89 435
India	1 304 442	0	101 434	1 203 008
Indonesië	1 305 796	0	98 955	1 206 841
Jamaica	128 051	0	9 814	118 237
Kenya	138 233	0	14 533	123 701
Nicaragua	96 428	0	6 651	89 777
Pakistan	162 733	0	15 199	147 534
Peru	83 566	0	7 000	76 566
Sri Lanka	95 688	0	9 404	86 284
Tunesië	54 516	0	6 126	48 390
Zimbabwe	61 470	0	4 690	56 780
Diverse landen, risico < 50 miljoen.	207 510	4 308	25 846	185 972
Totaal	4 111 066	0	333 485	3 781 889

De omvangrijkste uitstaande leningen hebben betrekking op India en Indonesië, ieder nog NLG 1,2 miljard.

Artikel 17.04 Overige garanties Internationale Samenwerking

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Dit artikel omvat de garantie ten aanzien van de Stichting Huisvesting OPCW, de garanties ten behoeve van een kapitaaluitbreiding van het Sociaal Ontwikkelingsfonds van de Raad van Europa en de garantie voor levering van vijf Fokker vliegtuigen aan Ethiopië.

1. Garantie ten behoeve van de kapitaaluitbreiding van het Sociaal Ontwikkelingsfonds van de Raad van Europa

Met ingang van 1 januari 1978 is Nederland toegetreden tot het Hervestigingsfonds van de Raad van Europa, waarvan de naam later is gewijzigd in Sociaal Ontwikkelingsfonds.

2. Garantie ten behoeve van de huisvesting van de OPCW

Bij het verwerven van de zetel van de OPCW is de volgende constructie aangegaan. De totale omvang van de verplichtingen van huur is NLG 86 miljoen. In het contract dat de OPCW met het Rijk heeft gesloten is overeengekomen dat het gastland de eerste drie jaar de huuruitgaven

voor zijn rekening neemt, vanaf het moment dat de OPCW het gebouw in gebruik neemt. Dit geschiedde in 1998 en voor dat jaar, 1999 en 2000 zal de huur betaald worden door de Staat der Nederlanden. Voor deze 3 jaar hoeft dientengevolge geen garantie ingebouwd te worden. De huur voor deze drie jaar bedraagt NLG 16 miljoen, zodat er NLG 70 miljoen overblijft waarvoor het Rijk en de gemeente Den Haag elk voor 50% garant staan ten opzichte van de OPCW (beide garantstellers NLG 35 miljoen).

Het Rijk heeft nog een bankgarantie afgesloten van NLG 5 miljoen (voor het geval dat de organisatie/de huurder de huurlasten niet kan nakomen) met de ING Bank. Wanneer de bankgarantie aangesproken wordt, kan onder bepaalde voorwaarden een nieuwe garantie worden afgesloten. De totale waarde van de bankgarantie mag niet groter worden dan NLG 15 miljoen.
De bankgarantie en de garantie van het ministerie vullen elkaar aan tot NLG 35 miljoen. De garantie geldt voor een periode van vijftien jaar vanaf het moment dat de OPCW het nieuwe gebouw heeft betrokken. Deze garantie zal jaarlijks met het bedrag aan huur en overige voorzieningen afnemen, met ingang van het jaar 2001. De garantie vervalt pas vanaf dit jaar omdat de huur voor de eerste drie jaar (1998 tot en met 2000) betaald wordt door het Rijk. De garantie zal worden aangepast wanneer het gebouw aan derden wordt verhuurd.

3. Garantie Fokkervliegtuigen Ethiopië

Eind 1995 heeft Ethiopië bij Fokker een bestelling gedaan voor 5 Fokker 50 vliegtuigen. Het bancaire krediet werd gegarandeerd door DASA aangezien de NCM geen dekking gaf op Ethiopië. Met de faillietverklaring van Fokker heeft DASA de garantie ingetrokken. De ministers van Financiën, Economische Zaken en Ontwikkelingssamenwerking hebben vervolgens in het voorjaar van 1996 besloten om ieder voor 1/3 deel het betalingsrisico te dragen. Het maximale risico voor de drie ministeries tezamen bedroeg in het begin NLG 327,235 miljoen. In dit bedrag is een maximale, contractueel vastgelegde dollarkoers verdisconteerd van NLG 4,18.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			pm	pm	pm	pm	pm	
– Stand ontwerp-begroting 2001	0	0	pm	**pm**	pm	pm	pm	pm
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	0	0	pm	pm	pm	pm	pm	pm

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		pm	pm	pm	pm	pm	
– Stand ontwerp-begroting 2001	0	pm	**pm**	pm	pm	pm	pm
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	0	pm	pm	pm	pm	pm	pm

Codering Econ: 63G
Func: 01.40

e. Overige gegevens

Overzicht risico-ontwikkeling m.b.t. garantie-overeenkomsten van het Rijk						
(x NLG1000)	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Garantieplafond	221 850	211 354	200 858	187 540	174 166	160 735
uitstaand risico per 1 januari	221 850	211 354	200 858	187 540	174 166	160 735
vervallen/te vervallen garanties	10 496	10 496	13 318	13 374	13 431	13 431
verleende/te verlenen garanties	–	–	–	–	–	–
uitstaand risico per 31 december	211 354	200 858	187 540	174 166	160 735	147 304

Specificatie uitstaand risico per garantie				
(x NLG1000)	Risico per 1/1/1999	Verleende garanties 1999	Vervallen garanties 1999	Risico per 31-12-99
Garantie huisvesting OPCW	35 000	–	–	35 000
Garantie Sociaal Ontwikkelingsfonds Raad van Europa	94 120	–	–	94 120
Garantie levering Fokker vliegtuigen Ethiopië	92 792	–	10 496	82 296

Het garantieplafond bedraagt in 2001 NLG 200,8 miljoen. Dit plafond bestaat uit de reeds aangegane garanties inzake OPCW, de Raad van Europa en de garantie met betrekking tot de levering van Fokker-vliegtuigen aan Ethiopië. Het plafond is gelijk aan het uitstaand risico, omdat er geen nieuwe garantieverplichtingen zijn geraamd. Indien partijen hun verplichtingen nakomen zal in 2001 net als in voorgaande jaren een deel van de garantie voor de Fokker vliegtuigen vervallen. Datzelfde geldt in 2001 voor het eerst voor een deel van de garantie huisvesting OPCW.

Artikel 17.05 Garantie voor de middelenvoorziening van de NIO

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden eventuele uitgaven verantwoord die voorvloeien uit de verklaring van de Staat van 17 april 1975, dat zij bereid is om aan de NIO middelen ter beschikking te stellen voor de financiering van leningen, indien de NIO door incidentele krapte op de kapitaalmarkt haar contractuele verplichtingen terzake van het verstrekken van leningen niet na zou

kunnen komen. De betreffende verklaring maakt deel uit van de overeenkomst Staat-NIO van 23 december 1993.

b. De cijfers

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		pm	pm	pm	pm	pm	
– Stand ontwerp-begroting 2001	0	pm	**pm**	pm	pm	pm	pm
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	0	pm	pm	pm	pm	pm	pm

Codering Econ: 63G
Func: 01.50

Artikel 17.06 Tijdelijke financiering van de NIO

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel wordt een eventueel saldo, ten laste van de NIO op de rekening-courantverhouding Staat-NIO op 31 december van het afgesloten dienstjaar, als een uitgave verantwoord. Deze rekening-courant van de NIO bij het ministerie van Financiën vloeit voort uit de overeenkomst tussen de Staat en de NIO van 23 december 1993. De rekening-courant stelt de NIO in staat op de kapitaalmarkt opgenomen gelden voor de (her)financiering van leningen tijdelijk te plaatsen c.q. voor (her)financiering van leningen benodigde gelden op te nemen, vooruitlopend op het aantrekken van die gelden op de kapitaalmarkt. Het eventuele saldo wordt in het daaropvolgende jaar aangezuiverd en als ontvangst verantwoord op het ontvangstenartikel 17.03.

b. De cijfers

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		pm	pm	pm	pm	pm	
– Stand ontwerp-begroting 2001	121 105	pm	**pm**	pm	pm	pm	pm
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	54 955	pm	pm	pm	pm	pm	pm

Codering Econ: 72G
Func: 01.50

Artikel 17.07 Programma Kleine projecten

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord die betrekking hebben op het Programma Kleine Projecten (PKP). Het PKP is een aan de posten gedelegeerd beleidsondersteunend fonds dat zich

uitstrekt over alle terreinen van het buitenlands beleid. Het PKP-budget kan ingezet worden voor een breed scala van activiteiten zoals kleinschalige ontwikkelingsprojecten, culturele evenementen, beurzen en workshops. De diplomatieke vertegenwoordigingen kunnen hiermee op flexibele wijze financiële steun geven aan initiatieven van lokale groepen en maatschappelijke organisaties. Het programma kan tevens bijdragen aan een positieve beeldvorming over Nederland in het buitenland. Het programma vervangt sinds 2000 het Ambassade Projecten Programma (APP), het programma Incidentele Activiteiten Posten (IAP) en, voor de meeste posten, het programma Lokale Culturele Projecten (LCP). Het PKP kwalificeert gedeeltelijk als ODA.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			18 000	18 000	18 000	18 000	18 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	–	9 581	18 000	**18 000**	18 000	18 000	18 000	18 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	–	4 348	8 168	8 168	8 168	8 168	8 168	8 168

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		18 000	18 000	18 000	18 000	18 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	9 581	18 000	**18 000**	18 000	18 000	18 000	18 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	4 348	8 168	8 168	8 168	8 168	8 168	8 168

Codering Econ: 43G
Func: 01.52

HOOFDBELEIDSTERREIN 18. ECONOMIE, WERKGELEGENHEID EN REGIONALE ONTWIKKELING

Artikel 18.01 Landenprogramma's met betrekking tot economische ontwikkeling, werkgelegenheid en regionale ontwikkeling

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

De landenprogramma's met betrekking tot economie, werkgelegenheid en regionale ontwikkeling zijn gericht op de verbetering van levensomstandigheden van de arme lagen van de stedelijke en plattelandsbevolking door middel van duurzame economische groei, inkomensverbetering en werkgelegenheid in ontwikkelingslanden. De verbetering van het voorwaardenscheppend beleid op nationaal en internationaal niveau, dat een duurzame ontwikkeling en een rechtvaardige verdeling van welvaart bevordert, is daarbij essentieel. Afwegingen tussen groei, verdeling en beslag op natuurlijke hulpbronnen staan centraal.

De uitvoering van het beleid vindt grotendeels plaats via de posten. In elf van de «17+4» landen zijn in het landenprogramma sectoren op het gebied van duurzame economische ontwikkeling opgenomen. Veel aandacht zal gaan naar invoering van de sectorale benadering. Het centrale deel van het budget bestrijkt een beperkt aantal niet delegeerbare wereldwijde en regionale activiteiten, gericht op beleidsontwikkeling en -beïnvloeding. Het te voeren beleid is uiteengezet in het algemeen deel.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			496 100	496 500	496 500	496 500	496 500	
– Nota van wijziging			– 75 654	– 75 654	– 76 054	– 76 054	– 76 054	
– Mutatie			– 94 283	– 74 487	– 64 239	– 68 000	– 50 467	
– Stand ontwerp-begroting 2001	970 192	326 970	326 163	**346 359**	356 207	352 446	369 979	365 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	440 254	148 373	148 006	157 171	161 640	159 933	167 889	165 630

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		496 100	496 500	496 500	496 500	496 500	
– Nota van wijziging		– 75 654	– 75 654	– 76 054	– 76 054	– 76 054	
– Eerste suppletore wet		12 982					
– Mutatie		25 200	25 200	25 200	25 200	25 200	
– Stand ontwerp-begroting 2001	446 058	458 628	**446 046**	445 646	445 646	445 646	445 646
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	202 412	208 116	202 407	202 225	202 225	202 225	202 225

Codering Econ: 43G
Func: 01.52

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
Een deel van de onderbesteding in 1999 betrof vertraging in de uitvoering van programma's waarvoor via de eindejaarsmarge middelen zijn doorgeschoven naar 2000.

Mutatie
Ten behoeve van nieuwe activiteiten in Indonesië ter bevordering van onder meer zelfredzaamheid van de bevolking (inkomensgenererende activiteiten) en betaalbare huisvesting wordt het budget m.i.v. 2000 verhoogd met NLG 25,2 miljoen. Het verplichtingenbudget wordt verlaagd vanwege hoge doorlopende verplichtingen uit vorige jaren.

e. Overige gegevens

Ter illustratie van de mate waarin resultaten zijn geboekt in ontwikkelingslanden wordt verwezen naar kengetallen in het algemeen deel, onder andere m.b.t. het BNP per capita in de landen waarmee een bilaterale relatie wordt onderhouden.

Artikel 18.02 Bijdrage Wereldvoedselprogramma (WFP)

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord met betrekking tot de Nederlandse bijdrage aan het Wereldvoedselprogramma (WFP).

Nederland is één van de weinige donoren die de noodhulp- en humanitaire activiteiten van WFP steunt in de vorm van een algemene bijdrage. De meeste donoren dragen alleen bij aan specifieke noodhulpoperaties en ontwikkelingsactiviteiten. De algemene bijdrage aan WFP is de afgelopen jaren aanzienlijk verminderd. In 1997 werd deze verlaagd van NLG 72,5 miljoen naar NLG 60 miljoen omdat WFP zich niet beperkte tot noodhulp. In 1999 vond een volgende verlaging plaats tot NLG 55 miljoen, ditmaal omdat Nederland het multilaterale karakter van de organisatie te gering

vond. WFP heeft zich sindsdien ingespannen zoveel mogelijk ongebonden vrijwillige bijdragen te ontvangen en het multilaterale karakter van de organisatie hoog te houden.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			55 000	55 000	55 000	55 000	55 000	
– Mutatie				5 000	5 000	5 000	5 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	55 000	0	55 000	**60 000**	60 000	60 000	60 000	60 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	24 958	0	24 958	27 227	27 227	27 227	27 227	27 227

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		55 000	55 000	55 000	55 000	55 000	
– Mutatie			5 000	5 000	5 000	5 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	55 000	55 000	**60 000**	60 000	60 000	60 000	60 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	24 958	24 958	27 227	27 227	27 227	27 227	27 227

Codering Econ: 43G
Func: 01.53

c. De toelichting bij de cijfers

Mutatie
Tijdens het laatste beleidsoverleg tussen WFP en Nederland (maart 2000) is geconstateerd dat WFP zich maximaal heeft ingespannen om tegemoet te komen aan de Nederlandse bezwaren. Met ingang van 2001 wordt de algemene vrijwillige bijdrage weer teruggebracht op het niveau van NLG 60 miljoen.

Artikel 18.03 Bijdrage Internationaal Fonds voor Agrarische Ontwikkeling (IFAD)

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikelonderdeel worden de verplichtingen en uitgaven met betrekking tot de Nederlandse bijdrage aan het Internationaal Fonds voor Agrarische Ontwikkeling (IFAD) verantwoord.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			pm	pm	pm	pm	6 000	
– Eerste suppletore wet			16 000				53 245	
– Stand ontwerp-begroting 2001	49 585	0	16 000	**pm**	pm	pm	59 245	pm
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	22 501	0	7 260	pm	pm	pm	26 884	pm

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		12 961	8 881	4 121	8 815	6 000	
– Eerste suppletore wet			– 11			– 1 200	
– Mutatie			– 170			19 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	14 984	12 961	**8 700**	4 121	8 815	23 800	23 800
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	6 799	5 881	3 948	1 870	4 000	10 800	10 800

Codering Econ: 43G
Func: 01.53

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
Als gevolg van een wijziging in het verzilveringsschema is het verplichtingenritme aangepast en zijn de uitgavenramingen voor 2001 en 2004 marginaal verlaagd.

Mutatie
Zie hierboven.

Artikel 18.04 Bedrijfslevenprogramma

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid.

Op dit artikel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord inzake schenkingen onder het Bedrijfslevenprogramma. Dit programma bestaat uit de gebonden hulpprogramma's voor Ontwikkelingsrelevante Exporttransacties (ORET), voor Milieu en Economische Verzelfstandiging (Miliev), het Programma Samenwerking Opkomende Markten (PSOM) en het Nederlands Investerings Matching Fonds (NIMF). Over het te voeren beleid zal op basis van de notitie «Economie en Ontwikkeling» met het parlement van gedachten worden gewisseld.

ORET en Miliev
Deze programma's verstrekken schenkingen aan overheden van ontwikkelingslanden voor de gedeeltelijke financiering van de aankoop van kapitaalgoederen, diensten of werken in Nederland. De verplichting tot aankoop in Nederland, op voorstel van een Nederlands bedrijf, betekent dat ORET en Miliev zich kwalificeren als gebonden hulp. Beide programma's vallen als zodanig onder internationale afspraken, die binnen de OESO en EU zijn gemaakt, teneinde handelsverstoring met subsidies aan banden te leggen. In 2001 zal de uitbesteding aan FMO/NIO zijn beslag krijgen.

Programma Samenwerking Opkomende Markten (PSOM)
Het PSOM richt zich op de financiering van proefprojecten van Nederlandse ondernemingen die willen investeren in of duurzame handelsrelaties willen aangaan met opkomende markten. PSOM-activiteiten beperken zich tot een aantal sectoren, die in onderling overleg met de overheid van het ontvangende land worden vastgesteld en worden vastgelegd in een Memorandum of Understanding tussen de Nederlandse en lokale overheid. PSOM is in uitvoering of voorbereiding in twaalf landen: Zimbabwe, Ghana, Ivoorkust, Egypte, Mozambique, Zuid-Afrika, Uganda, Tanzania, China, India, Thailand en Cuba. De voortgang in de operationalisering wisselt sterk van land tot land. Voor het programma is vanaf 1998 een totaalbedrag van NLG 90 miljoen beschikbaar.

Investeringsbevordering (Nederlands Investerings Matching Fonds)
De bedoeling van het NIMF is de deelname van Nederlandse ondernemers in het eigen vermogen van bedrijven in ontwikkelingslanden te verdubbelen. Daardoor komt naar verwachting voor deze landen meer risicokapitaal beschikbaar. Het NIMF is vergelijkbaar met regelingen van Economische Zaken ten behoeve van Nederlandse investeringen in Oost-Europa en opkomende markten. Aan deze programma's worden vanwege de EU beperkingen gesteld.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			675 000	680 000	680 000	680 000	680 000	
– Eerste suppletore wet			– 215 000	– 220 000	– 220 000	– 220 000	– 220 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	551 949	186 956	460 000	**460 000**	460 000	460 000	460 000	460 000
– w.n.t.b.			230 000	230 000	230 000	230 000	230 000	230 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	250 464	84 837	208 739	208 739	208 739	208 739	208 739	208 739

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		380 000	394 706	350 000	350 000	350 000	
– Eerste suppletore wet		– 86 000	– 36 706	27 000	20 000	20 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	211 765	294 000	**358 000**	377 000	370 000	370 000	370 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	96 095	133 411	162 453	171 075	167 899	167 899	167 899

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
Op basis van de huidige inzichten moeten de uitgavenramingen onder het ORET-programma in 2000 en 2001 worden verlaagd met respectievelijk NLG 80 miljoen en NLG 30 miljoen. De lagere uitgaven hebben voor het grootste deel te maken met een onvoldoende instroom van goed onderbouwde en volledige ORET-aanvragen. Een verklaring ligt ook in de trage besluitvorming: schenkingsovereenkomsten liggen lang bij regeringen ter ondertekening. Gemiddeld is 10,6 maanden gemoeid met de ondertekening van een schenkingsovereenkomst en de verrichting van de aanbetaling. Stroomlijning van de aanvraagprocedure via de instelling van een Tweede Loket zal naar verwachting leiden tot een grotere instroom van aanvragen. Om die reden wordt voor 2004 en 2005 een verhoging van het uitgavenbudget met NLG 20 miljoen doorgevoerd. Het verplichtingenbudget kan structureel worden verlaagd omdat het percentage aangeboden ORET en MILIEV-financieringen dat niet tot betaling komt, is afgenomen.
De opbouw van het PSOM-programma verloopt langzamer dan verwacht. Het programma is pas sinds kort operationeel in zes landen. Naar verwachting zullen dit jaar drie tot vijf nieuwe landen volgen. De vertraging leidt tot lagere uitgaven. Het budget wordt derhalve met NLG 6 miljoen verlaagd in 2000 en 2001. Het totaal van de onderbesteding op het programma wordt in 2002 gecompenseerd met een verhoging met NLG 27 miljoen.

d. De onderverdeling in artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering					
Artikelonderdeel			Uitgaven		Codering
	1999	2000	2001	econ.	funct.
1. ORET-schenkingen	123 679	170 000	220 000	43G	01.52
2. MILIEV-schenkingen	87 334	80 000	80 000	43G	01.52
3. Progr. Samenwerking Opkomende Markten	752	24 000	38 000	43G	01.52
4. NIMF	0	20 000	20 000	43G	01.52
Totaal	211 765	294 000	358 000		

Artikel 18.05 Bedrijfsmatige technische bijstand

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord voor activiteiten die de programma's op het gebied van bedrijfsleven en ontwikkeling versterken. Hierbij moet gedacht worden aan de beoordeling door externe deskundigen van aanvragen voor ORET en Miliev. Deze beoordeling geschiedt al geruime tijd door het Nederlands Economisch Instituut (NEI). De beslissing welke instantie in een bepaald jaar de beoordelingen zal uitvoeren wordt genomen op basis van een tenderprocedure. Voorts vallen onder dit artikel evaluaties, kosten samenhangend met de instelling van het Tweede Loket en de overdracht van instrumenten naar het loket en de ontwikkeling van nieuwe instrumenten.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	2 116	2 126	5 000	**5 000**	5 000	5 000	5 000	5 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	960	965	2 269	2 269	2 269	2 269	2 269	2 269

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	2 125	5 000	**5 000**	5 000	5 000	5 000	5 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	964	2 269	2 269	2 269	2 269	2 269	2 269

Artikel 18.06 PUM-programma

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord inzake het, op basis van een programmafinancieringsovereenkomst door de Stichting Programma Uitzending Managers (PUM) uit te voeren, programma.

Doelstelling van het PUM-programma is om de in Nederland aanwezige kennis en ervaring van gepensioneerde of vervroegd uitgetreden managers ter beschikking te stellen aan bedrijven en instellingen in ontwikkelingslanden. Bij het beleid ter ondersteuning van de particuliere sector in ontwikkelingslanden staat de behoefte uit de ontwikkelingslanden zèlf voorop.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			13 500	13 500	13 500	13 500	13 500	
– Amendement			500	500	500	500	500	
– Stand ontwerp-begroting 2001	0	27 500	14 000	**14 000**	14 000	14 000	14 000	14 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	0	12 479	6 353	6 353	6 353	6 353	6 353	6 353

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		13 500	13 500	13 500	13 500	13 500	
– Amendement		500	500	500	500	500	
– Stand ontwerp-begroting 2001	13 289	14 000	**14 000**	14 000	14 000	14 000	14 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	6 030	6 353	6 353	6 353	6 353	6 353	6 353

Codering Econ: 43G
Func: 01.52

Artikel 18.07 Bevordering export ontwikkelingslanden

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

18.07.01 en 18.07.03 Centrum tot Bevordering van de Import uit ontwikkelingslanden (CBI)

Het agentschap CBI voert in het kader van de bevordering van de export van ontwikkelingslanden een keur aan taken en activiteiten uit. De Minister voor Ontwikkelingssamenwerking geeft het CBI jaarlijks opdracht tot het uitvoeren van zijn programma's. Omdat het CBI een zelfstandig dienstonderdeel is, kent het een eigen wetsartikel. Op dat wetsartikel worden de baten en lasten van het CBI verantwoord. De artikelonderdelen 18.07.01 en 18.07.03 verantwoorden de bijdrage die de Minister voor Ontwikkelingsamenwerking levert aan de begroting van het CBI.

18.07.02 Bijdrage Internationale Trade Centre (ITC) via CBI

De Nederlandse Trustfundbijdrage voor het ITC wordt jaarlijks via het CBI voldaan. Het ITC is de niet-handelspolitieke uitvoeringsorganisatie van de Wereld Handels Organisatie (WHO) en van de United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). Het ITC bevordert de handel, en dus ook de exporten, van de ontwikkelingslanden binnen het totale handelsbeleid van de Verenigde Naties. Het CBI streeft naar een goede afstemming van zijn activiteiten met het ITC.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			22 893	22 893	23 393	23 393	23 393	
– Stand ontwerp-begroting 2001	0	18 042	22 893	**22 893**	23 393	23 393	23 393	23 393
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	0	8 187	10 388	10 388	10 615	10 615	10 615	10 615

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		22 893	22 893	23 393	23 393	23 393	
– Stand ontwerp-begroting 2001	18 042	22 893	**22 893**	23 393	23 393	23 393	23 393
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	8 187	10 388	10 388	10 615	10 615	10 615	10 615

d. De onderverdeling in artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering					
Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	econ.	funct.
1. CBI	11 937	17 009	17 009	12	01.52
2. Bijdrage International Trade Centre	3 000	3 000	3 000	12	01.52
3. Apparaatsuitgaven CBI	3 105	2 884	2 884	12	01.52
Totaal	18 042	22 893	22 893		

Artikel 18.08 Grondstoffen

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

18.08.01 Gemeenschappelijk grondstoffenfonds

Op dit artikelonderdeel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord inzake de overeenkomst met het Gemeenschappelijk Grondstoffenfonds.

18.08.02 Projecten met betrekking tot grondstoffen

In 2000 is de grondstoffennotitie verschenen waarin wordt aangedrongen op een heroriëntatie van het grondstoffenfonds. Het grondstoffenfonds houdt zich bij belangrijke discussies op zijn beleidsterrein te veel op de

achtergrond. Nederland zal er in 2001 bij de andere donoren op aandringen deze heroriëntatie te bewerkstelligen.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			900	900	900	900	900	
– Stand ontwerp-begroting 2001	240	761	900	**900**	900	900	900	900
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	109	345	408	408	408	408	408	408

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		900	900	900	900	900	
– Stand ontwerp-begroting 2001	690	900	**900**	900	900	900	900
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	313	408	408	408	408	408	408

d. De onderverdeling in artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering					
Artikel-onderdeel	Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	econ.	funct.
1. Gemeenschappelijk grondstoffenfonds	0	0	0	43G	01.53
2. Projecten m.b.t. grondstoffen	690	900	900	43G	01.53
Totaal	690	900	900		

Artikel 18.09 Bijdrage VN-kapitaalfonds (UNCDF)

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikelonderdeel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord inzake de vrijwillige bijdrage aan het VN-Kapitaalontwikkelingsfonds (UNCDF).

Het UNCDF vormt onderdeel van UNDP, maar heeft beleids- en financiële autonomie. UNCDF richt zich op decentralisatie en lokaal bestuur, en micro-financiering, waarbij het haar activiteiten concentreert op 15 minst-ontwikkelde landen. UNCDF verleent in deze landen bijstand door de bestaande bronnen van kapitaalhulp aan te vullen met schenkingen en

zachte leningen, maar in steeds grotere mate ook door het geven van institutionele ondersteuning. Deze specifieke hulpprogramma's zijn met name gericht op lokale overheden, gemeenschapsgroepen en de particuliere sector.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	
– Mutatie			1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	15 000	0	16 000	**16 000**	16 000	16 000	16 000	16 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	6 807	0	7 260	7 260	7 260	7 260	7 260	7 260

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	
– Mutatie		1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	15 000	16 000	**16 000**	16 000	16 000	16 000	16 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	6 807	7 260	7 260	7 260	7 260	7 260	7 260

Codering Econ: 62G
Func: 01.53

c. De toelichting bij de cijfers

Mutatie
Gezien de waarde van het UNCDF bij de versterking van het decentrale bestuur in ontwikkelingslanden zal de bijdrage van Nederland met NLG 1 miljoen worden verhoogd. Ook enkele andere donoren hebben aangegeven de bijdrage te zullen verhogen.

Artikel 18.10 Particuliere Ontwikkelings- en Participatiemaatschappijen (POPM)

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikelonderdeel worden de uitgaven verantwoord die voortvloeien uit eventueel te verstrekken garanties aan participatiemaatschappijen.

De POPM-regeling is, na langdurig overleg met en op initiatief van het bedrijfsleven, in het leven geroepen om investeringen van met name kleinere en middelgrote Nederlandse ondernemingen in *joint-ventures* met bedrijven in ontwikkelingslanden te bevorderen. Onder deze regeling

kunnen ondernemingen zich verzekeren tegen commerciële risico's (maar niet tegen de politieke risico's). Daartoe dienen zij een participatiemaatschappij op te zetten die als POPM is erkend, die op haar beurt participaties voor dekking (tegen een premie) dient aan te brengen. Deze participaties moeten minimaal NLG 100 000 bedragen, maar mogen niet groter zijn dan NLG 5 miljoen. Indien de participatie in dekking wordt genomen, vergoedt de Staat, als het misgaat, 50% van het geleden verlies, na aftrek van reeds genoten inkomsten.
De NIO is aangesteld als uitvoerder van en toezichthouder op de regeling. Het bedrag dat in 2001 aan garanties wordt geaccepteerd bedraagt maximaal NLG 25 miljoen.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			25 000	25 000	25 000	25 000	25 000	
– Stand ontwerp-begroting 2001	0	0	25 000	**25 000**	25 000	25 000	25 000	25 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	0	0	11 345	11 345	11 345	11 345	11 345	11 345

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		pm	pm	pm	pm	pm	
– Stand ontwerp-begroting 2001	0	pm	**pm**	pm	pm	pm	pm
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	0	pm	pm	pm	pm	pm	pm

Codering Econ: 43G
Func: 01.54

Artikel 18.11 Financieringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden (FMO)

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

18.11.01 Middelenvoorziening Financieringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden (FMO)

Op dit artikelonderdeel worden de uitgaven verantwoord inzake de aan de FMO door de Staat beschikbaar te stellen begrotingsmiddelen op grond van de Overeenkomst Staat-FMO van 16 november 1998. De kernactiviteit van de FMO is het verstrekken van lange-termijnfinancieringen in de vorm van leningen aan of deelnemingen in het aandelenkapitaal van bedrijven en financiële instellingen in ontwikkelingslanden. Richtlijn is dat de FMO alleen activiteiten financiert die niet in aanmerking komen voor normale commerciële financiering tegen redelijke voorwaarden. De FMO heeft zich gecommitteerd om 70% van haar portefeuille te plaatsen in de Low

Income Countries (LIC's) en Lower Middle Income Countries (LMIC's), waarvan 35% in de LIC's, en zich nader te concentreren op Sub-Sahara Afrika.

18.11.02 Speciale programma's FMO

Op dit artikelonderdeel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord van de subsidies aan de FMO voor de uitvoering van de programma's Investeringsbevordering en Technische Assistentie (IBTA), Seed Capital en het Kleinbedrijffinancieringsprogramma.

IBTA
Het programma Investeringsbevordering en Technische Assistentie heeft als doel bij te dragen aan de versterking van het midden- en kleinbedrijf in ontwikkelingslanden door activiteiten te ondersteunen die voor deze bedrijven van belang zijn voor het duurzaam verbeteren van het productief vermogen. Bedrijven die worden ondersteund dienen altijd een eigen bijdrage te leveren. In concreto gaat het om haalbaarheidsstudies, technische bijstand en managementassistentie en training van werknemers buiten het eigen bedrijf.

Seed Capital programma
Onder dit programma wordt risicodragend vermogen verstrekt aan jonge startende bedrijven in ontwikkelingslanden. Dankzij deze versterking van het eigen vermogen moet het bedrijf in staat worden geacht meer (vreemd) vermogen aan te trekken. Bij het verstrekken van dit risicodragend vermogen wordt over het algemeen gebruik gemaakt van lokale financiële instellingen. Met deze inschakeling van lokale instellingen versterkt de FMO tevens de financiële sector in ontwikkelingslanden en vergroot zij de mogelijkheden van toezicht op de startende ondernemingen. Per definitie is 80% van de Seed Capital activiteiten gericht op Sub-Sahara Afrika.

Kleinbedrijffinancieringsprogramma
Dit programma verstrekt leningen aan het lokale kleinbedrijf. Omdat deze bedrijven vrijwel uitsluitend voor de lokale markt werken hebben zij geen deviezeninkomsten en zijn zij aangewezen op krediet in lokale valuta. In veel ontwikkelingslanden verstrekken financiële instellingen dit soort leningen alleen voor korte periodes. Via het programma kleinbedrijffinanciering kan de FMO leningen in lokale valuta voor langere termijn (gemiddelde looptijd 5 jaar) beschikbaar stellen. Hiermee wordt in een duidelijke behoefte voorzien.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			35 000	35 000	35 000	35 000	35 000	
– Mutatie			4 063					
– Stand ontwerp-begroting 2001	589 901	37 500	39 063	**35 000**	35 000	35 000	35 000	35 000
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	267 685	17 017	17 726	15 882	15 882	15 882	15 882	15 882

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		100 000	117 100	117 100	117 100	117 100	
– Mutatie		4 063					
– Stand ontwerp-begroting 2001	153 438	104 063	**117 100**	117 100	117 100	117 100	117 100
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	69 627	47 222	53 138	53 138	53 138	53 138	53 138

c. De toelichting bij de cijfers

Mutatie
Het sluiten van het IBTA loket in 1998 heeft ook in 1999 tot een onderuitputting van ruim NLG 4 miljoen geleid omdat nieuwe activiteiten over het algemeen met enige vertraging tot uitgaven en verplichtingen leiden. Ter compensatie wordt deze onderuitputting toegevoegd aan het budget voor 2000.

d. De onderverdeling in artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering					
Artikel-onderdeel	Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	econ.	funct.
1. Middelenvoorziening FMO	120 000	65 000	82 100	43G	01.54
2. Speciale programma's FMO	33 438	39 063	35 000	43G	01.54
Totaal	153 438	104 063	117 100		

Artikel 18.12 Allochtoon ondernemerschap

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord inzake activiteiten gericht op het aangaan van *joint-ventures* tussen bedrijven van succesvolle allochtone ondernemers in Nederland en bedrijven in hun land van herkomst en Nederlandse allochtonen die zelf in hun land van herkomst een bedrijf beginnen.

Het programma Allochtoon Ondernemerschap, beter bekend onder de naam IntEnt – Internationalization of Enterpreneurship – richt zich op de start van nieuwe bedrijfsmatige activiteiten *(joint-ventures)* in de moederlanden van succesvolle (allochtone) Turkse, Marokkaanse, Ghanese en Surinaamse ondernemers in Nederland. De stichting IntEnt begeleidt de potentiële ondernemers die zich aanmelden met de opstelling van een gedegen bedrijfsplan, waarbij ook de gelegenheid wordt geboden om ter plekke het bedrijfsplan te toetsen aan de lokale omstandigheden. Na goedkeuring van het plan wordt, indien aanvullende financiering noodzakelijk is, een garantstelling afgegeven aan de kredietverschaffende instelling om oprichting of uitbreiding van het lokale bedrijf mogelijk te maken. De aanvrager moet ook zelf een gedeelte van de investering zien te financieren. Tijdens de uitvoering van het project wordt lokaal inhoudelijke, technische en financiële ondersteuning geboden. IntEnt is in dat verband samenwerkingsverbanden met lokale instanties en banken aangegaan. In het kader van de bespreking van de notitie «Economie en Ontwikkeling» met het parlement zal de toekomst van het programma worden bezien. Gezien de geringe deelname en het ver achterblijven van de vorming van *joint-ventures* rijst de vraag of het zinvol is het programma voort te zetten.

b. De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)								
	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000			pm	pm	pm	pm	pm	
– Stand ontwerp-begroting 2001	4 363	0	pm	**pm**	pm	pm	pm	pm
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	1 980	0	pm	pm	pm	pm	pm	pm

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		pm	pm	pm	pm	pm	
– Eerste suppletore wet		1 979					
– Stand ontwerp-begroting 2001	1 385	1 979	**pm**	pm	pm	pm	pm
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	628	898	pm	pm	pm	pm	pm

Codering Econ: 43G
Func: 01.50

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
In 1999 is vertraging opgetreden in de uitvoering van het IntEnt-programma voor allochtone ondernemers. De middelen die daardoor in 1999 vrijkwamen zijn via de eindejaarsmarge doorgeschoven naar 2000.

WETSARTIKEL 2 (ONTVANGSTEN)

HOOFDBELEIDSTERREIN 6 ALGEMEEN BINNENLAND

Artikel 06.01 Personeel en materieel

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden diverse inhoudingen op de salarislasten van het ambtelijk personeel verantwoord, alsmede diverse ontvangsten met betrekking tot het departement.

b. De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		1 723	1 187	804	804	804	
– Eerste suppletore wet		182	182	182	182	182	
– Mutatie		700	700	700	700	700	
– Stand ontwerp-begroting 2001	3 344	2 605	**2 069**	1 686	1 686	1 686	1 686
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	1 517	1 182	939	765	765	765	765

Codering Econ: 11/16
Func: 01.40

c. De toelichting bij de cijfers

Vanaf 2000 wordt de afdracht van loonheffing verminderd in verband met scholingskosten.

Artikel 06.02 Rente-ontvangsten over banksaldi en voorschotten aan personeel

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Dit artikel laat de verantwoording zien over banksaldi en voorschotten aan het personeel.

b. De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		250	250	250	250	250	
– Stand ontwerp-begroting 2001	577	250	**250**	250	250	250	250
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	262	113	113	113	113	113	113

Codering Econ: 26
Func: 01.40

Artikel 06.03 Doorberekening subsidies en bijdragen aan andere ministeries

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Dit ontvangstenartikel betreft de doorberekening aan het Ministerie van Defensie van door het Ministerie van Buitenlandse Zaken betaalde personele en materiële uitgaven aan het Nationaal Bureau Verbindingsbeveiliging (uitgavenartikel 06.01), subsidies of bijdragen aan het instituut Clingendael (uitgavenartikel 06.06) en de Atlantische Commissie (uitgavenartikel 06.06).

b. De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		5 922	5 546	5 346	5 346	5 346	
– Stand ontwerp-begroting 2001	5 630	5 922	**5 546**	5 346	5 346	5 346	5 346
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	2 555	2 687	2 517	2 426	2 426	2 426	2 426

Codering Econ: 43A
Func: 01.43

Artikel 07.01 Personeel en Materieel

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden overige ontvangsten met betrekking tot de vertegenwoordigingen in het buitenland verantwoord, alsmede terugontvangen voorschotten die werden verstrekt aan uitgezonden personeel.

b. De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		17 400	17 400	17 400	17 400	17 400	
– Mutatie		634	634	634	634	634	
– Stand ontwerp-begroting 2001	20 273	18 034	**18 034**	18 034	18 034	18 034	18 034
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	9 199	8 183	8 183	8 183	8 183	8 183	8 183

Codering Econ: 16
Func: 01.42

c. De toelichting bij de cijfers

Mutatie
De mutatie betreft de doorberekening van de loonkosten die het Ministerie van Buitenlandse Zaken maakt voor personeel van de Rijksuniversiteit Groningen voor het Nederlands Instituut te Rome.

Artikel 07.02 Kanselarijrechten en paspoortgelden

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden verantwoord de opbrengsten verkregen op grond van:
- de Wet op de Kanselarijrechten (Stb. 1948, I 481);
- het Besluit Paspoortgelden;
- het Legesbesluit Visa;
- het Ministerieel Besluit van 9 september 1991 ter uitvoering van artikel 1, lid 2 van de Wet van 26 juni 1991, houdende regels inzake de heffing van rechten voor de legalisatie van handtekeningen;
- het Ministerieel Besluit van 14 december 1995 (nadere vaststelling van bedragen die verschuldigd zijn voor handelingen ten departemente, op basis van de Wet op de Kanselarijrechten, artikel 2 lid F).

b. De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		37 490	37 790	38 990	38 990	38 990	
– Eerste suppletore wet		200	400				
– mutatie		400	400	400	400	400	
– Stand ontwerp-begroting 2001	40 436	38 090	**38 590**	39 390	39 390	39 390	39 390
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	18 349	17 284	17 511	17 874	17 874	17 874	17 874

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
De verhoging houdt verband met iets hogere verwachte meeropbrengsten voor paspoorten en visa.

d. De onderverdeling in artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering					
Artikelonderdeel	Ontvangsten			Codering	
	1999	2000	2001	econ.	funct.
Kanselarijrechten	25 837	24 600	24 600	47G	01.42
Paspoortgelden	8 829	8 000	8 500	47G	01.42
Legalisatierechten	988	800	800	47G	01.42
Visumrechten aan de grens	631	650	650	47G	01.42
Naturalisaties en overige	4 151	4 040	4 040	47G	01.42
Totaal	40 436	38 090	38 590		

e. Kengetallen en overige gegevens

Ramingskengetallen kanselarijrechten						
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Aantal verleende visa	369 665	360 000	360 000	360 000	360 000	360 000
Gemiddelde prijs	55,03	55,55	55,55	55,55	55,55	55,55
Toegelicht begrotingsbedrag (x NLG1000)	20 341	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Overige opbrengsten (x NLG1000)	5 496	4 600	4 600	4 600	4 600	4 600
Toegelicht begrotingsbedrag (x NLG1000)	25 837	24 600	24 600	24 600	24 600	24 600

De inkomsten verkregen op basis van de Wet op de Kanselarijrechten bestaan voor het grootste gedeelte (80 %) uit visumverlening door de Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland. De resterende

opbrengsten worden verkregen uit de overige consulaire dienstverlening. Hieronder worden verstaan de inkomsten die op de posten worden verkregen bij onder andere (financiële) bemiddeling, consulaire verklaringen en dergelijke.

Na de onverwachte daling in 1998 als gevolg van de economische crisis in Zuid-Oost Azië en Rusland is het aantal verleende visa in 1999 opnieuw licht gedaald. Dit wordt veroorzaakt door een hoger weigeringspercentage. Vermoedelijk is dit het gevolg van de maatregelen die getroffen zijn om de kwaliteit van het visumverleningsproces te verhogen en zal dit zich ook in komende jaren doorzetten (zie beleidsartikel 10, Algemeen Deel).

Visumtarieven
Voor de vier categorieën visa zijn verschillende bedragen vastgesteld, variërend van NLG 22,04 tot NLG 374,63. Als gevolg van harmonisering in Schengenverband zijn deze tarieven eind 1999 geïntroduceerd. Dit betekent gemiddeld een lichte stijging ten opzichte van de oude tarieven.

Ramingskengetallen paspoortgelden

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Aantal paspoorten (q)	84 931	80 000	80 000	80 000	80 000	80 000
Prijs nat.paspoort (p)	97,95	100	105	115	115	115
Aantal Eur. identiteitskaarten (q)	3 984	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Prijs Eur.identiteitskaart (p)	36,3	37	37	37	37	37
Toegelicht begrotingsbedrag (x NLG1000)	8 829	8 000	8 500	9 300	9 300	9 300

Het toegelicht begrotingsbedrag betreft alle reisdocumenten inclusief diplomatieke- en dienstpaspoorten.

De tarieven voor de paspoorthandelingen liggen vast in het Besluit Paspoortgelden van 3 augustus 1994. De tarieven worden jaarlijks aangepast op basis van het indexcijfer van het Centraal Planbureau.
De regering heeft op 26 maart 1999 besloten dat vanaf 2 april 2001 de reisdocumenten centraal zullen worden aangemaakt. De Tweede Kamer heeft hiermee ingestemd. Teneinde de extra kosten, die dit systeem met zich meebrengt, te compenseren is besloten tot een verhoging van de prijs van een reisdocument in het buitenland met maximaal NLG 15. De meeropbrengsten die door de tariefsverhoging worden gerealiseerd, zijn bestemd voor de dekking van de extra kosten die door het Ministerie van Buitenlandse Zaken gemaakt moeten worden in verband met de invoering van de centrale personalisatie.

De realisatiecijfers van 1998 en 1999 geven aanleiding tot de bijstelling van het aantal geraamde Europese Identiteitskaarten (van 2 700 naar 4 000).

Ramingskengetallen legalisatierechten	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Aantal legalisaties (q) x 1000	49,4	40	40	40	40	40
Prijs (p)	20	20	20	20	20	20
Toegelicht begrotingsbedrag (pxq) x 1000	988	800	800	800	800	800

Op 1 maart 1997 is de prijs per te legaliseren document vastgesteld op NLG 20 (binnenland), waarbij kostendekkendheid als uitgangspunt is gehanteerd. De aanscherping van het beleid ten aanzien van legalisatie, dat in 1996 is ingevoerd, heeft voor de jaren daarna geen vermindering van het aantal legalisaties met zich meegebracht. Dit houdt verband met een toename van het aantal te legaliseren handelsdocumenten. Op grond van de ervaringscijfers van de vijf voorafgaande jaren wordt voor 2000 en volgende jaren het gemiddelde van 40 000 geraamd.

Gelet op artikel 2, lid F van de wet op de Kanselarijrechten van 1 november 1948 zijn per Ministerieel Besluit van 14 december 1995 tarieven vastgesteld voor bemiddeling door het departement aan in Nederland woonachtige particulieren. In de volgende gevallen dienen particulieren, woonachtig in Nederland, voor bemiddeling door het departement en/of posten vooraf gelden te storten:

– verkrijgen van documenten	NLG 200
– verkrijgen van adressen	NLG 100
– geneeskundige onderzoeken	NLG 750
– afleggen examens/tentamens	NLG 250
– onderzoeken naar de welstand/vermissing van personen	NLG 250
– legaliseren documenten	NLG 150
– verifiëren van documenten	NLG 150

Het uitgangspunt bij de vaststelling van de tarieven is kostendekkendheid geweest. De tarieven omvatten vergoedingen voor koeriers-, transport-, porto-, fax- en telefoonkosten alsmede kanselarijrechten.

Ramingskengetallen naturalisaties	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Aantal naturalisaties (q)	145	200	200	200	200	200
Prijs per naturalisatie (p)	200	200	200	200	200	200
Toegelicht begrotingsbedrag (pxq) x 1000	29	40	40	40	40	40

Bij Koninklijk Besluit van 1 april 1998 is bepaald dat de opbrengsten die voortvloeien uit verzoeken tot naturalisaties ten gunste komen van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Ervaringscijfers van de afgelopen 10 jaar liggen rond de 200 naturalisatieaanvragen per jaar.

Artikel 07.03 Doorberekening adviesraad aan het Ministerie van Defensie

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Dit ontvangstenartikel betreft de doorberekening aan het Ministerie van Defensie van de door het Ministerie van Buitenlandse Zaken betaalde bijdrage aan de adviesraad.

b. De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		163	163	163	163	163	
– Stand ontwerp-begroting 2001	0	163	**163**	163	163	163	163
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	0	74	74	74	74	74	74

Codering Econ: 12
Func: 01.43

Artikel 09.02 Restituties contributies

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden eventuele restituties van de door het Ministerie van Buitenlandse Zaken betaalde contributies aan de NAVO, WEU, OVSE, OPCW en de CTBTO verantwoord (uitgavenartikel 09.02).

b. De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		196	196	196	196	196	
– Stand ontwerp-begroting 2001	1 326	196	**196**	196	196	196	196
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	602	89	89	89	89	89	89

Codering Econ: 43G
Func: 01.43

Artikel 12.01 Doorberekening bijdrage UNEP aan andere ministeries

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Dit ontvangstenartikel betreft de doorberekening aan andere ministeries van de door het Ministerie van Buitenlandse Zaken betaalde bijdrage aan het VN-milieufonds UNEP (uitgavenartikel 12.01).

b. De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		1 895	1 895	1 895	1 895	1 895	
– Stand ontwerp-begroting 2001	1 895	1 895	**1 895**	1 895	1 895	1 895	1 895
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	860	860	860	860	860	860	860

d. De onderverdeling in artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten			Codering	
	1999	2000	2001	econ.	funct.
LNV	535	535	535	43G	01.43
VROM	1 360	1 360	1 360	43G	01.43
Totaal	1 895	1 895	1 895		

HOOFDBELEIDSTERREIN 16 OVERIGE ONTWIKKELINGSSAMENWERKINGSPROGRAMMA'S

Artikel 16.01 Inkomsten uit leningen verstrekt aan ontwikkelingslanden

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden ontvangsten uit aflossingen en rente op in voorgaande jaren uit begrotingsmiddelen verstrekte leningen aan ontwikkelingslanden verantwoord. Daarnaast wordt de ontvangen boeterente ten gunste van dit artikel geboekt.

b. De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		35 181	24 045	22 834	19 087	19 087	
– Mutatie		5 440	6 147	6 180	6 169	6 169	
– Stand ontwerp-begroting 2001	35 866	40 621	**30 192**	29 014	25 256	25 256	25 256
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	16 275	18 433	13 701	13 166	11 461	11 461	11 461

c. De toelichting bij de cijfers

Mutatie
Bij het doorvoeren van consolidaties in eerdere jaren zijn abusievelijk de meerjarenramingen vanaf 2000 voor de ontvangsten op begrotingsleningen niet aangepast. Het betreft met name consolidaties in 1998 met betrekking tot Indonesië.

d. De onderverdeling in artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten			Codering	
	1999	2000	2001	econ.	funct.
Aflossing begrotingsleningen	30 242	31 621	21 192	47G	01.52
Rente begrotingsleningen	5 569	9 000	9 000	26	01.52
Rente op garantieleningen	55	pm	pm	77G	01.52
Totaal	35 866	40 621	30 192		

Artikel 16.02 Diverse ontvangsten ontwikkelingssamenwerkingsprogramma's

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

De ontvangsten die op dit artikel worden verantwoord hebben met name betrekking op terugstortingen van in vorige begrotingsjaren verstrekte voorschotten.

De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		18 018	18 018	18 018	18 018	18 018	
– Stand ontwerp-begroting 2001	32 718	18 018	**18 018**	18 018	18 018	18 018	18 018
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	14 847	8 176	8 176	8 176	8 176	8 176	8 176

Codering Econ: 77G
Func: 01.50

HOOFDBELEIDSTERREIN 17. OVERIGE ONTVANGSTEN INTERNATIONALE SAMENWERKING

Artikel 17.01 Restituties contributies VN en daarmee samenhangende organisaties

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden eventuele restituties van internationale organisaties aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken verantwoord alsmede de doorberekening van de door het Ministerie betaalde bijdrage aan het ICRC aan het Ministerie van Defensie en de diverse ministeries.

b. De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		70	70	70	70	70	
– Stand ontwerp-begroting 2001	70	70	**70**	70	70	70	70
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	32	32	32	32	32	32	32

d. De onderverdeling in artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten			Codering	
	1999	2000	2001	econ.	funct.
1. Restituties contributies VN en daarmee samenhangende organisaties	0	pm	pm	43G	01.43
2. Restituties contributies RvE, OESO en ICRC	0	pm	pm	43G	01.43
3. Doorberekening bijdrage ICRC aan het Ministerie van Defensie	70	70	70	43G	01.43
Totaal	70	70	70		

Artikel 17.02 Restituties door NIO van garantiebetalingen in afgesloten dienstjaren

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Voor met kapitaalmarktmiddelen verstrekte leningen dient aflossing en rente betaald te worden op vervaldata die in de leningsovereenkomst zijn vastgelegd. Komt een ontwikkelingsland zijn aflossings- en/of renteverplichtingen op een vervaldatum niet na, dan claimt de NIO (Nederlandse Investeringsbank voor Ontwikkelingslanden) de achterstallige betaling bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken, op grond van een tussen Staat en de NIO gesloten garantie-overeenkomst. Wanneer een debiteur alsnog zijn betalingsverplichting nakomt, maakt de NIO de

ontvangen bedragen over naar Buitenlandse Zaken. Heeft de ontvangst betrekking op een garantiebetaling in een voorgaand dienstjaar, dan wordt deze ten gunste van dit artikel gebracht.

b. De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		pm	pm	pm	pm	pm	
– Stand ontwerp-begroting 2001	3 457	pm	**pm**	pm	pm	pm	pm
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	1 569	pm	pm	pm	pm	pm	pm

Codering Econ: 63G
Func: 01.52

Artikel 17.03 Tijdelijke financiering van de NIO

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Dit artikel heeft, in samenhang met uitgavenartikel 17.06, betrekking op de rekening-courant faciliteit van de NIO bij het Ministerie van Financiën. De rekening-courant stelt de NIO in staat op de kapitaalmarkt opgenomen gelden voor de (her)financiering van leningen hier tijdelijk te plaatsen c.q. voor (her)financiering van leningen benodigde gelden tijdelijk op te nemen, vooruitlopend op het aantrekken van die gelden op de kapitaalmarkt. Het saldo per 31 december van een jaar wordt in datzelfde jaar aangezuiverd uit uitgavenartikel 17.06 en een jaar later gecorrigeerd via het onderhavige ontvangstenartikel 17.03.

b. De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		pm	pm	pm	pm	pm	pm
– Eerste suppletore wet		121 105					
– Stand ontwerp-begroting 2001	133 931	121 105	**pm**	pm	pm	pm	pm
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	60 775	54 955	pm	pm	pm	pm	pm

Codering Econ: 77G
Func: 01.52

c. De toelichting bij de cijfers

Eerste suppletore wet
De mutatie in 2000 betreft de tegenboeking van de aanzuivering in 1999 lastens uitgavenartikel 17.06 van het negatieve saldo van de NIO per 31 december 1999 van NLG 121 miljoen.

Artikel 18.01 Ontvangsten in het kader van de conversie leenfaciliteit agentschappen

a. De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden ontvangsten opgenomen die het ministerie van Financiën uit hoofde van de introductie van de leenfaciliteit agentschappen betaalt om de conversie te bekostigen. Deze ontvangsten zijn eenmalig en betreffen slechts het agentschap CBI.

b. De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
– Stand ontwerp-begroting 2000		227	–	–	–	–	
– Eerste suppletore wet		371					
– Stand ontwerp-begroting 2001	–	598	–	–	–	–	–
– Stand ontwerp-begroting 2001 in EUR1000	–	271	–	–	–	–	–

Codering Econ: 12
Func: 01.52

D. TOELICHTING BIJ DE AGENTSCHAPSBEGROTING

WETSARTIKEL 4 (AGENTSCHAPSBEGROTING)

Het Centrum tot Bevordering van de Import uit ontwikkelingslanden (CBI)

1. Algemeen

Doelstelling
De doelstelling van het CBI is het bijdragen aan de economische verzelfstandiging van ontwikkelingslanden door versterking van de concurrentiepositie van bedrijven in deze landen op andere markten, met name de West-Europese. Daarbij richt het CBI zich op een betere marketing van producten en diensten van exporterende bedrijven uit de minst en minder ontwikkelde landen. Door middel van marketingtechnische assistentie wordt getracht toegang te verschaffen tot, met name, de markten in West-Europa. Dit geschiedt in samenwerking met handelsbevorderende organisaties van ontwikkelingslanden en met West-Europese importeurs en organisaties.

Kerntaken op hoofdlijnen
De middelen die het CBI inzet om deze doelstelling te verwezenlijken, kunnen worden verdeeld in de volgende categorieën:
– markt- en marketinginformatie en onderzoek (publicaties en geautomatiseerde databanken)
– bedrijfsbemiddeling en handelsinformatie (samenbrengen van exporteurs uit ontwikkelingslanden en West-Europese, vnl. Nederlandse importeurs; individuele bemiddeling en advisering)
– technische assistentie bij het testen en aanpassen van producten, productieprocessen en bedrijfsvoering van ondernemingen uit ontwikkelingslanden
– advisering en begeleiding bij marktentree en exportmarketing (o.a. beursdeelname)
– training (het CBI organiseert trainingen gericht op verschillende doelgroepen in ontwikkelingslanden)
– Institutionele ondersteuning van handelsbevorderende organisaties en capaciteitsontwikkeling in de dienstensector in een geselecteerd aantal ontwikkelingslanden.

Kwaliteitsverbetering en nieuwe beleidsaccenten
In opdracht van de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking is het CBI geëvalueerd over de periode 1990–1996 door de Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie (IOB) van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Bij deze evaluatie zijn de accenten gelegd op de relevantie van het beleid, de doeltreffendheid en de duurzaamheid van de resultaten en de doelmatigheid van de uitvoering. De interne bedrijfsvoering is (indirect) bij deze evaluatie betrokken.
Niet alleen tussentijdse resultaten van de IOB-evaluatie, maar ook ontwikkelingen op de internationale markten waarop het CBI moet inspelen alsmede voortschrijdend inzicht door een inmiddels ruime praktijkervaring, hebben voor het CBI een aantal nieuwe beleidsaccenten tot gevolg gehad:
– CBI richt zich tevens op *capacity building* en *institutionele samenwerking* voor/met de doelgroepen in os-landen teneinde hen een betere concurrentiepositie te geven op de internationale markt, en dan met name de West-Europese.

– Langduriger en meer *tailor made* technische assistentie aan bedrijven in OS-landen aangezien aan het penetreren van hoogontwikkelde markten hogere eisen worden gesteld op het gebied van normen, standaarden, kwaliteit, marketing etc. Technische assistentie wordt daardoor minder incidenteel en kortlopend en steeds meer *structureel en langlopend*.
– Als gevolg hiervan en ook uit een doelmatigheidsoogpunt ziet CBI zich dus, genoodzaakt zijn instrumenten in een *beperktere groep landen* in te zetten. Landencategorieën zijn Lower Middle Income Countries en OLIC's en LDC's volgens de meest recente indeling van de OESO. Binnen die categorieën moeten steeds weer keuzes worden gemaakt. Een en ander neemt overigens niet weg dat er in 2000 nog bedrijven zullen deelnemen aan langlopende CBI-programma's uit landen die inmiddels niet meer behoren tot de doelgroep van CBI. Dit om de aan het begin en in de loop van deze programma's gedane investeringen niet verloren te laten gaan.
– CBI verbetert zijn service aan de doelgroepen met een meer professionele website op het internet alsmede met het instellen van een grote handelsinformatie-unit.

Naast de kerntaken verstrekt het CBI informatie op het gebied van handel en milieu, kwaliteitseisen, normeringen, arbeidsomstandigheden etc. Tevens vertegenwoordigt het CBI de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking bij het ITC (de niet-handelspolitieke uitvoeringsorganisatie voor handelsbevordering van de VN) en is de budgethouder voor projecten onder het ITC trustfund.

Het CBI voert de programma's uit met behulp van gespecialiseerde sector- en marketing-consultants. Het CBI streeft permanent naar kwalitatieve en kwantitatieve uitbreiding van dit consultantsbestand om de best mogelijk vorm van assistentie te kunnen bieden en om in te kunnen spelen op de marktontwikkelingen.

2. Bedrijfsvoering

Algemeen
Tussen het CBI en het ministerie zijn in het kader van de Agentschapsstatus managementafspraken overeengekomen over de aansturing, planning en controle, bedrijfsvoering, ondersteuning en beslissingsbevoegdheid. Op de uitvoering van de gemaakte afspraken wordt toezicht uitgeoefend door de Minister. De activiteiten zijn zoveel mogelijk vooraf bepaald en in het jaarplan vastgelegd. Aan de hand van deze jaarplancyclus wordt vooraf een set producten afgesproken op basis waarvan aan het eind van het jaar, alsmede tussentijds, verantwoording afgelegd dient te worden aan de Minister.

Eind 1999 is door de Ministeries van Financiën en Buitenlandse Zaken een Task Force CBI ingesteld. Doel van deze gezamenlijke expertisegroep van het moederministerie, het agentschap en het Ministerie van Financiën is de gewenste kwaliteitsverbeteringen in het functioneren van het agentschap CBI versneld te bewerkstelligen. In een plan van aanpak (*Terms of Reference*) wordt de taak van de expertisegroep opgedeeld in een viertal fasen:
a. herijking van de bestuurlijke organisatorische vormgeving aan de hand van het toetsingskader Sint;
b. een knelpuntenanalyse voor de korte en langere termijn;
c. een aangepaste instellingsprocedure waarbij maatwerk moet gelden;

d. een feitelijk plan van aanpak voor de implementatie van de kwaliteitsverbetering en een eventueel andere bestuurlijke organisatorische vormgeving.

In het Ontwerp-Statuut Agentschap CBI is afgesproken het Agentschap CBI drie jaar na start (1 januari 1998) te evalueren. Deze evaluatie wordt nu meegenomen door de Taskforce en daardoor in feite één jaar naar voren gehaald.

Doelmatigheid
De doelmatigheid wordt meer en meer verbeterd door verdergaande automatisering van het CBI-databestand en door een efficiëntere aansturing van de (interne) organisatie. Inmiddels zijn alle ondersteunende diensten samengevoegd in een bedrijfsbureau. De financiële administratie, het systeembeheer en de kantoorautomatisering worden onder verantwoordelijkheid van directeur CBI uitgevoerd door externe deskundigen. Daarnaast wordt voor de logistieke ondersteuning van diverse programma's deskundige expertise ingehuurd.

De ontwikkeling van de kostprijzen wordt gunstig beïnvloed door het uitschrijven van Europese aanbestedingen en vergelijkende offertes voor drukwerk, personenvervoer, telefonie, standbouw en respectievelijk voor hotelovernachtingen, catering en drukwerk-mailingen.

Teneinde de doelmatigheid verder te bevorderen en de ontwikkeling van kostprijzen beter te kunnen beoordelen worden de interne kosten van het CBI toegerekend aan de activiteiten/producten. Het systeem van tijdschrijven is hiervoor één van de hulpmiddelen. Op grond van de recente ervaringen ontwikkelt het CBI een set kengetallen en indicatoren die inzicht moeten geven in de doelmatigheid van het productieproces en de bedrijfsvoering.

3. Subsidie

Het CBI is als agentschap gebonden aan de Kaderwet subsidies Ministerie van Buitenlandse Zaken en de Subsidieregeling Ministerie van Buitenlandse Zaken zoals die sinds 1 januari 1999 van kracht zijn.

In dit verband is het CBI voornemens subsidies te verstrekken voor activiteiten die passen in de doelstellingen van het CBI. Daarnaast wil het CBI op aanvraag subsidies verschaffen voor activiteiten die een afgeleide zijn van de hierboven genoemde doelstelling. Met name aanvragen op het gebied van «eerlijke handel» en milieu worden met belangstelling afgewacht. Ook verwacht het CBI subsidies te verlenen aan bedrijven uit ontwikkelingslanden die deelnemen aan Geïntegreerde Export Promotie Programma's om hen in staat te stellen vaker deel te nemen aan Europese vakbeurzen.

Het subsidieplafond bedraagt NLG 300 000.

4. Begroting van baten en lasten

Mede als gevolg van de onderuitputting in de voorgaande twee jaren heeft het CBI voor het jaar 2000 en volgende jaren het totaalbudget (programmakosten en apparaatsuitgaven) gerealloceerd. In 2000 wordt een bureau Informatie opgericht dat tot taak heeft een verdere invulling en kwaliteitsimpuls te geven aan de verschillende in belang toenemende

CBI informatie-instrumenten. Het toegekende programmabudget wordt hierdoor volledig aangewend, ten dele voor noodzakelijke aanvullende apparaatsuitgaven.

Begroting van baten en lasten (bedragen x NLG1000)									
BATEN	1998	1999	2000	2001	€	2002	2003	2004	2005
Programma bijdrage	13 573	12 137	17 009	17 009	7 718	17 509	17 509	17 509	17 509
Bijdrage ITC	3 000	3 000	3 000	3 000	1 361	3 000	3 000	3 000	3 000
Opbrengsten/apparaat	2 741	3 387	2 884	2 884	1 309	2 884	2 884	2 884	2 884
Totale Baten	**19 314**	**18 524**	**22 893**	**22 893**	**10 388**	**23 393**	**23 393**	**23 393**	**23 393**
LASTEN									
Apparaatskosten									
*Personele kosten	2 169	2 393	2 110	2 110	957	2 110	2 110	2 110	2 110
*Materiële kosten	1 903	1 393	1 499	1 485	680	1 477	1 458	1 458	1 458
*Afschrijvingskosten	73	83	105	119	48	129	146	146	146
Programkosten, incl. ITC	14 993	14 656	19 179	19 179	8 703	19 679	19 679	19 679	19 679
Totale lasten	**19 138**	**18 524**	**22 893**	**22 893**	**10 388**	**23 393**	**23 393**	**23 393**	**23 393**
Saldo baten en lasten	**176**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Baten
De belangrijkste posten vormen de bijdragen van het ministerie voor de programma's en de apparaatskosten. Hierin zijn ook de NLG 3 miljoen opgenomen voor de bijdrage aan het ITC.

Lasten
Onder deze post worden de materiële en personele kosten geraamd van het personeel werkzaam bij het CBI. In 1999 heeft het CBI door een andere verzendwijze van publicaties aanzienlijk kunnen bezuinigen op het portibudget. In de raming zijn onder andere meegenomen de kosten voor ambtelijk personeel, de kosten voor automatisering, de exploitatie- en energiekosten alsmede de huren. Een uitsplitsing van de raming voor het personeel en de materiële kosten is opgenomen in de volgende tabel.

Personeel en materieel (bedragen x NLG1000)									
	1998	1999	2000	2001	€	2002	2003	2004	2005
Ambtelijk personeel									
fte's (aantallen)	17	17	17	17	17	17	17	17	17
Begrotingsbeslag	1 539	1 747	1 665	1 665	756	1 665	1 665	1 665	1 665
Overig personeel									
niet-regulier	313	360	350	350	159	350	350	350	350
Uitzendkrachten	71	51	45	45	20	45	45	45	45
Opleiding	6	22	40	40	18	40	40	40	40
Gediff. Belonen	10	10	10	10	5	10	10	10	10
Materieel									
Telefoonkosten	56	55	75	75	34	75	75	75	75
Automatisering	433	431	174	174	79	174	174	174	174
Huur fotokopieerapp. 13	22	25	11	25	5	25	25	25	
Representatie	9	8	7	7	3	7	7	7	7
Finan. Admin. 71	82	85	39	85	18	85	85	85	
Aanschaffingen	47	47	23	23	10	23	23	23	23
Huren, dienst, energ.	172	442	430	430	195	430	430	430	430
Reisbudget	230	203	225	225	102	225	225	225	225
Afschrijving	73	83	171	195	77	209	152	94	146
Bankkosten	– 37	– 83	15	15	7	15	15	15	15
Algemeen/onvoorzien	1 140	389	374	426	170	336	393	399	399
Totaal	**4 145**	**3 868**	**3 714**	**3 714**	**1 685**	**3 714**	**3 714**	**3 714**	**3 714**

Huisvesting
Het kantoor in Rotterdam wordt door de RGD voor het CBI gehuurd voor de periode tot en met 31 december 2003.

Kasstroomoverzicht agentschap CBI								(x NLG1000)
	1999	2000	2001	€	2002	2003	2004	2005
Rekening-courant RHB 1 januari	1 257	1 958	2 247	1 020	2 110	2 562	2 974	3 328
totaal operationele kasstroom	587	171	195	88	209	152	94	94
– totaal investeringen	– 114	– 114	– 114	– 52	– 114	– 114	– 114	– 114
+ totaal boekwaarde desinvesteringen	0	0	0	0	0	0	0	0
totaal investeringskasstroom	– 114	– 114	– 114	– 52	– 114	– 114	– 114	– 114
– eenmalige uitkeringen aan moederdepartement	0	– 602	0	0	0	0	0	0
+ eenmalige storting door het moederdepartement	0	0	0	0	0	0	0	0
– aflossing op leningen	nvt	0	– 119	– 54	– 129	– 146	– 146	– 146
+ beroep op leenfaciliteit	nvt	598	0	0	0	0	0	0
totaal financieringskasstroom	0	– 4	– 119	– 54	– 129	– 146	– 146	– 146
Totaal kasstromen	701	289	428	194	452	412	354	354
Rekening courant RHB 31 december	1 958	2 247	2 675	1 214	2 562	2 974	3 328	3 682

econ. 12
funct. 01.52

Toelichting op het kasstroomoverzicht
Het kasstroomoverzicht geeft een analyse van de in het verslagjaar gerealiseerde liquiditeitsontwikkeling. Het CBI heeft een positief saldo bij de Rijkshoofdboekhouding en heeft derhalve geen rentekosten. Het totaal

van de investeringen van het CBI is bescheiden. Om een beroep te mogen doen op de leenfaciliteit moet minimaal NLG 1 miljoen worden geleend. Dit haalt het CBI niet. Investeringen kunnen uit het eigen apparaatskostenbudget gedekt worden.

5. Kengetallen

Het doel van de kengetallen is om de relatie tussen de verleende diensten en de daaraan verbonden kosten per product/activiteit zichtbaar te maken. De hoeveelheid diensten laat zich redelijk goed meten met behulp van het aantal gebruikers. De kwaliteit en effectiviteit van die diensten kunnen alleen worden bepaald op grond van de bereikte meerwaarde voor de gebruikers en laat zich daarom maar ten dele weergeven in de hieronder vermelde kengetallen. Bovendien worden uit het programmabudget en het apparaatskostenbudget activiteiten/instrumenten bekostigd die zich niet laten vertalen in (ramings)kengetallen. Hierbij moet worden gedacht aan het handelsdocumentatiecentrum, de bibliotheek, bedrijfsbemiddeling, nog nader te bepalen haalbaarheidsonderzoeken, *Fair-trade* programma's, begeleiding van certificering, extra evaluaties, beheer van databestanden, de ontwikkeling van een handelsbemiddelingenrelatiebeheersysteem, allerlei promotionele activiteiten w.o. een nieuwe huisstijl, een eigen CBI-homepage, opleidingen, vooruit te betalen kosten, ontwikkeling van nieuwe instrumenten etc.

De doelmatigheid van de programma's (en onderdelen daarvan) wordt als vast programmaonderdeel periodiek door middel van interne en externe evaluaties getest.

Ramingskengetallen van de kernactiviteiten

	Totale kosten	aantal oplagen/ deelnemers		prijs per item
Publicaties	1 084 000	200 000	NLG	13,50
CBI homepage, incl GreenBuss	453 000	2000	NLG	250,00
Markttesten	799 350	200	NLG	2,950,00
Technische Assistentie	2 197 395	375	NLG	5 333,00
Beursdeelname	3 959 000	210	NLG	19 524,00
Training	5 083 450	1 100	NLG	4 545,00
Speciale projecten	850 000			
Subsidies	300 000			
Ontwik. nieuwe instr.	531 000			
TPO Development	300 000			
Algemeen	621 805			

Publicaties
Het CBI bereikt op verschillende manieren zijn doelgroep. Middels nieuwsbrieven, brochures en boekwerken wordt schriftelijke informatie aangeboden. Veel van deze publicaties zijn ook via de homepage van het CBI te raadplegen.

2. GreenBuss® databank
Handelsrelevante informatie over milieu- en gezondheidseisen en arbeidsomstandigheden, als onderdeel van de CBI homepage, met

informatie over Europese wet- en regelgeving, (inter)nationale standaarden, ecolabelling en analyses van en links met relevante organisaties en databanken.

Markttesten
Het CBI test in zijn tentoonstellingsruimte 2 à 3 keer per jaar voor verschillende productgroepen een groot aantal inzendingen van exporteurs op marktkansen en op vigerende markteisen en regelgeving.

Technische assistentie aan te bezoeken bedrijven
Het CBI laat na selectie op basis van applicatieformulieren en/of na het markttesten van producten (zie punt 3) onafhankelijke productsector consultants de bedrijven in ontwikkelingslanden bezoeken om o.a. over productaanpassing, productieproces, marketing en bedrijfsvoering te adviseren (375).

Advisering en begeleiding bij marktentree – beursdeelname
CBI begeleidt de marktentree van bedrijven uit ontwikkelingslanden die met behulp van CBI-assistentie zich met succes hebben geconformeerd aan Europese markteisen. Dit geschiedt onder meer door de organisatie van collectieve deelnemingen aan Europese vakbeurzen.

Deelnemende exporteurs aan beurs	210
Zakelijke contacten tijdens beurs	7 000
(proef)orders direct na beurs	140
(proef)orders 12–15 mnd na de beurs	300
Gemiddelde omzet per deelnemer 12–15 mnd na de beurs	NLG 35 000

Training
Het CBI organiseert in Rotterdam en in ontwikkelingslanden seminars en workshops voor medewerkers van bedrijven en handelsbevorderende organisaties over algemene marketing en management en specifieke productgerelateerde en thema-onderwerpen.

Seminar voor marketing managers	170
Seminar voor trade promotion organizations	130
Seminar voor specialisten	40
Workshops voor managers bedrijven	320
Product gerelateerde workshops	350
Thema gerelateerde workshops	50
Train the trainer seminars	40

BIJLAGEN BIJ DE MEMORIE VAN TOELICHTING

Bijlage 1	Personeelsgegevens	229
Bijlage 2	De Wetgevingsbijlage	231
Bijlage 3	Moties en toezeggingen	233
Bijlage 4	De Bijlage inzake circulaires	238
Bijlage 5	Aanbevelingen Nationale Ombudsman	239
Bijlage 6	Subsidies	240
Bijlage 7	Evaluatieprogramma 1999–2005	251
Bijlage 8	Economische en functionele classificaties	300
Bijlage 9	Voorlichting	303
Bijlage 10	Lijst van afkortingen	308
Appendix 2		316
Trefwoorden		317

BIJLAGE 1 PERSONEELSGEGEVENS

Overzicht A: Samenvattend overzicht personeelssterkte

Organisatieeenheid	Personeelsomvang					
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Algemene Leiding (incl. Ministers en Staatssecretaris) en Directies ressorterende onder de Secretaris-Generaal	971,49	928,49	895,49	886,49	886,49	886,49
DGRB	148,19	142,19	136,19	136,19	136,19	136,19
DGPZ	102,16	98,66	97,66	97,66	97,66	97,66
DGIS	304,44	293,44	291,44	291,44	291,44	291,44
DGES	237,44	232,44	230,44	230,44	230,44	230,44
TOTAAL DEPARTEMENT	**1 763,72**	**1 695,22**	**1 651,22**	**1 642,22**	**1 642,22**	**1 642,22**
TOTAAL POSTEN («uitgezonden» personeel)	**1 274**	**1 239**	**1 203**	**1 200**	**1 200**	**1 200**
SUB-TOTAAL MINISTERIE	**3 037,72**	**2 934,22**	**2 854,22**	**2 842,22**	**2 842,22**	**2 842,22**

Overzicht B:
Samenvattend overzicht personeelssterkte van de agentschappen ressorterend onder het ministerie

Organisatieeenheid	Personeelsomvang					
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Centrum tot Bevordering van Import uit ontwikkelingslanden (CBI)	17	17	17	17	17	17
TOTAAL AGENTSCHAP	**17**	**17**	**17**	**17**	**17**	**17**
TOTAAL MINISTERIE	**3 054,72**	**2 951,22**	**2 871,22**	**2 859,22**	**2 859,22**	**2 859,22**

Organisatieeenheid	Personeelsomvang					
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Formatie ontwerpbegroting 2000 Departement	**1 740,5**	**1 672**	**1 633**	**1 624**	**1 624**	**1 624**
Mutaties						
uitbreidingen:						
– ACD, DGB/RSTZ, Commissie van Bezwaar, IPKD, DJZ, DEU/DIE, Pais, Balkan	25,27	24,27	18,27	18,27	18,27	18,27
inkrimping:						
– HPI	– 1	– 1	– 1	– 1	– 1	– 1
– Correctie i.v.m. de overgang van de administratie naar uren (afronding), voorheen hele en halve formatieplaatsen	– 1,05	– 0,05	+ 0,95	+ 0,95	+ 0,95	+ 0,95
Totaal ontwerpbegroting 2001 Departement	**1 763,72**	**1 695,22**	**1 651,22**	**1 642,22**	**1 642,22**	**1 642,22**
Formatie ontwerpbegroting 2000 Posten	**1 248**	**1 218**	**1 193**	**1 193**	**1 193**	**1 193**
Mutaties						
uitbreidingen:						
– OS (17 + 4), Balkan, overige	49	51	43	43	43	43
inkrimping:						
– OS (17 + 4)	– 23	– 30	– 33	– 36	– 36	– 36
Totaal ontwerpbegroting 2001 Posten (exclusief lokaal personeel)	**1 274**	**1 239**	**1 203**	**1 200**	**1 200**	**1 200**
Totaal ontwerpbegroting 2000 Agentschap CBI	**17**	**17**	**17**	**17**	**17**	**17**
Totaal ontwerpbegroting 2001 Agentschap CBI	**17**	**17**	**17**	**17**	**17**	**17**
Totaal ontwerpbegroting 2000 Ministerie	**3 005,5**	**2 907**	**2 843**	**2 834**	**2 834**	**2 834**
Totaal ontwerpbegroting 2001 Ministerie	**3 054,72**	**2 951,22**	**2 871,22**	**2 859,22**	**2 859,22**	**2 859,22**

BIJLAGE 2 DE WETGEVINGSBIJLAGE

A: Tot stand gekomen wetgeving (periode 1/6/1999 tot 1/6/2000)

Datum	Citeertitel – titel verdrag	Kamerstuk nr.	Staatsblad jaar, nr.
22-12-1998	Verdrag met de Russ. Fed. inz. Nederlandse assistentie bij vernietiging van voorraden chemische wapens in de Russ. Fed.	26 594	
25-05-1998	Parnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten, enerzijds, en Turkmenistan, anderzijds	26 593	
24-11-1997	Euro-mediterraan verdrag tussen de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, enerzijds, en het Hasjemitisch Koninkrijk Jordanie, anderzijds	26 142	1999, 323
22-09-1998	Aanvullend Protocol bij de Overeenkomst ter uitvoering van artikel III, eerste en vierde lid, van het Verdrag inzake de niet-verspreiding van kernwapens (5.4.73)	26 810	
17-02-1999	Verdrag met Kyrgyzstan inzake het landbouwontwikkelingsproject in de Naukat-regio Osh Oblast	26 817	
29-01-1998	Akkoord betreffende de toepassing van het Intergouvernementele Verdrag inzake het ruimtestation in afwachting van de inwerkingtreding ervan	26 882	
29-01-1998	Verdrag betreffende de samenwerking inzake het civiele internationale ruimtestation	26 882	
05-09-1997	Gezamenlijk Verdrag inzake de veiligheid van beheer van bestraalde splijtstof en inzake de veiligheid van het beheer van radioactief afval	26 987 (R1646)	
21-07-1999	Verdrag tussen de Urenco-landen en de Verenigde Staten inzake levering van licht verrijkt uranium aan Taiwan	27 003	
***	Rijkswet exclusieve economische zone	26 952	1999, 281
***	Wijziging Sanctiewet 1977 en In- en uitvoerwet tot vereenvoudiging van de implementatie van internationale verplichtingen	26 872	2000, 196

B: Bij de Staten-Generaal aanhangige wetsontwerpen

Wetsvoorstel	Kamerstuk nr.	Op 1/6/2000 gevorderd t/m
Verdrag met VS betreffende toegang tot en gebruik van faciliteiten op de Ned. Ant. en Aruba voor drugsbestrijding vanuit de lucht (Fol-verdrag)		Voor uitdr. goedk. proc. aan de Tweede Kamer gezonden.
Verdrag met Frankrijk: Grenscontrole Sint Maarten	24 074 (R1531)	Behandeling stilgelegd
Verdrag met ACS tot vaststelling van de voorwaarden van deelneming door de Ned. Ant. als geassocieerd lid	26 599 (R1639) Plenaire behandeling bij Tweede Kamer.	17-5-2000 nota nav verslag naar de Tweede Kamer.
Verdrag tot oprichting van de Associatie van Caraibische staten (ACS-Verdrag)	26 599 (R1639) Plenaire behandeling Tweede Kamer.	17-5-2000 nota nav verslag naar de Tweede Kamer.
EU handels- en samenwerkingakkoord met Zuid-Afrika	27 154	17-5-2000 voor uitdrukkelijke goedkeuringsproc. naar Verslag Tweede Kamer.
Verlenging van de werkingsduur van het Sanctiebesluit Irak 1997	29 949	Gereed voor plenaire behandeling TK

C: In voorbereiding zijnde wetsvoorstellen

Wetsvoorstel inzake	Op 1/6/2000 gevorderd t/m	Verwachting omtrent eerstvolgende fase
Inter-Amerikaans verdrag inzake de bescherming van zeeschildpadden	Overleggingsbrieven aan Kamers gereed. Overleggen aan de Eerste en Tweede Kamer voorzien aug. 2000.	
Statuut voor een internationaal strafhof	15-6-2000 Advies Raad van State ontvangen	Naar Tweede Kamer voor uitdr. goedk. voorzien voor eind zomer 2000.
Verdrag tot herziening van het Verdrag inzake de conventionele strijdkrachten in Europa, met protocollen	24-2-2000 Adv. Raad van State ontvangen.	Nader rapport afronden.
Verdrag tussen Europese Gemeenschap en Zwitserland over het vrije verkeer van personen	29-5-2000 Advies Raad van State ontvangen.	Naar Tweede Kamer voor uitdr. goedk. proc. voorzien zomer 2000.
VN verdrag inzake de veiligheid van VN personeel	28-4-2000 advies Raad van State ontvangen.	Overleggen aan de Kamers na zomer 2000.

Wetsvoorstel inzake	Op 1/6/2000 gevorderd t/m	Verwachting omtrent eerstvolgende fase
Inter-Amerikaans verdrag inzake de bescherming van zeeschildpadden	Overleggingsbrieven aan Kamers gereed. Overleggen aan de Eerste en Tweede Kamer voorzien aug. 2000.	
Rijkswet op de consulaire tarieven	Advies Raad van State van het Koninkrijk	Nader rapport (30/06 aangeboden aan TK Staten NA en Staten Aruba; kamerst. nr. 27 217
Wet HCNM	Advies Raad van State	Nader rapport (19/06) aangeboden aan TK; kamerst. nr. 27 194)
Wet uitvoering verdragen wapenbeheersing	Advies Raad van State	Nader rapport
Visumwet	Interdepartementaal overleg over uitgangspuntennotitie; concept wetsvoorstel en memorie van toelichting in voorbereiding	Ministerraad
Legalisatiewet	concept wetsvoorstel en memorie van toelichting in voorbereiding	Interdepartementaal overleg

BIJLAGE 3 MOTIES EN TOEZEGGINGEN

A. Door de Staten-Generaal aanvaarde moties

Omschrijving	Herkomst	Stand van zaken
Motie Timmermans c.s. Kosten Balkanpact mogen niet ten koste gaan van overige EU ODA. (26 580 nr. 3)	Handelingen 1999/2000, nr. 6.	Meegenomen in begroting.
Motie Hessing c.s. Aanpak financieel beheer en controle(26 580 nr. 8)	Handelingen 1999/2000, nr. 6	Uitgevoerd (behandeld in Ecofin-Raad van 29-11-1999)
Motie Verhagen c.s. Brussel als enige vergaderplaats voor het EP aanwijzen (26 580 nr. 7)	Handelingen 1999/2000, nr. 6	
Motie Hessing c.s. Kamer tweemaal per jaar informeren over de implementatie van de aanbevelingen van het comité van wijzen (26 580 nr. 9)	Handelingen 1999/2000, nr. 6	Uitgevoerd (behandeld in Ecofin-Raad van 29-11-1999)
Motie Koenders c.s. over de New Agenda Coalition (26 800 V nr. 9)	Handelingen 1999/2000, nr. 18	Brieven verzonden op 8-11-1999 en op 16-11-1999 (kenmerk DVB/NN-582/99 en DVB/NN 605/99)
Motie Koenders c.s., inz. een vredesfonds uit non-ODA HGIS (26 800 V nr. 38)	Handelingen 1999/2000, nr. 33	Meegenomen in HGIS prioriteiten.
Motie Vos, Inzet van NL voor codecisie EP bij landbouwbeleid (26 800 V nr. 46)	Handelingen 1999/2000, nr. 33	Meegenomen in derde IGC-notitie.
Motie Koenders c.s., Standpunt tegen doodstraf internationaal uitdragen (26 800 V nr. 41)	Handelingen 1999/2000, nr. 33	Staand beleid.
Motie Koenders c.s., EVDB Nederlandse bijdrage aan Europese militaire capaciteit (26 800 V nr. 40)	Handelingen 1999/2000, nr. 33	Brieven verzonden door de Minister van Defensie op 11-02-2000 en 08-02-2000 (Kamerstuk 26 900 nr. 21 en 21 501–28 nr. 1)
Motie Vos c.s., rapportage over neveneffecten van economische sancties op de «civil society» (26 800 V nr. 43)	Handelingen 1999/2000, nr. 33	Sanctienotitie via CoRia in MR 7/7.
Motie Van den Doel c.s. Vrijwillige bijdragen internationale organisaties stopzetten indien niet voldaan wordt aan criteria deugdelijk financieel beheer en doelmatige aanwending (26 800 V nr. 47)	Handelingen 1999/2000, nr. 33	Staand beleid
Motie Wilders c.s. Analyse Midden-Oosten (26 800 V nr. 48)	Handelingen 1999/2000, nr. 33	Notitie verzonden op 29/5/2000.
Motie Wilders c.s. Bestrijding terrorisme (26 800 V nr. 49)	Handelingen 1999/2000, nr. 33	Aparte notitie over terrorisme en moslim-extremisme wordt voorbereid
Motie Wilders c.s., Analyse moslim extremisme in het Midden-Oosten en Centraal-Azië (26 800 V nr. 50)	Handelingen 1999/2000, nr. 33	Idem
Motie Hoekema c.s. Project klantvriendelijkheid visumverlening (26 800 V nr. 51)	Handelingen 1999/2000, nr. 33	Na voltooiing rapport KPMG over de visumketen zal de Kamer worden geïnformeerd
Motie Hoekema c.s. Nationaal mensenrechteninstituut: voorbereiding en stellingname (26 800 V nr. 52)	Handelingen 1999/2000, nr. 33	Meegenomen in brief van 10-05-2000 over de stand van zaken uitvoering moties (kenmerk BSG 176/00)
Motie Dijksma c.s. Stedelijke armoedebestrijding; 10 mln extra voor partnershipprogramma WB. (26 800 V nr. 61)	Handelingen 1999/2000, nr. 33	Meegenomen in begroting.
Motie ter Veer c.s. Beschikbaar stellen HIV/AIDS vaccins en financiële ondersteuning (26 800 V nr. 62)	Handelingen 1999/2000, nr. 33	Meerjarige steun aan IAVI verleend.
Motie Hessing c.s. Ondernemerschap en bevordering lokale economie (26 800 V nr. 67)	Handelingen 1999/2000, nr. 33	Meegenomen in nota Economie en Ontwikkeling
Motie Remak c.s. Meer prioriteit voor basisonderwijs in ontwikkelingslanden (26 800 V nr. 68)	Handelingen 1999/2000, nr. 33	Naar aanleiding van de Wereldonderwijsconferentie in Dakar is de Kamer ingelicht.
Motie De Hoop Scheffer c.s. Geen lidstaten toelaten waar een vredesmacht is gestationeerd (Cyprus) (21 501–20 nr. 108)	Handelingen 1999/2000, nr. 36	Staand beleid
Hirsch Ballin bevorderen dat de EU partij wordt bij het EVRM (26 800 V nr. 141b)	Handelingen EK 1999/2000, nr. 22	Betrokken bij Kabinetsstandpunt inz. EU handvest grondrechten, brief verstuurd op 09-05-2000
Motie Timmermans Hoekema, Het ontwikkelen van een innovatie-actieplan (21 501–20 nr. 116)	Handelingen 1999/2000, nr. 62	Centraal Economische Commissie maakt plan dat in september zal worden aangeboden
Motie Voûte-Droste c.s. reciprociteit en level playing field (21 501–20 nr. 118)	Handelingen 1999/2000, nr. 62	Staand beleid (EZ)

Omschrijving	Herkomst	Stand van zaken
Motie Karimi c.s. criteria armoedebestrijding en kwaliteitstoets subsidieaanvragen (26 800 V nr. 85)	Handelingen 1999/2000, nr. 63	In het najaar zal de Subsidiewet opnieuw met de Kamer worden besproken
Motie Verhagen c.s. FPPN subsidie toekennen op basis van artikel 2-4-1 (26 800 V nr. 86)	Handelingen 1999/2000, nr. 63	Kamer is ingelicht dat de Motie onuitvoerbaar is.
Motie Dijksma c.s. nieuwe subsidieregeling (26 800 V nr. 88)	Handelingen 1999/2000, nr. 63	In het najaar zal de Subsidiewet opnieuw met de Kamer worden besproken.
Motie Timmermans c.s. mensenrechten in Rusland en de aanbevelingen van de Parlementaire Assemblée van de RvE. (25 688 nr. 9)	Handelingen 1999/2000, nr. 73	
Motie Melkert c.s. notitie over civiele(-politie) aspecten van vredesoperaties. (22 181 nr. 316)	Handelingen 1999/2000, nr. 77	Notitie in voorbereiding

B. Door bewindslieden gedane toezeggingen

Omschrijving	Herkomst	Stand van zaken
Instelling van een demobilisatiefonds voor Oost-Congo i.s.m. UNDP/WB	26 800 V, nr. 6	Nederland heeft bijgedragen aan demobilisatie
Contact intensiveren met Europese partners over EU-Afrika-beleid.	26 800 V, nr. 6	Is uitgevoerd
Bezien of Burundi voldoet aan de criteria voor DMV lijst.	26 800 V, nr. 6	Meenemen in besprekingen landenlijst
Overzicht van hulpstromen naar Afrika aan de TK sturen (evt. met indicatie van effecten Kosovo daarop).	26 800 V, nr. 6	Brief 1561/99 d.d. 3/12/99 (26 800 V, nr. 27)
Nagaan of een legal opinion aan het Int. Gerechtshof kan worden gevraagd over humanitaire interventie, soevereiniteit en het Handvest.	Handelingen 26 800, nr. 1	Brief dd. 15-11-1999, kenmerk DJZ/IR672/99
Actief bezien of extra middelen voor vredesopbouw in het Grote Merengebied kunnen worden vrijgemaakt.	26 800, nr. 1	
Evaluatie Kosovo voor de begrotingsbehandeling BZ/OS naar de Kamer.	Handelingen 26 800, nr. 1	Brief dd. 22-3-2000, 22 181 nr. 315
Notitie met voor- en nadelen van verschillende varianten en mogelijkheden van beleidsharmonisatie inzake voedselveiligheid overbrengen aan eerstbetrokken bewindslieden	Handelingen 1999/2000, nr. 6	
In de komende IGC het thema van financieel beheer en controle aan de orde te stellen en suggereren de Rekenkamer bevoegd te maken om tegenwerking van een lidstaat of een instelling bij het Hof van Justitie aanhangig te maken.	Handelingen 1999/2000, nr. 6	
Brief met overzicht van maatregelen op het gebied van financieel beheer en controle (i.o.m. Financiën).	Handelingen 1999/2000, nr. 6	
Overzicht zenden van door diverse landen toegezegde en gerealiseerde bijdragen aan de internationale politiemacht in Kosovo	22 181, nr. 303	Brief dd. 25-10-1999, kenmerk 99/DVN-PZ/052
Notitie over het Handvest Grondrechten EU	21 505–20, nr. 102	Brief dd. 3-12-1999
Informatie over gebruikelijke procedures bij steun van EU voor verkiezingen (i.v.m. aan Suriname beschikbaar gestelde Ecu 2 mln voor verkiezingen)	20 361, nr. 95	Brief dd. 26-11-1999, kenmerk DWH/MC-494/99
Overzicht van huidige besteding uit Verdragsmiddelen (Suriname)	20 361, nr. 95	Brief dd. 30-11-1999, kenmerk DWH/MC-512/99
Verslag toezenden van Ronde Tafel over Kosovo	26 536, nr. 2	Opgenomen in brief dd. 10-3-2000, kenmerk DEU-154/00
Toezenden DAC Guidelines on Conflict, Peace and Development Cooperation	26 536, nr. 2	Brief dd. 17-11-1999, kenmerk DCH/HH-2650/99
Notitie over het geheel van sancties tegen Joegoslavië	21 502–02, nr. 316	Brief dd. 1-12-1999, kenmerk DIE/1653
Notitie over donorcoördinatie	26 536, nr. 2	Notitie in voorbereiding
Brief over uitkomst en vervolg van de Stockholm conferentie inzake Mitch	21 501–04, nr. 63	Brief dd. 16-3-2000, kenmerk DWH/MC-111/00.
Op een termijn van 2 jaar vervolg nota over de kwaliteit van de EU-hulp	21 501–04, nr. 63	Brief dd. 28-02-2000, kenmerk 104 (DIE/IS).
Voor derde ministeriële EU-ACS TK informeren over stand van zaken in de onderhandelingen	21 501–04, nr. 63	Brief dd. 27,01-2000, kenmerk DIE 014/00
Toevoegen nieuw criterium wapenexport	22 054, nr. 46	Brief dd. 22-02-2000,22 054 nr. 47
Notitie over definitie en toepassing spanningsgebied-criterium	22 054, nr. 46	Brief dd. 18-5-2000, kenmerk DVB/WW-204/00.

Omschrijving	Herkomst	Stand van zaken
Wapenembargo Indonesië; evt. verlenging.	22 054, nr. 46	Brief dd. 25-01-2000, kenmerk DAO/ZO-00–38
Meest recente VN cijfers inzake behoefte aan olie en olieprodukten in FRJ	21 501–02, nr. 316	Brief dd. 01-12-1999, kenmerk DIE-1653/99
Bredere notitie over sanctie-politiek (w.o. afweging generieke economische sancties en smart sanctions)	21 501–02, nr. 316	Notitie in voorbereiding
Verslag functioneren van fraudebestrijdingsbureau OLAF (over 6 a 9 maanden).	21 501–03, nr. 35	Meegenomen in Rapportage fraude-bestrijding van Justitie. Na de zomer zal een aparte rapportage volgen
Informatie over Commissievoorstellen iz. loon- en pensioensysteem	21 501–03, nr. 35	
Meer inzicht geven in belangrijkste amendementen van het EP (bij volgende agenda tweede lezing Begrotingsraad)	21 501–03, nr. 35	Agenda Begrotingsraad nov. 2000
Tweede verslag van het comité van wijzen over hervorming van de Commissie	21 501–03, nr. 35	
Notitie over uitvoering maatregelen in kader IBO/IO (zomer 2000)	26 576, nr. 2	
Overzicht van percentage hulpgelden voor sectorale steun en sectorale begrotingssteun over 1998–2000	26 433, nr. 21	
Geen nieuwe postensluitingen in lopend begrotingsjaar	26 800 V, nr. 77	
Criteria en verdeelsleutel voor landenallocatie aan de Kamer voorleggen, en meerjarenoverzicht in volgende begroting inbouwen.	26 800 V, nr. 77	Verwerkt in begrotingen
Kengetallen in jaarplancyclus verder uitwerken.	26 800 V, nr. 77	Verwerkt in opzet begroting 21ste eeuw.
Informatie verstrekken over uitvoering aanbevelingen CBI-evaluatie.	26 800 V, nr. 77	
De toerekeningspercentages van de bijdragen aan internationale organisaties aan de 0,1 % milieu-doelstelling nog eens bekijken.	26 800 V, nr. 77	Brief dd. 17-05-2000, kenmerk DML-211/00
Vervolgnotitie over de IGC (voorjaar 2000)	21 501–20, nr. 109	IGC-notitie dd. 09-05-2000, kenmerk DIE 278/00
Informatie over besluit over erkenning van FPP als MFO	Handelingen 1999/2000 nr. 32	Brief dd. 18-01-2000, kenmerk DSI/MY-42/2000.
Verdrag inzake WTO-rechtswinkel ter goedkeuring voorleggen	Handelingen 1999/2000, nr. 32	Advies van RvS uitgebracht op 11/5- EZ bereidt het nader rapport voor.
Reactie op SER-voorstel m.b.t. B-lidmaatschap EU en meerderheidsbesluitvorming meenemen (n.a.v. moties Eurlings en Vos).	Handelingen 1999/2000, nr. 32	Meegenomen in derde IGC-notitie. Brief dd. 09-05-2000 , kenmerk DIE 278/00
Overzicht van de concrete maatregelen die zijn genomen n.a.v. de VN-notitie die aan de TK is verzonden	Handelingen 1999/2000, nr. 32	Zie notitie «Samen werken voor effect; op weg naar een internationale ontwikkelingsarchitectuur». Brief d.d. 12/7/00, kenmerk DVF 00/CI/121
Informatie over draagvlakversterking NCDO e.a.	Handelingen 1999/2000, nr. 32	Brief dd. 18-7-2000, kenmerk DVL-237/00
Notitie over de vertaling van de DAC ontwikkelings-strategie in meetbare Indicatoren	Handelingen 1999/2000, nr. 32	Brief dd. 9/5/2000, kenmerk FEZ/FM 127
Halfjaarlijks overzicht van exportkredieten	Handelingen 1999/2000, nr. 32	Verzoek is overgebracht aan Min Fin en Stas EZ
EU Commissie (Bolkestein) vragen om ontbinding van de hulp binnen de EU	Handelingen 1999/2000, nr. 32	Brief aan Bolkestein verzonden op 24-01-2000
Nader onderzoek doen naar «pool» van civiele waarnemers (naar analogie van UNSAS).	Handelingen 1999/2000, nr. 32	Brief is in voorbereiding
Overzicht van de hulpschulden (vraag Karimi)	Handelingen 1999/2000, nr. 32	Brief dd. 05-04-2000, kenmerk DMO/AS-02/00, 26 433, nr. 23
Voortgangsrapportage notitie Sport en OS voor de zomer naar TK sturen	Schriftelijke antwoorden; Handelingen 1999/2000, nr. 32	Voortgangsrapportage Sport en OS zal kort na de zomer verstuurd worden
PUM meenemen in bespreking bedrijfslevenprogramma	Handelingen 1999/2000, nr. 33	Meegenomen in nota Economie en Ontwikkeling
Onafhankelijk onderzoek naar de soevereiniteitsoverdracht van Nieuw-Guinea (conform motie van Middelkoop). Ook aan de orde tijdens begrotingsbehandeling EK.	Handelingen 1999/2000, nr. 33	Onderzoeksopdracht wordt aan het ING verstrekt
In Europees en Internationaal verband pleiten voor een wapenembargo in het Grote Merengebied.	Handelingen 1999/2000, nr. 33	Aan de orde geweest in de Veiligheids-raad en Algemene Raad
Informatie over plaatsing gender deskundigen	Handelingen 1999/2000, nr. 33	
Documenten overleggen die verband houden met mensensmokkel in Nigeria, Sri Lanka en Pakistan.	Handelingen 1999/2000, nr. 33	I

Omschrijving	Herkomst	Stand van zaken
Informatie over Rwanda project gevangenissen en jongeren	Handelingen 1999/2000, nr. 33	Brief d.d. 02-02-2000, kenmerk 53/99
Brief aan TK over trilateraal hulpprogramma met Israël, naar aanleiding van amendement Wilders/Dijksma op nr. 21.	Handelingen 1999/2000, nr. 33	Brief dd. 24-05-2000, kenmerk DCO-129/00
Nieuwe POBB-criteria	Handelingen 1999/2000, nr. 33	Brief dd. 10-07-2000, kenmerk DPZ-236/00
Vestiging van een Nederlandse ambassade in de Kaukasus regio	26 837, nr. 6	
Het aan de orde stellen van de schendingen van het humanitair oorlogsrecht in Tsjetsjenië in het kader van de Geneefse verdragen	26 837, nr. 6	Brief dd. 29-3-2000 kenmerk DEU-176/00
Notitie over het thema «humanitaire interventie en soevereiniteit»	26 837, nr. 6	
Voortgangsverslag E-Europa van de Commissie	21 501–01, nr. 137	Brief dd. 25-04-2000, kenmerk DIE/AE-233/00
Schriftelijk beantwoorden van openstaande vragen uit AO	22 181, nr. 312	Brief dd. 28-03-2000, kenmerk DEU-182/2000
Nadere informatie diamanthandel Afrika (m.i.v. rapportage PV Canada)	21 501–02, nr. 333	Brief dd. 07-5-2000, kenmerk DAF 479/00
Verslag reis PV NY naar Grote Meren gebied + rapport Solana	21 501–02, nr. 333	Brief dd. 21-03-2000, kenmerk DAF-410/00
Toezenden verslag reis M naar Rusland	21 501–02, nr. 333	Brief dd. 29-03-2000, kenmerk DEU-176/00
Notitie over sancties (aangeven concrete doel en termijn waarop ze worden afgebouwd; tevens effect tot nu toe).	22 181, nr. 313	Brief dd. 12-04-2000, kenmerk DEU-207/00
Erkenning UNMIK-documenten	22 181, nr. 313	Wacht op informatie van de IND en Duitse IND
Bij BZK informeren naar mogelijke inzet in Kosovo van gepensioneerd burger-politiepersoneel (suggestie Valk)	22 181, nr. 313	Brief aan BZK dd. 27-3-2000
Nader ingaan op AIV-advies Mensenrechtencommissie voor wat betreft te hanteren instrumenten	26 800 V, nr. 89	Wordt meegenomen in mensenrechten-notitie die na de zomer verschijnt.
Nabeschouwing Pinochet-zaak	26 800 V, nr. 89	Brief dd. 29-05-2000, kenmerk DWH/ZM 127/00
Het sturen van een functiebeschrijving Mensenrechten-ambassadeur aan de TK	26 800 V, nr. 89	Brief dd. 08-05-2000, kenmerk DMV/MR 187/00
Het ingenomen standpunt inzake China tijdens de Mensenrechtencommissie	26 800 V, nr. 89	Brief dd. 18-04-2000, kenmerk DMV/MR-176/00
Informatie aan EK over stand van zaken verdragen: Eur verdrag voor de rechten van de mens, het Statuut Int Strafhof, VN-verdrag veiligheid VN-personeel, RvEuropa nr. 173 (straf, RvE nr. 174, RvE bio-ethiek).	Handelingen EK 1999/2000, nr. 22	Brief dd. 23-05-2000
Antwoord op vragen over de notitie «Hiërarchie der Normen»	Handelingen EK 1999/2000, nr. 22	Brief dd. 16/.05-2000, kenmerk DIE/AE 163/00
Negatieve veiligheidsgaranties en Strategisch Concept; inzetten kernwapens tegen chemische en biologische wapens	26 800 V, nr. 95	Brief dd. 19-4-2000, kenmerk DVB/NN 241/00
Technische assistentie WTO vanuit het EOF	21 501–04, nr. 68	Brief dd. 24-05-2000, kenmerk DIE-300/00
Toezenden verslag anti corruptie conferentie Maastricht (25–27 april 2000)	21 501–04, nr. 68	Brief dd. 30-06-2000, kenmerk DMV-127/00
Nieuwe EU-ACS Partnerschapsovereenkomst en 'good governance' in Suriname	21 501–04, nr. 68	Behandeld in AO Suriname dd. 28-06-2000
Bij voorbereiding OS-raad coherentie in EU verband aan de orde stellen	21 501–04, nr. 68	Behandeld tijdens AO OS Raad 9/5/00.
Antwoorden aan mw Bussemaker iz. bedragen voor NGO's in de nieuwe EU-ACS partnerschapsovereenkomst	21 501–04, nr. 68	Brief aan mw Bussemaker.gestuurd
WTO – toetreding China	21 501–02, nr. 341	Brief dd. 23-5-2000, kenmerk DIE-318/2000
Verslag reis naar Iran 29 en 30 mei 2000	26 800 V, nr. 106	Brief dd. 13-6-2000, kenmerk DAM-335/00
Informatie over conflictrapportage door de WB (n.a.v de aangehouden Motie Dijksma).	Handelingen 1999/2000, nr. 82	
Schriftelijk antwoord op de vragen van de Haan (CDA), gesteld tijdens het AO IFI's van 23/5	Handelingen 1999/2000, nr. 82	Brief aan de heer De Haan verstuurd op 21-6-2000
VN vredesmacht Sierra Leone	AO Sierra Leone dd/ 22-6-2000	Brief dd. 14-6-2000, kenmerk DGPZ-004/00

Omschrijving	Herkomst	Stand van zaken
Overzicht van projecten uit NGO-fonds	AO Suriname dd. 28-6-2000	
Notitie beleid Suriname	AO Suriname dd. 28-6-2000	
Besluitvorming over het IUCN projectvoorstel Guyana Shield	AO Suriname dd. 28-6-2000	

BIJLAGE 4

DE BIJLAGE INZAKE CIRCULAIRES

De hieronder vermelde circulaires hebben betrekking op de afgifte/verlening van reisdocumenten. De voorwaarden voor deze afgifte/verlening zijn neergelegd in onderstaande regelgeving van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

– De Paspoort Uitvoeringsregeling Buitenland laatstelijk gewijzigd bij AMvB van 8 december 1997. De regeling is gebaseerd op de Rijkswet van 26 september 1991 houdende het stellen van regelen betreffende de verstrekking van reisdocumenten, laatstelijk gewijzigd bij Rijkswet van 6 november 1997, Stb. 511.

– De tarieven voor de rijksleges voor reisdocumenten zijn opgenomen in het Besluit Paspoortgelden, laatstelijk gewijzigd bij AMvB van 6 september 1999 en in werking getreden op 1 januari 2000.

BIJLAGE 5 AANBEVELINGEN NATIONALE OMBUDSMAN

Er zijn door de Nationale Ombudsman geen aanbevelingen met betrekking tot Buitenlandse Zaken gedaan.

BIJLAGE 6 SUBSIDIEBIJLAGE

Naam en nr. Stcrt.[1] (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x f 1 000)[2]		Doelstelling	Doelgroep	Ex- ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon-bepaling aanwezig (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van[3] de subsidie onder reikwijdte accountants-verklaring ontvanger (ja/nee)
		2000	2001							
1.1 Mensenrechten en conflict-beheersing	09.03	10 000	10 000	Verbeteren van de mensenrechtensituatie	NGO's in de doel-landen	Nee	–	–	Ja Verschilt per subsidie	Ja
1.1 Goed bestuur en democratisering	09.03	pm	20 000	Bevordering goed bestuur en democrati-sering	Particuliere organisa-ties en overheden in de doellanden	Nee	–	–	Ja Verschilt per subsidie	Ja
1.2 MATRA projecten-programma	15.04	28 000	38 500	Ondersteuning transformatie Midden- en Oost-Europa	Particuliere organisa-ties en overheden in Midden- en Oost-Europa	Nee	Medio 1999	N.v.t.	Ja Verschilt per subsidie	Ja
1.2 MATRA opleidingen programma	15.04	4 000	5 250	Ondersteuning transformatie Midden- en Oost-Europa	Studenten	Nee	–	–	Ja Verschilt per subsidie	Ja
1.2 MATRA Pre-accessie	15.04	7 500	7 500	Ondersteuning voorbereiding toetreding tot Europese Unie	Overheden in toetredingslanden	Nee	Nee	N.v.t.	Ja Verschilt per subsidie	Ja
1.2 MATRA doelbijdragen	15.04	1 000	1 000	Ondersteuning transformatie Midden- en Oost-Europa	Particuliere organisatie en overheden	Nee	–	–	Ja Verschilt per subsidie	Ja
1.2 MATRA programma politieke partijen	15.04	2000	3 000	Ondersteuning transformatie Midden- en Oost-Europa	Politieke partijen en gerelateerde organisa-ties	Nee	augustus 1997 Doelmatigheid	Evaluatie subsidieregeling algemene vorming en scholing politiek kader in Midden- en Oost-Europa	Ja, 2001	Ja
1.3 VN-jongeren	06.06	50	50	Participatie jongeren in de Verenigde Naties	Jongeren	Nee	februari 1992 M&O-beleid	Onderzoek eerste spoor geïntegreerd subsidiebeleid bij BZ	Ja Eind 2001	Ja

Naam en nr. Stcrt.[1] (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x f 1 000)[2]		Doelstelling	Doelgroep	Ex- ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon-bepaling aanwezig (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van[3] de subsidie onder reikwijdte accountants-verklaring ontvanger (ja/nee)
		2000	2001							
1.3 Carnegie-Stichting, incl. bibliotheek	06.06	6 160	6 160	Instandhouding Vredespaleis, bibliotheekexpositie	Vredespaleis	Ja	Medio 1999	N.v.t.	Ja Eind 2000	Ja
1.3 Fonds Incidentele doelbijdragen	06.06	117	117	Vergroten van het begrip voor internationale verhoudingen in Nederland en de naamsbekendheid van BZ	In Nederland gevestigde instanties zonder winstoogmerk	Nee	Medio 1999	N.v.t.	Ja Verschilt per subsidie	Nee
1.3 Instituut Clingendael	06.06	4 359	4 359	Bevorderen denken over internationale vraagstukken	Brede publiek, particulieren en organisaties	Ja	Medio 1999	N.v.t.	Ja Eind 2000	Ja
1.3 Stichting Atlantische Commissie	06.06	620	620	Medefinanciering publieksactiviteiten m.b.t. vredes- en veiligheids-vraagstukken in Atlantisch verband	Journalisten, onderwijs en breder publiek	Ja	Medio 1999	N.v.t.	Ja Eind 2000	Ja
1.3 Stichting Jason	06.06	17	17	Medefinanciering publieksvoorlichting over internationale organisaties	Studenten en jongerenorganisaties	Ja	Medio 1999	N.v.t.	Ja Eind 2000	Nee
1.3 Wapenbeheer-singsbeleid	09.01	158	158	Bevordering internationale vrede en veiligheid	Divers	Nee	–	–	Ja Verschilt per subsidie	Ja
1.3 Overige subsidies en contributies	09.01	105	105	Bevordering internationale vrede en veiligheid	Divers	Nee	Nee	N.v.t.	Ja Verschilt per subsidie	Ja
1.3 POBB	09.01	pm	4000	Financiële ondersteuning t.b.v. prioriteiten buitenlands beleid	Divers	Nee	–	–	Ja Verschilt per subsidie	Ja

Naam en nr. Stcrt.[1] (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x f 1 000)[2]		Doelstelling	Doelgroep	Ex- ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon-bepaling aanwezig (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van[3] de subsidie onder reikwijdte accountants-verklaring ontvanger (ja/nee)
		2000	2001							
2 Milieu	12.01	1 046	30 000	Incidentele bijdragen t.b.v. activiteiten die passen in het millieubeleid	Projecten/instellingen voor activiteiten betreffende milieube-leid	Nee	Medio 1999 project-specifiek	–	Ja Verschilt per subsidie	Ja
3 Voedselzekerheid en voedsel-verbetering	13.05	30 000	30 000	Verbetering voedings-situatie	Partuculiere organisa-ties in OS-landen	Nee	april 1997 Doelmatigheid	Beyond food production	Ja Eind 2001	Ja
4.1. Kinderen en ontwikkeling	13.08	pm	2500	Bevorderen van de totstandkoming van het beleid met betrekking tot kinderen en ontwikkeling	Particuliere organisa-ties	Nee	–	–	Ja verschilt per subsidie	Ja
4.1. Maatschappe-lijke ontwikkeling	13.08	pm	23 000	Bevorderen van de ontwikkeling en uitvoering van beleid in of ten behoeve van OS-landen met betrekking tot de sociale basis-voorzieningen	Particuliere organisa-ties en kennisinstituten	Nee	2000	Borstvoeding	Ja verschilt per subsidie	Ja
4.1. Vrouwen en ontwikkeling	13.08	pm	5000	Bevorderen van de deelname van vrouwen aan de totstandkoming en uitvoering vna het beleid inzake OS en het delen in resultaten daarvan	Particuliere organisa-ties	Nee	N.v.t.	N.v.t.	Ja verschilt per subsidie	Ja
4.2 RNTC	14.03	2 358	2 358	Training en opleiding op het gebied van media	Professionals uit OS-landen	Nee	1997 Doeltref-fendheid	Advisory mission report on RNTC	Ja 2001	Ja
4.2 KIT	14.03	29 655	29 635	Draagvlakversterking OS, kennis-ontwikkeling en -uitwisseling	Nederlands publiek en professionals uit OS-landen	Ja	1998 Doelma-tigheid en doeltreffend-heid	KIT onderzoek naar publiekge-richte afdelingen	Ja 2002	Ja

Naam en nr. Stcrt.[1] (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x f 1 000)[2]		Doelstelling	Doelgroep	Ex- ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon-bepaling aanwezig (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van[3] de subsidie onder reikwijdte accountants-verklaring ontvanger (ja/nee)
		2000	2001							
4.3 Onderzoeks-programma	14.04	49 000	49 000	Bevorderen onderzoek en versterking onderzoekscapaciteit in OS-landen	Onderzoekers in OS-landen	Ja	1998, doelmatigheid en doeltref-fendheid, september 1998, doelmatigheid en doeltreffen-heid	«Joint review report», «Shaping the CGIAR's Future»	Ja verschilt per subsidie	Ja
4.3 RAWOO	14.04	700	700	RAWOO mogelijk maken om de regering over onderzoek en ontwikkeling te adviseren	Nederlandse regering	Nee	–	–	Ja 2002	Ja
4.4 Communicatie-programma	14.05	12 500	12 500	Verbetering nieuws-voorziening en communicatieproces-sen in OS-landen	Journalisten in OS-landen alsmede ontwikkelings-organisaties	Ja	1997 Doelma-tigheid en doeltreffenheid	Evaluatie SCO	Ja verschilt per subsidie	Ja
4.5 Academisch samenwerkings-programma	14.07	69 000	69 000	Institutionele versterking	Hoger onderwijsinstel-lingen in OS-landen	Nee	februari 1997: Subsidie-beheer en regelgeving, mei 1998: doeltreffend-heid, mei 1998: doeltreffend-heid en doelmatigheid, juli 1998: doelmatigheid	«Evaluatie MHO overeenkomst tussen DGIS en de NUFFIC», «Rapport Evaluatie SAIL», «Inderdeparte-mentaal Beleids Onderzoek Internationaal Onderwijs», «Joint Financing Programme for Coöperation in Higher Educa-tion».	Ja Verschilt per subsidie	Ja

Naam en nr. Stcrt.[1] (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x f 1 000)[2]		Doelstelling	Doelgroep	Ex- ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon-bepaling aanwezig (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van[3] de subsidie onder reikwijdte accountants-verklaring ontvanger (ja/nee)
		2000	2001							
4.5 Nederlands Fellowship programma	14.07	55 000	55 000	Vergroting capaciteit en kwaliteit menselijke hulpbronnen in OS-landen	Beursstudenten uit OS-landen	Ja	mei 1998 Doelmatigheid en doeltref-fendheid	Interdeparte-mentaal Beleids Onderzoek Internationaal Onderwijs	Ja 2001	Ja
4.5. Samenwerking Internationale Instituten	14.07	pm	5000	Versterking van onderwijsstelsels in ontwikkelingslanden waarbij verbetering van kwaliteit, relevantie en toegan-kelijkheid centraal staat	Organisaties met een internationale oriëntatie	Nee	–	–	Ja verschilt per subsidie	Ja
4.6 Primair onderwijs en volwasseneducatie, cultuur en ontwikke-ling	14.08	12000	12000	– Verbetering van onderwijsstelsels in ontwikkelingslanden opdat «basic educa-tion» kwalitatief goed, toegankelijk en relevant is voor iedereen – Versterking van culturele identiteiten en zelfbewustzijn van OS-landen en bevorderen van onderling begrip	Kinderen, volwassenen en gemeenschappen in ontwikkelingslanden	Nee	–	–	Ja Verschilt per subsidie	Ja
4.7 Azië-faciliteit	15.09	5 000	5 000	Samenwerking op het terrein van Human Resource Development	Divers	Nee	–	–	Nee	Nee

Naam en nr. Stcrt.[1] (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x f 1 000)[2]		Doelstelling	Doelgroep	Ex- ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon-bepaling aanwezig (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van[3] de subsidie onder reikwijdte accountants-verklaring ontvanger (ja/nee)
		2000	2001							
5 Internationale culturele betrekkingen	14.09	21 300	21 300	Bevorderen ICB met name t.a.v. – Nederland als vrijhaven, – Gemeenschappelijk cultureel erfgoed, – Prioriteitslanden, – Grootschalige manifestaties, – Culturele infrastructuur	Culturele fondsen en koepelinstellingen	Nee	14 juli 1999 In de brief «Internationaal Cultuurbeleid; de besteding van de HGIS-Cultuurmiddelen» is de Kamer geïnformeerd over de ervaring die is opgedaan met de inzet van HGIS-Cultuurmiddelen en de beleidsvoornemens inzake besteding van deze middelen	Tweede Kamer 1999–2000 nr 26 682 en 26 591 nr 5	Ja Verschilt per subsidie	Ja
6.1 Medefinancieringsprogramma	13.05	650 000	750 000	Armoedebestrijding door samenwerking NGO's	Particuliere organisaties in OS-landen	Nee	Continu, doelmatigheid en doeltreffendheid door stuurgroep evaluaties MFP	Zie evaluatie-programmering	Ja Eind 2000	Ja
6.2 Personele samenwerking	13.05	36 800	36 800	Armoedebestrijding door bevorderen personele samenwerking	Particuliere organisaties in OS-landen	Nee	Medio 1999	N.v.t.	Ja Eind 2000	Ja
6.3 Vakbeweging	13.05	23 000	24 000	Armoedebestrijding door versterken vakbeweging	Vakbondsorganisaties in OS-landen	Nee	mei 1999 Doelmatigheid en doeltreffendheid	Beleid FNV mondiaal op het gebied van V & O	Ja Eind 2000	Ja

Naam en nr. Stcrt.[1] (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x f 1 000)[2]		Doelstelling	Doelgroep	Ex- ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon-bepaling aanwezig (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van[3] de subsidie onder reikwijdte accountants-verklaring ontvanger (ja/nee)
		2000	2001							
6.4 Technische assistentie	13.06	135 499	135 499	Sociaal-economische ontwikkeling en de bestrijding van armoede	Particuliere organisaties in OS-landen	Nee	juli 1998: doelmatigheid en doeltreffendheid, juli 1998: doelmatigheid en doeltreffendheid, medio 1999: n.v.t.	«Evaluation of SNV in Benin, Nepal en Bolivia», «Report of the Market Survey/ Stakeholders Analysis of SNV Tanzania».	Nee	Ja
6.5 Gemeentelijke samenwerking	13.07	12 500	12 500	Versterken lokaal bestuur	Gemeenten en plaatselijke groepen in OS-landen	Nee	juni 1997: Doelmatigheid en doeltreffendheid, oktober 1997: doelmatigheid en doeltreffendheid	«Evaluatie Programma Gemeentelijke Samenwerking met Ontwikkelingslanden» en «Kleine stappen vooruit: Evaluatie van het Kleine Plaatselijke Activiteiten Programma»	Ja GSO eind 2000, KPA eind 2000	Ja
7.1 Economie en werkgelegenheid	18.01	pm	1000	Bevorderen van de particuliere bedrijvigheid in ontwikkelingslanden	Armen en producentgroepen in de doellanden	Nee	–	–	Nee	Ja
7.1 Landbouw en regionale ontwikkeling	18.01	pm	6700	Bevordering van de voedselzekerheid en versterking van de landbouwsector in ontwikkelingslanden	Rurale bevolkingsgroepen in de doellanden	Nee	–	–	Nee	Ja
7.1 Stedelijke ontwikkeling	18.01	pm	1404	Vergroten van aandacht voor de stedelijke ontwikkelingsproblematiek	Overheid, gemeentes en maatschappelijke organisaties	Nee	–	–	Ja verschilt per subsidie	Ja

Naam en nr. Stcrt.[1] (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x f 1 000)[2]		Doelstelling	Doelgroep	Ex- ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon-bepaling aanwezig (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van[3] de subsidie onder reikwijdte accountants-verklaring ontvanger (ja/nee)
		2000	2001							
7.1 Grondstoffen	18.08	pm	100	Bevorderen van een vanuit oogpunt van duurzaamheid verantwoorde produktie van grondstoffen	Rurale bevolkings-groepen	Nee	–	–	Ja april 2003	Nee
7.2 ORET	18.04	250 000	250 000	In staat stellen van ontwikkelingslanden investeringsgoederen en diensten aan te schaffen tegen internationale marktprijzen	Nederlands bedrijfsle-ven	Nee	November 1999	ORET/Miliev review 1994–1999 Assisting developing countries to buy investment goods and services in the Netherlands	Ja Verschilt per subsidie	Ja
7.2 MILIEV	18.04	80 000	80 000	In staat stellen van ontwikkelingslanden investeringsgoederen en diensten aan te schaffen tegen internationale marktprijzen op het gebied van milieu	Nederlands bedrijfsle-ven	Nee	November 1999	ORET/Miliev review Assisting developing countries to buy investment goods and services in the Netherlands	Ja Verschilt per subsidie	Ja
7.2 Investeringen OS	18.04	20 000	20 000	Ondersteunen Nederlandse investe-ringen in ontwikke-lingslanden	FMO	Nee	N.v.t.	N.v.t.	Ja verschilt per subsidie	Ja
7.2 Speciale Programma's FMO	18.11	35 000	35 000	1. IBTA: Investerings-bevordring en technische assistentie 2. Seed Capital: ondersteuning van startende onderne-mers 3. KB-fonds: finan-ciering van lokaal kleinbedrijf	FMO	Nee	2000 Evaluatie KB-fonds	N.v.t.	Ja Verschilt per subsidie	Ja

Naam en nr. Stcrt.[1] (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x f 1 000)[2]		Doelstelling	Doelgroep	Ex- ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon-bepaling aanwezig (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van[3] de subsidie onder reikwijdte accountants-verklaring ontvanger (ja/nee)
		2000	2001							
7.2 PUM	18.06	13 500	14 000	Disseminatie van kennis van Nederlandse vervroegd uitgetreden of gepensioneerde managers	Stichting PUM	Nee	september 1996 Doelmatigheid en doeltreffendheid	Evaluation of the NMCP 1991–1995	Ja Eind 2000	Ja
7.2 Allochtoon ondenemerschap	18.12	1 300	pm	Opzetten door allochtone ondernemers in Nederland van joint ventures in hun land van herkomst, alsmede ondersteuning van startende ondernemers	Stichting IntEnt	Nee	Maart 2000	Mid-term review InEnt door: «Van de Bunt»	Ja Eind 2000	Ja
7.2 Subsidies CBI	18.07	0	300	Versterken van de concurrentie van bedrijven in ontwikkelingslanden op buitenlandse (met name Westerse) markten middels het bevorderen van een betere marketing van produkten en diensten van exporterende bedrijven uit de minst en minder ontwikkelde landen.	bedrijven uit ontwikkelingslanden	Nee	–	–	Nee	Nee
9 Noodhulp en conflictbeheersing	09.04	117 500	100 000	Conflictbeheersing en bieden van noodhulp	Ontwikkelingslanden en overige landen	Nee	september 1998 Doelmatigheid en doeltreffendheid	Review Dorcas activiteiten Burundi en Bosnië	Ja Verschilt per subsidie	Ja
10.1 Voorlichting ontwikkelingssamenwerking (NCDO)	16.02	20 000	20 000	Draagvlakbevordering en kennisbevordering OS	Landelijk organisaties, media, solidariteitsgroepen, onderwijs en plaatselijke regionale organisaties	Nee	juni 1997 Doelmatigheid en doeltreffendheid	Evaluatie VBO-programma NCDO 1994–1998	Ja Eind 2002	Ja

Naam en nr. Stcrt.[1] (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x f 1 000)[2]		Doelstelling	Doelgroep	Ex- ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon-bepaling aanwezig (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van[3] de subsidie onder reikwijdte accountants-verklaring ontvanger (ja/nee)
		2000	2001							
10.1 Voorlichting ontwikkelingssa-menwerking (Stichting Scherpen-zeel)	16.02	300	200	Analyseren en stimuleren van berichten over niet-westerse landen in de Nederlandse media	Journalisten uit Nederland en ontwikkelingslanden	Nee	Medio 2000	Nee	Ja Eind 2000	Ja
10.2 Europese Beweging Nederland	07.01	353	353	Europese bewustwor-ding	Beleidsmakers	Nee	Eind 1999	Evaluatie Europese Beweging Nederland (draft)	Ja Eind 2000	Ja
10.2 Voorlichting Europese Uitbrei-ding	07.01	pm	325	Voorlichting aan doelgroepen (in het bijzonder jongeren) over Europa en de Europese uitbreiding middels subsidie-verstrekking aan o.m. Stichting Europa Centrum	Jongeren	Nee	–	–	Ja Verschilt per subsidie	Nee
12 Gedetineerden-zorg aan Neder-landse gedetineer-den in het buitenland	06.06	600	950	Intensivering van de gedetineerdenzorg aan Nederlandse gedeti-neerden in het buitenland	Vrijwilligers en gedetineerden	Nee	Medio 1999	N.v.t.	Ja 1 januari 2001	Nee
12 Intensivering bilaterale betrekkin-gen West-Europa	07.03	200	200	Intensivering van de bilaterale betrekkingen in West-Europa	Organisaties in binnen- en buitenland	Nee	–	–	Ja Verschilt per subsidie	Nee
12 Speciale activiteiten	16.03	10 500	10 500	Financiering van eenmalige beleids-innovatieve activiteiten op het terrein van OS	Organisaties en instellingen die beleidsinnovatieve activiteiten op OS-terrein ontplooien	Nee	–	–	Ja Verschilt per subsidie	Nee

Naam en nr. Stcrt.[1] (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x f 1 000)[2]		Doelstelling	Doelgroep	Ex- ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon-bepaling aanwezig (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van[3] de subsidie onder reikwijdte accountants-verklaring ontvanger (ja/nee)
		2000	2001							
12. Programma Kleine Projecten	17.07	pm	pm	Ondersteuning van kleine lokale beleids-ondersteunende activiteiten door de Nederlandse vertegen-woordigingen	Divers	Nee	–	–	Ja Verschilt per subsidie	Nee
13 Diverse bijdragen personeelswelzijn	06.01	88	106	Personeelswelzijn	BZ-personeel	Nee	Nee	N.v.t.	Ja Eind 2000	Nee

[1] Alle BZ-subsidies zijn gebaseerd op de Regeling van 24 december 1998 nr DJZ/BR/ 1125-98 houdende nadere regels met betrekking tot de verstrekking van subsidies door de Minister van Buitenlandse Zaken en de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking (Subsidieregeling Ministerie Buitenlandse Zaken). De nummers vermeld onder «naam en st.crt.» verwijzen naar de afdelingen en paragrafen in hoofdstuk 2 van de Regeling.

[2] De in de subsidiebijlage genoemde bedragen zijn slechts ramingen van de omvang van de te verstrekken subsidies.

[3] Wanneer de vraag «valt de naleving van de subsidievoorwaarden onder reikwijdte accountantsverklaring ontvanger» met ja is beantwoord, betekent dit dat bij de accountantscontrole de specifieke voorwaarden verbonden aan de subsidie-beschikking worden betrokken.

Om een zo volledig mogelijk beeld te schetsen van de door het Ministerie van Buitenlandse Zaken verstrekte subsidies zijn ook programma's waarbij een deel van de subsidie-ontvangers buiten Nederland gevestigd is, opgenomen. Vanwege het feit dat deze programma's nog niet waren opgenomen in de subsidiebijlage ontwerpbegroting 2000, staan de ramingen voor dat jaar op pm.

EVALUATIEPROGRAMMA 1999–2005

Op het terrein van Buitenlandse Zaken (incl. Ontwikkelingssamenwerking) wordt een groot aantal evaluaties verricht. In deze bijlage zijn alleen evaluaties opgenomen die door of in opdracht, c.q. op initiatief van Buitenlandse Zaken zijn verricht. Evaluaties die door, c.q. op initiatief van anderen (zoals wetenschappelijke instellingen, adviesorganen, de Algemene Rekenkamer, Medefinancieringsorganisaties, etc.) zijn verricht, zijn niet opgenomen.[1] De hierna genoemde evaluaties dragen, tenzij anders aangegeven, hoofdzakelijk een ex post karakter.

Een groot deel van de hieronder genoemde ex-post evaluaties wordt uitgevoerd door de Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie (IOB), die onderdeel uitmaakt van Buitenlandse Zaken, maar onafhankelijk is in programmering, uitvoering van het onderzoek en rapportage. IOB heeft als mandaat het evalueren van het buitenlands beleid. Circa 85% van de evaluaties vindt plaats op het gebied van ontwikkelingssamenwerking.

De opgenomen evaluaties op het terrein van Ontwikkelingssamenwerking hebben een projectoverstijgend karakter. Naast deze evaluaties worden bovendien evaluaties verricht van afzonderlijke ontwikkelingsprojecten. Van ieder project vindt tevens ex ante een zorgvuldige toetsing plaats.

I. EVALUATIES DIE GEHEEL OF GEDEELTELIJK SUBSIDIES BETREFFEN[2]

I.1. Afgeronde evaluaties 1999–2000

Evaluatie naar het beleid en beheer der Carnegie-Stichting

Doel: het uitvoeren van een solide analyse van de mate van het efficiënt en effectief gebruik van de subsidiemiddelen die door BZ zijn/worden verstrekt, op basis waarvan het ministerie de hoogte van de subsidie t.b.v. de Carnegie Stichting vanaf 2001 kan vaststellen. Wel aandacht voor aspecten van misbruik en/of oneigenlijk gebruik, edoch niet geconstateerd. Het onderzoek is in hoofdzaak een momentopname, maar gaat t.a.v. sommige aspecten terug tot begin jaren '90.

Beleidsartikel
1 (begrotingsartikel 06.06)

Belangrijkste resultaten en conclusies

Resultaten:
Het onderzoek heeft helderheid verschaft over het reilen en zeilen van de Carnegie-Stichting. Er zijn verbeterpunten geconstateerd.

Beleidsconclusie en vervolgactie
Op basis van de evaluatie zal een accountantsonderzoek plaats vinden en zal BZ zich in de nabije toekomst bezinnen over de hoogte van de subsidie vanaf 2001.

Kosten
NLG 169 000

[1] Tevens zijn geen activiteiten opgenomen die de evaluatie van het vergunninginstrument betreffen. De reden hiervan is dat Buitenlandse Zaken geen vergunningen verstrekt. Tenzij anders aangegeven besteden de genoemde evaluaties geen specifieke aandacht aan eventuele aspecten van misbruik of oneigenlijk gebruik (M&O-aspecten).
[2] In dit hoofdstuk van bijlage 7 zijn evaluaties opgenomen van activiteiten die vallen onder één of meer (sub)begrotingsartikelen waaruit voor een deel of geheel subsidies worden verstrekt.

Evaluatie aanwending BZ subsidie tbv Instituut Clingendael

Het onderzoek is gericht geweest op de aanwending van de exploitatie-subsidie die BZ en Defensie in de periode 1993–1998 beschikbaar hebben gesteld. In dit kader is bijzondere aandacht uitgegaan naar de wijze waarop in de toekomst zoveel mogelijk op output basis subsidie verstrekt zou kunnen worden. Het onderzoek heeft plaatsgevonden in het kader van de periodieke evaluatie van uitkomsten van BZ subsidiebeleid.

Beleidsartikel
2 (begrotingsartikel 06.06)

Belangrijkste resultaten en conclusies:

Resultaten
Uit de inventarisatie van de producten en diensten van Clingendael kan worden geconcludeerd dat de meeste, zo niet alle, van deze producten en diensten beantwoorden aan de subsidiedoelstellingen en zijn gericht op de beoogde doelgroepen. De producten en diensten zijn goed te benoemen en lenen zich derhalve voor outputfinanciering, al kan de mate van concreetheid van geval tot geval verschillen.

Beleidsconclusies en vervolgactie:
Beleidsconclusies worden in nauw overleg met Clingendael voorbereid.

Kosten
NLG 100 000 (in combinatie met evaluatie subsidies Stichting Atlantische Commissie)

Evaluatie aanwending BZ subsidie tbv Stichting Atlantische Commissie

Het onderzoek is gericht geweest op de aanwending van de exploitatie-subsidie die BZ en Defensie in de periode 1993–1998 beschikbaar hebben gesteld. In dit kader is bijzondere aandacht uitgegaan naar de wijze waarop in de toekomst zoveel mogelijk op output basis subsidie verstrekt zou kunnen worden.. Het onderzoek heeft plaatsgevonden in het kader van de periodieke evaluatie van uitkomsten van BZ subsidiebeleid.

Beleidsartikel
2 (begrotingsartikel 06.06)

Belangrijkste resultaten en conclusies

Resultaten
De «producten» van de Atlantische Commissie voldoen in ruime mate aan de subsidiedoelstellingen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De producten zijn goed benoembaar; zij lenen zich zo voor output-financiering. In totaal werden dertig producten geidentificeerd. Gezien de relatief kleine omvang van het Bureau van de Atlantische Commissie, kan worden vastgesteld dat de efficiency waarmee dit grote aantal producten en activiteiten wordt gerealiseerd hoog is.

Beleidsconclusies en vervolgactie:

In nauw overleg met de Atlantische Commissie worden beleidsconclusies voorbereid.

Kosten

NLG 100 000 (in combinatie met evaluatie subsidie Clingendael)

Evaluatie aanwending BZ subsidie tbv Stichting Jong Atlantisch-Samenwerkings Orgaan Nederland

Het onderzoek richt zich op de aanwending van de exploitatiesubsidie die BZ in 1994–1998 heeft verstrekt. Het onderzoek heeft plaatsgevonden in het kader van de periodieke evaluatie van uitkomsten van BZ subsidiebeleid.

Beleidsartikel
2 (begrotingsartikel 06.06)

Belangrijkste resultaten en conclusies:

Resultaten
De producten van Stichting Jason voldoen aan de subsidiedoelstellingen. De financiële administratie is voor verbetering vatbaar. De financiële positie brengt risico's mee voor de continuïteit van de onderneming.

Vervolgactie
In nauw overleg met Jason wordt subsidieverlening op outputbasis voorbereid.

Kosten:
NLG 3 000

Income generating activities within the context of humanitarian assistance

De evaluatie had tot doel om lessen te trekken uit de in de periode 1996–1997 uitgevoerde projecten met inkomensgenererende activiteiten (IGA's) in het kader van humanitaire hulp, ten behoeve van het opstellen van richtlijnen voor de beoordeling van dergelijke projecten in de toekomst. De evaluatie had een ex post karakter en er werd geen specifieke aandacht besteed aan M&O. Periode: 1996–1997.

Beleidsartikel
3 (begrotingsartikel 09.04)

Belangrijkste resultaten en vervolg

Belangrijkste resultaten
Hoewel de meeste IGA's gezien de omstandigheden een gerechtvaardigde interventie vormen, zijn de resultaten van de projecten in een aantal gevallen mager. Meer dan de helft van de activiteiten haalt bijvoorbeeld niet het geplande aantal leningen. Bij het ontwerp van humanitaire IGA's wordt geen rekening gehouden met lessen die zijn geleerd met IGA's in de context van structurele samenwerking.

Beleidsconclusies en vervolg
Naar aanleiding van de evaluatie is een aantal richtlijnen geformuleerd voor de beoordeling van aanvragen voor financiële ondersteuning van IGA's in het kader van humanitaire hulp. De belangrijkste daarvan zijn:
– In zijn algemeenheid dient de IGA blijk te geven van een minimalisti-

sche benadering, d.w.z. dat prioriteit moet worden gegeven aan activiteiten met lage investeringskosten, relatief kleine leningen met korte terugbetalingensschema's en gericht op «vervoerbare» productiemiddelen (van belang in geval van eventuele terugkeer van vluchtelingen);
– terughoudendheid bij financiering van IGA's via VN-kanalen;
– terughoudenheid bij financiering van IGA's die deel uitmaken van een breed, multisectoraal programma;
– uitvoering alleen door organisaties die bewezen ervaring op IGA-gebied hebben en die bereid zijn om zich voor langere tijd in het land te vestigen.

Kosten
NLG 19 000

Evaluatie Europese Beweging Nederland

Doel van de evaluatie is een beeld te geven van de langdurige subsidierelatie met de EBN, vooral voor wat betreft de realisering van de doelstellingen van de EBN, de effectiviteit en efficiency van de interne werkprocessen, de rol van de subsidie van Buitenlandse Zaken. De evaluatoren doen aanbevelingen voor de toekomstige subsidiëring. De evaluatie dient ter ondersteuning van de toekomstige subsidierelatie met de EBN. De evaluatie is opgenomen als voorwaarde in de subsidiebeschikking met de Europese Beweging Nederland. De nadruk ligt op het heden.

Beleidsartikel
5 (begrotingsartikel 06.06)

Belangrijkste resultaten en vervolg

Belangrijkste resultaten
Het evaluatierapport constateert dat de rol van de EBN in het Europese debat waardering krijgt. Het constateert tegelijkertijd dat de maatschappij verandert en dat er binnen de EBN dringend behoefte is aan vernieuwing. Haar draagvlak kan anders zeer snel afkalven. De evaluatoren constateren verder dat de relatie tussen de EBN en haar belangrijkste sponsor (Buitenlandse Zaken) niet duidelijk is gestructureerd.

Beleidsconclusies:
De belangrijkste vernieuwingen van de EBN zouden moeten liggen in een sterker en meer op het stimuleren van de discussie gericht optreden naar buiten. Ook is een bestuurlijke vernieuwing welkom om nieuwe impulsen te geven. Voor wat betreft de relatie met Buitenlandse Zaken wordt aanbevolen zo spoedig mogelijk een gestructureerd overleg te beginnen tussen de EBN en Buitenlandse Zaken waarbij alle niveaus zijn vertegenwoordigd.

Vervolgactie:
Het eerste gestructureerde overleg heeft reeds plaatsgevonden op 19 april 2000. Verder zal het beheer en de beleidsmatige aansturing van EBN die thans verdeeld is tussen twee directies in één hand worden gebracht.

Kosten
NLG 70 000

Review of the Netherlands development programme for the Palestinian territories

Het IOB-onderzoek betrof een korte evaluatie van het ontwikkelingsprogramma voor de Palestijnse gebieden. In september 1998 vroeg de Vaste Kamercommissie voor Buitenlandse Zaken zich af of de hulp daadwerkelijk had bijgedragen aan het vredesproces, waarop de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking een evaluatie toezegde. De evaluatie is uitgevoerd op verzoek van de Tweede Kamer (3 september 1998). Aandacht voor M&O-aspecten. Periode: 1994–1999.

Beleidsartikel
6 (Diverse begrotingsartikelen mbt thematische landenprogramma's)

Belangrijkste resultaten en conclusies:
Het Nederlandse hulpprogramma was voornamelijk gericht op sociale- en transportsectoren, verbetering van bestuur en milieu en ontwikkeling van de particuliere sector. Het programma is uitgevoerd onder complexe omstandigheden die vooral de doelmatigheid van de hulp negatief hebben beïnvloed; de effectiviteit van de veschillende projecten was doorgaans goed te noemen. De institutionele en technische duurzaamheid van de resultaten van de hulp is redelijk, doch kwetsbaar als gevolg van een zekere willekeur in de aanstelling en ontslag van mensen en frequente reorganisaties.

Op macro-economisch niveau is niet veel voortgang geboekt vanwege de vele tegenslagen. Toch heeft de hulp meer gedaan dan het compenseren van effecten van grenssluitingen: er zijn bv. scholen, drinkwatervoorzieningen en rioleringen gebouwd en het overheidsapparaat heeft een snelle opbouw kunnen ondergaan. Veel middelen zijn gebruikt voor werkgelegenheidsprojecten en verbetering van leefomstandigheden, zonder welke het effect van grenssluitingen op individuele Palestijnen groter zou zijn geweest, hetgeen weer tot de immer dreigende sociale onrust had kunnen leiden. De Palestijnen hebben de toegezegde hulp voor de bouw van een haven in Gaza beschouwd als steun voor hun streven naar politieke onafhankelijkheid. De kwaliteit van het Palestijnse bestuur is verbeterd, maar blijft een punt van zorg. Middels steun aan NGO's is aandacht besteed aan mensenrechtenkwesties en problemen rond het bestaan van verschillende rechtssystemen naast elkaar.

De hulpcoördinatie tussen donoren onderling en tussen donoren, ministeries en NGO's is over het algemeen zwak, mede omdat er veelal geen sprake is van een volwassen beleidsdialoog en het centrale coordinatiepunt: het Ministerie van Planning en Internationale Samenwerking, niet door alle partijen wordt erkend. Hulp die via NGO's en VN-instellingen wordt verleend heeft soms een ondermijnende invloed op de jonge Palestijnse instellingen. De Nederlandse hulp is daarenboven versnipperd over vele sectoren. Dit is het gevolg van de noodzaak in het midden van de jaren negentig om snel en flexibel op allerlei noden te reageren.

Er is een noodzaak de beleidsdialoog met de daartoe bestemde Palestijnse Autoriteit te verbeteren. Daarbij kan het in voorkomende gevallen van belang zijn meer politieke druk uit te oefenen, zowel aan Israelische als aan Palestijnse zijde indien de effectiviteit en doelmatigheid van projecten gevaar loopt door bv. conflicten of willekeur. Ondanks grote verbeteringen blijft het Palestijnse bestuur een punt van zorg.

Tevens is het van belang de opgetreden versnippering van de hulp over vele sectoren te redresseren; momenteel zijn de omstandigheden om meer focus in het programma aan te brengen aanwezig. Bij de kanaalkeuze moet er voor worden gewaakt dat de Palestijnse overheidsinstituten maximaal worden ingezet.

Beleidsreactie
In de beleidsreactie heeft de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking het volgende aangegeven: Nederland zal de hulp concentreren op enkele sectoren, te weten: water en afvalwater, basisonderwijs en landbouw; vanwege de zorg om de kwaliteit van het Palestijnse bestuur zal de aandacht specifiek uitgaan naar thema's als mensenrechten/goed bestuur, vrouwen en ontwikkeling en de ontwikkeling van een rechterlijke macht; om de ownership van de hulpinspanningen te verhogen zal een formele beleidsdialoog met de Palestijnse Autoriteit worden geëntameerd. Daarin zal aandacht worden besteed aan kwesties als ontwikkelingen in het vredesproces en de gevolgen daarvan op de Nederlandse hulp, optimale donorcoördinatie, uitvoering van projecten door NGO's en VN-instellingen, problemen bij de uitvoering van Nederlandse hulpinspanningen en de noodzaak om vast te houden aan het Palestinian Development Plan.

Kosten
NLG 625 000

Institutionele ontwikkeling in de water sector

Doel van de IOB-studie was na te gaan, in hoeverre Nederland heeft bijgedragen aan de institutionele ontwikkeling in de watersector in het kader van ontwikkelingssamenwerking, hoe doeltreffend en doelmatig de inspanningen zijn geweest en hoe duurzaam dit is gebleken. Periode: 1988 – 1998.

Beleidsartikel
6 (diverse begrotingsartikelen mbt thematische landenprogramma's)

Belangrijkste resultaten en vervolg

Belangrijkste resultaten
Het (inter)nationale beleid in de watersector is over de onderzoeksperiode geleidelijk overgegaan van sectorale investeringen naar een integrale benadering met sociale, economische en aan milieu gerelateerde doelstellingen. Er treden belangrijke vertragingen op tussen de (inter)nationale consensus over beleid in de watersector en de uitvoering in de programma's in ontwikkelingslanden; De bijdrage aan de institutionele ontwikkeling was gering: de opleidingen waren doeltreffend voor overdracht van technische kennis, maar hadden geringe invloed op institutionele veranderingen; aanpassingen van organisaties door donoren ondervonden veel weerstand in ontwikkelingslanden. Institutionele doelstellingen waren in de meeste gevallen toegevoegd aan investeringsprogramma's en hadden weinig duurzame effecten. De doeltreffendheid van investeringsprojecten in de watersector is bevredigend, maar de doelmatigheid liet door het ontbreken van een integrale sectorale benadering en door vertragingen in de uitvoering te wensen over. Een aantal belangrijke doelstellingen, die voortkomt uit internationale conferenties zoals cost-recovery voor dienstverlening, internationale

overeenkomsten over grensrivieren en meren zijn geen doelstellingen van de Nederlandse ontwikkelingssamenwerking in de sector geweest.

Beleidsreactie en vervolg
De beleidsreactie wordt nog geformuleerd. Het rapport is verspreid tijdens de waterconferentie in Den Haag in maart 2000. De resultaten zijn besproken met ambassades en autoriteiten in de landen van onderzoek.

Kosten
Ca. NLG 1 100 000

ORET/MILIEV Review 1994–1999

Het IOB-onderzoek betrof een korte evaluatie van het programma voor Ontwikkelingsrelevante Exporttransacties (ORET) en het programma voor Milieu en Economische Verzelfstandiging (Miliev). De Minister voor Ontwikkelingssamenwerking zegde de Kamer in 1998 toe IOB te verzoeken de gevraagde evaluatie ter hand te nemen. Aandacht voor M&O-aspecten. Periode: 1994–1999.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 18.04)

Belangrijkste resultaten en conclusies
Resultaten tav ontwikkelingsrelevantie: Het ORET/Miliev programma heeft voornamelijk transacties gesteund in de sectoren milieu (schone energie, sanitatie), overheidsdiensten (gezondheid, drinkwater, energievoorziening) en transport (land en water). Deze sectoren komen ook voor in de reguliere Nederlandse ontwikkelingsprogramma's. De projecten die door de transacties zijn gesteund hebben geen aanwijsbaar negatief effect gehad op vrouwen, armen en het milieu (de speciale aandachtspunten van het Nederlandse ontwikkelingsbeleid). Van veel projecten werd zelfs een uitgesproken positief effect op armen en het milieu verwacht. Transacties die in aanmerking komen voor ORET/Miliev steun vereisen sterke, zelfstandig opererende counterparts. Dergelijke counterparts zijn in de groep van minst ontwikkelde landen minder goed vertegenwoordigd, waardoor de transacties vooral op de groep van overige lage en lagere-middenkomenslanden zijn gericht. Het directe werkgelegenheidseffect kan als relatief bescheiden beschouwd worden, aangezien het veelal gaat om investeringen waarvan het volle werkgelegenheidseffect pas op middellange of lange termijn verwacht wordt.
Resultaten ten aanzien van exportrelevantie: Aan de eis dat de geleverde goederen en diensten voor tenminste 60 procent uit Nederland dienen te komen is in vrijwel alle gevallen voldaan. In sommige gevallen had de transactie goedkoper gekund door meer in het ontvangende land te laten produceren, maar de «60 procentregel» stond dit in de weg. De kwaliteit van de goederen en diensten was over het algemeen hoog. De meeste exporterende bedrijven verwachtten in de toekomst vaker, al dan niet met steun van ORET, aan het ontvangende land te kunnen leveren. Veel bedrijven hadden een vorm van vaste (joint venture, onderhoudseenheid) of tijdelijke vertegenwoordiging (agentschap) in de ontvangende landen.
Resultaten tav de efficiëntie van het programma: Het zelfrichtende karakter van het programma (het zijn overwegend de sterkere instanties in ontwikkelingslanden die de subsidie vragen) en de zorgvuldige aanvraagprocedures zijn in belangrijke mate verantwoordelijk voor het succes van het programma. De monitoring nadat de leveranties hebben plaatsgevonden laat echter sterk te wensen over, waardoor problemen met het project

waaraan werd geleverd niet altijd tijdig worden onderkend en aangepakt. Dit staat een leerproces in de weg, ook voor sectoren waarin regelmatig leveranties plaatsvinden. Ook problemen rond periodieke onder- en overuitputting van het budget staan een efficiënte uitvoering in de weg.

Conclusies
De 60 procentregel kan de ontwikkelingsrelevantie verlagen indien deze produktie van goederen en diensten in het ontvangende land in de weg staat. Ook kan de regel een geleidelijke overheveling van produktie naar het ontwikkelingsland belemmeren.
Veel overheidsorganisaties in ontwikkelingslanden geven de voorkeur aan ORET boven reguliere ontwikkelingshulp (grants) om planning en beheer in eigen hand te kunnen houden. Echter, indien dergelijke organisaties structurele institutionele zwakheden vertonen, kan dit niet door training in het kader van de transactie worden opgelost. Afstemming tussen ORET en reguliere OS-projecten zou dan een oplossing kunnen bieden, maar dit komt nauwelijks voor.
Aan de zorgvuldige behandeling van aanvragen moet niet getornd worden en de monitoring na leverantie moet verbeterd worden. Het programma zou zeer zijn gebaat bij een oplossing voor de hardnekkige onderuitputtingsproblemen en incidentele overuitputting. ORET projecten mogen niet commercieel haalbaar zijn, maar kleine projecten (onder NLG 5,4 miljoen) worden niet op commerciële haalbaarheid getest. Enkele projecten in deze categorie zijn in het veld bekeken en bleken in principe commercieel haalbaar en weinig ontwikkelingsrelevant.

Beleidsreactie
In de beleidreactie heeft de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking, mede namens de Minister van Economische Zaken, het volgende aangegeven: aan de kwaliteit van behandeling van projectaanvragen zal niet worden getornd; verkorting van de procedure zal alleen plaatsvinden met behoud van kwaliteit; de produktie in ontwikkelingslanden zal als «Nederlands» aandeel beschouwd worden, d.w.z. vallende binnen de 60 procent regel; de monitoring van projecten zal worden verbeterd; op onvoldoende rapportage door leveranciers zal een sanctie worden gesteld; subsidiëring van kleine commercieel haalbare projecten zal worden heroverwogen; door de Garantiefaciliteit Opkomende Markten wordt getracht meer arme landen te laten voldoen aan de voorwaarden voor het ORET/Miliev programma; voor landen met een zwakke ontvangststructuur zou overwogen kunnen worden de ORET/Miliev aanvragen in te bedden in bilaterale afspraken.

Kosten
NLG 460 000

Evaluatie IntEnt (Allochtone Ondernemers)

Het betrof een tussentijdse evaluatie van het programma Allochtone Ondernemers om in kaart te brengen of en op welke wijze het zinvol is het programma voort te zetten. Het besluit tot evaluatie was reeds opgenomen in het contract (Artikel XI Overeenkomst Stichting IntEnt). Periode: 1997 – ultimo 1999.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 18.12)

Belangrijkste resultaten en conclusies

Belangrijkste resultaten:
- het aantal gestarte bedrijven is veel lager dan vooraf ingeschat;
- de kwaliteit en duurzaamheid van de gestarte bedrijven is niet onderzocht;
- netwerking en samenwerking met allochtone organisaties was en is onvoldoende, het aanbod van IntEnt en de vraag vanuit allochtone organisaties sluiten niet goed op elkaar aan.

Beleidsconclusie en vervolg
De beleidsreactie wordt nog geformuleerd. Het vervolg betreft het introduceren van het programma aan de Minister van Grotesteden- en Integratiebeleid

Kosten
NLG 29 000

Indo-Dutch Program on Alternatives in Development (IDPAD)

De evaluatie heeft betrekking op de jaren 19 971 999. Doelstelling van de evaluatie was aanbevelingen te formuleren voor de volgende fase van het programma.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 14.04.01)

Belangrijkste resultaten/conclusies
Voor eventuele continuering van IDPAD is een beleidsmatige en organisatorische herziening nodig die het programma beter doet aansluiten bij het vigerend beleid met betrekking tot onderzoek in het kader van ontwikkelingssamenwerking. Maatschappelijke relevantie en gebruik van de resultaten van het onderzoek moet beter gewaarborgd worden.

Kosten NLG 100 000

The South-South Exchange Programme for Research on the History of Development (SEPHIS)

Beoordeeld zijn zowel de wetenschappelijke kwaliteit als de maatschappelijke relevantie van het in het kader van dit programma uitgevoerde onderzoek. Tevens is de bijdrage van het programma beoordeeld aan capaciteitsopbouw in ontwikkelingslanden. Aanbevelingen zijn geformuleerd voor de toekomstige ontwikkeling van het programma.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 14.04.01)

Belangrijkste resultaten/conclusies
SEPHIS heeft zich tot een onderscheidend programma ontwikkeld. SEPHIS heeft een kleine, maar actief samenwerkende kern van historici bijeengebracht, met name in ontwikkelingslanden. Aanbevolen werd vooral de dialoog met beleidmakers te verbeteren.

Kosten
NLG 70 000

SNV Vietnam Country Programme Review

Het doel van de evaluatie was te leren van ervaringen van de afgelopen jaren, met het oog op de formulering van een nieuw landenbeleidsplan voor Vietnam. Bijzondere aandacht werd geschonken aan: consistentie, relevantie, coherentie, effectiviteit, efficientie en duurzaamheid van het programma. Het betrof een eigen initiatief van SNV. De review heeft betrekking op de periode 1995–1999.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 13.06)

Belangrijkste resultaten en conclusies
Keuze voor technische assistentie (TA) en projecten in Vietnam is in lijn met het SNVmandaat. SNV Vietnam ontwikkelt zich als deskundige organisatie op het gebied van management van natuurlijke hulpbronnen en IGA, financiering en ondersteuning van het kleinbedrijf. Samenwerking met één enkele partner organisatie is meer in de regel meer succesvol dan met groepen organisaties. SNV Vietnam heeft goede contacten met lokale partners en heeft een doelmatige organisatie. Men zou het werk dienen te concenteren op gebieden waar al goede relaties opgebouwd zijn met lokale organisaties en overheden Als punten voor verbetering werden genoemd: Betere analyse van partnerorganisaties vooraf; duidelijker stappenplannen voor hun versterking maken. Betere selectie van TA; betere bijscholing en ondersteuning. Betere communicatie tussen SNVVietnam en andere verldkantoren.

Kosten:
ca. NLG 80 000

SNV Cameroun Country Programme Review

Doel: assessment van het landenprogramma Kameroen en ondersteuning SNV Kameroen bij het formuleren van een nieuw landen meerjarenplan voor 2000–2002. De evaluatie werd op eigen initiatief van SNV uitgevoerd ten einde vast te stellen wat de voorwaarden zijn voor het succesvol uitvoeren van het programma in Kameroen. Periode: 1994–1999.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 13.06)

Belangrijkste resultaten en conclusies
Het programma dient meer samenhang en consistentie te krijgen. SNV dient zich te concentreren op de versterking van de onderlinge samenhang van de drie regioprogramma's, met als thema's gender en ontwikkeling, milieu en het beheer van de natuurlijke hulpbronnen en lokaal bestuur.
De uitvoerende rol van SNV en haar personeel dient te veranderen in een rol van overleg- en tussenpersoon, facilitator en begeleider van veranderingsprocessen voor de doelgroepen. Het versterken van de capaciteiten van de bevolking dient centraal te blijven staan in het programma.

Kosten
ca. NLG 100 000

SNV Zimbabwe Country Programme Review

Doel van het onderzoek was om inzicht te verwerven in de resultaten van het SNV Zimbabwe en de huidige condities waaronder het programma dient te worden geimplementeerd t.b.v. de formulering van een nieuw meerjaren plan voor 3 jaar. Het betrof een eigen initiatief van SNV. Periode: 1995–1999.

Beleidsartikel:
8 (begrotingsartikel 13.06)

Belangrijkste resultaten en conclusies
SNV Zimbabwe heeft gewerkt in de gebieden die in het beleidsplan waren voorzien. Er is enige vooruitgang geboekt bij het realiseren van de doelstellingen. Niettemin bleven de resultaten van het programma relatief beperkt ten gevolge van onder andere: het gebrek aan nationale partners van voldoende niveau in programma's die organisatieversterking tot doel hadden; gebrek aan systematische toepassing van methoden voor overdracht van kennis en expertise; onvoldoende coördinatie en onderlinge synergie tussen SNV deelprogramma's en tussen SNV en andere ontwikkelingsorganisaties.

Kosten
NLG 120 000

Interdepartementaal beleidsonderzoek uitzending personeel ontwikkelingssamenwerking

In augustus 1998 is door de Ministerraad besloten tot het uitvoeren van een interdepartementaal beleidsonderzoek naar de uitzending van personeel op het terrein van ontwikkelingssamenwerking. In de taakopdracht van het onderzoek is als doelstelling geformuleerd te bezien hoe het instrument personele uitzending (technische assistentie) in zijn diverse uitvoeringsmodaliteiten kan worden gestroomlijnd en daardoor effectiever kan worden ingezet. Een interdepartementale werkgroep onderzocht de uitzending van deskundigen door SNV, PSO, PUM en de relevante afdelingen van de Ministeries van BZ en BZK. Periode: ca. 1994–heden.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikelen 13.05.03, 13.06, 16.01, 18.06)

Belangrijkste resultaten en conclusies

Resultaten
Volgens de werkgroep ontbrak er een algemeen beleidskader voor technische assistentie en de rol daarin van uitzending van personeel. Wat betrof de aansturing van genoemde organisaties, was er te vaak sprake van inputsturing. Er waren geen meetbare criteria waaraan de financiering van personeel kan worden getoetst. In de personele samenwerking Nederland-Nederlandse Antillen en Aruba ontbrak de samenhang. Kennisoverdracht en coördinatie waren onvoldoende. De werkgroep vond dat er een algemeen beleidskader voor technische assistentie moet komen. De verantwoordelijkheden van overheidswege en de uitvoering van de technische assistentie moeten helder worden gescheiden. Aansturing en financiering van de betrokken organisaties zal plaatsvinden op grond van (de kwaliteit van hun) output.

Beleidsconclusie en vervolgactie
De regering neemt de voornaamste aanbevelingen over. Hierbij plaatst zij twee kanttekeningen. Bij SNV werd alleen de uitzending van deskundigen onderzocht en niet de projecten en programma's. PUM is onderdeel van het bedrijfsleveninstrumentarium. Daarop zal in dat kader afzonderlijk worden teruggekomen.

Kosten
Ca. NLG 36 000 (bijdrage BZ)

Balansstudie Programma-Evaluaties 1980–1999

Doel van het onderzoek was: het doen van onderzoek naar de ervaringen met programma-evaluaties in de periode 1980 tot 1999, teneinde daaruit lessen te trekken voor de toekomst. Het betrof een toezegging aan het parlement. Periode: 1980–1999.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 13.05)

Belangrijkste resultaten/conclusies

Resultaten
De meeste programma-evaluaties zijn vooral studies voor verdere beleidsontwikkeling tbv de Medefinancieringsorganisaties geweest, waarbij het evaluatieve karakter onderbelicht is gebleven. Daarmee waren de programma-evaluaties meer op de toekomst gericht en omvatten veel minder een kritische terugblik op het uitgevoerde beleid. Ook was sprake van het hanteren van een betrekkelijk traditionele en weinig innovatieve evaluatiepraktijk.

Beleidsconclusies
Het verbeteren van de evaluatiepraktijk door gebruik te maken van recente evaluatiemethodes en door meer systematisch dan voorheen te werk te gaan. Ook moet geprobeerd worden een betere aansluiting te vinden bij de bestaande monitoring- en evaluatiepraktijk binnen de MFO's.

Vervolgactie
Het toepassen van de bevindingen teneinde de evaluatiepraktijk te veranderen en te verbeteren.

Kosten
NLG 105 000

IUCN programma-evaluation

Het betreft een multi-donor-evaluatie van de core-bijdragen aan het drie-jarige programma van de Internation Union for the Conversation of Nature, waartoe de afspraak destijds is gemaakt bij de toezegging van de middelen. Periode: 1997–1999.

Beleidsartikel
P.M. (begrotingsartikel 12.11)

Belangrijkste resultaten en conclusies
De evaluatie heeft aandacht gegeven aan de realisatie van het door het World Conservation Congres in 1996 aangenomen programma. Kritisch is gekeken naar de realisatie van de regionalisering.
Belangrijkste *beleidsconclusies* zijn: een relevantere rol van het biodiversiteitsverdrag in het beleid van IUCN en een verdere doorvoering van de regionalisatie. Dit wordt verwerkt in het komende programma van IUCN.

Vervolgactie
In onderling overleg hebben donoren een reactie opgesteld waarop de directeur van IUCN een meer uitgewerkte beleidsmatige invulling toegezegd heeft.

Kosten
NLG 63 200

Evaluatie van het programma van Bilance m.b.t. cultureel achtergestelde groepen in Oost-Afrika. (MFP PE 72)

Doel: bepalen van de relevantie en de kwaliteit (inhoud en uitvoering) van het Bilance beleid inzake nomadische herdersvolken in Oost-Afrika en dit toetsen aan het beleidskader van het Medefinancieringsprogramma. Het betreft een programma-evaluatie in het kader van de overeenkomst Medefinancieringsprogramma. Periode: 1990–1997.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 13.05.01)

Belangrijkste resultaten en conclusies

Belangrijkste resultaten:
– de beleidsontwikkeling bij Bilance op het terrein van pastoralisten ontwikkelt zich in de goede richting; Bilances gender-strategie is niet bij alle actoren duidelijk;
– de management-capaciteit van de counterparts is zwak en verdient meer aandacht;
– effectieve monitoring van de projecten is moeilijk gebleken, o.m. als gevolg van de afgelegen locaties van de projecten.

Belangrijkste beleidsconclusies
Het programma van Bilance gericht op deze bevolkingsgroep is relevant binnen de beleidsdoelstellingen van het Medefinancieringsprogramma: voor een achtergestelde bevolkingsgroep worden kansen geschapen om zich een plaats te verwerven in de Keniaanse samenleving.

Vervolgacties
Cordaid (waar Bilance deel van uitmaakt) heeft op 2 november 1999 in Nairobi een workshop gehouden over de bevindingen van het onderzoek. De resultaten hiervan worden verwerkt in de beleidsnotitie *«Cattle can walk: Bilance and pastoralist development in East Africa: issues, experiences and policy».*

Kosten
NLG 100 000

Evaluatie van het programma van Icco met betrekking tot duurzaam bosgebruik toegespitst op ervaringen in de Pacific. (PE 79)

Het doel van deze programma-evaluatie is het toetsen of de programma's die in het kader van duurzaam bosgebruik gefinancierd worden, beantwoorden aan de doelstellingen van het MFP ten aanzien van doelgroep, milieu, mensenrechten en duurzame inkomensverbetering. Ook is geadviseerd over voortzetting van het beleid ten aanzien van Duurzaam Bosgebruik met het oog op de discussie met de partnerorganisaties; tevens is geadviseerd over het de relatie met actoren in Nederland, waarbij samenwerking met het bedrijfsleven wordt beoogd. Verder is gekeken naar mogelijkheden om deze aanpak te verbreden. Het betrof een programma-evaluatie in het kader van de overeenkomst Medefinancieringsprogramma (nr.79). De evaluatie had zowel ex post als ex ante aspecten. Periode: 19 951 998.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 13.05.01)

Belangrijkste resulaten en conclusies:

Belangrijkste resultaten:
– vooralsnog is er weinig resultaat geboekt op het gebied van impact, efficiëntie en duurzaamheid. Wel zijn er hoopgevende vooruitzichten;
– de evaluatoren bevelen Icco aan het programma voort te zetten, en daarbij de geleerde lessen in de praktijk te brengen.

Belangrijkste beleidsconslusies
De (relatief jonge) projecten op het terrein van duurzaam bosgebruik zijn relevant in het kader van het Medefinancieringsprogramma.

Vervolgacties
Icco heeft de ervaringen verwerkt in de brochure «lessons learned from the tropical timber world», die als handleiding dient voor zowel ICCO-landenteams als counterparts.

Kosten
NLG 150 000

Evaluatie van het progamma van Bilance met betrekking tot verzelfstandiging doelgroepen in Azië (PE 80).

Vergroten van het inzicht in activiteiten en beleid van Bilance en haar partnerorganisaties ten aanzien van verzelfstandiging doelgroepen in een nog nader te bepalen land/regio in Azië. Programma evaluatie nr 80 in het kader van de overeenkomst Medefinancieringsprogramma. Periode: 1993–1997.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 13.05)

Belangrijkste resultaten en conclusies:

Belangrijkste resultaten:
– de doelgroep noemt alfabetisering, vaardigheden en kennis als cruciaal voor het streven naar zelfredzaamheid; financiële factoren

(zoals kredieten bijvoorbeeld) worden zelden specifiek genoemd. Er is hierbij verschil tussen de perceptie van vrouwen en mannen;
– lokale NGO's streven bewust naar financiële onafhankelijkheid. Dit kan uitmonden in buitenproportionele aandacht voor kredietprogramma's, ten koste van activiteiten direct gericht op alfabetisering en vaardigheidstrainingen;

Belangrijkste beleidsconclusies
Zelfredzaamheid van doelgroepen is een belangrijk oogmerk van het Medefinancieringsprogramma. Het programma van Bilance in Bangla Desh beantwoordt aan deze doelstelling.

Vervolgacties
Op basis van deze studie zal de discussie over het Cordaid-beleid verder vorm krijgen, onder meer d.m.v. de organisatie van een workshop met deelnemers van de andere MFO's en het Ministerie. In Bangladesh zullen met de partnerorganisaties de conclusies en de aanbevelingen worden doorgenomen.
Met de Stuurgroep Programma-evaluaties en effectrapportages Medefinancieringsprogramma zal worden besproken om het onderwerp «verzelfstandiging van doelgroepen», waarover verschillende evaluaties zijn uitgevoerd, in haar programma op te nemen en allereerst hierover een samenvattende studie te maken.

Kosten
NLG 120 000

Programma-evaluatie 78: Novib/Verzelfstandiging van doelgroepen

Doel van de evaluatie was een oordeel te vellen over de mate waarin de Novib en haar partnerorganisaties in Burkina Faso en Mali erin slagen bij te dragen aan verzelfstandiging van doelgroepen. Het betreft een programma-evaluatie in het kader van de overeenkomst inzake het Medefinancieringsprogramma. Periode: 1990–1999.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 13.05)

Belangrijkste resultaten/conclusies

Resultaten
Volgens het evaluatieteam vertonen de omschrijving en interpretatie van het begrip «verzelfstandiging» een redelijke mate van overeenkomst bij de verschillende actoren. De notie van de basisorganisaties komt dichter bij de door Novib gehanteerde definitie dan die van de intermediaire partners. De processen van verzelfstandiging zijn in Burkina Faso verder dan in Mali. De samenwerking met partners in Burkina Faso dateert van oudere datum en is meer geconcentreerd geweest dan in Mali. Resultaten van verzelfstandiging zijn het meest zichtbaar op het niveau van organisatie van de partners, d.w.z. de creatie van basisorganisaties en van structuren die basisorganisaties samenbrengen op een regionaal of provinciaal plan. De basisorganisaties voeren in toenemende mate de projecten zelf uit.

Beleidsconclusie
De relatie tussen Novib en haar partners is ongelijk, waardoor de dialoog niet optimaal is. Novib heeft te weinig toegang tot informatie die nodig is om het proces van verzelfstandiging te kunnen volgen en te beoordelen. In de evaluatie is vooral aandacht besteed aan de partnerorganisaties van Novib, niet aan de doelgroepen die daardoor vertegenwoordigd worden. Het beleid van Novib ten aanzien van verzelfstandiging is duidelijk en goed geplaatst haar algemene en regionale beleid.

Vervolgactie
De aanbevelingen van de programma-evaluatie sluiten aan bij een aantal activiteiten die Novib heeft voorzien voor de komende jaren. Zo zal Novib de al jaren bestaande samenwerking met de Action Learning Group World Neighbours rond het project SCOPE (Strengthening Community Organizations for People's Empowerment) voortzetten. Deze samenwerking heeft o.a. geleid tot publicatie van ontwikkelde methoden en instrumenten op het gebied van analyse en evaluatie van activiteiten op doelgroepniveau. Novib zal voorts haar beleid ten aanzien van verzelfstandiging verder expliciteren met gebruikmaking van de aanbevelingen uit de programma-evaluatie. In Burkina Faso en Mali zal dit beleid door de partnerorganisaties geëxpliciteerd worden in de planning, monitoring en evaluatie van projecten. Tevens zal er in de binnen Novib nieuw ontwikkelde instrumenten gerichter aandacht komen voor het analyseren van verzelfstandigingsprocessen. Tot slot zal het Bureau Beleidsondersteuning van de afdeling Projecten in 2000 een project starten rond het thema verzelfstandiging van doelgroepen. Het gaat daarbij om het trekken van lessen uit een vergelijking van de door partnerorganisaties gehanteerde verzelfstandigingsstrategieën in Mali en Burkina Faso.

Kosten
NLG 115 145

Onderzoek naar de beheerseisen van de vakbondsmede-financieringsprogrammaovereenkomst

Doel was het inventariseren van de beheerseisen zoals die in 1993 golden en de wijzigingen die in de periode van 1993 tot heden hebben plaatsgevonden. Periode: 1993–1997.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 13.05.04)

Belangrijkste resultaten/conclusies

Resultaten
Op basis van gesprekken met de betrokken partijen heeft de onderzoeker vastgelegd wat de wensen tot verandering van de beheerseisen van de diverse partijen zijn.

Beleidsconclusie en vervolgactie
Het rapport is aan de Minister voor OS voorgelegd, die twee wensen heeft gehonoreerd (het financieren van lokale accountants en het inschakelen van experts). De minister heeft erkend dat relatief kleine organisaties als de vakverenigingen met *«economy of scale»* worstelen. De minister is van mening dat de vakverenigingen de beheerskosten van het VMP kunnen

reduceren, indien zij het aantal landen/programma's beperken. Dit kan naast efficiëncywinst ook een kwaliteitswinst voor het VMP-programma opleveren.

Kosten
NLG. 50 000

I.2. Lopende en voorgenomen evaluaties 2000–2005

Evaluatie multi-bi samenwerking met de FAO

De IOB-evaluatie beoogt een kwaliteitstoetsing van de multi-bi samenwerking met de FAO op zowel normatief (beleidsontwikkelend) als ook op uitvoeringsniveau. De evaluatie komt voort uit de resultaten van het reikwijdte onderzoek van IOB en is voorts ingegeven door een verzoek van PV FAO. Periode: vooralsnog op de afgelopen 10 jaar.

Beleidsartikel
Diverse artikelen.

Kosten
Nader te bepalen

Tijdsplanning
Aanvang najaar 2000, afronding waarschijnlijk 2002.

Wederopbouw Bosnië.

Met de evaluatiediensten van de betrokken multilaterale en internationale instellingen zal de mogelijkheid worden bezien van een multi-donor evaluatie van de inspanningen bij de wederopbouw van Bosnië, gericht op het trekken van lessen. Evaluatie is opgenomen in de IOB-Programmering. Periode: circa 1995–1999. Het onderzoek zal indien mogelijk in 2001 aanvangen.

Beleidsartikel
Nog niet bepaald.

Kosten
Begroting is NLG 220 000

Tijdsplanning
Het onderzoek zal in 2000 aanvangen en zal naar verwachting in 2001 afgerond worden

Donorcoördinatie van middelen voor ontwikkelingssamenwerking

Doel van het onderzoek is het proces van coördinatie in ontvangend(e) land(en) te beschrijven en de effectiviteit daarvan proberen vast te stellen. Nadruk zal liggen op de coördinatieactiviteiten in bepaalde sectoren in ontvangende landen. In eerste instantie zal de evaluatie zich richten op de Nederlandse inbreng in de coördinatie. In tweede instantie zal contact worden gezocht met evaluatiediensten van andere donoren voor een gezamenlijke opzet van een multi-donor evaluatie. In 1999 zijn in een position paper de bestaande coördinatie instrumenten geïnventariseerd. De evaluatie is opgenomen in de IOB-programmering. De evaluatie heeft in principe betrekking op de periode 1995–1999.

Beleidsartikel
Nader te bepalen

Kosten
De begroting is NLG 400 000

Tijdsplanning
Het onderzoek zal in de tweede helft van 2000 starten en in 2001 afgerond worden.

Armoede-lokatie-specifieke interventies

Het doel is een bijdrage te leveren aan de beschouwingen over de grondslagen van armoededoelstellingen in het algemene beleid, uitgaande vanuit het perspectief van de belanghebbenden. Evaluatie vormt onderdeel van IOB-planning. Periode: 1993 – 1999.

Beleidsartikel
Diverse.

Kosten
NGL 110 000 (2000) en NGL 330 000 (2001)

Tijdsplanning
2001

Evaluatie in het kader van de tweede overeenkomst met de Commissie voor de Milieu Effect Rapportage

De Commissie MER adviseert over de opzet van milieu effect rapportages voor ontwikkelingsprojecten en beoordeelt de resultaten. De evaluatie zal beoordelen of de uitgebrachte adviezen en de overige aan de Commissie MER opgedragen werkzaamheden zoals vastgelegd in een project-document, aan de doelstellingen voldoen met speciale aandacht voor de kwaliteit, effectiviteit en efficiency van de dienstverlening. De tweede overeenkomst loopt drie jaar (van 1 januari 1998 t/m 31 december 2000).

Beleidsartikel
Diverse beleidsartikelen.

Kosten
Nader te bepalen.

Tijdsplanning
Augustus 2000

Evaluatie van het Programma Ondersteuning Buitenlands Beleid (POBB).

Doel van de evaluatie dient nog nader te worden bepaald. Tot de evaluatie is besloten in het kader van het rijksbrede beleid dat alle beleid periodiek (eens per 5 jaar) dient te worden geëvalueerd. De evaluatie zal zowel een ex ante als een ex post karakter dragen. Of aandacht aan misbruik en/of oneigenlijk gebruik zal worden besteed, dient nog nader te worden bepaald. Periode: 1996–2001.

Beleidsartikel
2 (begrotingsartikel 09.01.01)

Kosten
Nader te bepalen.

Tijdsplanning
2001

Evaluatie Actieplan Natuurbeheer Midden- en Oost-Europa 1996–2000.

Doel van de evaluatie is de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het, in 2000 aflopende, Actieplan vast te stellen en op grond daarvan aanbevelingen te formuleren voor een eventueel vervolg voor de periode 2001–2005. Tussen het Ministerie van Buitenlandse Zaken (budgethouder) en het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (uitvoerder) werd overeengekomen de uitvoering van het Actieplan in het laatste jaar voor afloop te evalueren. Periode: 1996–2000.

Beleidsartikel
4 (begrotingsartikel 15.04)

Kosten
NLG 235 000,–, in een verhouding 50%–50% gefinancierd door LNV en BZ.

Tijdsplanning
Medio 2000

Matra-programma
In de komende jaren zullen verschillende onderdelen van het Matra-programma worden geëvalueerd. Het gaat om het Politieke Partijen-programma, het Pre-accessieprogramma, het Onderwijsprogramma en het Projectenprogramma. Periode: nader te bepalen.

Beleidsartikel
4 en 5 (begrotingsartikel 15.04)

Kosten
Nader te bepalen.

Tijdsplanning
Diverse evaluaties in de periode 2000–2005. Meer gedetailleerde planning nader te bepalen.

Programma-evaluatie 1992–1999 Anti-Slavery International, Article XIX en Minority Rights Group

Vaststellen van de doelmatigheid en doeltreffendheid van de programma's van de betreffende organisaties en de beleidsrelevantie van deze programma's voor het ministerie. Meer specifiek dient te worden onderzocht in hoeverre de programma's van AIS, Article XIX en MRG een katalytisch effect sorteren m.b.t. hun specifieke beleidsterrein. In dit verband dient te worden vastgesteld in welke mate de organisaties de werkzaamheden van lokale organisaties in doellanden ondersteunen, dan wel aanvullen. De drie organisaties worden sinds 1992 door Nederland ondersteund. Met nog een beperkt aantal andere organisaties ontvangen

zij core-funding ten einde hun flexibiliteit en daarmee hun toegevoegde waarde op hun specifieke beleidsterrein te optimaliseren.
Het onderzoek zal zich met toespitsen op het analyseren van mogelijke beleidsalternatieven. De evaluatie heeft zowel een ex ante als een ex post karkatier. Periode: 1992–1999

Beleidsartikel
4 (begrotingsartikel 09.03)

Kosten
Ca. NLG 130 000,–

Tijdsplanning
September–November 2000, Rapport December 2000.

Evaluatie van IDEA

Doel van de evaluatie is de strategie en de werkmethode van het International Institute for Democracy en Electoral Assistance te beoordelen. Het betreft een toezegging aan de Eerste Kamer. Periode: februari 1995 tot heden.

Beleidsartikel
Beleidsartikel 4 (begrotingsartikel 09)

Kosten
Ca. NLG 50 000

Tijdsplanning
Eind 2000/begin 2001.

Multi-donor evaluatie van basisonderwijs

Het betreft een evaluatie van interventies op het gebied van basisonderwijs vanuit het perspectief van de toegang van armen tot het onderwijs. De evaluatie verkeert in een voorbereidende fase. Het is de bedoeling de studie op te zetten als «multi-donor evaluatie» waarbij IOB als trekker zal functioneren. De evaluatie maakt deel uit van de meerjarige evaluatieprogrammering van IOB. Periode: nader te bepalen.

Beleidsartikel
6 (begrotingsartikel 14.08)

Kosten
nader te bepalen

Tijdsplanning
Nader te bepalen

Revue de coopération entre le Mali et les Pays-Bas, 1994–1998

Doel van het onderzoek is om het Nederlandse beleid ten aanzien van de samenwerking met Mali te evalueren. Het betreft een beleidsevaluatie. De evaluatie is op verzoek van de ambassade te Bamako (jaarplan 1998) in de IOB-programmering opgenomen. Eerder evalueerde de IOB (toen nog IOV genoemd) het samenwerkingsprogramma met Mali over de periode

1975–1992. De bevindingen werden in 1994 gepubliceerd. De thans voorgenomen evaluatie beslaat de periode 1994–1998.

Beleidsartikel
6 (Diverse begrotingsartikelen mbt thematische landenprogramma's).

Kosten
Budget: NLG 375 000

Tijdsplanning
Eindrapportage: medio 2000.

Regeringsstandpunt tropisch regenwoud

Doel evaluatie: De doeltreffendheid en doelmatigheid van de OS-inspanningen onder het regeringsstandpunt in de periode 1996–1999, en aanbevelingen voor de komende tien jaar. Karakter: beleidsonderzoek. Toezegging aan parlement. Periode: 1996–1999

Beleidsartikel
6 (diverse begrotingsartikelen)

Kosten
Ongeveer NLG 240 000

Tijdsplanning
Rapport: Mid augustus 2000

Evaluatie van het Tropical Rainforest Portfolio van WWF-International

Het betreft een mid-term evaluatie. Analyse van de doelmatigheid en doeltreffendheid van de cluster van conservation en development projecten in de verschillende landen, waarbij met name naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van de Interregionale Component gekeken wordt. Periode: nov 1996–dec1999.

Beleidsartikel
6

Kosten
Ca. NLG 64 000

Tijdsplanning
2000

Evaluatie Duurzame Ontwikkelingsverdragen (DOV's)

De algemene doelstelling van de studie is de beantwoording van de vragen in hoeverre er een nieuw patroon van relaties is ontstaan tussen de vier landen die de Duurzame Ontwikkelingsverdragen ondertekend hebben (Nederland, Benin, Bhutan en Costa Rica) en in hoeverre er duurzame ontwikkeling is gerealiseerd in de betreffende landen. Het uitgangspunt is dat de evaluatie een gezamenlijke exercitie van de betrokken landen is. Tijdens de behandeling van de Duurzame

Ontwikkelingsverdragen in het Parlement is bedongen dat binnen 5 jaar na ratificatie een evaluatie van de DOV's zou dienen plaats te vinden. Periode: 19 942000.

Beleidsartikel
6 (Diverse begrotingsartikelen mbt thematische landenprogramma's)

Kosten
Ca. NLG 800 000

Tijdsplanning
2001

Evalutie van wereldwijde (onderzoek)programma's op het gebied van drinkwater en sanitatie

De evaluatie betreft de subsidie aan twee wereldwijde (onderzoek)-programma's op het gebied van gebruikersbeheer van kleinschalige drinkwater en sanitatie voorzieningen en de bijbehorende institutionele ontwikkeling door informatie/trainingscentra. Het doel van de evaluatie is via meetbare indicatoren te bepalen of de activiteiten effectief (doelen bereikt binnen gestelde termijn) en efficiënt (vergelijking inzet middelen met resultaten) en duurzaam (lange termijn effect op de doelgroep) zijn geweest. Tevens dient de missie te adviseren over het nut van het subsidieren van dergelijke wereldwijde onderzoekprogramma's in algemene zin. De evaluatie heeft zowel een ex ante als een ex post karakter. Periode: nader te bepalen.

Beleidsartikel
6

Kosten
Nader te bepalen

Tijdsplanning
2001

Evaluatie PIN/OS

Het betreft een onderzoek naar de beleidsmatigheid en effectiviteit van het PIN/OS-programma in relatie tot het internationaal natuur- en het OS-beleid. Het besluit tot evaluatie is door de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking en de bewindslieden van LNV genomen. Periode: 1996–2000

Beleidsartikel
6 (begrotingsartikel 12.01)

Kosten
Ca. NLG 100 000

Tijdsplanning
september 2000

Analyse van het energie-dossier
Analyse van de ontwikkelingen in het energie-dossier. Een inventarisatie/ analyse werd eerder uitgevoerd in 1990 en 1995 op initiatief van de beleidsafdeling. De evaluatie zal betrekking hebben op de periode 1995–2000.

Beleidsartikel
Diverse

Kosten
Nader te bepalen

Tijdsplanning
2001

Eindevaluatie Netherlands Climate Change Studies Assistance Program (NCCSAP)

De evaluatie betreft het NCCSAP en een aantal daaraan voorafgaande activiteiten. Tot de evaluatie is besloten in het kader van periodieke planning. Periode: 1996–1999.

Beleidsartikel
6 (begrotingsartikel 12.01)

Kosten
Ca. NLG 300 000

Tijdsplanning
2000

Gezamenlijke evaluatie van de transportsector Ghana

De evaluatie analyseert de relevantie, doeltreffendheid en efficiency van de beleidsuitvoering met betrekking tot de transportsector (wegtransport) in Ghana. De studie wordt aangestuurd door een stuurgroep bestaande uit Ghana en enkele donoren die steun geven aan de transportsector, waaronder Nederland. De evaluatie maakt deel uit van meerjarig evaluatieprogramma van IOB. Periode: 1996–2000.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 18.04)

Kosten
NLG 100 000 (bijdrage Nederland)

Tijdsplanning
Het onderzoek is in februari 2000 gestart en zal ultimo 2000 zijn afgerond

Evaluatie IBTA (Investeringsbevordering en Technische Assistentie) en Seed Capital (Startende Ondernemers)

Het onderzoek zal zijn gericht op de efficiency en effectiviteit van beide programma's. In het bijzonder wordt bekeken of de afsplitsing van Seed Capital van IBTA nuttig is geweest. Tot de evaluatie is besloten in het kader van periodieke planning. De evaluatie betreft de periode 1998–2003.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 18.14)

Kosten
NLG 300 000

Tijdsplanning
2003

Evaluatie Kleinbedrijffonds (Speciale Programma's FMO)

Het betreft een onderzoek naar de doeltreffendheid en de doelmatigheid van het KB-fonds, dat zal plaatsvinden in het kader van de overeenkomst inzake het Kleinbedrijfprogramma 1991. Aandacht voor M&O-aspecten. Periode: 1991 – 1999.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 18.11.02)

Kosten
Voorlopige raming NLG 300 000

Tijdsplanning
2000

Evaluatie Programma Samenwerking Opkomende Markten (PSOM)

PSOM richt zich op de financiering van proefprojecten van Nederlandse ondernemingen die willen investeren in of duurzame handelsrelaties willen aangaan met opkomende markten. De evaluatie moet zich richten op de effectiviteit en doelmatigheid van het instrument. Bij aanvang van het PSOM werd reeds gesteld dat het project in 2002 geëvalueerd zou worden, teneinde te bezien of het instrument zou worden gecontinueerd en uitgebreid. Aandacht voor M&O-aspecten. Periode: ca. 2000–2002.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 18.04.02)

Kosten
nog niet bekend.

Tijdsplanning
2002–2003 (voorlopige planning)

Evaluatie Programma Uitzending Managers (PUM)

Onderzoek naar doelmatigheid en rechtmatigheid van het programma. De uitkomst van dit onderzoek zal meewegen bij het besluit het programma na afloop van de overeenkomst financieel te blijven ondersteunen. Besluit tot evaluatie is reeds opgenomen in de overeenkomst met de Stichting PUM (artikel XII). Periode: 1996–2000.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 18.06)

Kosten
Ca. NLG 250 000 (voorlopige raming)

Tijdsplanning
Uitvoering vanaf medio 2001.

European Centre for Development Policy Management (ECDPM)

Het ECDPM is opgericht om ACP-landen te ondersteunen bij beleidsvorming in hun betrekkingen met de Europese Unie. Het doel van deze evaluatie is na te gaan in hoeverre aanbevelingen uit een eerdere evaluatie zijn uitgewerkt. De evaluatie heeft betrekking op de periode medio 1996 – medio 2001. Indien nodig en mogelijk zullen uit de evaluatie suggesties voortkomen voor verdere verbetering van de werkzaamheden van ECDPM.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 14.04.01)

Kosten
NLG 200 000

Tijdsplanning
2001

SADAOC

Beoogd wordt de kwaliteit van het in het kader van dit programma uitgevoerde onderzoek te beoordelen. Ook is het de bedoeling inzicht te krijgen in de mate waarin het onderzoek invloed heeft op de besluitvorming met betrekking tot voedselzekerheid in de desbetreffende West-Afrikaanse regio. De evaluatie heeft betrekking op de periode medio 1996–2001.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 14.04.01)

Kosten
Nog niet bekend

Tijdsplanning
Eind 2000.

Stichting voor Wetenschappelijk Onderzoek van de Tropen (WOTRO)

Doel van de evaluatie is de beoordeling van de voortgang, doelmatigheid en doeltreffendheid van de activiteiten van WOTRO als geheel over de afgelopen tien jaar. Besloten is de evaluatie van het vanuit het onderzoekprogramma ondersteunde PhD-programma voor onderzoekers uit ontwikkelingslanden in de evaluatie van WOTRO als geheel te integreren. De uitkomsten zullen mede richtinggevend zijn voor de besluitvorming over vervolgsubsidiëring vanuit het onderzoekprogramma.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 14.04.01)

Kosten
NLG 75 000 (bijdrage BZ)

Tijdsplanning
Het rapport wordt verwacht in december 2000.

International Institute for Communication and Development (IICD)

Beleid en activiteiten van het IICD zullen worden getoetst op relevantie voor en doeltreffendheid van, alsmede de doelmatigheid en duurzaamheid met betrekking tot de doelstellingen van duurzame ontwikkeling en armoedebestrijding. De evaluatie zal betrekking hebben op de periode 1997–2000. Getoetst zal worden aan de doelstellingen die in het in 1997 verschenen meerjarig beleidsplan van IICD zijn geformuleerd.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 14.05)

Kosten
Nog niet bekend

Tijdsplanning
De evaluatie wordt afgerond in oktober 2000.

Evaluatie Prins Claus Fonds

Het betreft de eerste evaluatie van het Prins Claus Fonds over de aard en uitvoering van de afgesloten overeenkomst tussen de Minister van Ontwikkelingssamenwerking en het fonds. Besluit tot evaluatie is conform artikel XIV lid 3 van de overeenkomst. Aandacht voor eventuele M&O-aspecten. Periode: 06-09-1996 (begin looptijd) t/m 31-12-1999.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 14.08)

Kosten/capaciteitsbeslag
Nog niet bekend

Tijdsplanning
2000

Evaluatie subsidie RNTC

Review van de doelstellingen van de subsidie en herziening van de financieringsmethodiek van input naar outputfinanciering. Het betreft een periodieke evaluatie met een ex ante karakter en aandacht voor aspecten van M&O. Periode: vanaf ca. 1994.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 14.07.03)

Capaciteitsbeslag
Ca. 0,25 fte gedurende een jaar

Tijdsplanning
2000

Landen programma Evaluatie, SNV Rwanda

Doel: verantwoording afleggen over de uitvoering van het SNV Programma in Rwanda met nadruk op de periode 1995–1999. Het betreft een eigen initiatief van SNV om meer inzicht te verwerven in de resultaten van de activiteiten die door SNV Rwanda zijn ondernomen met het oog op de accountability ten opzichte van het SNV Bestuur en het ministerie van Buitenlandse zaken. De review heeft betrekking op de periode 1995–1999.

Beleidsartikel:
8 (begrotingsartikel 13.06)

Kosten:
Ca. NLG 120 000

Tijdsplanning
Evaluatie missie: 12 juni–4 juli 2000. Eindrapport: verwacht september 2000

Landen Programme Evaluatie, SNV Bhutan

Doel: verantwoording afleggen over de uitvoering van het SNV Programma in Bhutan met nadruk op de periode 1995–1999. De evaluatie is een eigen initiatief van SNV om meer inzicht te verwerven in de resultaten van de activiteiten die door SNV Bhutan zijn ondernomen met het oog op de accountability ten opzichte van het SNV Bestuur en het ministerie van Buitenlandse Zaken. De review heeft betrekking op de periode 1995–1999.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 13.06)

Kosten:
ca. NLG 120 000

Tijdsplanning
Evaluatie missie: november 2000. Eindrapport: verwacht januari 2001.

Landen Programme Evaluatie, SNV Burkina Faso

Doel: verantwoording afleggen over de uitvoering van het SNV Programma in Burkina Faso met nadruk op de periode 1995–1999. Het betreft een eigen initiatief van SNV om meer inzicht te verwerven in de resultaten van de activiteiten die door SNV Burkina Faso zijn ondernomen met het oog op de *accountability* ten opzichte van het SNV Bestuur en het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De review heeft betrekking op de periode 1995–1999.

Beleidsartikelen:
8 (begrotingsartikel 13.06)

Kosten
ca. NLG 120 000

Tijdsplanning
Evaluatie missie: november 2000. Eindrapport: verwacht januari 2001.

Interdepartementaal beleidsonderzoek Medefinancierings-programma

De Regering heeft bepaald dat het onderzoek tot doel heeft te beoordelen in hoeverre het Medefinancieringsprogramma als instrument voor structurele armoedebestrijding een doelmatige en doeltreffende bijdrage levert aan de uitvoering van het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 13.05)

Kosten
pm

Tijdsplanning
Medio 2000.

Basisgezondheidszorg en aids

Doel van de evaluatie: inzicht krijgen in de effecten van Basis-gezondheidszorg en Aids programma's op verschillende niveaus. Het betreft een toezegging aan het parlement.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 13.05)

Kosten
NLG 235 000

Tijdsplanning
Afronding medio 2000

Partnernetwerken en Civil Society Building

De belangrijkste thema's van dit onderzoek zijn: de relevantie en betekenis van partnerstructuren van MFO's voor het thema maatschappijopbouw; de effekten van maatschappij-opbouwprogramma's; de kwaliteit van de ondersteuning van Medefinancieringsorganisaties. Het betreft een toezegging aan het parlement.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 13.05)

Kosten
Ca. NLG 600 000

Tijdsplanning
Afronding eind 2000

Evaluatie van het vakbondsmedefinancieringsprogramma uitgevoerd door CNV-Actie Kom Over (VMP BE 6)

Doel: vergroten van het inzicht in de doelmatigheid en effectiviteit van het Vakbondsmedefinancieringsprogramma van CNV-Actie Kom Over. Het betreft een beleidsevaluatie in het kader van de VMP-overeenkomst. Periode: nader te bepalen.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 13.05.04)

Kosten
circa NLG 135 000

Tijdsplanning
Het eindrapport van de evaluatie zal in begin 2001 worden vastgesteld.

Evaluatie FNV-beleid Vakbondsrechten in Azië (VMP BE 5)

Doel: Vergroten van het inzicht in de doelmatigheid en effectiviteit van het Vakbondsmedefinancieringsprogramma van FNV Mondiaal bij de ondersteuning van de vakbeweging in Azië. Het betreft een beleids-evaluatie in het kader van de VMP-overeenkomst. Periode: 1994–98.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 13.05.04)

Kosten:
NLG 135 000

Tijdsplanning
Medio 2000

Evaluatie Dick Scherpenzeel Stichting (DSS)

Doel: het verrichten van een evaluatiestudie naar de uitgevoerde activiteiten van de door BZ gesubsidieerde stichting vanaf 1991 tot begin 2000 en het uitbrengen van advies over de verdere ontwikkelingsmogelijk-heden van de stichting. Voorts is behoefte aan inzicht in het ontwikkelingsperspectief van de DSS. Periode: 1991–1999.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 16.02.03)

Kosten
NLG 33 000

Tijdsplanning
Zomer 2000.

Evaluatie Aziëfaciliteit

Het betreft een evaluatie van de doelmatigheid en de doeltreffendheid van de subsidieregeling voor de Aziëfaciliteit. Periode: 1999–2001.

Beleidsartikel
9 (begrotingsartikel 14.07)

Kosten
Nader te bepalen.

Tijdsplanning
2002

Internationaal cultuurbeleid

Het betreft een beleidsevaluatie van zowel de internationale culturele samenwerking als «cultuur en ontwikkeling», waarbinnen de verschillende cultuurfondsen ook geëvalueerd zullen worden. Aangezien de onderzoeksopzet nog geformuleerd wordt, kan het doel en karakter nog niet precies worden omschreven. De evaluatie maakt onderdeel uit van de IOB-programmering. Periode: nader te bepalen.

Beleidsartikel
6 en 11(begrotingsartikelen 14.08 en 14.09)

Kosten
Nader te bepalen

Tijdsplanning
Nader te bepalen

Evaluatie Stichting 400 jaar Nederland-Japan

De evaluatie zal betrekking hebben op de activiteiten van de Stichting 400 Jaar Nederland-Japan. Het betreft een eindevaluatie. De evaluatie heeft een ex post karakter. Periode: 1996–2001.

Beleidsartikel
11 (begrotingsartikel 14.09.02)

Kosten
Nader te bepalen

Tijdsplanning
2001

II. EVALUATIES DIE GEEN SUBSIDIES BETREFFEN

II.1. Afgeronde evaluaties 1999–2000

Onderzoek loopbaanontwikkeling m/v binnen het Ministerie van Buitenlandse Zaken

In het regeerakkoord is vastgelegd dat elk departement zijn eigen emancipatie-actieplan moet opstellen. Tevens heeft de Regering de Tweede Kamer toegezegd dat maatregelen op het gebied van doorstroom van vrouwen naar hogere functies getroffen zullen worden. Het doel van dit onderzoek was te bezien of en in hoeverre vrouwen (ten opzichte van mannen) vanaf schaal 12, vertraging ondervinden in het doorstromen naar hogere functies. Periode: 1986–1998.

Beleidsartikel
Diverse begrotingsartikelen (06.01.01 en 07.01.01)

Belangrijkste resultaten en conclusies

Resultaten
Het percentage vrouwen in hogere functies is bij BZ tussen 1986 en 1998 verviervoudigd. Toch blijft, volgens het rapport, het aandeel van vrouwen in hogere functies beperkt. Respondenten van de enquete doen ter

verbetering van hun loopbaan suggesties voor: meer transparantie in besluitvorming en omtrent loopbaanperspectief, het ontwikkelen van een individueel loopbaan- en management developmentbeleid, meer mogelijkheden voor ervaring opdoen met leidinggeven en het koppelen van beoordeling en beloning aan prestaties. Daarnaast geven vrouwen aan meer mogelijkheden voor deeltijdwerk, stimulerend mentorschap en een minder op *«scoren»* gerichte cultuur belangrijk te vinden. Mannen vinden meer mogelijkheden voor het honoreren van extra prestaties en voor werk voor de partner in het buitenland na overplaatsing belangrijk. Het rapport formuleert een plan van aanpak, dat tot doel heeft het aandeel vrouwen in hogere gezichtsbepalende functies te vergroten.

Beleidsconclusies en vervolgactie
Een interne werkgroep heeft de aanbevelingen overgenomen. Er zijn nog geen verdere beleidsconclusies en vervolgacties geformuleerd.

Kosten
NLG 33 500

Zelfevaluatie proces van wetgeving Ministerie van Buitenlandse Zaken

Het betrof een onderzoek – mede aan de hand van een visitatie van een externe commissie – naar de kwaliteit van het wetgevingsproces en de wetgevingsorganisatie van het departement. Naar aanleiding van het Securitel-arrest en de nasleep daarvan heeft de Regering besloten een aantal maatregelen te treffen, waaronder de invoering van een legal audit, een periodiek onderzoek naar de kwaliteit van de wetgevingsorganisatie van elk departement. De onderzochte periode betrof: september 1996 tot 1999.

Beleidsartikel
Diverse artikelen

Belangrijkste resultaten en vervolg

Belangrijkste resultaten
De betekenis van de juridische dimensie voor de formulering, instrumentatie en uitvoering van beleid wordt onderschat. Beleid is niet altijd voldoende geëxpliciteerd of uitgekristalliseerd. De samenwerking tussen de Dienst Juridische Zaken (DJZ) en beleidsdirecties is voor verbetering vatbaar. Er is onvoldoende sturing op beleidsprocessen en op de inschakeling van DJZ daarbij.

Beleidsconclusies
Verbeterpunten zijn: verheldering rolverdeling DJZ-beleidsdirecties; versterking van de juridische inbreng bij beleid en beleidsmatige inbreng bij wetgeving; versterking ambtelijke en politieke sturing op wetgevingsproces; verbetering van de ondersteuning.

Vervolgacties
Beleidsdirecties zullen waar nodig hun beleid nader expliciteren en op schrift stellen. Er komen cursussen voor nieuw intredenden, ambtenaren bij overplaatsing en regelmatig zullen «opfriscursussen» worden aangeboden. Beleidsdirecties zullen het voortouw nemen bij het begin van het proces van wetgeving op hun terrein. Er komen periodieke wetgevingsoverzichten en -rapportages om de ambtelijke en politieke

departementsleiding in de gelegenheid te stellen sturing te geven aan inhoud, prioritering en planning van wetgeving.

Kosten
Niet bekend

Evaluatie millenniumproject bij BZ

De doelstelling van het millenniumproject zoals deze medio 1997 door de departementsleiding werd gedefinieerd, is gehaald: BZ heeft zonder noemenswaardige problemen de overgang naar het jaar 2000 doorgemaakt. Om leerpunten voor toekomstige grote projecten te formuleren heeft in de maanden februari en maart 2000 een evaluatie plaatsgevonden van het millenniumproject bij BZ.

Beleidsartikel
Diverse (begrotingsartikel 07)

Belangrijkste resultaten en vervolg
Uit de eindevaluatie van het millenniumproject bleek dat het project naast de probleemloze millenniumovergang ook nog andere resultaten heeft opgeleverd, zoals een actuale inventarislijst, continuïteitsplannen, een actueel handboek crisisbeheersing en een adequaat ingerichte en geteste crisisruimte. Daarnaast zijn belangrijke leerpunten voor toekomstige grote projecten naar voren gekomen: er dient een duidelijk zichtbaar commitment van politieke en ambtelijke leiding te zijn; bij grootschalige projecten die op geheel BZ betrekking hebben is het essentieel dat de projectgroep voldoende mandaat heeft, dus adequate bevoegdheden en middelen, en directe toegang heeft tot de departementsleiding; er moet een heldere visie zijn op de rolopvatting van de projectgroep/het projectbureau en de daaruit af te leiden verantwoordelijkheden van de bij voorkeur vrijgestelde projectleider moeten duidelijk zijn; organiseer door externen uitgevoerde audits op de project-organisatie en de kwaliteit van de projectrapportages.

Kosten
pm

Evaluatie Saturnus-project

In het kader van het Saturnus-project zijn posten die niet over een X-25 landverbinding beschikten van een satellietschotel voorzien. Het onderzoek beoogde te bezien of de doelstelling van het Saturnus-project is bereikt. Periode: begin 1996–1998.

Beleidsartikel
Diverse (begrotingsartikel 07.01.04)

Belangrijkste resultaten/conclusies

Resultaten
Uit het onderzoek bleek dat aan de projectdoelstelling is voldaan. In het algemeen is het functioneren van het Vsat-netwerk naar tevredenheid en is de beschikbaarheid ruim voldoende. De storingsgevoeligheid blijkt gering. In de incidentele gevallen waar dit nog niet naar wens is wordt daar door het departement in samenwerking met de leverancier actie ondernomen om verbetering te bewerkstelligen.

Concreet resultaat van Saturnus: het installeren van Vsat-schotels op 100 posten en het aansluiten ervan op het wereldwijde satellietnetwerk. Hierdoor is het netwerk voorbereid op de toekomst. Operationeel: Het in beheer nemen, het *monitoren* van de werking en het bij storing actie ondernemen is in de ICT-organisatie belegd.

Conclusie en vervolg
Het Saturnusproject is in principe afgerond. Nog een enkele nieuwe installatie, bovenbedoelde verbeteringen en zo nodig aanpassingen volgend uit de *«Wide Area Network»* discussies zullen wellicht deels binnen het project worden uitgevoerd. Ook vindt er op dit moment overleg plaats inzake (preventief)onderhoud.

Kosten/capaciteitsbeslag
ca. 25 mensdagen

Onderzoek functioneren bedrijfshulpverlening

Doel: het in kaart brengen van de huidige werkwijze en het functioneren van de bedrijfhulpverleningsorganisatie in relatie tot de ARBO-wet. Het gaat om een periodieke planning, waarbij alle units van de Facilitaire dienst doorgelicht worden. Periode: 1993–1999.

Beleidsartikel
Diverse (begrotingsartikel 06.01.03)

Belangrijkste resultaten en conclusies

Resultaten
De bedrijfshulpverlening voldoet qua werkwijze en functioneren aan de vereisten van de ARBO-wet. Het enigste knelpunt blijft de bezetting. Conform ARBO-wet moet bij een x-personeelsbestand een x-aantal bedrijfshulpverleners aanwezig zijn. Onbekendheid met het werk van de bedrijfshulpverlening zorgt ervoor dat er weinig animo is onder het personeel om als vrijwillig toe te treden. Afdelingen werken gezien het tijdsbeslag wat op het personeel gelegd wordt niet mee om mensen, indien er geen vrijwilligers zijn, aan te wijzen.

Beleidsconclusie en vervolgactie
Voortzetting van het huidige beleid dat conform de ARBO-wet geformuleerd is. Om het geschetste personeelsprobleem aan te pakken zal er een intensivere voorlichtingscampagne gestart worden. Via een betere PR meer begrip bij directies kweken voor de taak en het werk van de bedrijfshulpverlening, zodanig dat er zich meer vrijwilligers aanmelden of dat er makkelijker mensen beschikbaar worden gesteld.

Kosten
Stagevergoeding; capaciteitsbeslag is ca. 800 uur

Inspectie en Evaluatie Bedrijfsvoering (ISB)

Periodieke organisatiedoorlichting van dienstonderdelen is een reeds tientallen jaren gevoerde beleidslijn. Organisatiedoorlichting is een onderzoek naar het functioneren van dienstonderdelen mede in relatie tot andere dienstonderdelen. Het doel van organisatiedoorlichting is verbeteren van het functioneren van die dienstonderdelen. Het onderzoek vindt doorlopend plaats. De doorlichtingen hebben zowel een ex ante als

een ex post karakter. Er wordt naar gestreefd om iedere post eens per vier jaar door te lichten. Grote OS-posten worden eens per twee jaar doorgelicht. Departementsonderdelen worden doorgelicht in de vorm van begeleide zelfdoorlichting. In 1999 hebben ca. 40 doorlichtingen plaatsgevonden.

Beleidsartikel
Diverse artikelen.

Kosten
Niet bekend.

Veiligheidsaudits posten

Met het uitvoeren van periodieke veiligheidsaudits wordt beoogd de Chef de Poste en departementsleiding inzicht te verschaffen in de kwetsbaarheid van een diplomatieke post en veiligheidsadviezen mogelijk te maken. Dit geschiedt door middel van een dreigingsinschatting en risico-analyse en het doorlichten van bestaande beveiligingsmaatregelen. Aandacht voor aspecten van misbruik en/of oneigenlijk gebruik. De *audits* vinden doorlopend plaats.

Beleidsartikel
Diverse artikelen

Belangrijkste resultaten en conclusies:
Kort na voltooiing van een *audit* wordt een verslag met auditformulier opgemaakt en aangeboden aan de Chef de Poste en departementsleiding. Dit bevat diverse aanbevelingen voor verbetering van de veiligheid die door de lijnmanager worden gebruikt voor het (laten) uitvoeren van verbeteringen in procedurele en fysieke maatregelen

Kosten
Personeelskosten en reiskosten

Evaluatie van de hulp van de Europese Unie aan Afrika, de Pacific en Azië (ACP), Azië en Latijns Amerika (ALA) en de Zuidelijke en Oostelijke Mediterrane Regio (MED) en de door de Europese Unie verstrekte noodhulp in de periode 1991 – medio 1996

Doel: het vaststellen van de beleidsrelevantie, effectiviteit, efficiëntie en duurzaamheid van de activiteiten uitgevoerd in het kader van de respectieve programma's van de Europese Commissie. De evaluatie schenkt ook aandacht aan de aspecten coherentie, coördinatie en complementariteit. De Raad van Ministers voor Ontwikkelingssamenwerking van de Europese Unie heeft medio 1995 besloten tot het uitvoeren van deze evaluatie. Het betreft een ex-post evaluatie, maar ook lopende activiteiten werden bij het onderzoek betrokken. Het accent ligt op de periode 1985–1998.

Beleidsartikel
Toerekening van EU-begroting

Belangrijkste resultaten en conclusies

Resultaten
Het eindrapport van de evaluatie (synthese van de bevindingen en conclusies van de respectieve deelevaluaties) constateerde tekortkomin-

gen zowel ten aanzien van het beheer als de effectiviteit en efficiëntie van de hulp, ook werd de duurzaamheid van de resultaten als gering beoordeeld. Kernpunten zijn het tegengaan van de versnippering van beleidsverantwoordelijkheid en beleidsuitvoering; de noodzaak voor verdere en werkelijke delegatie van verantwoordelijkenden naar het veld, verbetering en vereenvoudiging van procedures voor de uitvoering van de hulp. Daarnaast wordt gewezen op de noodzaak tot het vergroten van de beleidscoherentie, de versterking van de armoede focus en het versterken van de evaluatiefunctie.

Beleidsconclusie
De beleidsconclusies zijn neergelegd in de op 12 mei 1999 aan de Kamer toegegane notitie «De Kwaliteit van de Europese Hulp», waarin wordt aangegeven dat Nederland (samen met gelijkgezinde lidstaten) streeft naar een verbetering van de kwaliteit en effectiviteit van de EU-hulp. Voor Nederland liggen daarbij de prioriteiten op de terreinen van bestrijden van incoherenties, van versterken van de armoedefocus, het verbeteren van het management inclusief de versterking van de evaluatiefunctie.

Vervolgactie
De bevindingen en aanbevelingen van de evaluatie werden besproken op de Raad van Ministers voor Ontwikkelingssamenwerking van 21 mei 1999. Het Nederlandse standpunt daarbij was onder meer het benadrukken dat de Commissie op korte termijn een *«mission statement»* dient te formuleren waarbij zij dient aan te sluiten bij de ontwikkelingen in de VN en DAC. Ten tweede dient in de toekomst het onderwerp coherentie onderdeel te zijn van de *«terms of reference»* van evaluaties die door de evaluatiedienst van de Commissie worden geëntameerd. Ten derde werd aangegeven dat Nederland niet kan instemmen met de door de evaluatoren te eenzijdig geformuleerde aanbevelingen inzake EU-coördinatie. Nederland is voorstander van bredere coördinatie, waarbij alle relevante donoren betrokken zijn, en waarbij zo mogelijk het ontvangende land de leiding heeft. Ten vierde is aangedrongen op een onafhankelijke evaluatiedienst, naar het model van bijvoorbeeld Nederland of de Wereldbank. Tot slot werd de wens tot concentratie van de verantwoordelijkheid voor de communautaire hulp ondersteund. Het verslag van de OS Raad van 21 mei 1999 werd in juni van dat jaar aan de Kamer gezonden.

De Commissie liet weten de conclusies en aanbevelingen van de evaluatie te aanvaarden en stelde deze ook al in belangrijke mate uit te voeren, met name in het kader van de voorbereidingen op de nieuwe Lomé conventie. Daarnaast werd aangegeven dat de aanbevelingen worden meegenomen in de reorganisatie van de Commissie.
Nederland zal de implementatie van de aanbevelingen van de evaluatie nauwlettend volgen.

Kosten
De evaluatie werd gefinancierd uit het evaluatiebudget van de Europese Commissie.

Evaluation of the North South Centre of the Council of Europe

Doel van de evaluatie was een oordeel te vellen over de effectiviteit en efficiëntie van het Centrum in relatie tot haar mandaat, doelstellingen en middelen. De evaluatie was het gezamenlijk initiatief van enkele lidstaten van het Centrum, te weten Zwitserland, Nederland, Zweden, Liechtenstein en Cyprus. De evaluatie heeft betrekking op de periode 1996–1999.

Beleidsartikel
5 (begrotingsartikel 17.01.11)

Belangrijkste resultaten/conclusies

Resultaten
De belangrijkste conclusies van de evaluatie zijn dat het bereik, de effectiviteit en de efficiëntie van het Centrum verbeterd moeten worden. Geconcludeerd is wel dat het Centrum na 10 jaar nog altijd een duidelijke toegevoegde waarde heeft.

Beleidsconclusie
Om zich beter te kunnen positioneren dient het Centrum haar werkterrein nauwkeuriger af te bakenen, zich te concentreren op het uitvoeren van activiteiten waarin het Centrum toegevoegde waarde heeft, haar naambekendheid te vergroten, en haar organisatie en financiële positie te verbeteren.

Vervolgactie
Het Centrum heeft een reactie opgesteld en zal een plan van aanpak opstellen. De lidstaten hebben een werkgroep opgericht die de voortgang van de implementatie van de aanbevelingen zal monitoren.

Kosten
NLG 51 000 (bijdrage Nederland).

Onderzoek naar het functioneren van het systeem van waarderingscijfers

Het doel van de evaluatie is de ervaringen met een proef met het systeem van waarderingscijfers op een drietal posten te analyseren en beoordelen ten einde advies uit te brengen over de wenselijkheid tot algemene invoering van het systeem ten behoeve van de verdere versterking van de *monitoring* van de hulpuitvoering. De evaluatie maakt deel uit van de IOB-evaluatieprogrammering 1999–2000. De nadruk van de evaluatie ligt op de periode 1996–1999 (dat wil zeggen de tijdspanne van de proef met de waarderingscijfers).

Beleidsartikel
6 (Diverse begrotingsartikelen met betrekking tot thematische landenprogramma's)

Belangrijkste resultaten en conclusies
Gerapporteerd is in: Waarderingscijfers: ervaringen met het proefsysteem van waarderingscijfers in Bolivia, Mali en Pakistan. Gepubliceerd als IOB-werkdocument, september 1999

Resultaten
De bevindingen waren overwegend positief. Op twee van de drie posten vervulde het systeem van waarderingscijfers een signaalfunctie met een duidelijke meerwaarde voor de monitoring van de ontwikkelingsactiviteiten. Er was op die posten geen sprake van een extra tijdsbeslag voor de medewerkers. Ofschoon de beoordeling van de voortgang van de hulpactiviteiten transparanter werd, was de meerwaarde van de toepassing van waarderingscijfers bij het beheer van de gehele activiteitenportefeuille echter gering. Aanbevolen werd het waarderingssysteem

algemeen in te voeren en tegelijk extra maatregelen te nemen op het gebied van project- en programma-ontwerp en monitoring.

Beleidsconclusies
Een departementale werkgroep heeft de aanbevelingen overgenomen

Vervolgactie
Thans wordt bezien op welke wijze de aanbevelingen in de praktijk kunnen worden gebracht

Kosten
NLG. 78 000

Evaluatie van het Domestic Water Supply Programme (DWSP)

Het doel van de evaluatie was via meetbare indicatoren te bepalen of de activiteit effectief (doelen bereikt binnen gestelde termijn) en efficiënt (vergelijking inzet middelen met resultaten) en duurzaam (lange termijn effect op de doelgroep) is geweest. Tevens diende de missie te adviseren over verdere mogelijke ondersteuning van de rurale watersector in Tanzania na afloop van het DWSP. Tot de evaluatie is besloten gezien de omvang van het programma en de belangrijke beleidsmatige dynamiek, die de afgelopen jaren in Tanzania heeft plaatsgevonden (decentralisatie) en ook om een adequate follow up te geven aan het negatieve oordeel destijds (1993) van IOB over het door Nederland gesteunde rurale drinkwaterprogramma van voor 1993. De evaluatie heeft zowel een ex ante als een ex post karakter.

Beleidsartikel
6 (diverse begrotingsartikelen mbt thematische landenprogramma's)

Belangrijkste resultaten en conclusies

Resultaten
De missie was van oordeel dat alleen in de Shinyanga region sprake is van een ontwikkeling naar duurzame voorzieningen. De tijdens de activiteiten opgerichte *«Water User Groups»* spelen bij het beheer van de voorzieningen een cruciale rol. Er is een begin gemaakt met eigendomsoverdracht van de systemen naar de dorpsgemeenschappen en dit proces moet in de komende jaren worden voltooid. Dit eigendom is nu bij de wet vastgelegd en deze wettelijke basis is een van de belangrijke verworvenheden van het DWSP. De duurzaamheid van de voorzieningen is in Morogoro veel minder gewaarborgd door de geringe cost recovery (dat is in Shinyanga veel beter). De voornaamste reden hiervoor is dat in Morogoro water niet als een prioritaire behoefte wordt gezien (er is voldoende en er zijn alternatieve bronnen).

Beleidsconclusie
Op basis van de evaluatie heeft de betrokken ambassade besloten het programma in Morogoro af te bouwen en zich te concentreren op assistentie aan de succesvolle ontwikkeling in Shinyanga.

Kosten
NLG 140 000

Multi-donor evaluatie van het United Nations Capital Development Fund (UNCDF)

Het hoofddoel van deze, door IOB geleide, multi-donor evaluatie was na te gaan in hoeverre het UNCDF de in 1995 gepubliceerde beleidsplan *«Poverty Reduction, Participation and Local Governance»* herformuleerde doelstellingen heeft kunnen vertalen in een gewijzigde interventiestrategie (keuze van programma's, samenwerking met partnerorganisaties, samenwerking met andere donoren, inclusief UNDP, ed.). Tevens werd nagegaan op welke wijze de hulp wordt uitgevoerd (aspecten: coördinatie, efficiency, participatie van lokale en centrale overheden in de planning en uitvoering). De evaluatie maakt deel uit van het besluit van de UNCDF-donoren gedaan in 1995 tot het verlenen van een verzekerde financiering voor drie jaar. Periode: 1995 – 1999

Beleidsartikel
7 (begrotingsartikel 18.09)

Belangrijkste resultaten/conclusies

belangrijkste resultaten

Het onderzoek concludeert dat UNCDF met het in 1995 ingezette beleid haar identiteit heeft versterkt door deskundigheid te ontwikkelen op het terrein van decentralisatie en lokaal bestuur, alsmede microfinanciering. Het potentieel van de organisatie is verbeterd en de nieuwe benaderingswijze heeft een gunstig effect op de werkzaamheden in het veld. Ondanks de geconstateerde veranderingen, concludeert de evaluatie dat de gewenste vertaling van het beleid in kwalitatief goede project- en programmavoorstellen nog dient plaats te vinden. Voorts is een effectief systeem van monitoring en evaluatie van de interventies nodig met nadruk op de terugkoppeling van evaluatiebevindingen naar beleid. Daarnaast dient UNCDF haar gebleken comparatieve voordeel van een innovatieve en flexibele benadering verder te kapitaliseren door middel van beleidsbeinvloeding van donoren, UNDP en de (lokale) autoriteiten.

Beleidsconclusie
In de beleidsreactie heeft de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking aangegeven het belang te erkennen om UNCDF te blijven steunen. De Nederlandse algemene bijdrage voor 2000 aan UNCDF is met NLG 1miljoen verhoogd tot NLG 16 miljoen.

Vervolgactie
De evaluatieresultaten werden door de Uitvoerende Raad van UNDP besproken in september 1999.

Kosten
NLG 494 000 (aandeel Nederland)

Lezersonderzoek Samsam

Doel en karakter onderzoek: het doen van marktonderzoek naar de doelmatigheid en het gebruik van en de waardering voor het 10 x per jaar verschijnende maandblad voor kinderen over ontwikkeling en andere culturen Samsam (middels een projectovereenkomst ondergebracht bij het KIT in Amsterdam), het gebruik ervan in het onderwijs en de doelmatigheid van het project.

Tot de evaluatie is besloten in het kader van periodieke planning. Het lezersonderzoek heeft in 1999 plaatsgevonden.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 16.02.03)

Belangrijkste resultaten en conclusies
Resultaten: zowel leerkrachten (die als intermediair fungeren) als leerlingen (de eigenlijke doelgroep) zijn positief over Samsam. Het blad scoort gemiddeld tot hoog op de lees- en gebruiksfrequentie, de leesintensiteit, de waardering van leerlingen en leerkrachten voor het blad en de meerwaarde van het blad bij gebruik in het onderwijs.
Beleidsconclusie: er is geen directe aanleiding deze meer interactieve formule (gekoppeld aan een website) te wijzigen, los van de continue veranderingen en aanpassingen die voor ieder modern blad gelden.

Vervolgactie
Samsam, waarvoor een uitbestedingsovereenkomst met het KIT bestaat, wordt conform de regelgeving in 2000 Europees aanbesteed, waarbij de huidige formule en verspreiding in Nederland, Suriname en Antillen als uitgangspunt geldt.

Kosten:
NLG 38 400

Benchmark onderzoek naar de economische activiteiten van het postennet

Tegen de achtergrond van de herijking en het belang van de permanente versterking van het economische belang in het buitenlandse beleid, hebben de Ministeries van Buitenlandse Zaken en Economische Zaken een benchmarkonderzoek laten uitvoeren naar de economische activiteiten van het postennet. De evaluatie heeft naast ex post tevens ex ante aspecten. Periode: 1999.

Beleidsartikel
9 (Diverse begrotingsartikelen)

Belangrijkste resultaten/conclusies
Het onderzoek geeft een goed overzicht van de wijze waarop de betrokken landen hun activiteiten op het terrein van economische belangenbehartiging hebben ingericht. Op grond hiervan is een aantal interessante aanbevelingen voor Nederland geformuleerd. Deze aanbevelingen worden grotendeels overgenomen. Zo zal er veel meer aandacht worden besteed aan het opbouwen en vasthouden van kennis op het gebied van handels- en investeringsbevordering. Ook zal een verdere professionalisering van het dienstenpakket plaatsvinden. Tenslotte stellen de onderzoekers dat Nederland, ondanks de doelstellingen van de herijking, geen coherente nationale exportstrategie heeft ontwikkeld. De regering ziet in deze aanbeveling een bevestiging van het streven om het Nederlandse exportbeleid eenduidiger te presenteren. De Tweede Kamer wordt in 2000 nader geïnformeerd over de wijze waarop de regering een vervolg aan dit onderzoek wil geven.

Kosten/capaciteitsbeslag
NLG 300 000 en 1 fte

Onderzoek naar het beeld van Nederland in het buitenland

Doel van het onderzoek was na te gaan welk beeld buitenlandse «influentials» hebben van Nederland en welk beeld zij uitdragen naar hun omgeving. Periode: 1999.

Beleidsartikel
9 (begrotingsartikel 07.01.05)

Belangrijkste resultaten/conclusies
Het imago van Nederland is positief op bijna alle hoofdkenmerken: zakelijkheid, politieke stabiliteit, toerisme en veiligheid. Het imago is minder gunstig wat betreft ethiek (abortus, euthanasie) en innovativiteit. Het Nederlands imago is gunstig geprofileerd ten opzichte van andere Europese landen. Het sterke openbaar vervoer netwerk is te onbekend. Het imago van Nederland is het minst goed in Europese landen en de VS.

Vervolg
In 2000 zal het onderzoek kwalitatief worden verdiept.

Kosten
41 000

Evaluatie deelname van Nederlanders in het buitenland aan de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Doel van het onderzoek is het opsporen van eventuele knelpunten bij de registatieprocedure en de verzending van de briefstembiljetten. Het betreft een toezegging door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan het parlement. Periode: 3 november 1997–6 mei 1998.

Beleidsartikel
10 (begrotingsartikel 07.01.05)

Belangrijkste resultaten en conclusies
Gerapporteerd is in: Evaluatienota van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 15 juni 1999 verzonden aan de Tweede Kamer, met afzonderlijk evaluatieverslagen van het ministerie van Buitenlandse Zaken en de gemeente Den Haag. In die nota is geconcludeerd dat de maatregelen die na de verkiezingen van 1994 ter verbetering zijn ingevoerd, resultaat hebben gehad. Voorts is geconcludeerd dat er één knelpunt resteerde, namelijk de krappe termijn tussen de verzending van de briefstembescheiden en de datum waarop de briefstem terug ontvangen moet zijn. Met betrekking tot deze termijn is advies gevraagd aan de Kiesraad en naar aanleiding hiervan is besloten geen wetswijziging door te voeren.

Kosten/capaciteitsbeslag
ca. 160 arbeidsuren (voor BZ)

Het functioneren van de consulaire keten

Het onderzoek ging in op de volgende vragen: levert de consulaire keten (DPC en de posten) met haar werkzaamheden efficiënt, klantgericht en tegen een adequate kostprijs de juiste resultaten op? Welke verbeter-

mogelijkheden zijn er in efficiency, klantgerichtheid, kosten(door)berekening en het naleven van de overeengekomen normen? Het voornemen tot onderzoek was opgenomen in de ontwerp-begroting 2000. Periode: stand van zaken eind 1999.

Beleidsartikel
10 (begrotingsartikelen 06 en 07)

Belangrijkste resultaten en conclusies
De consulaire keten levert thans over het algemeen de juiste resultaten voor haar omgeving op. De aanbevelingen betreffen hoofdzakelijk maatregelen gericht op een verdere kwaliteitsverbetering van de werkprocessen met inbegrip van de communicatie met de posten. Beleidsconclusies en vervolgacties n.a.v. het onderzoek zijn nog in voorbereiding.

Kosten
NLG 400 000

De Campagne Wijs op Reis

Jaarlijks stranden mensen in het buitenland omdat zij zich verkeerd op hun reis hebben voorbereid. Het ministerie voert daarom een campagne met als doel vooral lager opgeleiden te informeren over de voorbereiding van vakantiereizen. De campagne is gestart in de zomer van 1999. Doel van het onderzoek was het meten van de campagne-effecten, om een antwoord te krijgen op de centrale vraag of de campagne effect heeft op de betrokkenheid bij en kennis over de voorbereiding op buitenlandse reizen. Het onderzoek werd gehouden in het kader van de richtlijn van de ministerraad om grote massamediale campagnes van ministeries bij de Voorlichtingsraad (VORA) aan te melden, te toetsen en de effecten ervan te meten. Periode: eind 1998 (0-meting) tot half september 1999 (eindmeting).

Beleidsartikel
10 (begrotingsartikel 07.01.05)

Belangrijkste resultaten en conclusies

Resultaten
Op grond van de nul-meting in 1998 heeft het ministerie besloten om zich in de campagne te concentreren op drie maatregelen die de consument kan nemen om beter beschermd te zijn tegen (de gevolgen) van diefstal: noteren van paspoortnummer, blokkeernummers van creditcards en pinpas en alarmnummer van de verzekering. Vastgesteld werd dat in de 1-meting na de campagne (d.m.v. rtv-spots, brochure en website) juist deze drie maatregelen een grote stijging hebben ondergaan: respectievelijk 17%, 13% en 18%.

Conclusies
De hoofdconclusie is dat de campagne een zeer gunstig effect heeft gehad, maar dat het verzadigingspunt nog niet is bereikt. Er is voldoende reden de campagne te vervolgen, zonder dat een belangrijke wijziging van strategie nodig is. Gebleken is dat de campagne nog meer mensen kan bereiken.

Vervolgactie
De campagne Wijs op Reis wordt in 2000 voortgezet, met inzet van middelen als: deelname aan vakantiebeurs, brochure en website Wijs op Reis, buitenreclame op stads/streekbussen in vier grote agglomeraties.

Kosten
NLG 70 000

II.2. Lopende en voorgenomen evaluaties 2000–2005

Behartiging buitenlandse belangen van de Nederlandse Antillen en Aruba

De evaluatie verkeert in een voorbereidende fase. Het is de bedoeling de studie op te zetten als «formatieve evaluatie» met nadruk op beleidsvormende aspecten. De evaluatie zal een toekomstgericht karakter dragen (beleidsvormend). Evaluatie maakt deel uit van de meerjaren evaluatieprogrammering van IOB. Periode: nader te bepalen.

Beleidsartikel
N.v.t.

Kosten
nader te bepalen

Tijdsplanning
Evaluatie zal plaatsvinden in de tweede helft van 2000

Evaluatie Interdepartementale Commissie Europees Recht

Het betreft een onderzoek naar het functioneren van de Europeesrechtelijke coördinatie in het kader van de Interdepartementale Commissie Europees Recht. Het onderzoek betreft een toezegging aan het parlement. Periode:1998–2000.

Beleidsartikel
Diverse.

Kosten
Nog niet bekend

Tijdsplanning
2e helft 2000

Inspectie en Evaluatie Bedrijfsvoering (ISB)

Periodieke organisatiedoorlichting van dienstonderdelen is een reeds tientallen jaren gevoerde beleidslijn. Organisatiedoorlichting is een onderzoek naar het functioneren van dienstonderdelen mede in relatie tot andere dienstonderdelen. Het doel van organisatiedoorlichting is verbeteren van het functioneren van die dienstonderdelen. Het onderzoek vindt doorlopend plaats. De doorlichtingen hebben zowel een ex ante als een ex post karakter.

Beleidsartikel
Diverse artikelen

Kosten
Niet bekend

Tijdsplanning
Er wordt naar gestreefd om iedere post eens per vier jaar door te lichten. Grote OS-posten worden eens per twee jaar doorgelicht. Departementsonderdelen worden doorgelicht in de vorm van begeleide zelfdoorlichting.

Evaluatie huisvestingsproces
Bij de Dienst Gebouwen Buitenland wordt een resultaatgerichte werkwijze geïntroduceerd. Na enige jaren zal een brede evaluatie plaatsvinden op onder meer de volgende aspecten: informatievoorziening, sturings- en verantwoordingsrelaties. Periode: circa 1999–2002.

Beleidsartikel
Diverse. (begrotingsartikelen 07.01 en 07.02)

Kosten/capaciteitsbeslag
Nader te bepalen

Tijdsplanning
2003

Veiligheidsaudits posten

Met het uitvoeren van periodieke veiligheidsaudits wordt beoogd de Chef de Poste en departementsleiding inzicht te verschaffen in de kwetsbaarheid van een diplomatieke post en veiligheidsadviezen mogelijk te maken. Dit geschiedt door middel van een dreigingsinschatting en risico-analyse en het doorlichten van bestaande beveiligingsmaatregelen. Aandacht voor aspecten van misbruik en/of oneigenlijk gebruik. De audits vinden doorlopend plaats.

Beleidsartikel
Diverse.

Kosten
Personeelskosten en reiskosten

Tijdsplanning
Audits worden op geregelde tijden uitgevoerd.

Evaluatie documentaire informatievoorziening

Evaluatie van de handhaving en bevordering van de kwaliteit van de documentaire informatievoorziening. Evaluatie in het kader van reguliere planning voortkomend uit raamregels, beheerregels en kaderafspraken documentaire informatievoorziening. Periode: 1999–2000.

Beleidsartikel
Diverse. (begrotingsartikelen 06.01.03 en 07.01.04)

Kosten
Nader te bepalen

Tijdsplanning
December 2000

Evaluatie AVT

De afronding van de vorige evaluatie van de werkzaamheden van de hoofdafdeling Vertalingen vond plaats in 1996. De evaluatie die gedurende twee jaar plaats vond ging gepaard met een omvangrijke reorganisatie van AVT. De precieze doelstelling van het onderhavige voorgenomen onderzoek dient nog nader te worden uitgewerkt. Het onderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de periodieke planning van AVT. Periode: ca. 1996–2000.

Beleidsartikel
Diverse. (begrotingsartikel 06.01.01)

Kosten
Nader te bepalen.

Tijdsplanning
Eind 2000/begin 2001.

Evaluatie Adviesraad Internationale Vraagstukken

De AIV is per 1 januari 1998 met zijn werkzaamheden gestart. Conform de Kaderwet Adviescolleges dient hij tenminste eens in de vier jaar een evaluatieverslag over haar werkzaamheden op te stellen.

Beleidsartikel
1 (begrotingsartikel 07.05)

Kosten
Nader te bepalen.

Tijdsplanning
2002

Evaluatie Agenda 2000.

In maart 1999 bereikte de Europese Raad in Berlijn overeenstemming over de financiering van de uitgaven van de Unie voor de periode 2000–2006. De inzet van Nederland bij de onderhandelingen was hoog: een vermindering van de Nederlandse bijdrage met NLG 1,3 miljard in het jaar 2002. Tegen de verwachting in wist Nederland een vermindering van de bijdrage te bewerkstelligen van NLG 1,55 miljard. Het doel van de evaluatie is het in kaart brengen van de verklarende factoren die hebben geleid tot het voor Nederland succesvol afronden van de onderhandelingen over Agenda 2000. Evaluatie vormt onderdeel van: jaarprogrammering van IOB. Periode: juli 1997 tot april 1999.

Beleidsartikel
5 (begrotingsartikel 08.01 en evt. andere artikelen.)

Kosten
NLG 50 000 (raming)

Tijdsplanning
2001

Evaluatie Schuldverlichting

Analyse en beoordeling van ontwikkeling, uitvoering en effecten van het Nederlandse Schuldverlichtingsbeleid. Evaluatie maakt deel uit van de IOB-programmering. Periode:1990–1999 (naar verwachting)

Beleidsartikel
6 (begrotingsartikel 15.01 (voornamelijk))

Kosten
Nog niet bekend

Tijdsplanning
Uitvoering van het onderzoek: 2001. Rapportage waarschijnlijk eind 2001/ begin 2002.

Sectorevaluatie gezondheid, voeding en bevolking

Doel is na te gaan in hoeverre de activiteiten op het gebied van gezondheid, voeding en bevolking hebben bijgedragen tot de verbetering van de gezondheidssituatie van met name arme bevolkingsgroepen. Dit houdt in een oordeel over het type activiteiten dat in uitvoering is genomen, alsmede een oordeel over de effectiviteit, efficiëntie en duurzaamheid van de activiteiten. Ook nog in uitvoering zijnde activiteiten worden in de evaluatie meegenomen. De evaluatie maakt deel uit van de IOB-programmering. Periode: 1991–1999.

Beleidsartikel
6 (begrotingsartikel 13.08 (indirect tevens 13.09.01; 13.09.02 en 16.05))

Kosten
Begroot: NLG 720 000

Tijdsplanning
eindrapportage: juli 2001

Evaluatie van het Consultancy Trust Funds bij de AfDB

Doel: evalueren van bovengenoemd Trust Funds, om te besluiten of een verlenging wenselijk is. Aspecten waarop gelet zullen worden zijn: ontwikkelingsrelevantie, effect voor capaciteitsopbouw bij de AfDB, betrokkenheid van Afrikaanse consultants. Aandacht voor eventuele aspecten van M&O. Periode: 1996–2000.

Beleidsartikel
7 (begrotingsartikel 18.01)

Kosten
Schatting: NLG 30 000

Tijdsplanning
Najaar 2000

Evaluatie van drie activiteiten die deel uitmaken van de in 1999 verstrekte macro-georiënteerde programmahulp

Doel van de evaluatie is het onderzoeken van de rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid van drie verschillende vormen van macro-georiënteerde programmahulp die in 1999 zijn verstrekt. Het onderzoek wordt uitgevoerd naar aanleiding van een toezegging aan de Tweede Kamer in de reactie van de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking op het rapport van de Algemene Rekenkamer over programmahulp. Aandacht voor eventuele aspecten van M&O. Het onderzoek heeft betrekking op de periode van de besluitvorming tot overmaking en besteding van de macro-georiënteerde programmahulp (januari 1999–circa juni 2000).

Beleidsartikel
6 (begrotingsartikelen 15.01.01)

Kosten
Nog onbekend

Tijdsplanning
Eind 2000

Thema-evaluatie voeding

Doel van het onderzoek is het verkrijgen van inzicht in de ervaringen teneinde hieruit lessen voor toekomstig beleid te trekken. Review en tussentijdse projectevalatie van een aantal organisaties die activiteiten op het gebied van borstvoeding/zuigelingenvoeding uitvoeren. In samenwerking met Sida (Zweden). Het betreft projecten in de uitvoerings- en eind-fase met een looptijd tm 1998.

Beleidsartikel
6 (begrotingsartikel 13.08)

Kosten
schatting is NLG 100 000

Tijdsplanning
2000

Evaluatie van UNDP

De evaluatie verkeert in een voorbereidende fase. Overleg tussen de UNDP-donoren en UNDP inzake de timing, specifieke aard en aansturing van de evaluatie dient nog te worden gevoerd. IOB neemt actief deel aan dit overleg. Het uitgangspunt voor de voorgenomen evaluatie is dat deze een bijdrage levert aan het beleidsmatige en organisatorische veranderingsproces dat UNDP thans doormaakt. Besluit tot deze evaluatie moet nog worden genomen. Periode: nader te bepalen.

Beleidsartikel
7 (begrotingsartikel 16.04)

Kosten
Nader te bepalen

Tijdsplanning
Nader te bepalen

Evaluatie van UNFPA

De evaluatie waarvoor het voorstel is gedaan door de evaluatiedienst van het Duitse ministerie van Ontwikkelingssamenwerking verkeert in een voorbereidende fase. Het is de bedoeling de studie op te zetten als «multi-donor evaluatie» waarbij IOB zal deelnemen in de stuurgroep. Besluit tot deze evaluatie moet nog worden genomen. Periode: nader te bepalen.

Beleidsartikel
7 (begrotingsartikel 13.09.01)

Kosten
nader te bepalen

Tijdsplanning
Nader te bepalen

Lezersonderzoek maandblad Internationale Samenwerking (IS)

Doel en karakter onderzoek: periodiek onderzoek naar leesgedrag en waardering voor IS; het signaleren van trends hierin, de relatie met nieuwe media en trends in relatie tot vorige onderzoeken in 1994 en 1997. Exacte doel moet nog worden geformuleerd. Tot het onderzoek is besloten in het kader van periodieke planning. Periode 1997–2000.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 16.02.03)

Tijdsplanning
Start: najaar 2000.

Evaluatie CBI als agentschap

Doel van de evaluatie is om het functioneren van het CBI als agentschap te evalueren. De evaluatie heeft zowel ex ante als ex post aspecten. Periode: 1998–2000.

Beleidsartikel
8 (begrotingsartikel 18.07)

Kosten
Geen.

Tijdsplanning
Rapportage verwacht: eind 2000/begin 2001

Evaluatie intensivering gedetineerdenzorg

In 1998 is ten behoeve van de intensivering van de gedetineerdenzorg NLG 2 miljoen beschikbaar gesteld. De Tweede Kamer heeft in een motie (Tweede Kamer, vergaderjaar 1997–1998, 25 203, nr. 7) verzocht voor het einde van dat jaar de regering te rapporteren op welke wijze de door de minister toegezegde maatregelen zullen worden verwezenlijkt. In

november 1998 is de kamer hierover een brief toegekomen waarin de maatregelen van het plan van aanpak zijn uiteengezet. In dit plan van aanpak is opgenomen dat in de 2e helft van 2000 dit plan wordt geëvalueerd en zal worden bekeken of de intensivering in verhouding staat tot de geïnvesteerde middelen. Periode: 1998–2000

Beleidsartikel
10

Kosten
Nog niet bekend.

Tijdsplanning
Uitvoering september–november 2000. Rapportage verwachtbaar eind 2000.

Doelmatigheidsonderzoek besteding VJN-asielgelden

Onderzoek naar de doeltreffendheid van de sedert 1999 genomen maatregelen gericht op de kwalitatieve en kwantitatieve versterking van de BZ-uitvoeringscapaciteit met betrekking tot asiel- en migratiegerelateerde werkprocessen, voorzover gefinancierd uit de daartoe bij Voorjaarsnota 1999 additioneel ter beschikking staande begrotingsmiddelen. Periode: 1999 tot eind 2002.

Beleidsartikel
10 (Diverse begrotingsartikelen)

Kosten
Nog niet bekend.

Tijdsplanning
Tweede helft 2002.

Tracking onderzoek Wijs op Reis Campagne 2000.

Doel: het meten van de campagne-effecten en van de betrokkenheid bij en kennis over een goede voorbereiding op buitenlandse reizen. Het onderzoek wordt gehouden in het kader van de richtlijn van de ministerraad om grote massamediale campagnes op resultaten te toetsen. Hiervoor is recent door de Directie Toegepaste Communicatie (DTC) van de RVD een meet- en evaluatie instrument, de zogeheten *Tracking* ontwikkeld. Periode: medio april 2000 tot en met juli 2000.

Beleidsartikel
10 (begrotingsartikel 07.01.05)

Kosten
NLG 80 000

Tijdsplanning
Nazomer 2000

Evaluatie overplaatsingsronde 2000

De evaluatie van de overplaatsingsronde is er op gericht om vast te stellen of de nieuwe overplaatsingssystematiek bijdraagt aan de doelstellingen van het nieuwe personeelsbeleid. Een belangrijk uitgangspunt in dat nieuwe beleid luidt dat in principe alle functies dienen te worden vervuld, terwijl er voor alle goed functionerende personeelsleden een functie beschikbaar dient te zijn. In het kader van de evaluatie zal aandacht worden besteed aan:

– de effectiviteit van de te onderscheiden stappen in het overplaatsingsproces;
– de mate van waardering door de verschillende actoren voor de te onderscheiden stappen in het overplaatsingsproces;
– de rolinvulling door de verschillende actoren;.
– de mate van tevredenheid bij de verschillende actoren over de voor hen relevante resultaten van de overplaatsingsronde.

Beleidsartikel
12 (begrotingsartikel 06.01)

Kosten
Raming: NLG 200 000

Tijdsplanning
Het evaluatie-onderzoek vindt plaats in de periode 1 juli 2000 tot 1 december 2000. Het onderzoeksrapport is in december beschikbaar voor de departementsleiding.

Review van de kwaliteit van de beheersadvisering

Doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in de sterke en zwakke kanten van de beheersadvisering bij ambassades en directies op het departement ten einde een bijdrage te leveren aan een structurele verbetering van het beheer door budgethouders.

Beleidsartikel
12

Kosten
Nader te bepalen

Planning
2001

BIJLAGE 8

ECONOMISCHE EN FUNCTIONELE CLASSIFICATIES

Op grond van artikel 7, onderdeel g, van de Comptabiliteitswet bevat de artikelsgewijze toelichting bij de begroting per (artikel)onderdeel een economische en een functionele code, overeenkomstig de door de Minister van Financiën gegeven classificaties. De classificatievoorschriften zijn gepubliceerd in Rijksbegrotingsvoorschriften.
Overzichten naar (marco-)economische classificatie geven inzicht in de economische aard (bijvoorbeeld consumptie, investeringen) en de bestemming (bijvoorbeeld sector bedrijven, sector gezinnen) van uitgaven en ontvangsten.
Overzichten naar functionele classificatie geven inzicht in de verdeling van uitgaven en ontvangsten over onderwerpen van staatszorg. De onderstaande overzichten a en b geven voor de onderhavige begroting een totaalbeeld van de uitgaven en de ontvangsten per economische hoofdgroep respectievelijk per functionele categorie.
Geaggregeerde overzichten voor de gehele Rijksbegroting naar zowel economische als functionele classificatie zijn in de desbetreffende bijlagen van de Miljoenennota gepresenteerd.

Overzicht a: Uitgaven en ontvangsten per (macro-)economische categorie met totalen per economische hoofdgroep

Code	Omschrijving	Uitgaven 1999	2000	2001	Ontvangsten 1999	2000	2001
11	beloning van werknemers	617 258	679 110	676 765	1 889	1 838	1 302
12	overige goederen en diensten	292 343	466 473	458 823	0	761	163
16	verkopen van goederen en diensten				21 728	18 801	18 801
1	**Output, intermediair verbruik, afschrijvingen en beloning van werknemers**	**909 601**	**1 145 583**	**1 135 588**	**23 617**	**21 400**	**20 266**
26	rente				6 146	9 250	9 250
2	**Inkomen uit vermogen**	**0**	**0**	**0**	**6 146**	**9 250**	**9 250**
31	subsidies (producenten)	201 947	202 698	192 405			
3	**Primaire inkomensoverdrachten**	**201 947**	**202 698**	**192 405**	**0**	**0**	**0**
43A	overige inkomensoverdrachten	15 344	14 078	11 617	5 630	5 922	5 546
43G	overige inkomensoverdrachten	8 982 977	10 142 260	11 418 913	3 291	2 1 61	2 161
47G	overige inkomensoverdrachten				70 678	69 711	59 782
4	**Secundaire inkomensoverdrachten**	**8 998 321**	**10 156 338**	**11 430 530**	**79 599**	**77 794**	**67 489**
52	overige nieuwe investeringsgoederen	270 255	249 882	239 303			
5	**Investeringen en afschrijvingen**	**270 255**	**249 882**	**239 303**	**0**	**0**	**0**
62G	investeringsbijdragen	20 720	21 720	21 720			
63G	overige kapitaaloverdrachten	198 923	272 807	277 703	3 457	0	0
6	**Kapitaaloverdrachten en aan- en verkopen van niet-geproduceerde niet-financiele activa**	**219 643**	**294 527**	**299 423**	**3 457**	**0**	**0**
72G	verstrekking van langlopende leningen	121 105	0	0	166 704	139 123	18 018
77G	aflossing van langlopende leningen						
7	**Mutaties in financiele activa met een lange looptijd (opneming/aflossing bruto te registeren)**	**121 105**	**0**	**0**	**166 704**	**139 123**	**18 018**
01	Niet verdeeld	356	20 961	70 752			
0	Transacties die niet of niet onmiddelijk over de hoofd-groepen 1 tot en met 9 worden verdeeld	356	20 961	70 752	0	0	0
	Totaal hoofdstuk V	10 721 228	12 069 989	13 368 001	279 523	247 567	115 023

Overzicht b: Uitgaven en ontvangsten per functionele categorie

Code	Omschrijving	Uitgaven 1999	Uitgaven 2000	Uitgaven 2001	Ontvangsten 1999	Ontvangsten 2000	Ontvangsten 2001
01.1	Algemeen Bestuur: uitvoerende en wetgevende lichamen, bestuursorganen	3 684	4 000	3 500			
01.40	Buitenlandse betrekkingen: algemeen	267 038	315 148	374 837	3 921	2 855	2 319
01.42	Buitenlandse betrekkingen: vertegenwoordiging in het buitenland	815 742	992 533	947 323	60 709	56 124	56 624
01.43	Buitenlandse betrekkingen: deelnemingen aan internationale organisaties van algemene aard	3 952 338	4 234 864	4 995 031	8 921	8 246	7 870
01.49	Buitenlandse betrekkingen: nog nader te verdelen	356	8 300	300			
01.50	Ontwikkelingssamenwerking: algemeen	714 898	725 509	705 081	32 718	18 018	18 018
01.52	Ontwikkelingssamenwerking: bilaterale hulpverlening aan ontwikkelingslanden	3 124 159	3 732 160	4 133 870	173 254	162 324	30 192
01.53	Ontwikkelingssamenwerking: hulpverlening via internationale organisaties	815 335	1 009 668	1 079 603			
01.54	Ontwikkelingssamenwerking: overige hulpverlening aan ontwikkelingslanden	1 027 678	1 047 802	1 128 451			
03.5	Burgerlijke bescherming	0	5	5			
	Totaal hoofdstuk V	10 721 228	12 069 989	13 368 001	279 523	247 567	115 023

VOORLICHTING

1. Inleiding

In 1999 zijn de directie Voorlichting Buitenlandse Zaken (DVL/BZ) en de directie Voorlichting Ontwikkelingssamenwerking (DVL/OS) gefuseerd tot één directie Voorlichting en Communicatie (DVL). De samenvoeging leidt tot meer efficiency, samenwerking en samenhang in de voorlichting van het Ministerie. De directie bestaat naast de leiding en een bedrijfsbureau uit zes afdelingen: persvoorlichting, publieksvoorlichting, voorlichting buitenland, interne communicatie, communicatiebeleid en «onderzoek, en een afdeling voorlichtingsmiddelen. De formatie van de gefuseerde directie Voorlichting en Communicatie telt 61 medewerkers. Daarmee is de directie 10% kleiner dan de beide «oude» voorlichtingsdirecties tezamen.

Het communicatieplan «Het Concept» geeft aan dat het ministerie van Buitenlandse Zaken streeft naar verdere verankering en zichtbaarheid van het buitenlands beleid in de samenleving. Uitgangspunt daarbij is dat zonder een communicatiever organisatie die zichtbaarheid en verankering niet goed tot stand kunnen komen. Dat streven is geen zaak van alleen voorlichters. Integendeel, alle medewerkers in Den Haag en op de posten moeten hun vaardigheid op dit punt verbeteren. De directie Voorlichting en Communicatie zal dan ook meer accent leggen op advisering over voorlichting en communicatie aan directies en posten.

2. Persvoorlichting

De afdeling Persvoorlichting werkt aan de verdere uitbouw van het (interne) netwerk van zogenaamde P(ers)-ambtenaren ten behoeve van de externe communicatie van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Dat geldt zowel de vertegenwoordigingen in het buitenland als het departement in Den Haag. De P-functionarissen zullen in een vroeg stadium, op onderwerpen die veel aandacht krijgen, informatie stroomlijnen en selecteren en daarover intensief contact onderhouden met de persvoorlichters. Na opleiding kunnen zij op termijn en in overleg met Persvoorlichting naar buiten treden om feitelijke toelichting op het beleid te geven. Ook worden ze betrokken bij de beantwoording door de bewindslieden van vragen uit het parlement.

3. Publieksvoorlichting

Algemeen
Publieksvoorlichting flankeert de persvoorlichting. Beide zijn gericht op het verklaren en toelichten van het buitenlands beleid, waaronder ontwikkelingssamenwerking. Publieksvoorlichting concentreert zich daarbij op het betrekken van het publiek bij belangrijke onderwerpen en thema's, opdat het maatschappelijk draagvlak voor beleid geleidelijk wordt versterkt. Het komende jaar hebben de volgende beleidsthema's in de publieksvoorlichting prioriteit: de uitbreiding en hervorming van Europa, de resultaten van OS, mensenrechten, personenverkeer, vrede en veiligheid. Daarnaast zal er aandacht zijn voor de internationale agenda, zoals onder meer de VN-kindertop en de internationale anti-corruptie conferentie in Den Haag in 2001.

Europa
Buitenlandse Zaken zal de voorlichting rond het Europese uitbreidingsproces verder intensiveren. Het gaat om een bedrag van NLG 2 miljoen gulden per jaar. In 2000 is de aandacht van media en publiek voor dit proces onder meer gevraagd via een manifestatie op 9 mei, de Europa (trein) Expres, die burgers, politici en opinieleiders in de gelegenheid stelde over dit onderwerp te discussiëren. Verder werden informatie en meningen gegeven en uitgewisseld door middel van de nieuwe Europa *internetsite, internetchats,* en een Europa Nieuwsbrief. Het vervolg van deze activiteiten de komende jaren is erop gericht het publieke debat over de uitbreiding verder te stimuleren, alsmede de kennis en betrokkenheid van het publiek te vergroten. Hierbij speelt de uitwisseling van informatie, standpunten en meningen tussen en met mensen uit de kandidaat-lidstaten een grote rol. De activiteiten behelzen onder meer: verdere ontwikkeling van de Europa *website,* het onder de aandacht brengen van bezoeken van bewindslieden aan uitbreidingslanden, verspreiding van de Europa Nieuwsbrief, het (laten) geven van gastcolleges door bewindslieden, *internetchats* en doorlopend opinie-onderzoek. Om de jongeren beter te bereiken zullen nieuwe activiteiten voor deze doelgroep, zoals een Model European Parliament en een European Schoolnet, worden ondersteund.

Wijs op Reis
De in 1999 van start gegane meerjarige preventieve voorlichtingscampagne Wijs op Reis wordt ook het komende jaar voortgezet. De campagne is met name gericht op de lager opgeleide reizigers van wie ongeveer de helft matig tot slecht voorbereid met vakantie gaat. Alarmcentrales hebben de afgelopen jaren melding gemaakt van een groeiend aantal Nederlanders dat in het buitenland in de problemen komt en een beroep op hen doet. Ook de Nederlandse consulaten helpen jaarlijks een groot aantal Nederlanders met het oplossen van hun problemen.

In het kader van de campagne worden voorlichtingsbrochures via reisorganisaties en andere instellingen onder het publiek verspreid. De informatie is ook op het internet te vinden. Jaarlijks wordt in samenwerking met de directie Douane van het ministerie van Financiën op de Vakantiebeurs in Utrecht voorlichting gegeven aan particulieren. Sinds 1999 wordt het grote publiek ook op de campagneboodschappen geattendeerd via radio- en televisiespots en via buitenreclame op bussen. Uit onderzoek is gebleken dat een deel van de doelgroep zich thans beter op zijn reizen voorbereidt. De uitkomst van lopend onderzoek naar de resultaten van de campagne zal bepalend zijn voor de boodschap en de inzet van middelen in de komende jaren.

Ontwikkelingssamenwerking
De komende jaren blijft de voorlichting over Ontwikkelingssamenwerking gericht op het uitdragen van resultaten en effecten van het hulpbeleid. Het kwantitatieve doel van de activiteiten is het aantal Nederlanders dat inzicht in het beleid en de resultaten heeft te vergroten. Het kwalitatieve doel is het publiek te laten zien dat er met onder meer concentratie van de bilaterale hulp op een beperkter aantal landen en versterking van de samenwerking op multilateraal terrein wordt gewerkt aan betere resultaten en meer efficiëntie. Hierbij zal niet, zoals in het verleden, het accent liggen op het versterken van probleembesef en betrokkenheid, maar meer op het bieden van perspectief en het vergroten van inzicht in de uitvoering van het Nederlandse ontwikkelingsbeleid. Onderzoek heeft uitgewezen dat het publiek ontwikkelingssamenwerking in het algemeen

nodig en belangrijk vindt, maar weinig inzicht heeft in de resultaten. Naast de einddoelgroepen en intermediairen blijven de jongeren – in al hun diversheid – een belangrijke doelgroep in het voorlichtingsbeleid.

Het vertrekpunt om de voorlichting meer te richten op effecten en resultaten waren de introductie van een nieuw bilateraal beleid en het 50-jarig bestaan van Ontwikkelingssamenwerking in oktober 1999. De weerslag hiervan is onder meer te vinden in brochures, het maandblad Internationale Samenwerking, het jongerenmagazine *No Kidding* en het Jaarverslag Ontwikkelingssamenwerking. Voor de jongeren die met schriftelijke en de traditionele audiovisuele informatie niet goed bereikbaar zijn, is in 2000 het project «Ontwikkelingssamenwerking: Met Andere Ogen» ontwikkeld. In 2000 en 20 001 worden scholen en manifestaties in het hele land aangedaan door een speciale bus van Ontwikkelingssamenwerking, die voor jongeren een presentatie op 16 videoschermen biedt over het leven van hun leeftijdgenoten in Mali en Bangladesh, twee landen waarmee Nederland een structurele ontwikkelingsrelatie onderhoudt. Zij kunnen in de bus verder kennis maken met een speciale «Met Andere Ogen» *website,* waarop zij een *adventure game* kunnen spelen waarvoor zij tevens informatie over ontwikkelingssamenwerking en over een aantal landen moeten «ophalen». Het doel hiervan is de jongere generatie actief te betrekken bij de discussie over internationale vraagstukken en een dialoog op gang te brengen om «met andere ogen» naar Ontwikkelingssamenwerking te kijken.
Het jongerenplatform Move Your World, dat activiteiten voor en door jongeren ontwikkelt om deze groep betrokken te krijgen/houden bij internationale samenwerking, werkt vanaf najaar 2000 niet meer vanuit het Ministerie. Het is de komende jaren organisatorisch gelieerd aan de NCDO met het doel zich geleidelijk te verzelfstandigen.

De formule van het maandblad Internationale Samenwerking wordt de komende jaren verder verbreed en aangepast aan het geïntegreerde buitenlands beleid. Uitgangspunt blijft het volgen van het ontwikkelingsproces vanuit het perspectief van de armste groepen. Verdere aanpassingen van het blad zullen mede geschieden op basis van een in najaar 2000 te houden periodiek lezersonderzoek.
Het kinderblad Samsam, ondergebracht bij de uitgeverij van het Koninklijk Instituut voor de Tropen in Amsterdam, zal verder werken aan de uitbouw van de Samsam *website* en aan verdere verankering van het blad in het Nederlandse onderwijs.

Het ministerie zal meer rekening houden met de wijze waarop maatschappelijke organisaties (veelal fondswervers) zich profileren in de Nederlandse samenleving en nagaan hoe de eigen identiteit op het terrein van OS de komende jaren gewaarborgd blijft.

www.minbuza.nl
Het aantal bezoekers van de *internetsite* van Buitenlandse Zaken neemt gestadig toe. Medio 2000 heeft de site gemiddeld zo'n 2500 bezoekers per dag, die gezamenlijk circa 2 500 000 pagina's per maand oproepen. Om hun publieksinformatie te verbeteren openen ook steeds meer posten een eigen *site.* Medio 2000 beschikten 60 posten over een eigen *site,* die bekeken worden door enkele tientallen tot honderden bezoekers per dag. Vanwege de bezoekersaantallen en de verwachte grote toekomst van het medium zal het Ministerie de komende jaren blijvend en intensief

investeren in de kwaliteit van de internetsite. Ook is het streven erop gericht zoveel mogelijk informatie via de *site* voor het publiek te ontsluiten.

De *site* blijkt allereerst een uitgebreide en betrouwbare bron van informatie voor personen die beroepshalve zijn geïnteresseerd. Daarnaast worden onderdelen als de reisadviezen, adressen en vacatures veelvuldig geraadpleegd. In 2000 is (en wordt) gewerkt aan het gebruiksvriendelijker en laagdrempeliger maken van de site voor een breder publiek. De *site www.minbuza.nl* krijgt een nieuwe lokettenstructuur, en betere zoek- en bestelfuncties.

Bij de totstandkoming van het intranet van Buitenlandse Zaken is rekening gehouden met de mogelijkheid om uit de nieuwe databasestructuur voor het intranet ook bestanden voor het internet te genereren. Het ministerie wil op die manier zoveel mogelijk documenten publiek maken om beleidsprocessen, waar mogelijk, transparanter te maken.

Voorlichtingsbalie
De werkzaamheden van de voorlichters van de publieksbalie bij de ingang op de begane grond van het Ministerie bestaan voor een belangrijk deel uit het telefonisch beantwoorden van vragen. Het aantal vragen neemt ondanks de komst van internet niet af. In 1997 ging het gemiddeld om 80 vragen per dag; in 2000 om ruim 120 vragen per dag. In 2000 gaat een verbouwing van start die de balie zal omvormen tot een publieksvriendelijker informatiecentrum.

4. Interne Communicatie

In de interne communicatie zijn twee belangrijke ontwikkelingen gaande. Allereerst is het streven zoveel mogelijk losse informatiebulletins en brochures te integreren in een communicatieve infrastructuur die bestaat uit het personeelsblad, informatie per email en intra/internet. Ten tweede wordt gepoogd zoveel mogelijk informatie aan de medewerkers beschikbaar te stellen via intranet en internet in plaats van deze (zoals voorheen) toe te zenden op papier.

5. Voorlichting Buitenland

Voorlichting Buitenland is de voorlichting over Nederland in en aan het buitenland. Deze voorlichting dient om de bekendheid met Nederland en de Nederlandse samenleving te vergroten, ter bevordering van handel, economie en toerisme, en ter voorkoming van onjuiste beeldvorming. Centrale begrippen zijn het genereren van bekendheid, goodwill en publiciteit. Voorlichting Buitenland staat ook wel bekend als «public diplomacy».

In Den Haag is de afdeling Voorlichting Buitenland verantwoordelijk voor de coördinatie van de voorlichting buitenland en de contacten hierover met andere departementen, overheidsinstellingen en het bedrijfsleven. In het buitenland spelen de Nederlandse vertegenwoordigingen een belangrijke rol.

Het is niet doenlijk om de gehele wereldbevolking actief te informeren over Nederland. De doelgroep bestaat dan ook uit personen die vanwege hun plaats in de samenleving opiniërend zijn en daarom de ontvangen

informatie kunnen verspreiden. Dat zijn vertegenoordigers van media, docenten, politici, bestuurders, *captains of industry* en vertegenwoordigers van het bedrijfsleven.

De instrumenten van Voorlichting Buitenland zijn een actief bezoekersprogramma voor opinieleiders en besluitvormers (journalisten, ambtenaren etc.), het kwartaalblad Holland Horizon, de Holland agenda, publicaties (over Nederland en Nederlands beleid), audiovisuele middelen (foto, film en video), internet, manifestaties en onderzoek (naar percepties over Nederland in het buitenland).

De variëteit aan onderwerpen in de voorlichting buitenland is groot. Het loopt van geschiedenis en staatsbestel, economie en sport tot de «moral issues» als samenlevingsvormen, drugs, euthanasie, prostitutie en abortus.

6. Voorlichtingsuitgaven

In totaal bedragen de voorlichtingsuitgaven van de directie Voorlichting en Communicatie en de Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland in 2001 20,1 miljoen gulden (zie de artikelen 06.01, 07.01, 14.09 en 16.02).

Van dit bedrag staat NLG 17,1 miljoen op centrale budget van de directie Voorlichting en Communicatie. Daarvan is NLG 0,5 miljoen bestemd voor interne communicatie, NLG 4 miljoen voor de voorlichting buitenland en NLG 13,6 miljoen voor publieksvoorlichting. Binnen het budget voor publieksvoorlichting is NLG 9,5 miljoen bestemd voor voorlichting over ontwikkelingssamenwerking en afkomstig uit ODA-budgetten. Voor Europa-voorlichting is in 2001 NLG 2 miljoen beschikbaar.

Een bedrag van NLG 2,0 miljoen is bestemd voor internationale manifestaties. Deze manifestaties dienen om het beeld van Nederland in het buitenland te versterken, bijv. filmfestivals en exposities. De uitgaven vallen goeddeels in het buitenland. In het kader van hun jaarplancyclus kunnen de posten aanvragen lastens dit budget indienen.

Niet in de laatste plaats vindt voorlichting plaats via derden. Voor een overzicht van instellingen en budgetten wijzen wij u op de subsidiebijlage. Het leeuwendeel van de voorlichtingsuitgaven door derden betreft de werkzaamheden van de NCDO ten bedrage van NLG 20 miljoen in 2001.

BIJLAGE 10

LIJST VAN AFKORTINGEN

A&O-fonds	Arbeidsmarkt- en opleidingsfonds
ABM-Verdrag	Anti Ballistic Missile Verdrag
ACM	Adviescommissie Mensenrechten Buitenlands Beleid
ACS	Landen in Afrika, in het Caraïbisch gebied en in de Stille Oceaan, waarmee de Europese Unie de overeenkomst van Lomé heeft gesloten
ADB	Ambassade Doelbijdragen
ADEA	Association for the Development of Education in Africa
AfDB	African Development Bank
AfDF	African Development Fund
AIV	Adviesraad Internationale Vraagstukken
ALA	Azië en Latijns-Amerika
AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
APEC	Asian Pacific Economic Organization
APP	Ambassade Projecten Programma
ARF	Asian Regional Forum
AsDB	Asian Development Bank
AsDF	Asian Development Fund
ASEAN	Association of South East Asian Nations
ASEM	Asia-Europe Meeting
ASP	Academisch Samenwerkingsprogramma
AVV	Adviesraad Vrede en Veiligheid
AVVN	Algemene Vergadering der Verenigde Naties
BAD	Bilateraal Assistentdeskundige
BIB-Beraad	Bijzondere Informatie Beveiligings Beraad
BIO	Beurzen Programma voor IO-instellingen
BKG's	Broeikasgassen
BNC	Beoordeling van Nieuwe Commissievoorstellen
BNP	Bruto Nationaal Product
CAVV	Commissie voor Advies over Volkenrechtelijke Vraagstukken
CBI	Centrum voor Bevordering van Import uit Ontwikkelingslanden
CDB	Caraibische Ontwikkelingsbank
CDF	Comprehensive Development Framework
CDM	Clean Development Mechanism
CDO	Commissie voor Duurzame Ontwikkeling
CERN	Europese Organisatie voor Kernfysisch onderzoek
CFK	Chloorfluorkoolwaterstof(fen)
CGIAR	Consultative Group on International Agricultural Research
CICP	United Nations Centre for International Crime Prevention
CIM	Coördinatie Commissie voor Internationale Milieuvraagstukken
CIMIC	Civil and Military Cooperation
CITES	Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora
CJTF	Combined Joint Task Force
CNV	Christelijk Nationaal Vakverbond
CoCo	Coördinatie Commissie voor Europese Integratie en Associatieproblemen
COREU-netwerk	Correspondence européenne

CoRIA	Coördinatie Commissie voor Internationale Aangelegenheden
CSD	Commission on Sustainable Development
CSE	Verdrag inzake Conventionele Strijdkrachten in Europa
CSR	Civil Service Reform
CTBT(O)	Comprehensive Nuclear Test Ban Treaty (Organization)
CVIN	Comité Verenigde Inlichtingendiensten Nederland
CW	Chemische Wapens
DAC	Development Assistance Committee
DAD	Gedetacheerd Assistentdeskundige
DAP	Drug Action Programme
BZV	Dienst Buitenlandse Zaken Voorzieningenstelsel
DCH	Directie Crisisbeheersing en Humanitaire Hulp
DCI	Defense Capabilities Initiative
DFI	Direct Foreign Investment
DGB	Dienst Gebouwen Buitenland
DGIS	Directoraat Generaal Internationale Samenwerking
DMD	Directie Mensenrechten, Goed Bestuur en Democratisering
DMV	Directie Democratisering, Mensenrechten en Vredesopbouw
DOV	Duurzaam ontwikkelingsverdrag
EAPR	Euro-Atlantische Partnerschapsraad
EBN	Europese Beweging Nederland
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development
ECE	Economische Commissie voor Europa
ECHO	European Commity Humanitarian Office
ECIP	European Commity Investment Partners
ECOMOG	West-Afrikaanse Vredesmacht
ECOSOC	Economic Community and Social Council
ECOWAS	Economic Community of West African States
EDI	Economic Development Institute
EEG	Europese Economische Gemeenschap
EG	Europese Gemeenschappen
EIB	Europese Investeringsbank
EMU	Economische en Monetaire Unie
ENARP	Onderzoeksprogramma in Ethiopië
EOF	Europees Ontwikkelings Fonds
EPRD	European Programme for Reconstruction and Development
ER	Europese Raad
ESAF	Enhanced Structural Adjustment Facility
EU	Europese Unie
EUMM	European Union Monitoring Mission
EVDI	Europese Veiligheids- en Defensie Identiteit
EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
FAC	Food Aid Convention
FAO	Food and Agricultural Organization of the United Nations
FILOM	Financiering Lokale Medewerkers
FION	Federatie Internationaal Onderwijsinstellingen Nederland
FMO	Financieringsmaatschappij Ontwikkelingslanden
FNV	Federatie Nederlandse Vakbeweging

FPP	Foster Parents Plan
FRY	Former Republic of Jugoslavia
FSO	Fonds voor Speciale Operaties
FYROM	Former Yugoslav Republic of Macedonia
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade
GAVIM	Goed bestuur, Armoedevermindering, Vrouwen en ontwikkeling, Institutionele ontwikkeling en Milieu
GBVB	Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid
GEF	Global Environment Facility
GGF	Gemeenschappelijk Grondstoffen Fonds
GI	Gemeentelijke Initiatieven
GMIS	Geïntegreerde Management Informatie Systemen
GMV-lijst	Goed bestuur, Mensenrechten en Vredesopbouwlijst
GNW	Ad hoc Group on Nuclear Weapons in the Former Soviet Union
GOA	Geologisch, Oceanografisch en Atmosferisch Onderzoek
GOM	Gemeenschappelijk Overleg Medefinancierings-organisaties
GOS	Gemenebest van Onafhankelijke Staten
GPA	Global Programme on Aids
GSO	Gemeentelijke Samenwerking Ontwikkelingslanden
HBO	Hoger Beroeps Onderwijs
HCNM	High Commissioner for National Minorities
HGIS	Homogene Groep Internationale Samenwerking
HIPC	Heavily Indebted Poor Countries
HLTF	High Level Task Force (NAVO-orgaan; speciale werkgroep op hoog niveau)
HRD	Human Resources Development
IAEA	International Atomic Energy Agency
IAP	Incidentele Activiteiten Posten
IB-beraad	Algemene Informatie Beveilings Beraad
IBO	Interdepartementaal Beleidsonderzoek
IBRD	International Bank for Reconstruction and Development
IBTA	Investeringsbevordering en Technische Assistentie
ICAO	International Civil Naviation Organization
ICB	Internationaal Cultuurbeleid
IICD	International Institute for Communication and Development
ICER	Interdepartementale Commissie Europees Recht
ICPD	International Conference on Population and Development
ICRC	Internationaal Comité van het Rode Kruis
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IDA	International Development Association
IDB	Interamerican Development Bank
IDLI	International Development Law Institute
IDPAD	Indo Dutch Programme on Alternatives in Development
IEFR	International Emergency Food Reserve
IFAD	International Fund for Agricultural Development
IFC	Internationale Financieringsmaatschappij
IFI	Internationale Financiële Instellingen
IFOR	Implementation Forces
IGC	Intergouvernementele Conferentie

IHS	Institute for Housing and Urban Development Studies
IIC	Inter-Amerikaanse Investeringsmaatschappij
IIEP	International Institute for Educational Planning
ILO	International Labour Organization
IMF	International Monetary Fund
IMO	International Maritime Organization
IND	Immigratie- en Naturalisatiedienst
INSTRAW	International Research and Training Institute for the Advancement of Women
IntEnt	International Entrepreneurship
IO	Internationaal Onderwijs
IOB	Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleids-evaluatie
IOI	International Ocean Institute
IOM	Internationale Organisatie voor Migratie
IOV	Inspectie Ontwikkelingssamenwerking te Velde
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change
IPEC	International Programme on the Elimination of Child Labour
IPKZ	Interdepartementale Post- en Koeriersdienst
IPM	Intergrated Pest Management
IPR	Interparlementaire Benelux Raad
IRA	Immediate Response Account
ITC	International Trade Centre
ITF	Interim Trust Fund
IUCN	International Union for the Conservation of Nature
IVO	Initiatieven voor versterking en hervorming van het onderwijs in ontwikkelingslanden
IWN	Interdepartementale Werkgroep Notificatie
JASON	Stichting Jong Atlantisch Samenwerkings Orgaan Nederland
KAP	Kleine Ambassade Projecten
KB-fonds	Kleinbedrijf-fonds
KEDO	Korean Peninsula Energy Development Organization
KFOR	Kosovo Force
KIT	Koninklijk Instituut voor de Tropen
KNIP	Kleine Ambassadeprojecten PIN
KPA	Kleine Plaatselijke Activiteiten
LCL	Laag Concessionele Leningen
LCP	Lokale Culturele Projecten
LEISA	Local Input Sustainable Agriculture
LGO	Landen en Gebieden Overzee
LIFE	Local Initiative Facilities for the urban Environment
MAD	Multilateraal Assistentdeskundige
MAI	Multilateraal Verdrag inzake Investeringen
MARPOL	Marine Pollution
MATRA	(Programma) Maatschappelijke Transformatie
MCS	Micro Credit Summit
MEDA	Maatregelen ter ondersteuning van de hervorming van de economische- en sociale structuren in de derde landen van het Middellandse Zeegebied
MENA	Midden-Oosten en Noord-Afrika Bank
MER	Milieu Effect Rapportage
MERCOSUR	Vrijhandelsovereenkomst tussen Argentinië, Brazilië, Paraguay en Uruguay (ook wel: Verdrag van Asuncion)

MFO	Medefinancieringsorganisatie
MFP	Medefinancieringsprogramma
MIGA	Multilateral Investment Guarantee Agency
MILIEV	Milieu en Economische Verzelfstandiging
MKB	Midden- en Kleinbedrijf
MNEPR	Multilateral Nuclear Environmental Programme in Russia
MNF	Maritieme Nucleaire Strijdkrachten
MOL	Minst Ontwikkeld Land
MOVP	Midden Oosten Vredesproces
MTCR	Missile Technology Control Regime
mvv	machtiging tot voorlopig verblijf
NAFTA	North American Free Trade Agreement
NAR	Nationale Adviesraad inzake Ontwikkelingssamenwerking
NAVO	Noordatlantische Verdragsorganisatie
NBI	Nationaal Bureau voor Informatiebeveiliging
NBV	Nationaal Bureau Verbindingsbeveiliging
NCDO	Nationale Commissie voor internationale samenwerking en Duurzame Ontwikkeling
NCH	Nederlands Centrum voor Handelsbevordering
NCM	Nederlandse Credietverzekeringsmaatschappij
NCW	Nederlandse Christelijke Werkgeversorganisatie
NEDA	Netherlands Development Assistance
NEI	Nederlands Economisch Instituut
NFICYP	United Nations Force in Cyprus
NFP	Netherlands Fellowships Programme
NGO	Niet-Gouvernementale Organisatie
NIMF	Nederlands Inversterings Matching Fonds
NIO	Nederlandse Investeringsbank voor Ontwikkelingslanden
NIRP	Nederlands Israëlische Onderzoeksprogramma
NLTP	Netherlands Logistic and Transport Platform
NMD	National Missile Defense
NME	Natuur en Milieu Educatie
NMIK	United Nations Mission in Kosovo
NMP4	Nationaal Milieubeleidsplan 4
NOVIB	Nederlandse Organisatie voor Internationale Bijstand
NPG	Nucleaire Planninggroep
NPV	Non Proliferatieverdrag
NTA	New Transatlantic Agenda
NUFFIC	Netherlands Universities Foundation for International Coperation
OAE	Organisatie van Afrikaanse Eenheid
OCHA	Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
ODA	Official Development Assistance
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OLAF	Observatoire pour la lutte anti-fraude
ONRI	Orde van Nederlandse Raadgevende Ingenieurs
OPBW	Organization for the Prohibition of Biological Weapons
OPCW	Organization for the Prohibition of Chemical Weapons
OPEC	Organization of Petroleum Exporting Countries
ORET	Ontwikkelingsrelevante Exporttransacties

OSPAR	Oslo and Paris conventions for the prevention of maritime pollution
OVSE	Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (ook: OCSE: Organization for Security and Cooperation in Europe)
PCAP	Programma Culturele Ambassade Projecten
PEM	Parallelle Economische Missie
PHARE	EU-hulpprogramma voor bijstand aan Midden- en Oost-Europa
PIM	Projectgroep Integraal Management
PIN	Programma Internationaal Natuurbeheer
PIOFAH	Personeel, Informatievoorziening, Financiën, Andere Middelen en Huisvesting
PIVO	Programma Institutionele Versterking Onderwijs
PLO	Palestinian Liberation Organization
PMC	Post Ministriële Conferentie
POBB	Programma Ondersteuning Buitenlands Beleid
POPM	Particuliere Ontwikkelings Participatiemaatschappijen
PRGF	Poverty Reduction and Growth Facility
PRSP	Poverty Reduction Strategy Papers
PSD	Private Sector Development
PSI	Programma Samenwerking Indonesië
PSO	Programma Personele Samenwerking met Ontwikkelingslanden
PSOM	Programma samenwerking Opkomende Markten
PUGA	Programma Uitzending Gemeenteambtenaren
PUM	Project Uitzending Managers
PV	Permanente Vertegenwoordiging
RAMSAR	Convention on Wetlands of International Importance, Especially as Waterfowl Habitat
RAWOO	Raad van advies voor het Wetenschappelijk Onderzoek in het kader van Ontwikkelingssamenwerking
RBD	Regiobeleidsdocument
RDBZ	Reglement Dienst Buitenlandse Zaken
REIA	Raad voor Europese en Internationale Aangelegenheden
RNTC	Radio Nederland Training Centre
RPED	Regional Program on Enterprise Development
RROM	Raad voor Ruimtelijke Ordening en Milieuhygiëne
RSTZ	Regionale Steunpunten Technische Zaken
RTR	Regeringsstandpunt Tropisch Regenwoud
RvE	Raad van Europa
RWTI	Raad voor Wetenschaps-, Technologie- en Informatiebeleid
SACEUR	Supreme Allied Commander Europe
SADC	Southern African Development Community
SAIL	Stichting Samenwerkingsverband Instituten van Internationaal Onderwijs Landbouwuniversiteit Wageningen
SANPAD	South Africa Netherlands Research Programme on Alternatives in Development
SAVVN	Speciale Algemene Vergadering der Verenigde Naties
SBP	Speciale Beurzen Programma
SCO	Stichting Steun Communicatie Ontwikkelingssamenwerking
SDF	Special Development Fund

SDR	Special Drawing Rights
SFOR	Stabilisation Forces
SII	Samenwerking Internationale Instellingen
SIR	Studie in de regio
SNIP	Systeem Nieuwe Integrale Personeelsbegroting
SNV	Nederlandse Ontwikkelingsorganisatie
SPP	SAIL Projecten Programma
SSP	Sectorspecialisten
STAGE	Stageprogramma lokaal bestuur ontwikkelingslanden
STEP	Stroombeleid, Talentmanagement en Ervarings-plaatsen
SUP	Suppletiedeskundige
TACIS	EU-hulpprogramma voor technische bijstand aan de landen van de voormalige Sovjet-Unie
TAIEX	Technical Assistance Information Exchange Office
TANESA	Onderzoeksprojecten in Tanzania
TOOL	Technologie Overdracht Ontwikkelingslanden
TPO	Handelsbevorderende organisatie
TSP	Tinbergen Scholarship Programma
UBP	Universitaire Beurzen Programma
UMP	Urban Management Programme
UNAIDS	VN-Aidsprogramma
UNCDF	United Nations Capital Development Fund
UNCED	United Nations Conference on Environment and Development
UNCLOS	United Nations Convention on the Law of the Sea
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Develop-ment
UNDAF	United Nations Development Assistence Framework
UNDCP	United Nations International Drug Control Pro-gramme
UNDGO	United Nations Development Group Office
UNDP	United Nations Development Programme
UNEP	United Nations Environment Programme
UNESCO	United Nations Educational, Scientific Cultural Organization
UNFPA	United Nations Fund for Population Activities
UNGPC	United Nations Global Programme against Corruption
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNICEF	United Nations International Children's Emergency Fund
UNIDO	United Nations Industrial Development Organization
UNIFEM	United Nations Development Fund for Women
UNMAS	United Nations Mine Action Service
UNRISD	United Nations Research Institute for Social Develop-ment
UNRWA	United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East
UNSAS	United Nations Standby Arrangements System
UNSCOM	United Nations Special Commission
UNTAES	United Nations Transitional Administration in Eastern Slavonia
UNTSO	VN-organisatie voor Toezicht op het Bestand in Palestina
USZO	Stichting Uitvoeringsinstelling Sociale Zekerheid voor Overheid en Onderwijs

VBO	Voorlichting en Bewustwording Ontwikkelingssamenwerking
VBTB	Van Beleidsbegroting tot Beleidsverantwoording
VerYBZ	Vereniging voor Young Buitenlandse Zaken
VMDO	Voorlichting en Meningsvorming Duurzame Ontwikkeling
VMP	Vakbondsmedefinancieringsprogramma
VN	Verenigde Naties
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VNO/NCW	Vereniging Nederlandse Ondernemers/Nederlands Christelijke Werkgevers
VPO	Programma Voedselzekerheid en Voedselverbetering
VR	Veiligheidsraad
VSNU	Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten
VU	Vrije Universiteit
WEOG	West European and Other Countries Group
WEU	West-Europese Unie
WFP	World Food Programme
WHI	Wet op Herverzekering van Investeringen
WHO	World Health Organization
WOB	Wet Openbaarheid van Bestuur
WTO	World Trade Organization
WWC	World Water Council

Appendix 2

Alle artikelen waarvan met het Ministerie van Financiën is afgesproken dat deze zinvol zijn te onderbouwen met ramings- en doelmatigheids-kengetallen zijn inmiddels ook met deze kengetallen onderbouwd.

Ramingskengetallen

Artikel-nummer	Omschrijving	Toegelicht bedrag (x f 1000)
Algemeen Binnenland		
06.01.01	Ambtelijk personeel	201 987
06.01.04	Huisvesting	24 700
Subtotaal		226 687
Algemeen Buitenland		
07.01.01	Ambtelijk personeel	273 702
07.01.03	Post-actief personeel	14 261
07.01.04	Materieel	153 980
07.01.04	Automatisering (Beheer)	23 300
07.01.04	Automatisering (Investering)	61 928
Subtotaal		527 171
ODA		
13.06	SNV (Wachtgeld)	8 300
16.01	Deskundigen programma	117 000
		879 158

Daarnaast zijn voor ontvangstenartikel 07.02 Kanselarijrechten en paspoortgelden ramingskengetallen opgenomen.

Doelmatigheidskengetallen

Artikel-nummer	Omschrijving	Toegelicht bedrag (x f 1000)
Algemeen Binnenland		
06.01.01	Vertalingen	3 584
Algemeen Buitenland		
07.01.01	Visumverlening	37 500
		41 084

17+4 41, 58, 61, 62, 65, 66, 67, 100, 141, 144, 160, 191

ACS 74, 75, 76, 122, 123, 231, 234, 236, 308
Adviesraad 28, 119, 120, 294, 308, 312
Afrikaanse Ontwikkelingsbank 73, 74
Afrikaanse 7, 32, 33, 67, 68, 275, 295, 309, 312
Afrika 4, 5, 7, 9, 31, 32, 33, 43, 50, 51, 56, 57, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 73, 74, 84, 85, 122, 150, 151, 195, 203, 231, 234, 236, 263, 284, 308, 311
Agentschap 2, 78, 79, 130, 198, 220, 222, 223, 229, 230, 257, 297
Ambtsberichten 89, 92
Antarctisch Verdrag 22
Apeldoorn Conferentie 83
Arctische Raad 22
Armoedevermindering 3, 12, 17, 19, 26, 54, 58, 59, 63, 64, 72, 73, 74, 310
Asiel 1, 3, 6, 12, 14, 20, 48, 81, 89, 90, 91, 92, 100, 102, 109, 115, 298
Asielzoekers 89, 90, 91, 179, 180
Aziatische Ontwikkelingsbank 73
Aziatische 167

Balkan 4, 5, 7, 9, 16, 17, 18, 32, 42, 44, 50, 51, 68, 102, 109, 115, 126, 161, 162, 163, 168, 230, 233
Basic education 156, 244
Basisonderwijs 13, 54, 60, 62, 63, 66, 77, 148, 156, 157, 233, 256, 270
Bedrijfslevenprogramma 19, 185, 235
Bilateraal 7, 14, 23, 43, 68, 82, 84, 86, 305, 308
Bilaterale belangen 1
Bilaterale 1, 3, 6, 7, 11, 12, 13, 14, 17, 19, 20, 25, 26, 31, 41, 42, 50, 55, 58, 59, 65, 67, 69, 70, 71, 72, 81, 82, 83, 84, 85, 88, 109, 111, 124, 151, 160, 166, 167, 168, 192, 249, 258, 302, 304
Biodiversiteit 64, 65, 66, 76, 134, 263

CBI 1, 2, 60, 79, 198, 199, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 229, 230, 248, 297, 308
CIMIC 31, 308
Civil society 22, 63, 65, 69, 77, 233
Clean Development Mechanism 64, 308
Clingendael 37, 44, 107, 208, 253
Club du Sahel 67, 68
Coherentie 12, 24, 26, 51, 54, 67, 236, 260, 284, 285
Communicatieprogramma 152, 153
Communicatie 4, 25, 97, 108, 113, 125, 151, 152, 243, 260, 291, 303, 306, 307, 310
Conflictbeheersing 1, 3, 18, 31, 240, 248
Conflictpreventie 5, 9, 29, 31, 43, 84, 124
Consulaire 3, 6, 14, 81, 89, 90, 91, 92, 100, 211, 232, 290, 291
Consulair 1, 90, 107
Contributies 16, 73, 180, 181, 214, 218, 241
Cordaid 77, 263, 265
Criminaliteit 12, 23, 60
Crisisbeheersing 5, 9, 12, 29, 31, 32, 33, 34, 37, 84, 282
CSD 26, 309
CSE 36, 309, 313
CTBTO 24, 37, 126, 214
Culturele 1, 6, 8, 15, 43, 63, 64, 81, 85, 94, 95, 96, 139, 158, 244, 245, 280

Cultuur 1, 3, 20, 54, 61, 94, 95, 96, 156, 157, 158, 159, 244, 280, 281

Democratie 29, 45, 52, 69, 84, 86
Democratisering 1, 8, 10, 41, 42, 64, 68, 84, 85, 124, 168, 240
Deskundigenprogramma 170
Deskundigen 42, 49, 69, 108, 111, 140, 170, 171, 197, 223, 235, 261, 262
Dijksma 178, 233, 234, 236
Doelbijdragen 28, 88, 172, 173, 240, 241
DOV 66, 271, 272, 309
Drinkwater 57, 62, 64, 66, 144, 255, 257, 272, 287
Drugsbeleid 83
Duitsland 14, 63, 67, 83, 116

EBN 48, 49, 254, 309
EBRD 50, 309
Economie 7, 11, 25, 47, 54, 59, 68, 168, 191, 233, 306, 307
Economische 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 18, 21, 24, 25, 27, 33, 38, 42, 43, 47, 48, 51, 54, 56, 58, 59, 60, 68, 69, 77, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 96, 102, 107, 110, 111, 112, 118, 122, 125, 126, 128, 129, 130, 132, 136, 139, 141, 147, 149, 151, 152, 156, 159, 160, 162, 172, 174, 182, 184, 191, 196, 199, 200, 204, 210, 211, 215, 216, 218, 221, 231, 235, 246, 256, 289, 300, 301, 311
ECOSOC 27, 309
Epafras 91
Erasmushuis 158
Europafonds 48
Europees Ontwikkelingsfonds 19, 62, 74, 75, 122
Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens 52
Europese Commissie 19, 26, 47, 53, 123, 284, 285
Europese Unie 1, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 14, 15, 31, 32, 34, 39, 45, 48, 49, 50, 74, 121, 122, 125, 240, 275, 284, 308, 309, 315
Euthanasiebeleid 83
Evaluatie 28, 37, 39, 40, 42, 44, 49, 52, 53, 60, 62, 63, 66, 71, 76, 78, 80, 88, 92, 96, 97, 99, 108, 146, 197, 221, 223, 226, 235, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 257, 258, 259, 260, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 311
EVDB 9, 11, 12, 34, 50, 233
EVRM 23, 233, 309
Exportkredietverzekering 79, 87
Export 12, 31, 36, 59, 75, 79, 80, 83, 198, 221, 227, 234, 235, 248, 257, 289

FAO 65, 73, 175, 176, 177, 267, 309
FMO 78, 79, 80, 182, 195, 202, 203, 204, 247, 274, 309
Foster Parents 139
FPPN 77, 234
Frankrijk 14, 83, 231

Garanties 165, 185, 186, 188, 201, 202, 236
GAVIM 58, 60, 310
GBVB 12, 50, 310
Gebouwen 20, 100, 109
GEF 75, 134, 135, 136, 310
Gemeenten 143
Gemeente 187, 246, 290
Gender 54, 56, 60, 61, 72, 73, 74, 160, 178, 235, 260, 263
Gezondheidszorg 25, 38, 61, 66, 77, 91, 140, 152, 278

Global Coalition for Africa 67
Globalisering 4, 5, 9, 25
GMIS 98, 110, 113, 310
Goed bestuur 7, 10, 18, 22, 41, 42, 43, 44, 51, 55, 58, 59, 64, 65, 67, 68, 69, 72, 73, 86, 124, 127, 128, 160, 164, 168, 174, 178, 240, 256
Gom 87
Grondstoffenfonds 199, 200
Grondstoffen 199, 247
Grote Meren 33, 234, 235, 236

Handvest voor de Grondrechten 11
Het Ministerie van Justitie 179
HGIS 3, 15, 20, 94, 95, 119, 121, 132, 168, 233, 245, 310
HIPC 13, 25, 51, 59, 63, 74, 310
Hof van Justitie 11, 46, 234
Hoge Vertegenwoordiger 50
Humanitaire hulp 10

ICB 15, 94, 96, 245, 310
ICCO 264
ICT 97, 98, 124, 152, 153, 214, 283, 310
IFAD 75, 193, 310
IFC 74, 310
IGC 11, 46, 90, 91, 233, 234, 235
ILO 24, 73, 175, 176, 177, 182, 309, 311
IMF 12, 13, 26, 67, 68, 69, 70, 71, 73, 75, 160, 162, 311
Indexering lonen en prijzen 20
IND 1, 54, 89, 90, 236
Informatie 152
INSTRAW 147, 149, 311
Intergouvernementele Conferentie 11, 46, 310
Internationaal cultuurbeleid 20, 81, 158, 159
Internationaal Strafhof 8, 22, 23
International Peace Academy 10
Internationale ordening 1, 3, 5, 6, 8, 11, 21, 22, 26, 81
Interne markt 47, 48
IOB 71, 108, 221, 251, 255, 256, 257, 267, 268, 270, 273, 280, 286, 287, 288, 292, 294, 295, 296, 297, 311
ITC 26, 198, 222, 224, 311

Jeugd 66, 144
Justitie 23, 41, 48, 65, 66, 89, 90, 125, 179, 180, 235

Kanselarijrechten 210, 212
KFOR 32, 69, 311
Kiesgroep 160
Kindersterfte 54
KIT 77, 150, 151, 242, 288, 289, 311
Koenders 18, 32, 233
Kosovo 33, 34, 69, 161, 168, 234, 236, 312

Landbouwbeleid 12, 121, 233
Landbouw 6, 25, 49, 59, 60, 64, 66, 69, 110, 121, 134, 140, 152, 231, 246, 256
Landmijnen 10, 36, 38
Legalisatieverzoeken 90
Liberalisatie 4

Lokaal bestuur 41, 65, 66, 143, 200, 246, 260, 288, 314

Maatschappelijke 1, 3, 4, 6, 10, 13, 19, 25, 41, 42, 48, 51, 54, 55, 68, 77, 78, 80, 90, 96, 129, 136, 140, 151, 156, 163, 190, 246, 259, 305
Maatschappelijk 4, 13, 14, 22, 48, 49, 59, 68, 77, 140, 303
Macrosteun 160
Materieel 20, 101, 108, 112, 114, 207, 225
Matra 14, 18, 41, 42, 43, 44, 50, 52, 84, 88, 102, 103, 110, 111, 163, 164, 166, 269
Medefinanciering 17, 19, 77, 139, 140, 141, 154, 278
Mede 266
Mensenrechtenambassadeur 8, 25, 43
Mensenrechten 1, 3, 8, 10, 18, 21, 23, 24, 25, 41, 43, 44, 52, 58, 64, 65, 68, 69, 81, 124, 127, 128, 139, 147, 233, 234, 236, 240, 255, 256, 264, 303
Mercosur 4, 86, 87
Migratie 1, 3, 6, 12, 14, 21, 48, 81, 89, 90, 91, 92, 100, 115, 177, 180, 298, 311
Milieubeleid 12, 26, 64, 134, 242
Milieubescherming 68
Milieu 1, 19, 22, 26, 56, 57, 58, 59, 64, 65, 66, 72, 73, 76, 79, 80, 81, 134, 135, 136, 175, 178, 194, 215, 222, 223, 226, 235, 247, 255, 256, 257, 260, 264, 268, 308, 310, 311, 312, 313
Miliev 79, 87, 195, 195, 196, 247, 257, 258, 312,
MKB 66, 312
MNEPR 27, 312
Moedersterfte 54
Montreal Protocol 72, 75, 134
Motie 32, 65, 73, 178, 223, 233, 235, 297
MTCR 33, 35, 312
Multilateraal 6, 7, 14, 23, 43, 81, 83, 86, 304
Mvv 90, 92, 93, 312

Nationale Ombudsman 1
NAVO 9, 10, 12, 24, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 50, 125, 126, 214, 310, 312
NBV 312
NCDO 77, 143, 171, 172, 248, 305, 307
Nederland vrijhaven 94, 95
Nederlandse Antillen en Aruba 7, 99, 261, 292
Nederlandse belangen 5, 82
NFP 154, 156, 312
NIMF 79, 194, 195, 196, 312
NIO 19, 70, 79, 182, 183, 184, 188, 189, 195, 202, 218, 219, 312
NMD 10, 35, 312
NMP4 64, 312
Noodhulp 18, 129, 133, 192, 248, 284
NOVIB 312

OAE 33, 312
OESO 24, 26, 28, 44, 70, 72, 168, 179, 180, 181, 182, 195, 222, 312
Oltmans 104
Ondernemerschap 205
Onderwijs 1, 13, 14, 54, 56, 60, 62, 63, 66, 69, 78, 80, 94, 113, 130, 136, 140, 150, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 167, 233, 241, 243, 244, 248, 269, 270, 288, 289, 305, 309, 311, 313, 314
Onderzoek 1, 35, 38, 39, 42, 43, 77, 78, 80, 83, 90, 92, 99, 100, 108, 147, 150, 151, 152, 153, 154, 167, 170, 175, 221, 226, 235, 240, 242, 243, 244,

251, 252, 253, 255, 256, 257, 259, 261, 262, 263, 266, 267, 268, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 278, 280, 281, 282, 283, 284, 286, 288, 289, 290, 291, 292, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 303, 304, 305, 307, 308, 309, 310, 312, 313, 314
Ontmijningsfonds 18
Ontwapeningsconferentie 10
Ontwikkeling 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 42, 43, 44, 50, 51, 54, 55, 56, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 78, 79, 84, 85, 86, 89, 90, 94, 97, 98, 99, 102, 103, 109, 111, 112, 114, 116, 119, 136, 139, 143, 144, 145, 146, 151, 152, 154, 156, 161, 164, 167, 170, 171, 172, 174, 175, 178, 180, 182, 183, 184, 186, 188, 190, 191, 192, 197, 221, 222, 223, 225, 226, 231, 235, 243, 244, 246, 251, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 268, 271, 272, 273, 276, 279, 280, 285, 286, 287, 288, 295, 304, 305, 306, 309, 310
Ontwikkelingsindicatoren 44, 55, 56, 70
Ontwikkelingslanden 2, 3, 5, 6, 12, 13, 25, 26, 27, 32, 38, 40, 51, 54, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 70, 77, 78, 79, 80, 129, 130, 132, 133, 134, 143, 144, 145, 146, 151, 154, 156, 157, 170, 171, 177, 179, 182, 184, 185, 191, 192, 195, 197, 198, 201, 202, 203, 216, 221, 223, 227, 229, 233, 244, 246, 247, 248, 249, 256, 257, 258, 259, 275, 302, 311, 314
Ontwikkelingsland 13, 42, 70, 218, 258
Ontwikkelings 1
Ontwikkelingssamenwerking 1, 3, 6, 7, 19, 22, 25, 28, 39, 41, 42, 51, 54, 58, 60, 61, 64, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 81, 86, 108, 134, 143, 151, 168, 170, 173, 176, 217, 248, 249, 251, 256, 257, 259, 261, 267, 278, 303, 304, 305, 307
Ontwikke- 7
OPBW 312
OPCW 24, 35, 37, 107, 125, 126, 186, 187, 188, 214, 312
ORET 19, 79, 87, 194, 195, 196, 197, 247, 257, 258, 312
OVSE 9, 20, 24, 29, 31, 33, 36, 37, 43, 118, 125, 126, 214, 313
Ownership 6, 14, 51, 69, 72, 256

Palestina 314
Partnership Programma 146, 147, 148, 175, 176, 177, 178
Paspoortgelden 209, 211, 316
PCAP 95, 313
Personeel 10, 31, 36, 92, 97, 101, 102, 103, 106, 108, 110, 111
Personeel: 111
Personeel 111, 112, 113, 116, 126, 129, 164, 170, 209, 224, 225, 229, 230, 231, 236, 250, 260, 261, 283, 299, 306, 316
PHARE 49, 313
Piramide 98
Plattelandsontwikkeling 60, 62
POBB 37, 44, 88, 124, 125, 236, 241, 268, 313
POPM 79, 201, 202, 313
Postennet 82, 83, 88, 100, 108, 110, 111, 289
PRGF 162, 313
PRSP 13, 63, 73, 74, 175, 176, 313
PSI 78, 79, 313
PSOM 78, 194, 195, 196, 274, 313
Pygmalion 98, 113

Raad van Europa 24, 52, 53, 180, 181, 182, 186, 188, 313
RAWOO 78, 151, 152, 243, 313
Rekenkamer 11, 53, 234, 251, 296

Remak 62, 233
Rentesubsidies 19, 183
Restitutie 214, 218
RNTC 150, 151, 242, 276, 313
Rode Kruis 39, 180, 182, 310
Rotterdam 96, 159, 225, 227
Rusland 10, 27, 34, 36, 41, 42, 50, 52, 84, 160, 163, 211, 234, 236

Schuldenbeleid 160
Schuldverlichting 1, 13, 59, 63, 67, 160
Schuldver- 13
Sectorale benadering 6, 14, 51, 58, 60, 61, 63, 65, 69, 142, 144, 191, 256
Sectoren 41, 58, 61, 63, 66, 69, 75, 86, 136, 152, 170, 191, 195, 255, 256, 257, 258, 267
Sectorkeuze 66
Sector 1, 3, 8, 14, 19, 22, 24, 41, 42, 43, 49, 55, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 65, 66, 67, 68, 70, 71, 77, 78, 79, 80, 94, 95, 154, 156, 160, 162, 179, 197, 201, 203, 221, 222, 227, 235, 246, 254, 255, 256, 257, 273, 287, 300
Seno 87
Senter 78, 79
SFOR 9, 32, 314
SII 154, 314
SNV 77, 78, 80, 101, 104, 142, 246, 260, 261, 262, 277, 314, 316
Stabiliteitspact 7, 32, 68, 102, 109, 115
Stichting GOA 28
Strafhof 22, 23, 236
Subsidiebeleid 48, 240, 252, 253
Subsidie 1, 12, 37, 47, 48, 53, 79, 87, 88, 91, 99, 105, 106, 107, 150, 159, 171, 172, 182, 184, 195, 203, 208, 223, 226, 234, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 257, 272, 276, 279, 301, 307
Suriname 7, 56, 57, 69, 70, 79, 86, 164, 165, 234, 236, 237, 289

Tampere 11, 48, 89, 90
Ter Veer 73
Transatlantische relatie 6
Turkije 14, 41, 42, 49, 79, 84

UNAIDS 62, 73, 146, 148, 149, 314
UNCDF 73, 200, 201, 288, 314
UNCTAD 26, 198, 314
UNDAF 175, 314
UNDCP 27, 73, 146, 175, 176
UNDGO 175, 176, 177, 314
UNDG 73
UNFPA 56, 57, 73, 146, 148, 149, 297, 314
UNGPC 175, 314
UNHCR 18, 73, 130, 131, 132, 177, 314
UNICEF 62, 73, 146, 147, 148, 149, 314
UNIFEM 73, 147, 148, 149, 314
UNMAS 36, 38, 314
UNMIK 69, 236
UNRWA 18, 73, 130, 131, 132, 314
Utstein 24, 42, 58, 67, 70

Vakbondsmedefinancieringsprogramma (VMP) 140
VBTB 3, 109, 315

Veiligheid 1, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 16, 18, 21, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 43, 48, 50, 85, 116, 124, 231, 234, 236, 241, 284, 290, 293, 303
Veiligheidsbeleid 9, 12, 31, 35, 37
Veiligheidsraad 7, 10, 11, 28, 31, 32, 69, 235, 315
Veiligheids- 7
Venetiaan 7, 86
Verdrag van Ottawa 10
Verenigd Koninkrijk 14, 43
Verenigde Staten 6, 10, 34, 50, 86, 231
Verhagen 18, 130, 133, 233, 234
Vierde Eigen Middel 16
Vierde eigen middel 122
Visumverlening 89, 92, 112, 210, 211, 233
Voorlichting 49, 108, 110, 125, 143, 171, 283, 303, 304, 305, 306, 307
Voorzitterschap 9, 10, 14, 20, 33, 35, 36, 67, 68, 83, 84, 88, 117, 118
VPO 139, 141, 315
Vredesfonds 16, 18, 32, 33, 37, 132
Vredesopbouw 1, 3, 4, 7, 10, 16, 18, 32, 41, 43, 44, 58, 65, 69, 127, 128, 234, 310
Vredesoperaties 9, 30, 31, 32, 34, 132, 234
Vredesproces 31, 33, 68, 85, 86, 127, 131, 255, 256

Wapenbeheersing 10, 31, 32, 35, 36, 100, 232
Wapenexportbeleid 12, 36
Waterbeheer 64, 65, 66, 135
Wereldbank 7, 12, 13, 26, 51, 58, 62, 63, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 146, 157, 160, 174, 178, 179, 285
Werkgelegenheid 1, 11, 13, 48, 59, 191, 246, 255, 257
WEU 9, 20, 35, 37, 118, 125, 126, 214
WFP 40, 73, 192, 193, 315
WHO 62, 73, 146, 175, 176, 177, 182, 198, 315

Zuidoost Europa 161, 168, 171